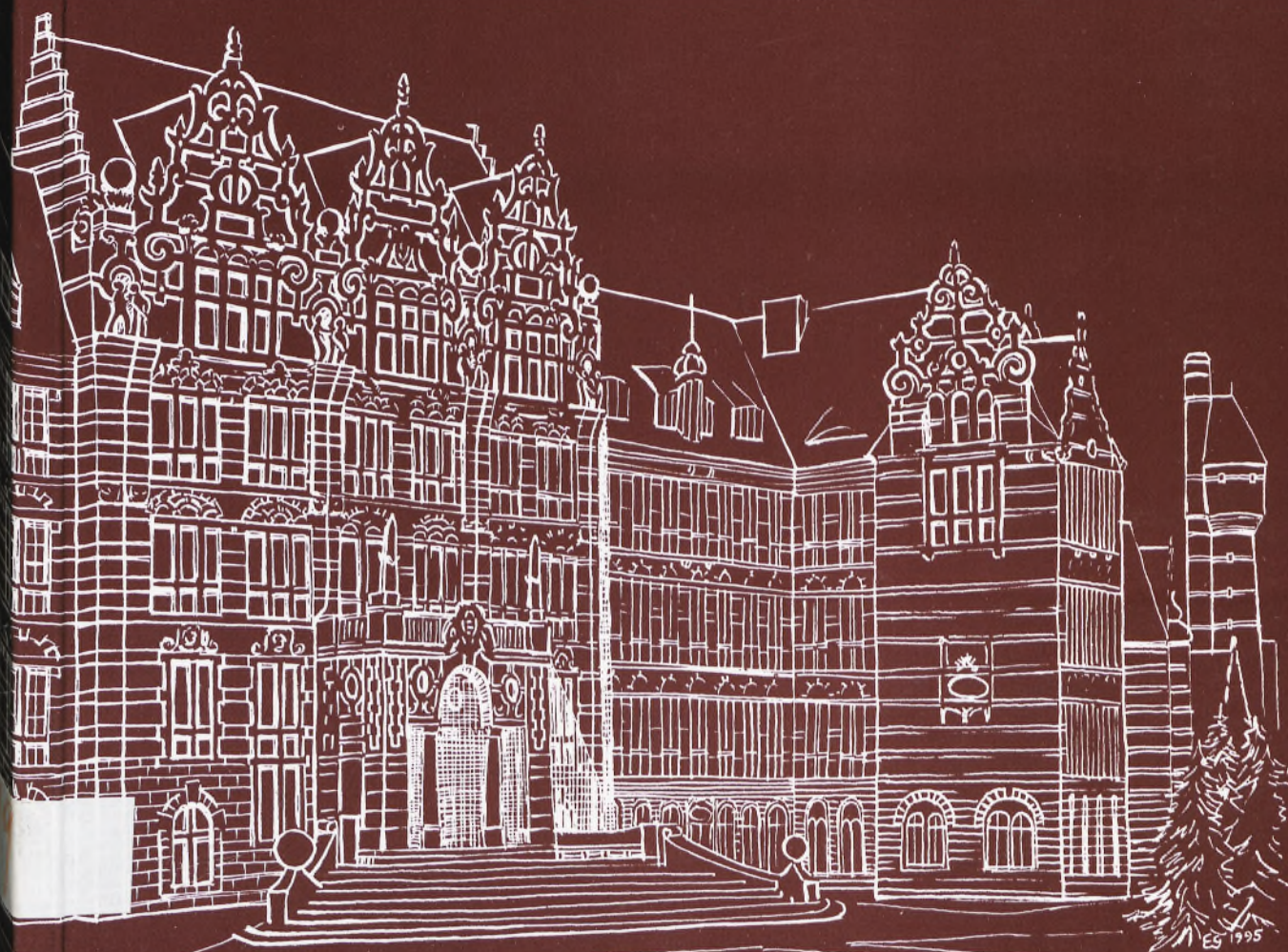

POLITECHNIKA GDAŃSKA

50 LAT
wczoraj dziś jutro

1904-1945-1994/95

POLITECHNIKA GDAŃSKA

KALENDARIUM

- 1904** Powstanie Uczelni.
- 1945** Politechnika Gdańska staje się polską państwową szkołą akademicką. Rozpoczęcie zajęć dydaktycznych na wydziałach: Architektury, Budowy Okrętów, Chemicznym, Elektrycznym, Mechanicznym oraz Inżynierii Lądowej i Wodnej.
- 1948** Utworzenie Wydziału Agrotechnicznego (istniał do 1952 r.).
- 1952** Wyodrębnienie Wydziału Budownictwa Wodnego i Wydziału Budownictwa Lądowego oraz Wydziału Łączności.
- 1955** Włączenie do Politechniki Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej (istniała do 1983 r.).
- 1956** Podział Wydziału Mechanicznego na Wydział Maszynowy (przemianowany w roku 1965 na Wydział Budowy Maszyn) oraz Wydział Technologii Maszyn (przemianowany na Wydział Mechaniczny Technologiczny, zaś w 1990 roku na Wydział Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji).
- 1968** Zajęcia związane z wydarzeniami marcowymi.
Reorganizacja Uczelni - przekształcenie katedr w instytuty (1969 r.).
- 1969** Przekształcenie Wydziału Łączności w Wydział Elektroniki.
Punkt konsultacyjny w Elblągu staje się Oddziałem Politechniki Gdańskiej w Elblągu.
- 1980** Powstanie NSZZ "Solidarność" Politechniki Gdańskiej.
- 1981** Protesty i demonstracje związane z wprowadzeniem stanu wojennego (kontynuowane do 1988 r.).
- 1983** Częściowe przywrócenie struktury katedralnej.
Utworzenie Wydziału Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej.
- 1990** Uchwalenie przez Sejm ustaw o szkolnictwie wyższym oraz o stopniach i tytułach naukowych, a także o Komitecie Badań Naukowych. Zwiększenie samodzielności uczelni, finansowanie badań w drodze konkursu wniosków.
- 1991** Połączenie Wydziału Budowy Maszyn oraz Wydziału Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji w jeden Wydział Mechaniczny, mający pełne prawa akademickie.
- 1993** Powołanie Wydziału Zarządzania i Ekonomii.
- 1994** Uroczyste posiedzenie Senatu w dniu 6. października z okazji 90-lecia Uczelni, inaugurujące Rok Jubileuszowy 1994/95 Politechniki Gdańskiej, 1904-1945-1994/95.
- 1995** Przekształcenie Wydziału Hydrotechniki w Wydział Inżynierii Środowiska.
Uroczyste posiedzenie Senatu w dn. 24. maja z okazji 50-lecia przekształcenia Uczelni w polską państwową szkołę akademicką.

L
+

POLITECHNIKA GDAŃSKA

50 LAT

wczoraj dziś jutro

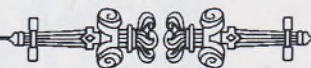
Rok jubileuszowy
1994/95

GDAŃSK 1995

L III 198419

POLITECHNIKA GDAŃSKA
ul. Narutowicza 11/12, 80-952 Gdańsk

Redakcja:
Barbara Ząbczyk-Chmielewska
Bożena Hakuć

Projekt graficzny:
Elżbieta Garwacka

Fotografie:
fot. Tadeusz Chmielowiec

zbiory Pracowni Historii Politechniki Gdańskiej
zbiory wydziałów Politechniki Gdańskiej

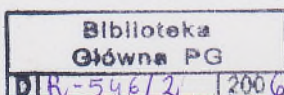
Opracowanie graficzne detali na podstawie
wystroju architektonicznego
budynków Politechniki Gdańskiej

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej
prof. Edmunda Wittbrodta

Skład komputerowy:
Zakład Poligrafii Politechniki Gdańskiej
ul. Narutowicza 11/12, 80-952 Gdańsk, tel. 47-23-56

Druk:
Drukarnia Zbigniew Misiuro
ul. Krasickiego 9, 80-515 Gdańsk-Brzeźno
tel./fax: 56-74-95

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ
Czytelnia Ogólna

L 198419-00-00/01

198419000001

Uczelnia obchodzi swoje święto. Wpisuje się ono w Rok Jubileuszowy Politechniki Gdańskiej, którym jest rok akademicki 1994/1995. Określają go dwie, tak ważne dla Uczelni rocznice - 90-lecie powstania w Gdańsku wyższej uczelni technicznej oraz 50-lecie przekształcenia jej w polską szkołę akademicką. Politechnika rozpoczęła swoją działalność 6. października 1904 roku, jako uczelnia niemiecka. W okresie międzywojennym należała do Wolnego Miasta Gdańska. Dekretem z dnia 24. maja 1945 roku została przekształcona w polską szkołę akademicką.

Uczelnia utworzona została w regionie o wielowiekowych tradycjach życia naukowego, w którym powstało wiele znakomitych dzieł techniki i architektury, stanowiących trwały dorobek cywilizacyjny Europy. Jego aspiracje intelektualne realizowane były między innymi przez powołane w XVI wieku Gimnazjum Gdańskie, czy też w XVIII wieku Gdańskie Towarzystwo Przyrodnicze.

Jubileusz 90-lecia Uczelni miał uświadomić fakt, że nauka i edukacja są uniwersalne. Budowane na prawdzie, służyć powinny i służyć muszą całej ludzkości. Pomagają lepszemu zrozumieniu między ludźmi i społeczeństwami, większej tolerancji, przyczyniają się do rozwoju kultury i cywilizacyjnego rozwoju świata. Nie mogą znać granic, ani w czasie, ani w przestrzeni. Są niezależne od systemu politycznego, choć w przeszłości bywały niestety wykorzystywane także w złych celach.

Choć dziś już trudno w to uwierzyć, ale dopiero po zmianach politycznych zapoczątkowanych w 1989 roku, stało się możliwe mówienie pełnym głosem o historii Uczelni. Jest ono niezbędne do rzeczywistego „otwarcia” na Europę.

Jubileusz 50-lecia Politechniki Gdańskiej jest okazją do podsumowania dorobku minionego półwiecza. Jest on ogromny i niepodważalny. Uczelnia w tym okresie stała się jednym z najsilniejszych ośrodków dydaktycznych i naukowych, jest najstarszą i największą uczelnią techniczną Polski Północnej, liczącą się zarówno w skali krajowej jak i międzynarodowej. W minionym półwieczu jej mury opuściło prawie 60 tysięcy inżynierów, wypromowanych zostało tu 1720 doktorów i 280 doktorów habilitowanych, a 200 osób uzyskało tytuły naukowe profesora. Politechnika Gdańska wywarła ogromny wpływ na architektoniczny, gospodarczy i naukowy pejzaż Wybrzeża.

Pracownicy i studenci Uczelni brali niezwykle aktywny udział w odbudowie zniszczonego w czasie wojny Gdańska i Kraju. Ich dziełem jest między innymi odtworzenie wspaniałej architektury starego Gdańska, odbudowa i rozbudowa budowli wodnych, morskich i lądowych. Oni tworzyli polski przemysł okrętowy, budowali zakłady przemysłowe. Byli pionierami i twórcami potencjału gospodarczego Wybrzeża. Przyczynili się do rozwoju Politechniki Gdańskiej, która w minionym półwieczu 8 krotnie powiększyła liczbę studentów, a 3 krotnie swoje rozmiary. Wspaniałe zapisały się tu osiągnięcia wielu profesorów Politechniki Gdańskiej.

Jubileusz 50-lecia Uczelni związany jest przede wszystkim z rocznicą powstania poszczególnych wydziałów, których początki sięgają 1945 roku. Dekret Krajowej Rady Narodowej z dnia 24. maja 1945 roku przewidywał utworzenie 4 wydziałów. W rzeczywistości jednak, przewidując potrzeby regionu i kraju, utworzono ich 6. Były to

wydziały: Architektury, Chemiczny, Elektryczny, Inżynierii Lądowej i Wodnej, Mechaniczny, a także Budowy Okrętów. Historia obecnych wydziałów wiąże się bezpośrednio lub pośrednio z wydziałami powołanymi w 1945 roku. Dlatego też wszystkie one uczestniczą w jubileuszu i święcie Politechniki Gdańskiej.

W minionym półwieczu Uczelni miały miejsce liczne zmiany organizacyjne, kierunków kształcenia i specjalności, programów studiów i form kształcenia, a także tematyki badawczej. Dostosowywały one Uczelnię do aktualnych oczekiwań i potrzeb gospodarki. Ostatnie zmiany, wyrażone w powołaniu Wydziału Zarządzania i Ekonomii w 1993 roku, czy chociażby w przekształceniu Wydziału Hydrotechniki w Wydział Inżynierii Środowiska w 1995 roku, są tego doskonałym przykładem.

To, co jednak zawsze było stale i znaczące w historii Politechniki Gdańskiej, to poziom kadry naukowej i jej osiągnięcia. To też, a może przede wszystkim efekty pracy absolwentów, ambasadorów Uczelni rozsianych po całym kraju i świecie. Świadczą one o wysokiej pozycji Politechniki Gdańskiej.

Bogaty, liczący się w skali międzynarodowej dorobek naukowy stawia Politechnikę Gdańską wśród tych uczelni, z którymi liczne krajowe i zagraniczne ośrodki naukowe zabiegają o współpracę. Uczelnia zatrudnia obecnie 80 osób z tytułem naukowym profesora oraz 120 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego. Większość wydziałów ma pełne prawa akademickie. Stawia to Politechnikę Gdańską wśród najsilniejszych w Polsce uczelni autonomicznych. Większość wydziałów ma też najwyższą kategorię w ocenie Komitetu Badań Naukowych, biorącej pod uwagę uzyskane wyniki badań naukowych, szczególnie te liczące się w skali międzynarodowej. Ocena ta w istotny sposób wpływa na pozycję Politechniki Gdańskiej.

Pracownicy Uczelni brali udział w pracach Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych, Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego oraz Komitetu Badań Naukowych, w organizowaniu współpracy uczelni europejskich. Są członkami liczących się w świecie stowarzyszeń i organizacji naukowych, otrzymywali liczne nagrody oraz odznaczenia krajowe i zagraniczne, tytuły doktora honoris causa innych uczelni.

Absolwenci Politechniki Gdańskiej, poza znaczącymi osiągnięciami zawodowymi, pełnili wiele ważnych funkcji państwowych, gospodarczych i społecznych, wywierając wpływ na życie gospodarcze i społeczne kraju. Byli między innymi dyrektorami, ministrami, dyplomatami, parlamentarzystami, prezydentami miast.

Ogromne osiągnięcia i niepodważalny dorobek pracowników i absolwentów w minionym półwieczu znakomicie wpisują się w całą, 90-letnią historię Politechniki Gdańskiej, tworząc nową tradycję i podnosząc rangę naszej wspólnej, Europejskiej Alma Mater.

Prof.dr hab.inż. Edmund Wittbrodt
Rektor Politechniki Gdańskiej

Gdańsk, 24. maja 1995 r.

SUMA PRZESZŁOŚCI

Na pytanie, dlaczego interesujemy się przeszłością, znakomity filozof O. Teilhard de Chardin odpowiada następująco: „*Wszystko jest sumą przeszłości i nic nie da się zrozumieć bez swojego historycznego rozwoju*”. Spoglądając w przeszłość, lepiej dostrzegamy przebytą drogę i miejsce, w jakim się znajdujemy.

Niezależnie od wszystkich innych względów przeszłość naszej Uczelni jest po prostu ciekawa. Godne poznania są nie tylko jej dzieje, pełne dramatycznych odmian, ale także szczegóły organizacyjne i strukturalne, ich podobieństwa i różnice w porównaniu ze stanem dzisiejszym.

Decyzja o utworzeniu Politechniki Gdańskiej zapadła formalnie 16 marca 1899 r. Generalnym projektantem budynków był Albert Carsten. W ciągu czterech lat wzniesiono Gmach Główny, budynki Chemii, Elektrotechniki, Halę Maszyn z charakterystyczną wieżą ciśnieniową i kilka mniejszych obiektów. Uroczysta inauguracja odbyła się 6 października 1904 r.

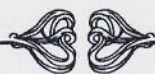
Początkowo Politechnika podlegała władzom pruskim, a od 1921 r. władzom Wolnego Miasta Gdańska. W 20 lat później podporządkowano ją bezpośrednio ministerstwu w Berlinie. W maju 1945 r. odrodziła się jako uczelnia polska.

W pierwszym okresie istnienia liczba studentów wzrosła od 189 (w 1904 r.) do 675 (w 1913). W okresie Wolnego Miasta oscylowała wokół 1600. Ogółem do roku 1945 immatrykulowano ok. 16000 studentów. Dyplomy inżynierskie uzyskało ok. 3500. Nie znamy pełnej liczby promocji doktorskich, ale ekstrapolując dane do roku 1929 można przyjąć, że było ich ok. 500. Liczba samodzielnych pracowników nauki wzrosła od początkowych 41 do 63 w roku 1935/36 i 68 w roku 1944/45.

Polaków studiujących w przedwojennej uczelni naliczono dotąd 1230, ale z pewnością było ich więcej. Nie wiemy dokładnie, ilu ukończyło studia. Liczba 200 - 250 nie wydaje się zbyt wysoka. Co najmniej 36 z nich weszło w skład powojennej kadry.

Zgodnie z pierwszym statutem „Królewskiej Politechniki w Gdańsku” z dniem 1 października 1904 r. w skład Uczelni wchodziło 5 wydziałów „fachowych” - Architektury, Inżynierii Budowlanej, Inżynierii Maszynowej i Elektrotechniki, Budowy Okrętów i Maszyn Okrętowych i Chemii - oraz wydział Nauk Ogólnych. Rok akademicki dzielił się na dwa semestry: zimowy (od 1 października) i letni (od 1 kwietnia). Przewidziano dwa miesiące ferii w lecie (od 1 sierpnia do 30 września) i po dwa tygodnie na Boże Narodzenie i Wielkanoc. Wybór przedmiotów był w zasadzie dowolny, ale zalecano stosowanie się do przygotowywanych przez wydziały planów studiów. Uczelnia miała pełne prawa akademickie. Absolwenci uzyskiwali tytuł inżyniera dyplomowanego, a po dodatkowej pracy i egzaminach - doktora-inżyniera. Nauczyciele akademicy dzielili się

na profesorów etatowych i honorowych, docentów, docentów prywatnych i lektorów. Profesorów etatowych mianował król (cesarz), pozostających - minister, za zgodą monarchy. Docenci prywatni musieli uzyskać prawo wykładania zgodnie ze specjalnymi przepisami habilitacyjnymi. Nie dawało im to prawa wykładania w innej dyscyplinie, nie byli też pracownikami etatowymi. Tylko trzy pierwsze kategorie nauczycieli akademickich mogły korzystać z pomocy asystentów.

Każdy wydział miał swoje Kolegium (Radę), do którego wchodził profesorowie i docenci, powoływani w jego skład przez ministra. Na czele kolegium stał „kierownik wydziału”, wybierany na rok, zaczynający się 1 lipca. Kierownicy wydziałów oraz delegaci wybrani przez kolegium wchodził w skład Senatu. Kadencja delegatów była 2-letnia, ale co roku wymieniano połowę składu. Na czele Senatu i całej Uczelni stał rektor, mianowany przez ministra na okres 3 lat; zastępował go prorektor. Kandydata na rektora wysuwały wspólnie kolegia wszystkich wydziałów. Wybory odbywały się w maju.

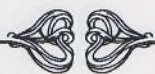
Studiujący dzielili się na studentów i hospitantów oraz tzw. uczestników. Hospitanci mogli uzyskać zaświadczenie o uczestnictwie w zajęciach ale nie mieli prawa przystępowania do egzaminów. Każdy absolwent szkoły średniej był przyjmowany na studia bez egzaminów wstępnych. Wszyscy, z wyjątkiem stypendystów, musieli płacić czesne. W przypadku wyjątkowo złej sytuacji materialnej mogli być od niego zwolnieni, pod warunkiem dobrych postępów w nauce. Dla hospitantów i „uczestników” żadnych ulg nie przewidywano. Przyjęcia nowych studentów odbywały się na początku każdego semestru. Nowopryjści składali na ręce rektora ślubowanie przestrzegania praw obowiązujących w uczelni i zarządzeń jej władz.

W czasie studiów trzeba było uczęszczać na wybrane zajęcia, wykonywać zadane prace i ćwiczenia oraz uzyskiwać dobre oceny. Obowiązywał w zasadzie tylko jeden egzamin dyplomowy, który miał jednak charakter multidyscyplinarny - możliwe były pytania z każdego wysłuchanego przedmiotu. Później doszedł do tego tzw. półdyplom czyli egzamin przejściowy.

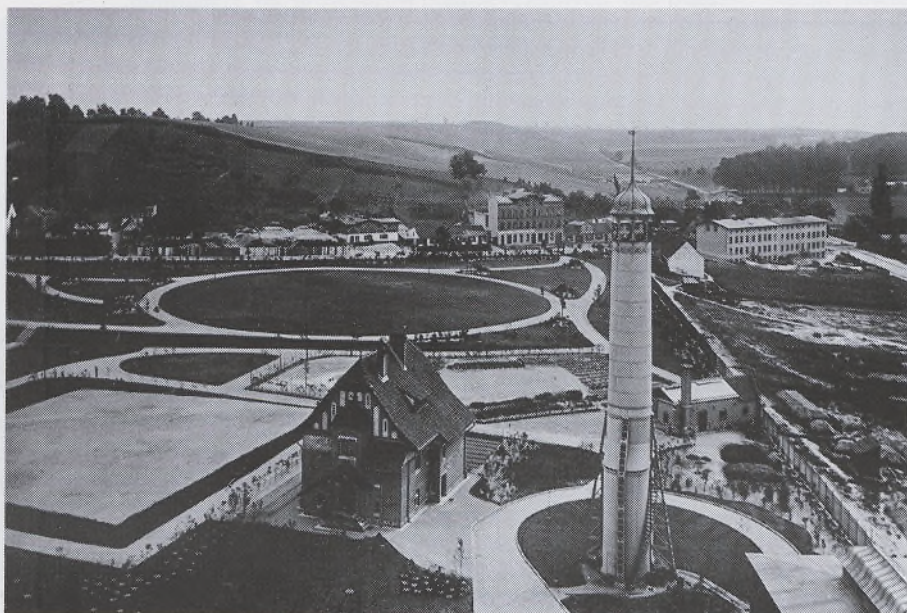
Ciekawe były przepisy dotyczące dyscypliny studiów. Odpowiedzialny za porządek i zachowanie studentów na wydziale był jego kierownik. Ponieważ większość zajęć I roku stanowiły przedmioty podstawowe, odpowiedzialny za studentów pierwszych 2 semestrów był kierownik Wydziału Nauk Ogólnych. Karą, jaką miał do dyspozycji, była nagana. Wyższe formy kary należały do Senatu i Rektora. Statut wymienia tutaj wytknięcie na forum Senatu, groźbę wykluczenia i wykluczenie ze studiów. Senat mógł również dyscyplinarnie

Prof. Albert Carsten

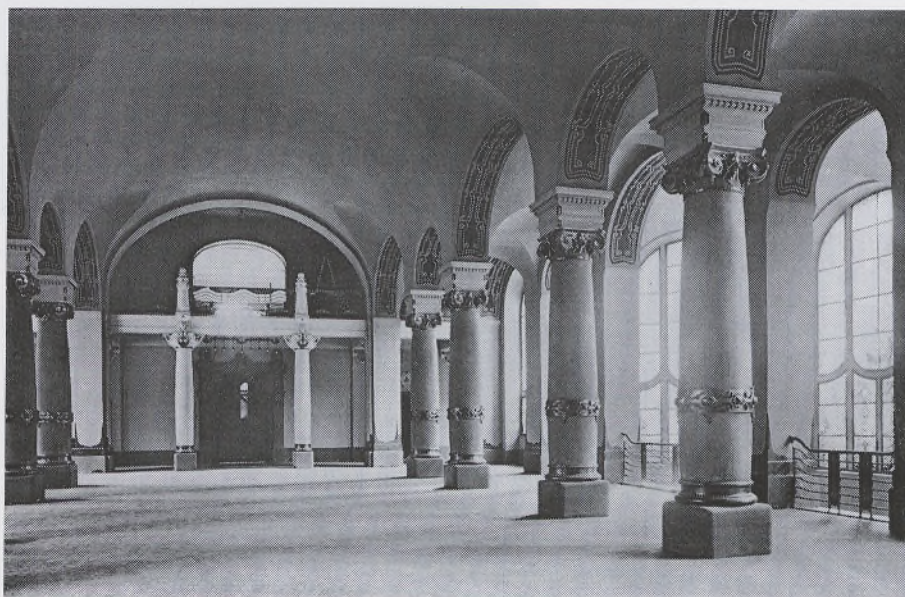
zawiesić stypendium i cofnąć zwolnienie czy odroczenie czesnego. Były to kary dotkliwe i skuteczne.

Teren politechniki - 1904 r.

W rok później (5.V.1905 r.) statut „poprawiono”. Jedyna zmiana dotyczyła terminologii: hospitanci mieli się odtąd zwać słuchaczami, uczestnicy - gośćmi.

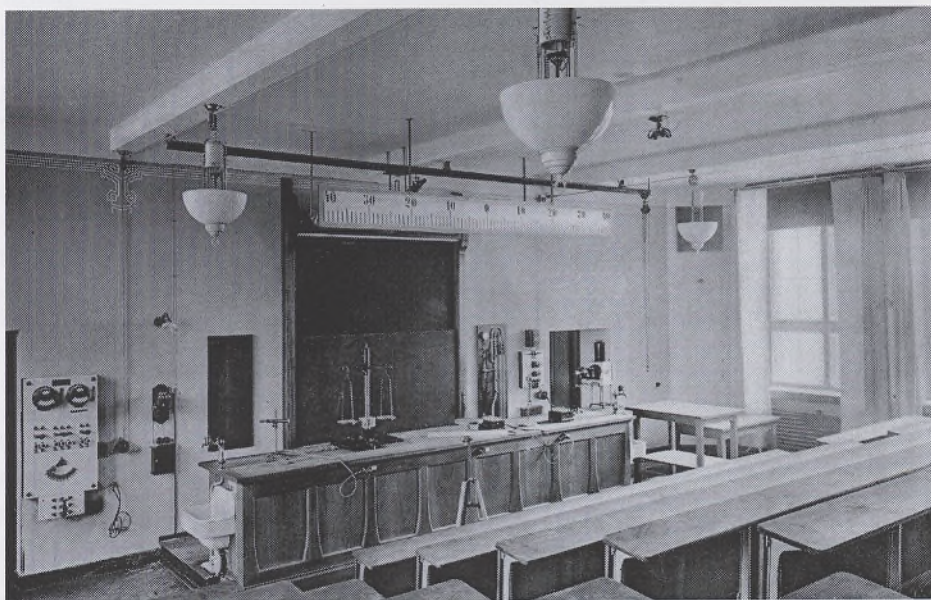
Dalsze zmiany wprowadzono 11 kwietnia 1917 r. - zamiast profesorów etatowych wprowadzono profesorów zwyczajnych

Hall przed Aulą - 1904 r.

i nadzwyczajnych. W obydwu kategoriach można było mieć profesurę honorową.

Audytoryum fizyki

Zasadnicze zmiany nastąpiły w okresie Wolnego Miasta. W 1922 r. utworzono nowe wydziały: Humanistyczny i Elektrotechniki - oddzielony od Maszynowego. Jednocześnie połączono wydziały w nowe, wyższe jednostki, zwane fakultetami: I Nauk Ogólnych (wydziały Humanistyczny, Matematyczno-Fizyczny i Chemiczny), II Budownictwa (wydziały Architektury i Inżynierii Budowlanej) i III Maszynowy (wydziały Budowy Maszyn, Elektrotechniki i Techniki

Studenci w laboratorium elektrycznym

Okrętowej - od 1929 r. Techniki Okrętowej i Lotniczej). Jednocześnie zlikwidowano tytuł docenta - dotychczasowi docenci uzyskali nominacje na profesorów nadzwyczajnych lub odeszli. Nadal powierzano niektóre zajęcia docentom prywatnym. Pozostałe przepisy pozostały w zasadzie bez zmian. Na czele wydziałów stali dalej kierownicy, na czele fakultetów - dziekani. Sprawy fakultetów rozstrzygało w razie potrzeby wspólne posiedzenie kolegów wydziałów wchodzących w ich skład. Kadencję rektora skrócono do jednego roku.

Większość tych przepisów powtórzono w statucie z 27 września 1932 r. Zmianie uległa nazwa Wydziału III: obecnie Budowy Maszyn, Elektrotechniki i Techniki Okrętowej i Lotniczej (połączenie

nazw wydziałów). Zdefiniowano pojęcie społeczności politechnicznej, do której zaliczono ogół nauczycieli akademickich, syndyka, urzędników i pracowników, asystentów na etacie i bez oraz obywateli honorowych. Nauczyciele akademicy dzielili się teraz na profesorów zwyczajnych i honorowych, profesorów nadzwyczajnych - na etacie i bezetatowych - i docentów prywatnych, tworzących razem „ciało pedagogiczne” oraz wykładowców kontraktowych, lektorów oraz instruktora gimnastyki i sportu. Wszystkich ich powoływał Senat Wolnego Miasta na wniosek Uczelni. Instytuty, seminaria, zbiory pomocy naukowych i pracownie podlegały odpowiednim profesorom i docentom. Członkami kolegów wydziałowych byli profesorowie zwyczajni i określona liczba profesorów nadzwyczajnych reprezentujących pozostałych pracowników. Wybierano ich na

Laboratorium maszynowe

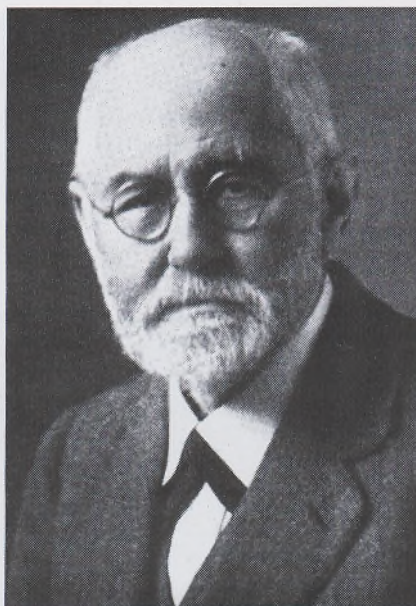
dwa lata. Przy nadawaniu doktoratów nie czyniono różnicy między profesorami zwyczajnymi i nadzwyczajnymi. W statucie wzmocniono rolę zebrań fakultetów, które miały teraz prawo dopuszczania do habilitacji. Odrębne przepisy dotyczyły utworzonego już w 1922 r. tzw. Instytutu Zewnętrznego, organizującego płatne wykłady dla słuchaczy z zewnątrz i instytucji. Określono też dokładniej liczbę delegatów do Senatu (po 2 z każdego wydziału).

O poziomie uczelni nie decyduje struktura organizacyjna tylko działający w niej ludzie. Od początku istnienia Politechniki Gdańskiej starano się zapewnić wysoki poziom kadry. Już w pierwszym jej składzie znaleźli się wybitni specjaliści, tacy jak np.: twórca

gmachów Uczelni architekt Albert Carsten; młody geniusz, teoretyk projektowania architektonicznego Fridrich Ostendorf; chemik o międzynarodowej sławie Otto Ruff, który przyczynił się do odrodzenia chemii nieorganicznej na początku naszego stulecia; fizyk Max Wien, który odegrał ważną rolę w udoskonaleniu nadajników iskrowych; sławny budowniczy mostów Reinhold Krohn, konstruktor maszyn okrętowych Herman Föttinger i w.in. Pierwszym rektorem został Hans von Mangoldt, wybitny matematyk, autor jednego z najlepszych w Europie podręczników matematyki wyższej.

W okresie międzywojennym Politechnika Gdańska nie obniżyła lotów. Na pierwszym miejscu należy wymienić Adolfa Butenandta, który za przeprowadzone badania, wyodrębnienie i syntezę niektórych hormonów otrzymał w 1939 r. nagrodę Nobla w dziedzinie chemii. Godne uwagi były osiągnięcia Wilhelma Klemma, jednego z pionierów magnetochemii. Najwybitniejszymi fizykami byli Carl Ramsauer, badacz oddziaływań między elektronami i molekułami, odkrywca minimum przekroju czynnego, któremu nadano jego imię; Walter Kossel, wslawiony badaniami rentgenowskich widm kryształów, jeden z twórców teorii wiązań heteropolarnych oraz Eberhard Buchwald, znakomity dydaktyk i wszechstronny uczony o rozległych zainteresowaniach, rektor Politechniki w jubileuszowym roku 1929/30. Dopiero po wojnie uzyskał międzynarodową sławę fizyk Georg Hass,

Prof. Hans von Mangoldt

Laboratorium chemiczne

kierujący czołowymi laboratoriami w USA. Wybitnym elektrotechnikiem był Karl Küpfmüller, który przez wiele lat kierował badaniami naukowymi w firmie Siemens i Halske w Berlinie. Znaczenie tylko miały prace nad historią architektury i sztuki gdańskiej Otto-na Kloeppla, Karla Grubera i Williego Drosta, zajmujących się także praktyczną ochroną zabytków. Ważne dla dziejów Gdańska, choć nie zawsze obiektywne, były publikacje historyka Ericha Keysera i archeologa Wolfganga La Baume'go.

Biblioteka

Również w dziedzinie tzw. czystej techniki było немало osiągnięć. Należy do nich zaliczyć otwarcie w 1926 r. pierwszego i przez długi czas jedyne w Europie Instytutu Wytrzymałości Okrętów, uruchomienie na poddaszu Głównego Gmachu tunelu aerodynamicznego, rozbudowanego w 1929 r., o prędkości przepływu 45m/s, uzyskanie nowych materiałów termoizolacyjnych na bazie folii aluminiowej, pionierskie prace nad betonami sprężonymi i w.in. W dziedzinie nauk ogólnych nie przemijającą wartość mają prace z historii literatury i teatru w Gdańsku Heinza Kinderman-na oraz monografia "Die Orgel" (organy) prywatnego docenta muzykologii Gottholda Frotschera. Miara poziomu Uczelni może być fakt, że na wykłady gościnne przyjeżdżali tutaj tacy uczeni jak Svante Arrhenius, Max von Laue czy Ludwig Prandtl.

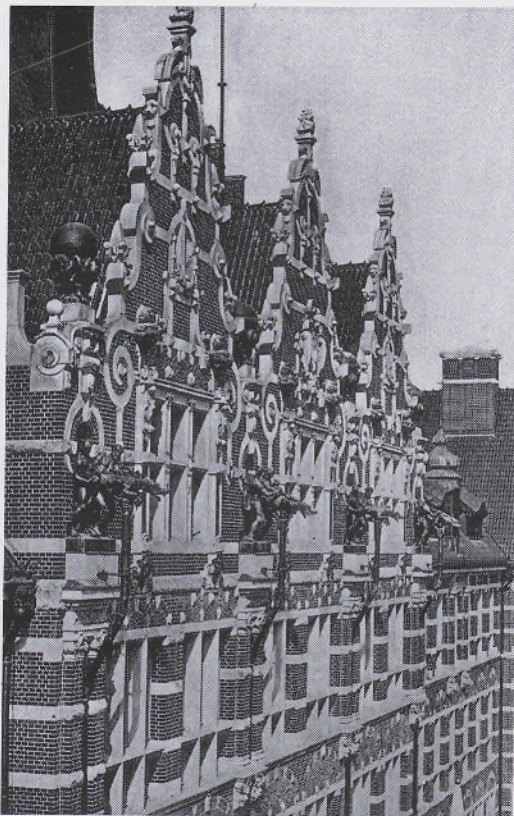
Wróćmy do przemian organizacyjnych.

Po przejęciu władzy przez hitlerowców jeszcze raz zmieniono statut, wprowadzając zasadę jednoosobowego kierownictwa („wódzostwa”). W programie pojawiły się przedmioty polityczne, wykładane przez działaczy partyjnych. Niemieckich studentów objęło obowiązkowe szkolenie wojskowe. Wszystkie organizacje studenckie

zostały rozwiązane a na ich miejsce pojawił się jedyny Narodo-
wo-socjalistyczny Związek Studen-
tów. Zmiany te nie dotyczyły Po-
laków. Jeszcze większe upolitycz-
nienie uczelni nastąpiło w r. 1941,
po jej bezpośrednim podporządko-
waniu ministerstwu w Berlinie.
Warunkiem przyjęcia na studia
stało się m.in. aryjskie pochodze-
nie. W fakultecie III wyodrębnio-
no Wydział Lotniczy. Wprowa-
dzono zaostrzoną dyscyplinę stu-
diów.

Były to już ostatnie przejawy
aktywności brunatnego reżimu.
W 1945 działania wojenne prze-
rwały funkcjonowanie Politechni-
ki. Gmach Główny zamieniono na
szpital. Po zajęciu przez wojska
sowieckie podpalono go, a tych
rannych, którzy znaleźli dość sił,
by uratować się przed pożarem
przez okna za pomocą powiąza-
nych ze sobą prześcieradeł, czer-
wonoarmiści bez skrupułów wy-
strzelali. Relacje świadków (np.
dra H. Wolfa) nie pozostawiają
cienia wątpliwości. Po przejęciu
częściowo zniszczonej i splądrow-
wanej Uczelni od Rosjan trzeba
było rozpocząć wszystko od nowa. Taki był nasz powrót.

Szczyt Gmachu Głównego

Andrzej Januszajtis

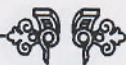
Trudne początki

Obchodzona w dniu 24. maja 1995 roku uroczystość związana jest z 50-leciem przekształcenia Politechniki Gdańskiej w polską szkołę akademicką, z półwieczem budowania jej pozycji, uznania oraz tradycji.

Jak bardzo różna jest dzisiejsza Uczelnia od tej, która po zniszczeniach wojennych pozostała w pamięci żyjących jeszcze, choć już coraz mniej licznych osób, a którą kolejne pokolenia mogą oglądać tylko na starych fotografiach. To spojrzenie wstecz uświadamia olbrzymi dystans dzielący nas od tamtego czasu, dystans wypełniony poświęceniem i ogromem pracy włożonej w odbudowę i rozwój Uczelni, w wykształcenie prawie 60 tysięcy inżynierów, w efekty uzyskane w badaniach naukowych, w trwale osiągnięcia techniki i architektury tkwiące w pejzażu naszego miasta, regionu i kraju.

Politechnika Gdańska - 1945 r.

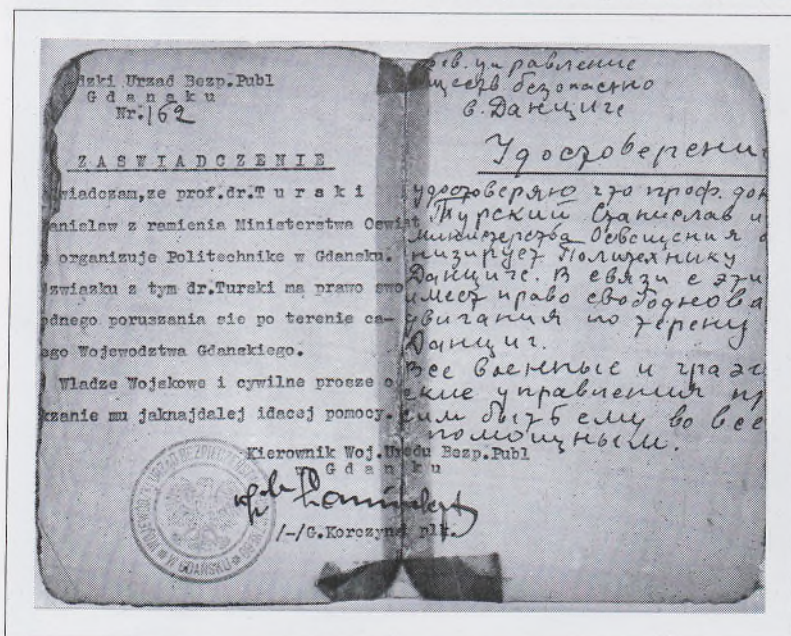
Przeglądając karty historii dzisiejszej Uczelni cofnąć się trzeba do stycznia 1945 roku. Jeszcze trwała wojna, a już rozpoczęły się przygotowania do uruchomienia Politechniki Gdańskiej. Powołano wówczas dwie grupy operacyjne do spraw zabezpieczenia i organizacji politechniki. Pierwszą w Lublinie - na wniosek inż. Franciszka Otto, drugą, której przewodniczył dr Stanisław Turski - w Krakowie.

Już 5. kwietnia, a więc 5 dni po wyzwoleniu Gdańska, przybyła delegacja Ministerstwa Oświaty ds. Politechniki Gdańskiej. W jej skład wchodził: dr Stanisław Turski, inż. Kazimierz Kopecki, dr Kazimierz Kubik, inż. Franciszek Otto i Stanisław Szymański.

Zastała ona Uczelnię w znacznej części zniszczoną. Najbardziej ucierpiał Gmach Główny, który w 60% uległ zniszczeniom. Pożar zniszczył centralną jego część, w tym główną klatkę schodową, aulę, rektorat i bibliotekę, gdzie runęły wszystkie stropy. Zniszczeniu uległa również część księgozbioru. Pozostałe budynki były na szczęście w dużo lepszym stanie. W Budynku Wydziału Chemicznego wypaleniu uległa jedynie część pomieszczeń od strony Gmachu Głównego. Jednakże była w dużym stopniu zniszczona aparatura pomiarowa i inne

Front zniszczonego gmachu Głównego 1945 r.

Zaświadczenie wydane kierownikowi Grupy operacyjnej Stanisławowi Turskiemu - 1945 r.

urządzenia naukowe. Budynek Wydziału Elektrycznego nie był uszkodzony, a wyposażenia większości jego sal i gabinetów były zestawione w hali maszyn w piwnicach. Laboratorium Maszynowe również nie uległo zniszczeniom, poza szybami. Te zresztą były uszkodzone w 80% okien uczelni. Laboratorium Maszynowe było jednak mocno przestarzałe. Również nie ucierpiał Budynek Instytutu Wodnego i Aerodynamicznego, znajdujący się między gmachem głównym a elektrycznym. Natomiast Budynek Laboratorium Wytrzymałościowego miał rozbity część ściany frontowej z narożnikiem. Znajdujące się w nim maszyny na szczęście uległy niewielkim zniszczeniom. Łączne zniszczenia wszystkich budynków politechniki oceniono na około 16%.

Wstępna ocena wskazywała, że potrzeba będzie wiele pracy i trudu do uruchomienia Uczelni. Mimo wątpliwości co do możliwości szybkiego uruchomienia przystąpiono niezwłocznie i z ogromnym zapalem do jej odgruzowywania, porządkowania i odbudowy.

W maju 1945 r. politechnika została prawnie przekształcona w polską szkołę akademicką. Stało się to na mocy Dekretu KRN z dnia 24. maja 1945 roku, który stwierdzał: „Politechnika Gdańska staje się polską, państwową szkołą akademicką”. Ten fakt miał miejsce dokładnie 50 lat temu.

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 11 czerwca 1945 r.

Nr 21

TREŚĆ:

USTAWA

121

DEKRET

z dnia 24 maja 1945 r.

o przekształceniu Politechniki Gdańskiej w polską państwową szkołę akademicką.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1)—Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Politechnika Gdańska staje się polską państwową szkołą akademicką.

Art. 2. (1) Politechnika Gdańska dzieli się na cztery wydziały: 1) inżynierii lądowej, 2) mechaniczno - elektryczny, 3) budowy okrętów i 4) chemiczny.

(2) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia powołać do życia nowe wydziały i oddziały.

Art. 3. (1) Pierwszego rektora i pierwszy skład profesorów Politechniki Gdańskiej mianuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Oświaty.

(2) W okresie organizacyjnym, trwającym do

dnia 30 sierpnia 1946 r., rektor Politechniki Gdańskiej ma kompetencje senatu akademickiego, dziekanów i rad wydziałowych.

(3) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia ograniczyć kompetencje rektora, określone w ust. (2).

Art. 4. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty.

Art. 5. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Oświaty:
Stanisław Skrzyszewski

Dekret KRN z dnia 24. maja 1945 r.

Do Gdańska przyjeżdżać zaczęli pracownicy naukowcy, przede wszystkim z Politechniki Lwowskiej, a także Warszawskiej, w tym wielu wybitnych i znanych profesorów. Wrócili przedwojenni studenci i absolwenci politechniki.

Ogromna praca dawała efekty widoczne z dnia na dzień, z miesiąca na miesiąc. Już w czerwcu uruchomiono elektrownię, która pracowała głównie na potrzeby portu i miasta. W lipcu przystąpiono do odbudowy Laboratorium Wytrzymałościowego. Uruchamiane maszyny wykorzystywano również dla potrzeb odbudowujących się na terenie Wybrzeża jednostek przemysłowych. Przystąpiono do odbudowy Laboratorium Chemicznego, do przygotowania sal wykładowych, kreślarni i laboratoriów, do mających się rozpocząć wkrótce studiów. Równocześnie zajęto się sprawami rekrutacji na studia i obsady kadrowej, zorganizowaniem dziekanatów i biblioteki.

Pierwsi Rektorzy Politechniki Gdańskiej: prof. St. Łukasiewicz, prof. St. Turski

Przybył wkrótce mianowany przez Ministra pierwszy rektor, prof. Stanisław Łukasiewicz. Choć Dekret z 1945 roku przewidywał utworzenie 4 wydziałów: Inżynierii Lądowej, Mechanicznego-Elektrycznego, Budowy Okrętów oraz Chemicznego, to jednak przewidując potrzeby regionu i kraju utworzono 6 wydziałów. Ich organizatorami, a zarazem pierwszymi dziekanami byli: prof. Marian Osiński (Wydział Architektury), prof. Aleksander Rylke (Wydział Budowy Okrętów), prof. Włodzimierz Wawryk (Wydział Chemiczny), prof. Karol Taylor (Wydział Mechaniczny), prof. Kazimierz Kopecki (Wydział Elektryczny) oraz prof. Karol Pomianowski (Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej).

W 1945 roku kadra nauczająca liczyła 112 pracowników naukowych, w tym 8 profesorów zwyczajnych i 28 na stanowiskach profesorskich. Do zespołu profesorskiego należeli wówczas: Ignacy Adamczewski, Michał Broszko, Bronisław Bukowski, Władysław Czerny, Mieczysław Dębicki, Łukasz Dorosz, Władysław Florjański, Maksymilian Tytus Huber, Bogumił Hummel, Stanisław Kaniewski, Julian Kamecki, Antoni Kozłowski, Paweł Kułakowski, Władysław Lam, Ignacy Malecki, Feliks Markowski, Stefan Minc, Witold Minkiewicz, Jarosław Naleszkiewicz, Witold Nowacki, Stanisław Obmiński, Franciszek Otto,

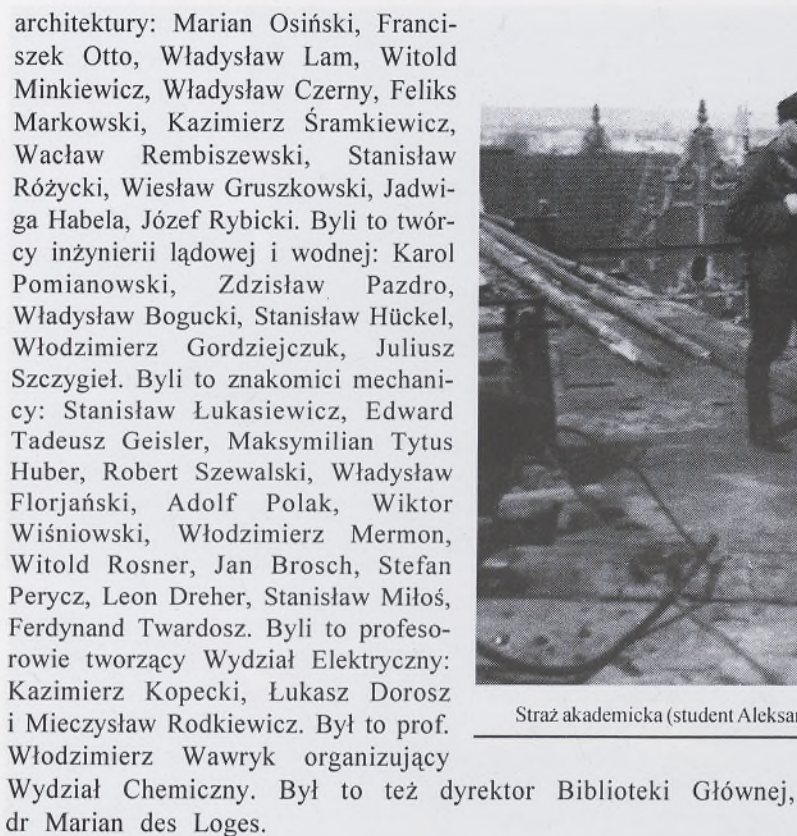
Profesorowie Politechniki Gdańskiej: A.Potyrała, K.Szewalski, J.Madejski, S. Hüchel, T. Gerlach

Zdzisław Pazdro, Adolf Polak, Aleksander Potyrała, Stanisław Puzyna, Tadeusz Sulma, Jan Szware, Leon Stankiewicz, Paweł Szulkin, Eustachy Tarnawski, Karol Taylor, Stanisław Trzetrzewiński, Wiktor Wiśniowski, Mieczysław Wolfke i Józef Wysocki.

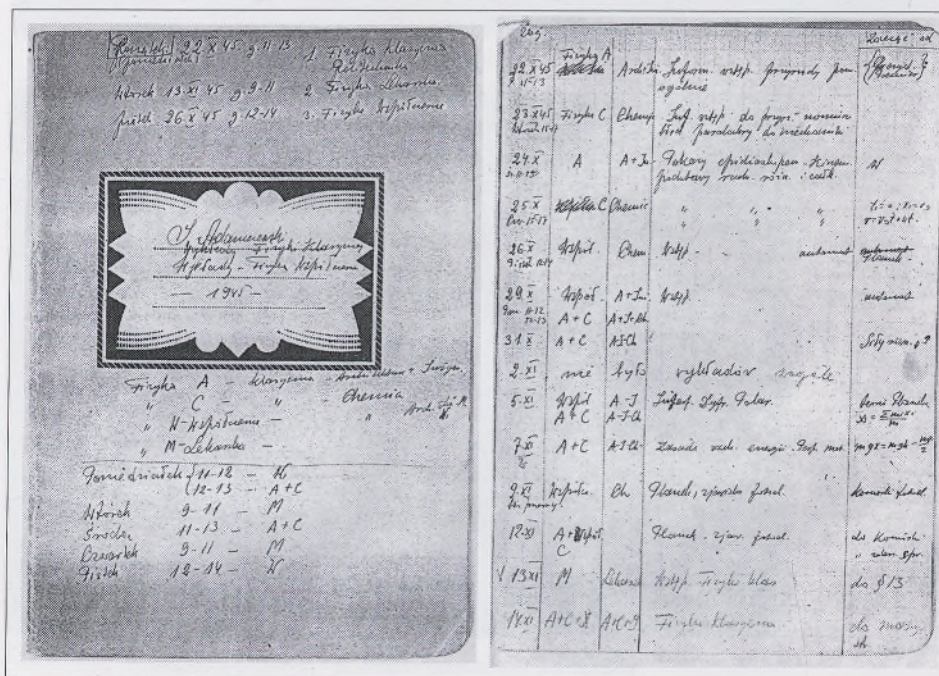
W wśród pierwszej kadry nauczającej większość przybyła z Politechniki Lwowskiej. Byli to między innymi: pierwszy rektor - Stanisław Łukasiewicz i prorektor - Edward Tadeusz Geisler, a także pierwsi dziekani: Marian Osiński, Włodzimierz Wawryk, Kazimierz Kopecki i Karol Pomianowski. Byli to twórcy szkoły

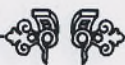
Profesorowie Politechniki Gdańskiej - prywatne spotkanie.
Od lewej siedzą: R. Kazimierzczak, A. Lewandowski, Wł. Rodziewicz, Wł. Wawryk,
F. Otto, S. Hücker, W. Nowacki, S. Rydlewski, W. Mielnik, S. Turski

Straż akademicka (student Aleksander Marzec)

Notatki prof. Ignacego Adamczewskiego - plan pierwszych wykładów - 1945 r.

Przybyli do nas również profesorowie związani z Politechniką Warszawską, jak: Karol Taylor, Jarosław Naleszkiewicz, Michał Broszko, Stanisław Turski, Bogumił Hummel, Stanisław Trzetrzeviński; a także i wileńscy, jak: Józef Wysocki i Jan Borowski.

Odniesiono ogromny sukces. Już 22. października 1945 roku, pierwszym uroczystym wykładem prof. Ignacego Adamczewskiego, rozpoczęła się nauka na wszystkich wydziałach. Oficjalną inaugurację przesunięto jednak na 9. kwietnia 1946 roku. W Audytorium Maximum, po przemówieniu inauguracyjnym rektora, prof. Stanisława Turskiego zebrani po raz pierwszy w murach Politechniki Gdańskiej wysłuchali pieśni „Gaude Mater Polonia”. Wykład inauguracyjny wygłosił jeden z największych ówczesnych uczonych i autoritetów, prof. Maksymilian Tytus Huber. Mówił on o postępie technicznym w okresie drugiej wojny światowej z podkreśleniem ważności prób nad rozbiciem atomu. Ten nacechowany miłością do Ojczyzny wykład, profesor zakończył słowami „Salus Rei Publicae Suprema Lex”, po których zgotowano mu żywiołową owację.

Pierwsza uroczysta inauguracja Roku Akademickiego 9 kwietnia 1946 r.

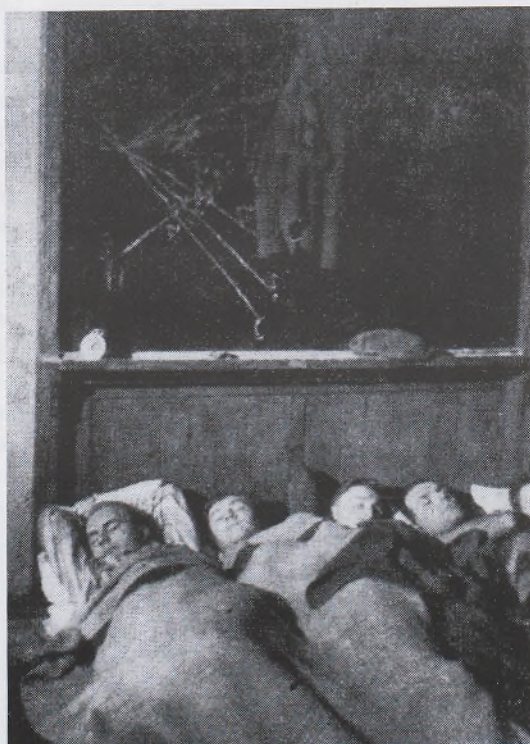
W roku akademickim 1945/1946 studia w Politechnice Gdańskiej rozpoczęło 1647 studentów. Uczelnia od początku była atrakcyjna przede wszystkim ze względu na Wydział Budowy Okrętów, a także ogromne zapotrzebowanie w zniszczonej Polsce na wysoko wykwalifikowaną kadrę inżynierską. W tym okresie wyraźnie zaznaczył się morski charakter Uczelni. Na Wydziale Budowy Okrętów skoncentrowano wszystkie dyscypliny konieczne dla potrzeb przemysłu okrętowego, żeglarstwa i rybołówstwa.

Rozpoczęła działalność pierwsza samorządna organizacja studencka, która nawiązywała do przedwojennej Bratniej Pomocy. Jej założycielem

i pierwszym prezesem był Adam Doboszyński. Bratnia Pomoc zajęła się organizowaniem życia studenckiego. Między innymi już w 1945 roku uruchomiła pierwszą stołówkę studencką. Zwróciła się również z apelem do społeczności akademickiej o udział w odgruzowywaniu i odbudowie nie tylko Politechniki Gdańskiej, ale również miasta.

Do grona pracowników Uczelni dołączyło też około 40 byłych studentów i absolwentów Politechniki Wolnego Miasta Gdańska. Byli to między innymi profesorowie: Stanisław Błaszkwia, Bronisław Bukowski, Alfons Hoffman, Jerzy Doerffer, Józef Kazimierzak, Walerian Libura, Jerzy Lipowicz, Witold Nowacki, Wojciech Orszulok, Jerzy Paczeński, Jan Piasecki, Aleksy Potocki, Aleksander Potyrała, Janusz Stanisławski, Janusz Staszewski, Mieczysław Rodkiewicz i Witold Urbanowicz; docenci: Henryk Hadrian i Roman Wieloch, oraz Alfons Kwiczor. Wielu z nich stało się bardzo znanymi i cenionymi, o wybitnym dorobku naukowym.

Studencki po zajęciach w sali wykładowej 1945 r.

Od początku Uczelnia działała niezwykle aktywnie na rzecz miasta i regionu. Bliskie związki z przemysłem sprawiły, że Politechnika stała się ważnym elementem rozwoju gospodarczego Polski Północnej.

Przeglądając te chlubne strony z kart historii Politechniki Gdańskiej można zauważyć, że pracownicy, studenci, a także absolwenci z ogromnym zapałem odbudowywali zniszczone w czasie wojny miasto i porty oraz przemysł, a potem je rozwijali.

Prof. Witold Urbanowicz, z Wacławem Czarnowskim i Marianem Rakowskim, byli organizatorami polskich stoczní. Profesor był kierownikiem tzw. grupy stoczníowej, działającej przy Departamencie Morskim od 1945 roku. Pełnił obowiązki dyrektora Zjednoczenia Stoczní Morskich. Był współorganizatorem i dyrektorem późniejszego Instytutu Morskiego.

Profesorowie: Aleksander Potyrała, Aleksander Rylke i Hilary Sipowicz zajęli się przygotowaniem kadr dla przemysłu okrętowego. Będąc wyjątkowo przewidujący, już w 1943 roku, na tajnej Politechnice Warszawskiej, uruchomili kurs budowy okrętów. Myśleli oni również o kształceniu kadr na poziomie średnim. Już w 1945 roku utworzone zostało Państwowe Liceum Budownictwa Okrętowego

Początek odbudowy dachu nad Gmachem Głównym

„Conradinum”, którego pierwszym dyrektorem został prof. Aleksander Potyrała.

Na Wydziale Budowy Okrętów opracowano technikę wodowania bocznego autorstwa prof. Aleksandra Rylkiego, zaś prof. Jerzy Doerffer jest twórcą połówkowej metody budowy statków oraz wielu innych nowatorskich rozwiązań. Uznany autorytetem w dziedzinie mechaniki ustrojów okrętowych był prof. Józef Więckowski.

Bezsporne i trwale są osiągnięcia architektów Politechniki Gdańskiej. Twórcą jednej z pierwszych powojennych koncepcji budowy miast i zagospodarowania pasa nadmorskiego był znany urbanista, prof. Władysław Czerny. Architekci mieli znaczący wpływ na odbudowę i historyczną rekonstrukcję Głównego Miasta w Gdańsku. Pod kierunkiem wybitnego architekta prof. Mariana Osińskiego, opracowali dokumentację historyczną, która stała się podstawą późniejszych prac przywracających dawny kształt naszemu miastu. Katedrą Projektowania Portów i Przymorza, która była ewenementem w polskich uczelniach technicznych, kierował prof. Wacław Tomaszewski, który przed i po wojnie projektował obiekty portowe. Wspomniany wcześniej prof. Witold Urbanowicz był twórcą pierwszej w świecie specjalności architektura okrętu.

W zakresie budownictwa obiektów wodnych nie sposób nie wspomnieć tak zasłużonych profesorów, jak: Wacław Balcerski, Romuald Cebertowicz, Stanisław Hückel i Karol Pomianowski. Ich prace dotyczące obiektów hydrotechnicznych wręcz warunkowały rozbudowę i budowę polskich portów, dróg i elektrowni wodnych, czy, jak w przypadku prof. Cebertowicza, jego prace dotyczące gruntów, umożliwiały zabezpieczenie zagrożonych obiektów zabytkowych.

LIII 1984/9

Profesorem Uczelni był Witold Nowacki, późniejszy Prezes Polskiej Akademii Nauk, wybitny specjalista w dziedzinie mechaniki budowli, teorii sprężystości i termosprężystości.

Z politechniką związany był wspomniany już prof. Maksymilian Tytus Huber. Jego prace w zakresie teorii sprężystości stawiają go w rzędzie czołowych badaczy świata, a wyniki prac stosowane są do dziś. Głęboko w pamięci utrwaliła się działalność prof. Adolfa Polaka, konstruktora maszyny parowej zastosowanej na pierwszym polskim statku pełnomorskim s/s „Soldek”.

Znaczący wkład w rozwój polskiej energetyki wnieśli profesorem: Robert Szewalski, konstruktor pierwszej polskiej turbiny parowej; Kazimierz Kopecki, twórca szkoły naukowej energetyki kompleksowej; Stanisław Szpor, wybitny znawca wyładowań atmosferycznych oraz ochrony przed ich skutkami.

Wyraźnie widoczne są osiągnięcia profesorów: Damazego Tilgnera, Henryka Niewiadomskiego, Andrzeja Ledóchowskiego w dziedzinie chemii spożywczej i w badaniach nad lekami.

To zaledwie kilkanaście nazwisk uczonych, których wkład w rozwój nauki polskiej i przemysłu jest niekwestionowany. Wśród obecnej kadry naukowej znajdują się badacze prawie we wszystkich dziedzinach i specjalnościach naukowych, których osiągnięcia są wysoko notowane w nauce światowej.

W działalności licencyjnej i wdrożeniowej zawsze znajdowaliśmy się w czołówce wyższych uczelni w Polsce. Nie ma w naszym regionie takiej dziedziny życia gospodarczego, przemysłowego, w której ówczesni i obecni pracownicy Politechniki Gdańskiej nie uczestniczyliby aktywnie, bądź jako bezpośredni twórcy, projektanci i konstruktorzy, bądź jako opiniodawcy, eksperci i doradcy.

W 50-letniej historii Politechniki Gdańskiej były też okresy trudne, związane z wywieraniem nacisków i presji politycznych. Występowały one nie tylko w pierwszych latach powojennych, kiedy w wyniku ogromnych nacisków politycznych i presji brutalnie przerwano działalność niezależnej Bratniej Pomocy. Występowały również później, najczęściej w latach przełomów politycznych; w końcu lat 60., a także po wprowadzeniu stanu wojennego w 1981 roku. Objęły one zarówno pracowników, jak i studentów Uczelni. Byli oni szykanowani, zawieszani w zajęciach, relegowani z uczelni, a także skazywani na wieloletnie więzienia. Dla wielu bolesne było wstrzymywanie awansów naukowych i wyjazdów zagranicznych. Szczęśliwie okres wynaturzeń i wypaczeń mamy już za sobą.

W kolejnych latach odbudowy i rozbudowy Uczelni, znaczonych kolejnymi kadencjami władz rektorskich i dziekańskich, odbudowano Gmach Główny, z Biblioteką Główną, rektoratem, kwesturą, Katedrą Rysunku, Malarstwa i Rzeźby oraz Aulą. W pierwszym okresie intensywnej rozbudowy, na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych, powiększono rozmiary Politechniki Gdańskiej o 65%

w stosunku do tych z okresu powojennego. W drugim takim okresie, na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, a potem w trzecim, na początku lat dziewięćdziesiątych miała miejsce dalsza rozbudowa Uczelni, tak że łącznie powiększyła się ona o 185 % w stosunku do okresu powojennego. Jest więc dziś niemal 3 krotnie większa od tej sprzed 50 lat.

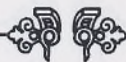

Budowa budynku Wydziału Budowy Okrętów - 1970 r.

W Politechnice Gdańskiej miały miejsce liczne zmiany organizacyjne, przystosowujące Uczelnię do aktualnych potrzeb gospodarki. Można chociażby wspomnieć, że w latach 1948-52 działał Wydział Inżynierii Rolnej, przekształcony w tym okresie w Wydział Agrotechniczny, który jednak ze względu na swoją specyfikę został zlikwidowany.

Wydziały przekształcały się przez łączenie lub podział, ich nazwy dostosowywano do aktualnych zakresów działania, tworzone nowe wydziały. Wydziały działały w strukturach instytutowych lub katedralnych. Dodam, że w 1952 roku utworzony został obecny Wydział Elektroniki, w 1984 - Wydział Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej, a w 1993 - Wydział Zarządzania i Ekonomii. Natomiast w 1995 roku przekształcony został Wydział Hydrotechniki w Wydział Inżynierii Środowiska. Od 1954 działa Oddział Politechniki Gdańskiej w Elblągu.

Dorobek Uczelni związany z jej odbudową i rozbudową, z wykształceniem kilkudziesięciotysięcznej kadry inżynierów uzyskany w badaniach naukowych i trwałych osiągnięciach techniki, to zasługa wszystkich. W uznaniu tego ogromnego i niepodważalnego dorobku z szacunkiem chylimy nisko głowy przed wszystkimi pracownikami i absolwentami, a szczególnie tymi którzy tu

rozpoczynali 50 lat temu, przed tymi którzy swoją pracą, działając w kraju i zagranicą, sprawili, że nasza Alma Mater znajduje uznanie i zajmuje znaczącą pozycję. Znakomicie pomnażają oni osiągnięcia Politechniki Gdańskiej, wpisując je w tradycję 90-letniej historii Uczelni. Możemy wszyscy z dumą dziś mówić o naszej Politechnice Gdańskiej.

Słowa wypowiedziane przez prof. Maksymiliana Tytusa Hubera pół wieku temu *„Dobro Rzeczpospolitej niechaj będzie najwyższym prawem”* przyświecały nam zawsze, a nawet więcej, w naszych działaniach były, są i nadal będą rozszerzane na działania na rzecz ludzkości całego świata.

Przekazanie insygniów rektorskich przez Przewodniczącego WRN

Prof. Edmund Wittbrodt
Rektor Politechniki Gdańskiej

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Gdańska Szkoła Architektury

Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej w swej obecnej formule organizacyjnej polskiej szkoły architektury obchodzi pięćdziesięciolecie swego działania w okresie lat 1945-1995.

Jeśli przyjąć, że architektura jest sztuką budowania (*architektura* - z gr. znaczy budowniczy) a związane z nią przekazywanie z pokolenia na pokolenie wiedzy i umiejętności estetycznego wznoszenia budowli i ich zespołów oraz studiowanie tego co i jak zbudowano w przeszłości jest kształceniem architektów, to na tradycję gdańskiej szkoły architektury można spojrzeć w większym wymiarze czasowym niż ostatnie pięćdziesięciolecie.

Jak daleko sięga tradycja szkoły? Sądzę, iż można nią sięgnąć do rezultatów pracy budowniczych w całym tysiącleciu kształtowania architektury i urbanistyki miasta Gdańska: do nieznanych z imienia budowniczych słowiańskiego grodu z podgrodzem, powstałego tutaj u ujścia Motławy do Wisły we wczesnym średniowieczu a zanotowanego już w 997 roku jako miasto - „*urbem Gyddanyze*“, które w owych czasach miało licznych mieszkańców - było „*hominum multae catervae*“. Można tą tradycją sięgnąć do działających w Gdańsku średniowiecznych muratorów, do znakomitych nazwisk architektów czasów nowożytnych okresu renesansu, baroku i klasycyzmu, do architektów wieku XIX i XX aż po współczesnych, których zamysły twórcze, stosowne do czasów w których działali, zawarte są w ich zrealizowanych dziełach i stanowią materialne świadectwo swojej ciągłości kulturowej kształtowania architektury naszego miasta.

Swoistość architektury Gdańska, w której upatruję korzeni naszej szkoły, wynika z przenikania i nakładania się tutaj wielu różnych nurtów kultury europejskiej w ciągu wieków. Nie można nie dostrzec w niej gotyckiej architektury hanzeatyckiej i krzyżackiej, wpływu renesansu i baroku flamandzkiego, ale też włoskiego, historyzmu i eklektyzmu z przełomu XIX i XX wieku, modernizmu, polskiej szkoły rekonstrukcji zabytkowych zespołów miejskich po zniszczeniach II wojny światowej, jak wreszcie socrealizmu i późnego modernizmu oraz obecnych poszukiwań twórczych w realizacjach architektury końca naszego wieku.

Drugim nurtem w tradycji naszej szkoły architektury, o charakterze już instytucjonalnym i akademickim, jest powstanie w Gdańsku w 1904 roku uczelni technicznej a w niej wśród sześciu wydziałów także Wydziału Architektury. Po podjęciu, rozważanej od 1891 do 1899 roku, decyzji o budowie w Gdańsku akademickiej uczelni technicznej przyjeżdża do Gdańska w marcu 1900 roku główny projektant tej inwestycji architekt Albert Carsten. W latach 1900-1904 projektuje on w stylu historyzmu, nawiązującym do form flamandzkiego renesansu i baroku, a następnie nadzoruje budowę pierwszych i najstarszych gmachów uczelni, dzisiaj wpisanych już

do rejestru zabytków architektury. Później zostaje profesorem tej uczelni i naucza projektowania architektonicznego do roku 1933/34. Pod jego kierunkiem w sierpniu 1900 roku wszczęto budowę a w ciągu 4 lat na terenie 6,4 ha wzniesiono budowle o kubaturze ponad 200 tys. m³ przewidziane do pomieszczenia w nich 600 studentów na wszystkich kierunkach studiów. Powstały w tym okresie: Gmach Główny z salami wykładowymi, kreślarniami, pracowniami profesorskimi a także z Aulą, Salą Senatu, Rektoratem i Biblioteką; Gmach Chemii; Gmach Elektrotechniki i Hala Maszyn z charakterystyczną formą łączącą w sobie komin i wieżę ciśnień.

Pierwszy rok akademicki został zainaugurowany 6 października 1904 roku. W tamtych czasach na proces kształcenia architektów w Gdańsku wywierają znaczący wpływ znakomici profesorowie: Albert Carsten i Friedrich Ostendorff, historyk architektury Adalbert Matthaei, rekonstruktor zamku w Malborku Konrad Steinbrecht. Okres międzywojenny związany jest z reorganizacją uczelni, która nastąpiła w 1922 roku i polegała na zgrupowaniu wydziałów w trzy duże fakultety. Wydział Architektury wchodził w skład Fakultetu Budownictwa. W gronie profesorskim wydziału odnotować należy między innymi wybitną działalność architektów Karla Grubera i Otto Kloeppla. Wśród studentów tamtych czasów znajdowali się również studenci polscy o czym dowodnie świadczą: powstały już w 1913 roku Związek Akademików Gdańskich, powstała w 1921 roku Bratnia Pomoc Studentów Polaków Politechniki Gdańskiej oraz powstałe w 1925 roku Polskie Koło Studentów Architektury Politechniki Gdańskiej, obok podobnych kół innych wydziałów. Głównym celem działalności koła było pogłębianie wiedzy o architekturze polskiej, która nie była uwzględniana w programach nauczania. Zapraszano zatem na odczyty dotyczące historii architektury polskiej arch. Jana Zachwatowicza, późniejszego światowej sławy profesora Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Z najbardziej aktywnych studentów architektury Polaków, którzy uzyskali swe dyplomy architektów w Gdańsku w tamtych czasach wymienić można: Stanisława Chlebowskiego, Tadeusza Michejdę, Frydolina Sachse, Michała Kosteckiego, Leona Mazalona, Alfonsa Licznarskiego, Józefa Globisza, Józefa Goetze, Ziemowita Ulatowskiego, Roberta Tauszyńskiego i Andrzeja Płachcińskiego. Spośród ponad 1200 przedwojennych studentów Polaków zrzeszonych w „Bratniej Pomocy“ udało się dotychczas ustalić nazwiska i okresy studiów 69 polskich studentów architektury, którzy w tej szkole uzyskali swe dyplomy. Do przedwojennych absolwentów uczelni należy późniejszy profesor naszego wydziału, z wykształcenia inżynier okrętowy, Witold Jan Urbanowicz, który w latach 1950-1975 stworzył podwaliny i rozwinął specjalność architektury okrętów. Dyplomowani w Gdańsku polscy architekci, którzy przeżyli okropności II wojny światowej i nie rozproszyli się po świecie, podejmują pracę w swym zawodzie, włączając się do odbudowy zniszczonego wojną kraju.

Rok 1945. Rok końca II wojny światowej. Zabytkowe Główne Miasto w Gdańsku zniszczone zostało w 90% a wśród ocalałych w nim kamienic tylko 12 było zabytkowych. Pierwszy po wojnie Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku prof. arch. Jan Borowski w swym

raporcie z tego roku informuje o pracach zabezpieczających zabytkowe budowle: Ratusz Głównomiejski, Złotą Bramę, Dwór Artusa, Kościół św. Jana, Złotą Kamienicę przy Długim Targu, Wielką Zbrojownię i Kaplicę Królewską Jana III Sobieskiego. W tym też roku powstaje pierwszy szkic planu przestrzennego śródmieścia Gdańska, uwzględniający odbudowę zabytkowego miasta, autorstwa prof.arch. Władysława Czernego i arch. Waleriana Spisackiego. Jednym z pierwszych publicznych wystąpień na temat odbudowy Gdańska w jego historycznej formie był wykład otwarty prof.arch. Władysława Czernego wygłoszony 1 września 1945 roku w Audytorium Maximum Politechniki Gdańskiej.

Rok 1945 był też rokiem przekształcenia Politechniki Gdańskiej Dekretem Rady Ministrów (24 V 1945) w polską państwową szkołę akademicką. Wydział Architektury, nie wymieniany w tym dekrete, organizował się równocześnie z innymi wydziałami. Jego formalne powołanie zostało dokonane Rozporządzeniem Ministra Oświaty z 25 października 1945 roku.

Utworzenie wydziału było w pełni uzasadnione odrębnością regionu Pomorza o wspaniałej wielowiekowej tradycji architektonicznej jego miast i wsi, wielkością zadań odbudowy leżących w gruzach miast, z których przykładowo wymienię takie jak Gdańsk, Elbląg, Słupsk, Koszalin, Kołobrzeg i Szczecin, także było uzasadnione nowymi problemami architektonicznymi związanymi z gospodarką morską, z budowlami portowymi i stocznioвыми, z budową okrętów, jak również uzasadnione potrzebami humanistycznymi i kulturowymi Polski północnej o ponad 500 - kilometrowej linii brzegowej Morza Bałtyckiego.

Prof. dr inż. arch. Marian Osiński

Prace nad organizacją wydziału podjęli profesorowie: urbanista i jednocześnie wiceprezydent miasta Gdańska do spraw odbudowy arch. Władysław Czerny, przybyły ze Lwowa art.mal. Władysław Lam oraz były dziekan Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej i pierwszy dziekan Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej historyk architektury polskiej dr Marian Osiński. Prócz nich początkowo kadre profesorską tworzyli byli nauczyciele akademicki Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej : nauczający geometrii wykreślnej Franciszek Otto, historyk architektury zajmujący się również architekturą i planowaniem wsi dr Feliks Markowski, były nauczyciel akademicki Wydziału Sztuki Uniwersyte-

tu Wileńskiego im. Stefana Batorego historyk architektury powszechnej arch. Jan Borowski, architekci związani w okresie międzywojennym z Wybrzeżem: specjalizujący się w budownictwie ogólnym i w

architekturze przemysłowej Włodzimierz Prochaska i specjalizujący się w architekturze portów i przymorza Waław Tomaszewski, oraz przybyli z Warszawy specjalista z zakresu planowania krajowego i regionalnego arch. Stanisław Różański. Tę grupę profesorów poszerzyli wkrótce przybyli ze Lwowa: były Rektor Politechniki Lwowskiej zajmujący się architekturą monumentalną dr arch. Witold Minkiewicz, zajmujący się architekturą służby zdrowia arch. Stefan Porębowicz oraz zajmujący się architekturą wnętrz i obiektów użyteczności publicznej arch. Waław Rembiszewski. Podstaw statyki i mechaniki budowli przed przejściem na Wydział Inżynierii Ładowej i Wodnej naucza prof. inż. Waław Balcerski (1946-47), następnie zastępca prof. inż. Stanisław Obmiński (1947-51) a od 1951 r. zastępca prof. dr inż. Stanisław Rydlewski, który trwale wiąże się z wydziałem. Rok 1953 zaznaczył się dalszym powiększaniem grona profesorów. Prace na wydziale podejmują profesorowie: art.mal. Adam Gerżabek z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i art.mal. Erwin Elster z Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Poznaniu. Nominacje na stanowiska zastępców profesorów otrzymują architekci: Adam Kühnel, Józef Rouba, Stanisław Różycki, Zbigniew Bułakowski i Zbigniew Żuławski oraz inż. konstruktor Władysław Buczkowski. W następnych latach, obok rozwoju kadry nauczycieli akademickich

Pierwszy rocznik Wydziału Architektury w roku akademickim 1945/46

wywodzącej się z absolwentów wydziału, pracę na wydziale podejmują: w 1962 roku doc.arch. Stanisław Serafin przybyły z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej zajmujący się problematyką architektury i planowania wsi oraz w 1965 roku prof. arch. Zbigniew Dmochowski przybyły z Londynu historyk architektury i wieloletni badacz tradycyjnego budownictwa ludowego Afryki Tropikalnej,

w okresie międzywojennym nauczyciel akademicki Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej.

Wydział nasz po wojnie znalazł pomieszczenie w wypalonym w 60% Gmachu Głównym, którego środkowy trakt najbardziej został dotknięty zniszczeniem. Odbudowę zniszczonego gmachu, hału, sali senatu i auli, projektuje i nadzoruje wykonawstwo prof. dr arch. Witold Minkiewicz z zespołem swych współpracowników.

Profesorowie dr inż. arch. Witold Minkiewicz, art. mal. Adam Gerzabek
mgr inż. arch. Wacław Rembiszewski przed rzeźbą głowy prof. Minkiewicza
autorstwa prof. Gerzabka

Z punktu widzenia historii wydziału i jego merytorycznej działalności w pięćdziesięciolecie 1945-1995 interesujący jest pierwszy ustrój Wydziału Architektury, którego projekt przedstawił Ministrowi Oświaty w dniu 21 stycznia 1946 roku pierwszy Rektor Politechniki Gdańskiej prof. dr Stanisław Łukasiewicz. Obejmował on szesnaście katedr z pierwszymi ich kierownikami:

- Geometrii Wykreślnej i Perspektywy Malarskiej (prof. Franciszek Otto),
- Podstaw Budownictwa i Elementów Budowlanych (prof. Włodzimierz Prochaska)
- Prowadzenia i Kosztorysowania Robót Budowlanych
- Rysunku, Rzeźby i Malarstwa (prof. Władysław Lam)
- Historii Architektury Powszechnej (prof. Jan Borowski)
- Historii Architektury Polskiej (prof. dr Marian Osiński)
- Budownictwa Wiejskiego (prof. dr Feliks Markowski)
- Budownictwa Miejskiego
- Budownictwa Utylitarnego i Przemysłowego
- Budownictwa Monumentalnego (prof. Witold Minkiewicz)
- Budownictwa Przymorza i Portów (prof. Wacław Tomaszewski)

- Statyki Budowli i Konstrukcji
- Instalacji Budowlanych
- Urbanistyki (prof. Władysław Czerny)
- Planowania Krajowego i Regionalnego (prof. Stanisław Różański)
- Architektury Wnętrz.

Funkcje kierowników katedr nieobsadzonych podtrzymywali zastępczo pierwsi profesorowie do czasu przejęcia ich przez kolejno zjeżdżających do Gdańska nauczycieli akademickich.

W minionym pięćdziesięcioleciu wydziałem kierowali następujący dziekani. Pierwszym dziekanem był prof. dr inż. arch. Marian Osiński, który funkcję tę sprawował w latach 1945-1952, wyróżniony doktoratem honoris causa PG w 1970 roku. Jego następcami byli: drugim - prof. mgr inż. Franciszek Otto, sprawujący tę funkcję w latach 1952-1954 i 1964-1969, wyróżniony doktoratem honoris causa PG w 1985 roku; trzecim - prof. mgr inż. arch. Józef Rybicki w latach 1954-1956 i 1958-1962; czwartym - prof. mgr inż. arch. Włodzimierz Prochaska w latach 1956-1958, który w 1986 roku uzyskał stopień naukowy doktora; piątym - prof. mgr inż. arch. Stanisław Różański w latach 1962-1964. W latach 1969-1971 wydział został włączony do wspólnego Wydziału Budownictwa i Architektury, który składał się z trzech instytutów: Architektury i Urbanistyki, Budownictwa Lądowego i Hydrotechniki. Szóstym naszym dziekanem tego wspólnego wydziału był prof. mgr inż. Roman Kazimierzczak z Instytutu Budownictwa Lądowego a dyrektorem Instytutu Architektury i Urbanistyki prof. mgr inż. arch. Zbigniew Dmochowski. W 1971 roku, między innymi dzięki wsparciu środowiska architektów i urbanistów Wybrzeża, SARP i TUP, wydział odzyskuje samodzielność akademicką w formie Instytutu Architektury i Urbanistyki z prawami wydziału Politechniki Gdańskiej. Jego kolejnymi dyrektorami z uprawnieniami dziekana są: siódmym - prof. dr inż. arch. Wiesław Anders w latach 1971-1978 i dziekan wydziału w kadencji 1993-1996 oraz ósmym - doc. dr hab. inż. arch. Mieczysław Kochanowski w latach 1978-1981. W 1981 roku instytutowi przywrócona zostaje jego tradycyjna nazwa Wydział Architektury. Kolejnymi jego dziekanami byli: dziewiątym - doc. dr inż. arch. Czesław Swędryński w latach 1981-1982, dziesiątym - doc. dr hab. inż. arch. Marian Szafrowski w latach 1982-1983, jedenastym - doc. mgr inż. arch. Lech Zaleski w latach 1983-1985, dwunastym prof. dr inż. arch. Wiesław Gruszkowski w latach 1985-1990 i trzynastym dr inż. arch. Andrzej Baranowski w latach 1990-1993. Aktualnie w kadencji 1993-1996 wydziałem kierują: dziekan prof. dr inż. arch. Wiesław Anders oraz prodziekani: ds. kształcenia dr inż. arch. Mirosław Bartoszewicz, ds. ogólnych i współpracy z zagranicą dr inż. arch. Marek Gawdzik i ds. nauki i twórczości architektonicznej dr inż. arch. Krzysztof Szarejko. Dyrektorem Administracyjnym wydziału jest mgr inż. Krystyna Gozdawa-Nocoń, kierownikiem dziekanatu ds. studenckich jest mgr Teresa Łobaczewska, sekretarzem dziekana pani Alina Adamczyk, a kierownikiem Biblioteki Wydziału Architektury mgr inż. arch. Ewa Kaczyńska.

Katedra Urbanistyki - konsultacje prac studenckich - 1955 r.

Ustrój wydziału, który ulega szeregu przemianom w ostatnim pięćdziesięcioleciu, co stanowić mogłoby przedmiot szerszego i wyczerpującego opisu, aktualnie składa się z 11 jednostek organizacyjnych, w tym z 6 katedr kierowanych przez profesorów oraz z 5 zakładów, w których kierownikami są docent i adiunkci ze stopniami naukowymi doktora, architekci. W jednostkach tych zawarte są dokonania nauczycieli akademickich nie tylko obecnie w nich zatrudnionych, lecz także tych którzy tworzyli je nieraz pod innymi nazwami, budowali podstawy naukowe, rozwijali swe warsztaty twórcze i nauczali studentów architektury.

Katedra Architektury Mieszkaniowej. Jej kierownikiem jest prof. dr inż. arch. Leopold Taraszkiewicz. Jest w niej zatrudnionych 10 osób w tym 3 doktorów architektów. Wykształciła się ona z pierwotnej Katedry Budownictwa Miejskiego, której początkową działalność wspierali prof. Władysław Czerny i okresowo też prof. Włodzimierz Prochaska. Swego pierwszego kierownika uzyskała dopiero w 1951 roku w osobie prof. mgr. inż. arch. Józefa Rybickiego. Po nim kierownictwo obejmuje doc. dr inż. arch. Stanisław Sowiński na okres lat 1968-1979. Następnie kierują nią krótko doc. mgr inż. arch. Lech Zaleski (1979-1981) i dr inż. arch. Józef Schulz (1981-1982) po czym obecny jej kierownik.

Katedra Architektury Służby Zdrowia. Jej kierownikiem jest prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Kohnke, zatrudnia 4 osoby w tym 1 doktora architekta. Wyłoniona została z pierwotnej Katedry Budownictwa Utylitarnego i Przemysłowego i z Zakładu Projektowania Budynków Służby Zdrowia powstałego w 1953 roku i kierowanego przez prof. mgr. inż. arch. Stefana Porębowicza do 1968 roku. W zakładzie tym pracował również zastępca prof. mgr inż. arch. Adam Kühnel.

Formalne wyodrębnienie i usamodzielnienie organizacyjne zakładu następuje w 1981 roku kiedy jego kierownictwo obejmuje doc. dr hab. inż. arch. Andrzej Kohnke, po nim kierownictwo obejmuje dr inż. arch. Wiesław Czabański. Od 1994 roku zakład zostaje podniesiony do rangi katedry, którą obejmuje obecny jej kierownik.

Katedra Architektury Użyteczności Publicznej. Jej kierownikiem jest prof. dr inż. arch. Józef Chmiel, zatrudnia 11 osób w tym 4 doktorów architektów. Powstała ona z pierwotnej Katedry Budownictwa Monumentalnego, kierowanej w latach 1946-1960 przez prof. dr. inż. arch. Witolda Minkiewicza, zaszczyconego tytułem doktora honoris causa Politechniki Gdańskiej w 1960 roku. Następnie kierownictwo katedry objął prof. mgr inż. arch. Wacław Rembiszewski do 1974 roku. W katedrze działał przez pewien czas wyodrębniony Zakład Podstaw Projektowania Architektonicznego prowadzony przez doc. mgr. inż. arch. Kazimierza Biszewskiego. Kierownictwo katedry w latach 1974-1979 pozostaje w rękach doc. dr. inż. arch. Józefa Chmiela, po czym przejmuje je doc. dr hab. inż. arch. Marian Szafronowski do 1982 roku a następnie ponownie prof. Józef Chmiel.

Katedra Projektowania Zagospodarowania Przestrzennego. Jej kierownikiem jest prof. dr inż. arch. Jerzy Kołodziejwski. W katedrze wyodrębniony jest Zakład Rozwoju Miasta kierowany przez prof. dr. hab. inż. arch. Mieczysława Kochanowskiego. Łącznie w katedrze zatrudnionych jest 9 osób, w tym 6 doktorów. Powstała z pierwotnej Katedry Planowania Krajowego i Regionalnego o ustalonej później nazwie Planowania Regionalnego i kierowanej od 1945-1969 roku przez prof. mgr. inż. arch. Stanisława Różańskiego. Od roku 1974 działała pod nazwą Zakładu Planowania Przestrzennego, kierowanego przez doc. dr. inż. arch. Jerzego Kołodziejskiego, od roku 1979 przez doc. dr. hab. inż. arch. Mieczysława Kochanowskiego i następnie od 1982 roku ponownie przez prof. Jerzego Kołodziejskiego, który w latach 1983-1985 objął kierownictwo powstałej z 2 zakładów Katedry Urbanistyki i Planowania Regionalnego.

Katedra Rysunku, Malarstwa i Rzeźby. Obecny kierownikiem jest prof. art. mal. Zdzisław Brodowicz. W katedrze zatrudnionych jest łącznie 11 osób, w tym trzech profesorów, obok kierownika katedry prof. art. mal. Jan Góra i prof. art. mal. Aniela Kita. Katedra została założona przez prof. art. mal. Władysława Lema, który kierował nią od 1945-1963 roku. W 1954 roku w katedrze podejmują pracę prof. art. mal. Adam Gerżabek i prof. art. mal. Erwin Elster. W latach 1963-1965 katedrą kieruje prof. Gerżabek, następnie w latach 1965-1970 doc. art. mal. Anna Fiszerowa, po czym kierownictwo przechodzi w ręce obecnego jej kierownika. W pracach dydaktycznych i twórczych katedry z zakresu kompozycji kolorystycznej współczesnej architektury zarysowała się wyraziście działalność prof. art. mal. Marii Leszczyńskiej.

Katedra Urbanistyki. Jej aktualnym kierownikiem jest prof. dr inż. arch. Wiesław Anders. Zatrudnionych jest w niej 17 osób, w tym 8 doktorów architektów. Twórcą katedry i jej pierwszym kierownikiem był prof. mgr inż. arch. Władysław Czerny, który pracował na wydziale w latach 1945-1964, po czym objął kierownictwo Katedry Urbanistyki w Politechnice Wrocławskiej, nie przerywając jednak

wykładów w Politechnice Gdańskiej, które prowadził do 1969 roku. Po przejściu prof. Czernego na uczelnię wrocławską, katedrą opiekował się prof. Stanisław Różański, kierownik Katedry Planowania

Prof. Władysław Czerny

Regionalnego. W roku 1965/66 nastąpiło połączenie obu katedr w jedną Katedrę Urbanistyki i Planowania Regionalnego pod kierownictwem prof. Różańskiego, który kierował nią do 1969 roku. Następnie kierownictwo objął doc. dr inż. arch. Wiesław Anders. W roku 1972 problematyka planowania regionalnego została przekazana

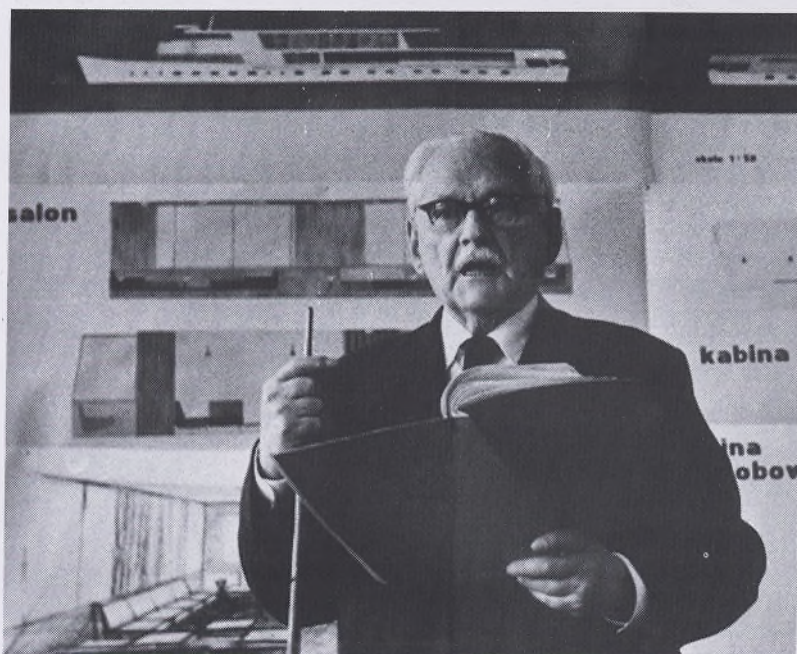

Prof. dr inż. arch. Wiesław Gruszkowski (z lewej) i prof. dr inż. arch. Leopold Taraszkiewicz

odrębnemu Zakładowi Osadnictwa, którego kierownictwo objął doc. dr inż. arch. Jerzy Kołodziejski. W katedrze obok jej głównego nurtu zainteresowań urbanistyką współczesną wyodrębniła się problematyka historii budowy miast oraz ochrony i rewaloryzacji zabytkowych zespołów urbanistycznych, którą zajmowali się zastępca profesora dr inż. arch. Zbigniew Żuławski, następnie prof. dr inż. arch. Wiesław Gruszkowski. Od 1981 do 1985 roku kierownictwo tej jednostki organizacyjnej wydziału spoczywało w rękach doc. dr. inż. arch. Czesława Swędrzyńskiego. W roku 1985 po powrocie z Uniwersytetu Technicznego w Oranie objął je ponownie prof. Wiesław Anders. Do aktywności katedry zaliczyć należy również prowadzenie przez nią od 1959 do 1987 roku Poddyplomowego Studium Urbanistyki, w którym przez pewien czas zatrudniony był na kontrakcie doc. mgr inż. arch. Bohdan Szermer.

Zakład Architektury Morskiej i Przemysłowej. Jego aktualnym kierownikiem jest doc. dr inż. arch. Witold Arkuszewski. Zatrudnionych jest w nim 7 osób, w tym 3 doktorów architektów. Obecny zakład łączy w sobie tradycję działania dwóch katedr: Katedry Projektowania Architektury Portów i Przymorza, kierowanej w latach 1946-1960 przez prof. mgr. inż. arch. Wacława Tomaszewskiego, i Katedry Projektowania Architektury Przemysłowej, kierowanej w latach 1956-1965 przez prof. mgr inż. arch. Włodzimierza Prochaskę. W Katedrze Projektowania Architektury Portów i Przymorza zajęcia z marynizmu prowadził prof. mgr inż. Stanisław Szymborski z Wydziału Budownictwa Wodnego Politechniki Gdańskiej a od 1950 roku doc. mgr inż. bud. okrętów Witold Urbanowicz z Instytutu Morskiego w Gdańsku tworzył w niej podstawy nowej specjalności - architektury okrętów. W katedrze zaznaczyła się działalność doc. mgr.

Prof. mgr arch. Wacław Tomaszewski

inż. arch. Kazimierza Biszewskiego, starszego wykładowcy mgr. inż. Lecha Zaleskiego oraz doc. dr. inż. arch. Witolda Arkuszewskiego. W 1965 roku kierownictwo Katedry przechodzi w ręce doc. mgr. inż. Witolda Urbanowicza. W Katedrze Projektowania Architektury Przemysłowej obok prof. Prochaski pracują także między innymi doc. mgr. inż. arch. Zbigniew Czekanowski i starszy wykładowca mgr. inż. arch. Roman Szpetman.

W roku 1970 z powodu braku obsady profesorskiej nastąpiło połączenie obu Katedr w Zakład Architektury Morskiej i Przemysłowej pod kierownictwem prof. Witolda Urbanowicza. Od 1974 roku kierownictwo zakładu przechodzi w ręce doc. dr. inż. arch. Witolda Arkuszewskiego. W roku akademickim 1974/75 w oparciu o ten zakład powołano Podyplomowe Studium Architektury Okrętów, Portów i Przemysłu, które funkcjonowało przez kilka następnych lat.

Dziewięćdziesięciolecie prof. dr h.c. inż. Witolda Jana Urbanowicza w 1995 r.
Od prawej: dziekan prof. dr inż. arch. Wiesław Anders, Jubilat, prodziekan dr inż. arch. Mirosław Bartoszewicz i dr inż. arch. Krzysztof Szarejko oraz dr inż. arch. Mariusz Grych i dr inż. arch. Andrzej Prusiewicz

Zakład Architektury i Planowania Wsi. Jego kierownikiem jest dr inż. arch. Andrzej Baranowski. W zakładzie zatrudnionych jest 9 nauczycieli akademickich, w tym 1 prof. dr hab. i 4 doktorów architektów. Zakład jest spadkobiercą Katedry Budownictwa Wiejskiego o zmienionej później nazwie na Katedrę Architektury i Planowania Wsi, która była kierowana w latach 1945-1963 przez prof. dr. arch. Feliksa Markowskiego. Został w niej wykształcony dział ruralistyki, który w latach 1948-1961 prowadził zastępca prof. mgr. inż. arch. Józef Rouba. Jego prace przejął w 1962 roku doc. inż. arch. Stanisław Serafin, który w roku następnym obejmuje kierownictwo katedry, po przejściu prof. dr. arch. Feliksa Markowskiego do Katedry Historii Architektury Polskiej. Z docentem Serafinem współpracował

dr arch. Zygmunt Schmidt. W roku 1970 katedra zmienia nazwę na Zakład Osadnictwa, który kierowany jest od 1972 roku przez doc. inż. arch. Stanisława Serafina, a następnie od 1973 roku przez doc. dr. arch. Jerzego Kołodziejskiego, który organizuje jednocześnie Podyplomowe Studium Planowania Przestrzennego (Wsi), działające w latach 1972-1978, i tworzy odrębny Zakład Planowania Przestrzennego, którym kieruje od 1979 roku. W 1981 roku następuje odtworzenie organizacyjne Zakładu Architektury i Planowania Wsi, a jego kierownictwo obejmuje dr arch. Andrzej Baranowski, przekazując je na lata 1990-1993 dr. arch. Krzysztofowi Szarejko. W ramach zakładu nauczanie podstaw przyrodniczych architektury i urbanistyki prowadzi prof. dr hab. Maciej Przewoźniak.

Zakład Historii i Teorii Architektury. Obecnym kierownikiem zakładu jest dr arch. Maria Jolanta Sołtysik. Zatrudnionych jest

w nim 10 nauczycieli akademickich, w tym 3 doktorów architektów. Zakład skupia w sobie tradycję dwóch Katedr: Katedry Historii Architektury Powszechnej i Katedry Historii Architektury Polskiej. Pierwszą tworzył i kierował w latach 1945-1960 prof. mgr inż. arch. Jan Borowski. W latach 1965-1972 kieruje nią prof. mgr inż. arch. Zbigniew Dmochowski, który tworzy przy niej ośrodek badań architektury tropikalnej. W katedrze pracował między innymi starszy wykładowca mgr inż. arch. Romuald Sołtys. W latach 1952-1954 wykładał historię sztuki mgr hist.sztuki Bronisław Mieszkowski a po nim do 1965 roku prof. art. mal. Adam Gerzabek. Nauczanie rozwoju myśli architek-

Prof dr hab. inż. arch. Jerzy Stankiewicz

tonicznej, ujmujące problematykę historii architektury powszechnej, ugruntował doc. dr inż. arch. Ryszard Massalski. Katedrę Historii Architektury Polskiej stworzył i kierował nią w latach 1945-1960 prof. dr inż. arch. Marian Osiński, wyróżniony w 1970 roku tytułem doktora honoris causa Politechniki Gdańskiej. W latach 1960-1968 kierował nią doc. dr hab. inż. arch. Jerzy Stankiewicz. Następnie obie katedry połączone zostały w jeden Zakład Historii Architektury, którym do 1972 roku kierował prof. mgr inż. arch. Zbigniew Dmochowski. Po nim kierownictwo przejmuje doc. Jerzy Stankiewicz, od 1977 roku profesor. W 1983 roku zakładowi została nadana nazwa Katedry Historii i Teorii Architektury, nadal kierowanej przez profesora do 1994 roku. Do tradycji katedry zaliczyć należy aktywność i dokonania dr. inż. arch. Janusza Ciemnołońskiego i prof. dr hab. inż. arch. Jadwigi Habela. Wobec braku w jej składzie zatrudnionego na pełnym etacie profesora katedra od 1994 roku zeszła do rangi zakładu.

Zakład Techniki Budownictwa kierowany jest obecnie przez dr. inż. arch. Mariusza Grycha, zatrudnia 17 nauczycieli akademickich w tym 1 prof. dr hab. inż. i 5 doktorów architektów. Jego tradycja wywodzi się z pierwotnych Katedr: (1) Statyki Budowli i Konstrukcji, (2) Budownictwa Ogólnego i (3) Organizacji i Prowadzenia Budowy. W ramach Katedry Statyki Budowli i Konstrukcji w roku akademickim 1946/47 nauczanie prowadzi prof. mgr inż. Wacław Balcerski; następnie katedrą kieruje zastępca prof. mgr inż. Stanisław Obmiński. W 1951 roku kierownictwo przejmuje prof. dr inż. Stanisław Rydlewski, który w latach 1968-1970 był Rektorem Politechniki Gdańskiej. Działająca od 1946 roku Katedra Podstaw Budownictwa i Elementów Budowlanych pod kierownictwem prof. mgr. inż. arch. Włodzimierza Prochaski została przejęta w 1947 roku przez zastępcę prof. mgr. inż. arch. Stanisława Różyckiego i przemianowana w 1952 roku na Katedrę Budownictwa Ogólnego. Działała ona do 1965 roku, kiedy została wchłonięta przez Katedrę Statyki i Konstrukcji Budowlanych. Budownictwa ogólnego nauczał nadal w ramach tej katedry zastępca prof. Stanisław Różycki z zespołem swych współpracowników. Katedra Organizacji i Prowadzenia Budowy, korzystająca początkowo z opiekuństwa prof. Prochaski, otrzymała w 1950 roku kierownika w osobie zastępcy prof. mgr. inż. arch. Zygmunta Bułakowskiego i działała do 1965 roku. Jej kierownik został przeniesiony do Katedry Ekonomiki i Organizacji Budownictwa na Wydziale Budownictwa Lądowego. W 1970 roku proble-

matyka naukowa i dydaktyczna powyższych katedr została skupiona w utworzonym Zakładzie Techniki Budownictwa, którym od tego roku kierował starszy wykładowca mgr inż. Władysław Buczkowski, wieloletni prodziekan wydziału ds. kształcenia, docent kontraktowy w latach 1976-1979. Po nim kierownictwo katedry przejął w 1986 roku prof. dr hab. inż. Zbigniew Cywiński, następnie od 1990 roku prof. kontraktowy dr inż. Stanisław Umiński a od 1994 roku kieruje nim dr inż. arch. Mariusz Grych. Od tego też roku działa w obrębie zakładu wydzielona Pracownia Akustyki Architektonicznej prowadzona przez prof. dr. hab. inż. Andrzeja Kulowskiego.

Zakład Technik Wizualnych kierowany jest przez dr. inż. arch. Waldemara Leszkiewicza, zatrudnionych jest w nim 13 nauczycieli akademickich. Zakład

Nadanie tytułu i godności Doktora Honoris Causa Politechniki Gdańskiej prof. Franciszkowi Otto, 24 lutego 1985 r.

Katedry Geometrii Wykreślnej, kierowanej od 1945-1974 roku przez prof. mgr. inż. Franciszka Otto, wyróżnionego tytułem doktora honoris causa Politechniki Gdańskiej w 1985 roku. Po nim kierownictwo przejmuje doc. dr inż. arch. Zbigniew Dzięgielewski, który sprawuje je do 1992 roku. W okresie 1971-1985, znacznych przemian organizacyjnych, katedra jest wyłączona ze składu wydziału, do którego wraca w 1986 roku.

Zajęcia w pracowni komputerowego wspomagania projektowania architektonicznego

Od 1992 roku jej kierownictwo przejmuje dr inż. arch. Waldemar Leszkiewicz, który tworzy i rozwija w jej obrębie Pracownię Komputerowego Wspomagania Projektowania Architektonicznego, co staje się powodem przemianowania katedry w Zakład Technik Wizualnych.

W minionym pięćdziesięcioleciu Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej wypromował 3065 architektów, którzy swój zawód wykonują głównie w kraju i jego północnych regionach, ale również w innych krajach europejskich. Nieliczni rozsiani są po całym niemal świecie od Australii i Nowej Zelandii po Stany Zjednoczone Ameryki Północnej i Kanadę włącznie. Wydział wypromował 127 doktorów nauk technicznych w dyscyplinie architektury i urbanistyki a w latach 1962-1979 nadał 8 stopni naukowych doktora habilitowanego.

W okresie lat 1946-1994 otrzymało tytuły naukowe profesora 26 nauczycieli akademickich wydziału (9 osób w latach 1946-49, 2 osoby w latach 1950-59, 5 osób w latach 1960-69, 5 osób w latach 1970-79, 4 w latach 1980-89 i 1 osoba w 1994 roku). Takie są przedstawione w liczbach dotychczasowe dokonania

wydziału odnoszące się do kształcenia architektów i rozwoju jego kadry nauczycieli akademickich.

Obecnie Wydział kształci 600 do 800 studentów na magisterskich studiach dziennych na kierunku architektury i urbanistyki (nabór na I rok studiów 90 do 120 osób).

Prowadzi szereg przedmiotów obieralnych i uprofilowań na wyższych latach studiów.

Zaprasza na zajęcia dydaktyczne profesorów z innych szkół architektury, także zagranicznych. Podejmuje wspólne z zagranicznymi szkołami kształcenie architektów w formie praktyk projektowych i letnich szkół architektury.

Nauczyciele akademicy prowadzą nauczanie z podstaw architektury, urbanistyki i planowania przestrzennego dla innych kierunków studiów politechnicznych, uniwersyteckich i artystycznych.

Potrzeby kształcenia architektów oraz prowadzenia prac twórczych: naukowo-badawczych, studialno-projektowych i artystycznych, na wydziale zapewnia właściwą strukturę kadry nauczycieli akademickich. Na wydziale zatrudnieni są nauczyciele akademicy architektki

Biblioteka Wydziału Architektury

reprezentujący (w odpowiedniej proporcji) zarówno historię, teorię i metodologię architektury i urbanistyki jako nauki, jak również reprezentujący wiedzę, doświadczenie i umiejętności projektowania i realizacji dzieł architektury i urbanistyki jako sztuki. Do grona nauczycieli akademickich wydziału należą również reprezentanci tych dziedzin, dyscyplin i specjalności wiedzy, techniki i sztuki, które są niezbędne do realizacji programu nauczania współczesnego architekta i rozwijania prac twórczych wydziału.

Kadra profesorów powinna zapewniać wydziałowi pełne prawa akademickie szkoły architektury, tzn. uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora oraz uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora habilitowanego w dyscyplinie architektury i urbanistyki.

Wydział powinien utrzymywać stałe więzi ze swymi absolwentami. Współdziałać ze stowarzyszeniami zawodowymi SARP i TUM. Planuje się powołanie Zrzeszenia Architektów Absolwentów Politechniki Gdańskiej, działającego np. na zasadach izby gospodarczej w celu obserwacji rozmieszczenia absolwentów wydziału w kraju i za granicą, warunków wykonywania przez nich zawodu, wspierania i promowania ich twórczości, utrzymania ich związków z wydziałem.

Wydział zamierza nadal prowadzić studia podyplomowe w zakresie specjalności rozwiniętych na wydziale we współpracy z krajowymi i zagranicznymi szkołami architektury. Pierwsze Podyplomowe Studium Urbanistyki zostanie uruchomione w 1995/96 roku akademickim. Wznowienie jego działalności poparli prezydenci większych miast regionu Wojewody Gdańskiego. Będzie on ośrodkiem studiów nad kształtowaniem miast o szerszym zasięgu z przeznaczeniem również dla uczestników zagranicznych.

Inauguracja roku akademickiego 1994/95 na Wydziale Architektury

Wydział zamierza również prowadzić Studium Doktoranckie z zakresu architektury i urbanistyki we współpracy z krajowymi i zagranicznymi szkołami architektury.

Sądzę, iż o przyszłości wydziału zadecyduje głównie niezbędny i konsekwentny rozwój kadry profesorskiej, która przywróci i utrwali jego prestiż szkoły architektury z pełnymi uprawnieniami akademickimi.

Wiesław Anders

WYDZIAŁ BUDOWNICTWA LĄDOWEGO

Pół wieku Wydziału

Gdy 24 maja 1945 r. erygowano Politechnikę Gdańską jako polską państwową szkołę akademicką, powstał także - jako jeden z czterech - Wydział Inżynierii Lądowej, prekursor dzisiejszego Wydziału Budownictwa Lądowego. Początki były trudne, ponieważ baza materialna leżała w gruzach, a nauczycieli akademickich - wskutek eksterminacyjnej polityki okupantów - było niewielu. Dopisała natomiast młodzież zgłaszająca się licznie na studia, żadna wiedzy po kilkuletniej przerwie wojennej. Dla tamtego pokolenia profesorów i studentów były to lata ciężkiej pracy, wszakże uprawianej z radością i entuzjazmem. Tego zapału nie niweczyły nawet przeszkody wynikłe z ówczesnych politycznych doświadczeń narodu.

Powstawał więc nasz Wydział w trudzie i znoju, a z nim rośli ludzie -wysoko kwalifikowani nauczyciele akademicki i ich „produkt” - inżynierowie budownictwa lądowego. Pierwsi z nich, mimo braku odpowiedniego zaplecza laboratoryjnego (niestety braku ciągle jeszcze bardzo aktualnego) zdołali szybko osiągnąć światowy poziom swych badań naukowych, drudzy potrafili zdobytą wiedzę twórczo spożytkować w dziele odbudowy i rozwoju kraju. W przeważającej większości, zabiegali oni przede wszystkim o wznoszenie gmachu Ojczyzny, nie oglądając się na osobiste przywileje i pożytki materialne.

Zanim zostaną przedstawione syntetycznie przemiany organizacyjne Wydziału w 50-leciu, warto może zacząć od ludzi, którzy nieśli trud organizacji i kierowania Wydziałem. Funkcje dziekanów (dyrektorów) sprawowali następujący profesorowie i docenci: Karol Pomianowski (1945-47), Witold Nowacki (1947-49), Bogumił Hummel (1949-50), Władysław Bogucki (1950-54), Juliusz Szczygiel (1954-56), Jerzy Smoleński (1956-58), Władysław Bogucki (1958-62), Roman Kazimierzak (1962-66), Tadeusz Szulczyński (1966-73), Jerzy Ziółko (1973-75), Juliusz Szczygiel (1975-81), Kazimierz Wysiatycki (1981-84), Zbigniew Cywiński (1984-87), Czesław Taraszkiewicz (1987-93); od roku 1993 dziekanem jest Zbigniew Cywiński.

W okresie półwiecza Wydział przechodził określone zmiany organizacyjne. Powstając w roku 1945 jako Wydział Inżynierii Lądowej, nazwany został niebawem Wydziałem Inżynierii Lądowej i Wodnej, aby od roku 1952 - w wyniku podziału - funkcjonować jako Wydział Budownictwa Lądowego. W latach 1969-1971 działał krótko jako łączny Wydział Budownictwa i Architektury, a następnie - od roku 1975 - jako Instytut Budownictwa Lądowego na prawach wydziału; od roku 1975 do chwili obecnej działa jako Wydział Budownictwa Lądowego.

W Wydziale zrodził się szereg nieprzeciętnych autorytetów naukowych, żeby wymienić jedynie profesorów, którzy odeszli lub

zmarli (+): Maciej Bieniek (Columbia University), Bronisław Bukowski (+), Stanisław Błaszkwia (+), Ryszard Dąbrowski, Sławomir Kaliski (+) - były Minister NSzWiT, Zbigniew Kączkowski, Witold Nowacki (+) - były Prezes PAN, Piotr Wilde - były Dyrektor IBW PAN. Należy podkreślić wielkie zasługi takich organizatorów nauki, dydaktyki i wybitnych przedstawicieli praktyki inżynierskiej, jak: Władysław Bogucki (+) - były Rektor PG i Dziekan Wydziału, Roman Kazimierzak (+) - były Prorektor PG i Dziekan Wydziału, Juliusz Szczygieł i Tadeusz Szulczyński (+) - długoletni Dziekani Wydziału oraz Roman Wieloch (+) - b.Dyrektor Instytutu. Z Wydziału wywodzą się też byli Rektory Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie - doc. Jerzy Smoleński i prof. Jan Filipkowski. Kilku byłych pracowników Wydziału jest obecnie profesorami za granicą.

Prof. Władysław Bogucki

W pierwszym okresie, tj. w latach 1945-1952, Wydział obejmował kilkanaście katedr zabezpieczających pełny, właściwy dla swej specyfiki, profil kształcenia, prowadzenia badań naukowych i realizacji prac inżynierskich na rzecz odbudowy kraju. Wobec szczególnych potrzeb regionu i w wyniku szybkiego rozwoju

Prof. Stanisław Błaszkwia (w środku) na budowie mostu przez Wisłę w Kieźmarku

samego Wydziału nastąpił w 1952 r. jego podział na Wydział Budownictwa Lądowego i Wydział Budownictwa Wodnego - odpowiednio z dziesięcioma i siedmioma katedrami. Dalsze reorganizacje Wydziału, przeprowadzone kolejno w latach:

- 1969 - (Wydział Budownictwa i Architektury),
 - 1971 - (Instytut Budownictwa Lądowego z zakładami),
 - 1975 - (Wydział Budownictwa Lądowego z instytutami i zakładami)
- oraz 1992 - (Wydział Budownictwa Lądowego z katedrami) - sprawił, że dziś obejmuje on osiem katedr.

Badania prowadzone w laboratorium Katedry Inżynierii Drogowej

Przebieg tych zmian w czasie jest następujący:

Katedra Budowy Dróg i Robót Ziemnych 1945-69 (Zakład Komunikacji 1969-75, Zakład Budowy Dróg 1975-92, Katedra Inżynierii Drogowej 1992);

Katedra Budowy Kolei Żelaznych 1945-56 (Katedra Budowy Dróg Żelaznych 1956-69, Zakład Komunikacji 1969-75, Zakład Budowy Kolei 1975-92, Katedra Budowy Kolei 1992-94, Katedra Inżynierii Kolejowej 1994);

Katedra Kolejnictwa 1945-65;

Katedra Teorii Mostów i Budowy Mostów Stalowych 1945-53 (Katedra Mostów Stalowych 1953-66, Katedra Mostów 1966-69, Zakład Mostów 1969-92, Katedra Mostów 1992) - (Katedra Budowy Mostów Żelbetowych 1952-53, Katedra Mostów Żelbetowych 1953-66);

Katedra Ustrojów Żelaznych i Drewnianych 1945-53 (Katedra Budownictwa Stalowego 1953-69, Zakład Konstrukcji Metalowych 1964-92, Katedra Konstrukcji Metalowych 1992);

Katedra Wytrzymałości Materiałów i Statyki Budowli 1945-53
(Katedra Mechaniki Budowli 1953-69, Zakład Mechaniki Budowli 1969-92, Katedra Mechaniki Budowli 1992);

Badania mostu kolejowego przez Wisłę w Toruniu prowadzone
przez Zespół Badań Terenowych Katedry Mostów

Katedra Żelbetnictwa i Ustrojów Żelbetowych 1945-53 (Katedra Żelbetnictwa 1953-56, Katedra Budownictwa Żelbetowego 1956-69, Zakład Budownictwa Betonowego 1969-92, Katedra Budownictwa Betonowego i Ogólnego 1992);

Katedra Budownictwa Ogólnego 1945-1969 (Zakład Budownictwa Ogólnego 1969-75);

Zakład Materiałów Budowlanych 1975-92 (Katedra Materiałów Budowlanych 1992-93, Katedra Materiałów Budowlanych i Technologii Betonu 1993);

Katedra Ekonomii i Organizacji Budownictwa 1969-75, Zakład Mechanizacji, Organizacji i Zarządzania w Budownictwie 1975-92, Katedra Technologii i Zarządzania 1992);

Katedra Matematyki 1945-69.

Katedry, które powstały w roku 1945, a później - w roku 1952 - przydzielone zostały Wydziałowi Budownictwa Wodnego, są następujące: Katedra Kanalizacji, Wodociągów i Melioracji 1945-49 (Katedra Kanalizacji i Wodociągów 1949-52); Katedra Hydrauliki i Hydrologii

Kierownik Katedry Konstrukcji Stalowych
- prof. Jerzy Ziółko

oraz Budowy Zapór, Jazów i Zakładów o Sile Wodnej 1945-49 (Katedra Hydrauliki i Hydrologii 1949-52); Katedra Regulacji Rzek, Potoków i Budowy Kanałów Spławnych 1945-49 (Katedra Budownictwa Wodnego 1949-52); Katedra Budownictwa Morskiego i Portów 1945-52; Katedra Budowy Lotnisk, Hangarów i Boisk 1945-49 (Katedra Fundamentowania 1949-52); Katedra Miernictwa i Kartografii 1945-49 (Katedra Miernictwa i Geodezji 1949-52); ponadto - w latach 1949-52 - działała Katedra Geologii.

Jednostka	Wydział Budownictwa Lądowego	KATEDRA								Nauka i Admin.
		Inżynierii Drogowej	Inżynierii Kolejowej	Mostów	Konstrukcji Metalowych	Mechaniki Budowli	Bud. Betonowe i Ogólnego	Materiał. Budow. i Techn. Betonu *	Technologii i Zarządzania	
Przełożony	Dziekan Z. Cywiński	Kierownicy								Prodziekan J. Judycki
		R. Krystek	B. Bogdanik	K. Wysiarski	J. Ziółko	Z. Cywiński	T. Godycki	J. Gosławski	Z. Kowalczyk	
Prof. tyt.	7	1	-	1	1	3	1	-	-	Dyr. Adm. J. Pochroń
Dr. hab.	5	1	2	-	-	-	-	1	1	
Prof. zw.	3	-	-	-	-	2	1	-	-	
Prof. nadzw.	8	2	1	1	1	1	-	1	1.	
Adiunkci	33	4	3	2	6	8	6	3	1.	
St. wykł.	12	-	-	-	1	2	3	2	4.	
Wykł.	4	-	-	-	1	-	2	1	-	
Asystenci	22	2	1	3	2	8	1	2	3.	
RAZEM	82	8	5	6	11	21	13	9	9.	
Prac. tech.	24.5	6.5	1.5	5	-	1.5	2	3	-	5.
Prac. adm.	16.5	-	-	-	1	0.5	0.5	0.5	1	13.5
RAZEM	41	6.5	1.5	5	1	2	2.5	3.5	1	18.5
Magisterskie	548	Studia i Studenti	Kształcenie Prodziekani E. Bitel L. Cuglewski	Charakterystyka zbiorcza - stan na 1994.12.31						
Inżynierskie	177									
Wieczorowe	15									
Zaoczne	273									
Eksternistycz.	20									
RAZEM	1033									

Tablica przedstawia strukturę pracowników i studentów Wydziału. Stosunek liczby studentów do liczby nauczycieli akademickich i ogółu pracowników wynosi dziś odpowiednio 12.6 i 8.0. Podkreślić wypada liczbę 1033 kształconych obecnie studentów, która stawia Wydział w czołówce uczelni.

W ciągu 50 lat swego istnienia Wydział ukończyło 3972 magistrów inżynierów i 2023 inżynierów, łącznie zatem 5995 wysoko kwalifikowanych specjalistów budownictwa; średnia roczna wydajność dyplomowania wynosi więc 120 osób. Wśród absolwentów Wydziału znajduje się także 73 obcokrajowców, rekrutujących się z Afganistanu, Bangladeszu, b. Czechosłowacji, Etiopii, Iraku, Iranu, Jemenu Płd., Kanady, Libanu, Maroka, Mongolii, Nigerii, Rosji, Syrii i Wietnamu. Absolwenci Wydziału pracują dziś z powodzeniem w kraju i za granicą, zajmując często odpowiedzialne stanowiska kierownicze w różnych działach i sektorach gospodarki narodowej

w kraju i za granicą, zajmując często odpowiedzialne stanowiska kierownicze w różnych działach i sektorach gospodarki narodowej oraz administracji państwowej i samorządowej - przynosząc chlubę macierzystej uczelni i sławiąc w ten sposób dobre imię Gdańska i Polski.

Inauguracja Roku Akademickiego 1994/95 na Wydziale

W 50-leciu model i zakres kształcenia w Wydziale ulegały tylko niewielkim zmianom. Obecnie istnieją na Studiach Dziennych, obok siebie, dwa systemy kształcenia - 5-letni magisterski ze specjalnościami: Inżynieria Komunikacyjna, Konstrukcje Budowlane i Inżynierskie oraz Technologia i Organizacja Budownictwa, a także - 3,5-letni inżynierski ze specjalnościami: Inżynieria Komunikacyjna, Budownictwo Ogólne oraz Organizacja i Zarządzanie w Budownictwie. 4-letnie inżynierskie Studia dla Pracujących obejmują specjalności: Inżynieria Ruchu Kolejowego (Wieczorowe) oraz Konstrukcje Budowlane i Inżynierskie (Zaoczne).

O rozwoju intelektualnym Wydziału może świadczyć praca własna kadry nauczycielskiej, wyrażająca się uzyskiwaniem stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego, wydawaniem książek i publikowaniem prac badawczych.

Pracownicy Wydziału uzyskali w 50-leciu 106 doktoratów i 22 habilitacje, razem więc 128 stopni naukowych - czyli średnio ok. 2,5 rocznie.

O dużym zaangażowaniu nauczycieli akademickich na rzecz dydaktyki i badań naukowych mówią też wydane w 50-leciu książki i skrypty (164) oraz pozostałe publikacje (2906), w tym krajowe (2516) i zagraniczne (390). Daje to roczne wskaźniki, odpowiednio 3.28 - dla książek i 58.12 - dla pozostałych publikacji.

Bardzo duża jest liczba, dziś już niemożliwa do odtworzenia, nieopublikowanych opracowań badawczych i usługowych oraz prac projektowych, wykonanych w ramach długofalowych planów i grantów badawczych, a także - dla zaspokojenia bieżących, praktycznych potrzeb gospodarki narodowej. Należy tu dodać, że pracownicy Wydziału są autorami szeregu wartościowych patentów, głównie w dziedzinie technologii betonu i konstrukcji metalowych.

Jeżeli rozwój kadry w 50-leciu, aczkolwiek ostatnio spowolniony, można jeszcze uznać za zadowalający, to postęp w dziedzinie bazy materialno-technicznej, głównie podstawy lokalowej i wyposażenia aparaturowego, trzeba ocenić jako wysoce niewystarczający. Ten stan rzeczy powoduje, że trudno jest realizować w Wydziale szersze badania doświadczalne w dziedzinie budownictwa, które to badania powinny być siłą motoryczną pracy naukowej Wydziału. W ostatnim dziesięcioleciu natomiast udało się zabezpieczyć Wydział od strony laboratoriów komputerowych, co pozwalało prowadzić prace w dyscyplinach teoretycznych oraz odpowiednio kształcić studentów.

Budynek Żelbetu

W krótkim szkicu trudno jest określić całość realizowanych obecnie prac badawczych. Najważniejsze są następujące: (1) Katedra Inżynierii Drogowej - Organizacja i bezpieczeństwo ruchu drogowego, Nawierzchnie drogowe; (2) Katedra Inżynierii Kolejowej - Nawierzchnie kolejowe; (3) Katedra Mostów - Teoria i rehabilitacja mostów; (4) Katedra Konstrukcji Metalowych - Teoria i rehabilitacja konstrukcji metalowych, Badania nieniszczące; (5) Katedra Mechaniki Budowli - Mechanika stochastyczna i teoria grup, Pręty, płyty i powłoki, Mechanika nieliniowa; (6) Katedra Budownictwa Betonowego i Ogólnego - Stany graniczne betonu, Konstrukcje z betonu zbrojonego; (7) Katedra

Materiałów Budowlanych i Technologii Betonu - Fizyka i chemia budowlana, Betony specjalne; (8) Katedra Technologii - Decyzje inwestycyjne i Zarządzania, Systemy zarządzania.

Wydział nie może, niestety, pochwalić się własnym gmachem; jego jednostki ulokowane są w czterech różnych budynkach uczelni: Gmachu Głównym, Gmachu B, Budynku Hydromechaniki i Budynku Żelbetnictwa. Wydział żywi nadzieję, że w następnym 50-leciu powstanie siedziba Wydziału na miarę współczesnych potrzeb nauki polskiej.

Zbigniew Cywiński

WYDZIAŁ CHEMICZNY

Zarys historii Wydziału

Okres przedwojenny

Wydział Chemii Królewskiej Politechniki w Gdańsku miał początkowo 4 katedry z etatowymi profesorami zwyczajnymi: Chemii Nieorganicznej, którą do roku 1916 kierował Otto Ruff, potem Hans von Wartenberg a w końcu Wilhelm Klemm; Chemii Organicznej, kierowanej do 1933 przez Alfreda Wohla a później Adolfa Butenanda; Technologii Chemicznej, którą jedynie przez rok kierował Paul Behrend; oraz Geologii i Mineralogii, wspólną dla Wydziału Chemii i Budownictwa, kierowaną przez Ernsta Wulfinga.

Otto Ruff i Alfred Wohl byli uczniami Emila Fisзера, genialnego chemika organika, twórcy chemii cukrów, białek i puryn, laureata Nagrody Nobla w roku 1902. Zarówno oni, jak i ich następcy, byli wybitnymi chemikami i zostawili po sobie w nauce wiele śladów.

Wydział Chemii miał od początku prawo nadawania stopnia inżyniera dyplomowanego oraz doktoryzowania i habilitowania.

A. Wohl, chemik organik, był rektorem uczelni w latach 1913-15. O. Heuser, organizator Wydziału Rolniczego, stanowiącego formalnie część Wydziału Chemii, był rektorem w latach 1932-34, a W. Klemm był prorektorem i kierował ewakuacją uczelni w roku 1944.

Organizacja Wydziału po zniszczeniach wojennych

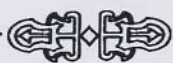
Dekretem z 24 maja 1945r. utworzono Wydział Chemiczny wśród pierwszych czterech wydziałów w Politechnice Gdańskiej (P.G.). Jego organizatorem i pierwszym dziekanem był Włodzimierz Wawryk a prodziekanem Włodzimierz Rodziewicz.

Początkowo powołano 14 Katedr i 8 kierowników: Chemii Nieorganicznej (W. Rodziewicz), Chemii Organicznej (L. Kamiński), Chemii Fizycznej (St. Minc), Fizyki (I. Adamczewski), Mineralogii i Petrografii (W. Wawryk), Botaniki (T. Sulma), Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego (W. Floriański), Technologii Środków Spożywczych (E. Sym). W pierwszym dziesięcioleciu mianowano również kierowników w katedrach Technologii Ogólnej Nieorganicznej (T. Pompowski i B. Nartowski), Technologii Paliw i Smarów (B. Nartowski), Technologii Środków Lekarskich (Z. Ledóchowski) oraz Technologii Przerobu Drewna i Torfu (Z. Rozmej). Nie powołano kierowników katedr Technologii Ogólnej Organicznej oraz Geologii i Surowców.

Zajęcia dydaktyczne uruchomiano początkowo na I i II roku studiów dla 214 studentów wg 4-letniego programu przedwojennych politechnik.

Sylwetki kilku organizatorów kierunków studiów i pierwszych katedr pokazują z jakich różnych ośrodków akademickich w Polsce

pochodzili twórcy Wydziału Chemicznego oraz jakie mieli doświadczenie badawcze i dydaktyczne.

Leon Kamieński (1903-1973) studiował chemię w latach 1923-28 w Uniwersytecie Stefana Batorego (U.S.B.) w Wilnie. Tam został asystentem i adiunktem w Zakładzie Chemii Organicznej u K. Sławińskiego pracując nad terpenami. W latach 1931-33 odbył staż w chemii cukrów u P. Karrera, zakończony doktoratem. W r. 1936 objął kierownictwo Zakładu Chemii Organicznej w U.S.B.. W obozach jenieckich w Arnswalde i Woldenbergu kształcił oficerów w zakresie chemii. W r. 1945 został kierownikiem (do 1968) Katedry Chemii Organicznej P.G. Był też konsultantem Wydziału Farmacji Akademii Medycznej w Gdańsku i Starogardzkich Zakładów Farmaceutycznych. Był pierwszym przewodniczącym Gdańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Komisji Słownictwa Węglowodanów PTChem. Jego główny wysiłek koncentrował się na pracy dydaktycznej.

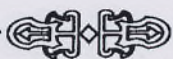
Zygmunt Ledóchowski (1898-1965) studiował w Uniwersytecie Warszawskim (U.W.) gdzie w r. 1932 uzyskał doktorat z chemii i fizyki. W r. 1947 został kierownikiem Katedry Technologii Środków Leczniczych Wydziału Chemicznego P.G. Jego badania w zakresie chemii leków dotyczyły nowych sulfamidów i sulfonów jako środków przeciwczerwieniowych oraz pochodnych akrydyny i innych heterocykli azotowych jako związków przeciwnowotworowych. Pochodna akrydyny Ledakrin, zsyntezowana w zespole Zygmunta i Andrzeja Ledóchowskich, została zarejestrowana jako pierwszy polski oryginalny lek przeciwnowotworowy.

Bronisław Nartowski (1898-1955) ukończył studia w Politechnice Lwowskiej (P.L.) w r. 1924. Pracę naukową podjął w Instytucie Elektrochemicznym w P.L. Od r. 1929 pracował w Mościcach, gdzie w Fabryce Związków Azotowych kierował syntezą amoniaku, później oddziałem skraplania powietrza i oczyszczania gazu syntetycznego ciekłym azotem. Od r. 1946 pracował w Zakładach Chemicznych w Oświęcimiu. Kierował demontażem aparatury do wytwarzania benzyny syntetycznej w Schwarzhiede i uruchomieniem produkcji tej benzyny w Oświęcimiu. W r. 1950 został kierownikiem Katedry Technologii Paliw, Smarów i Wody w P.G. Był znakomitym dydaktykiem.

Włodzimierz Rodziewicz (1908-1976) uzyskał tytuł inżyniera chemii w Politechnice Warszawskiej (P.W.) w r. 1934 gdzie rozpoczął pracę

Pierwszy Dziekan Wydziału
Prof. W. Wawryk przed Gmachem Głównym
Politechniki Gdańskiej - 1945 r.

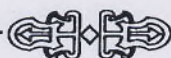
jako asystent w Katedrze Chemii Nieorganicznej P.W. u T. Miłobędzkiego. Odbił roczny staż w Katedrze Fizyki U.W. u S. Pieńkowskiego. Był organizatorem i pierwszym kierownikiem Katedry Chemii Nieorganicznej P.G. W r. 1949 uzyskał w P.G. doktorat nauk chemicznych, tytuł profesora nadzw. w r. 1956 zaś zwyczajnego w r. 1963. W latach 1946-56 był organizatorem i kierownikiem Katedry Chemii Nieorganicznej i Analitycznej Wydziału Farmacji Akademii Medycznej w Gdańsku. Wypromował 17 doktorów, z których 6 uzyskało tytuł profesora zwyczajnego. Był współautorem 49 publikacji i 4 patentów. Zapisał się w pamięci współpracowników jako wzór nauczyciela nadzwyczaj kompetentnego, prawego i skromnego.

Ernest Sym (1893-1950) ukończył studia w U. W. na Wydziale Weterynarii i na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Pracę naukową podjął w r. 1928 w Katedrze Chemii Wydz. Weterynaryjnego tegoż uniwersytetu. Doktoryzował się w r. 1932 i habilitował w roku 1934 w U. W., gdzie też został profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Zakładu Chemii Ogólnej i Fizjologicznej. Odbił staż naukowy w Sztokholmie i Dahlem. W r. 1945 został kierownikiem Katedry Chemii Nieorganicznej w Uniwersytecie Łódzkim a w r. 1946 jako profesor zwyczajny kierownikiem Katedry Technologii Środków Spożywczych w P.G. Był autorytetem w zakresie biochemii, enzymologii i metabolizmu drobnoustrojów.

Damazy Jerzy Tilgner, ur. w r. 1904, studiował technologię rolną u T. Chrzęszcza w Uniwersytecie Poznańskim (U.P.). W r. ak. 1929/1930 odbył staż w Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley u W. V. Cruessa. W r. 1932 doktoryzował się w U.P. a w r. 1948/49 prowadził tam wykłady. Przed wojną wniósł duży wkład w stworzenie podstaw standaryzacji produktów przemysłu mięsnego oraz w rozwój polskiego eksportu żywności. Jako wioślarz uczestniczył w olimpiadzie w Berlinie. Był posłem do Krajowej Rady Narodowej i na Sejm Ustawodawczy. W r. 1950 utworzył w P.G. Katedrę Technologii Zwierzęcych Produktów Spożywczych którą kierował do r. 1968. W r. 1952 uzyskał tytuł profesora nadzw., w 1960 profesora zwyczajnego a w r. 1992 doktorat honoris causa w P.G. Jest autorytetem w zakresie chemii i technologii wędzarnictwa oraz sensorycznej analizy żywności. Opublikował wiele książek i ok. 200 prac w czasopismach naukowych i technicznych. Był promotorem 10 doktorantów.

Włodzimierz Wawryk (1902-1963) ukończył studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym uniwersytetu we Lwowie. Doktorat w zakresie mineralogii i petrografii uzyskał w r. 1932. Pracę naukową podjął w Katedrze Mineralogii i Petrografii Uniwersytetu we Lwowie a następnie w P.L. W r. 1940 został docentem. Był organizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału Chemicznego P.G. oraz kierownikiem Katedry Mineralogii i Petrografii. Badał surowce mineralne województwa gdańskiego.

Krótkie informacje biograficzne o innych profesorach, docentach i doktorach habilitowanych Wydziału Chemicznego zamieszczono w trzech kolejnych wydaniach informatora o wydziale, w języku angielskim, z lat 1980, 1992 i 1995.

Rozwój Wydziału

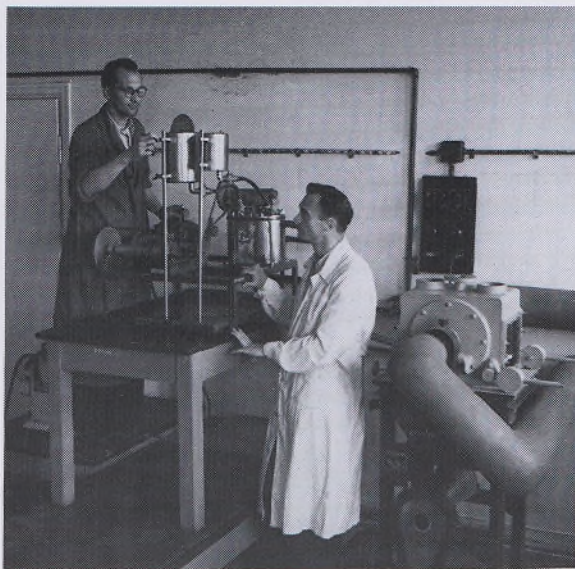
W r. 1947 Katedra Geologii i Surowców została przeniesiona na Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej. W r. 1950 utworzono katedry: Matematyki (kier. E. Tarnawski), Analizy Technicznej i Towaroznawstwa (kier. T. Pompowski) oraz Technologii Tłuszczów (kier. H. Niewiadomski). W r. 1951 przeniesiono z likwidowanego Wydziału Inżynierii Rolnej katedry: Chemii Ogólnej (kier. Juliusz Dobrowolski), Technologii Produktów Zwierzęcych (kier. D. J. Tilgner) i Technologii Produktów Roślinnych (kier. K. Bogdański).

Prof. Włodzimierz Rodziewicz egzaminuje

W dalszych latach, zgodnie z potrzebami wydziału, dokonano zmian w składzie katedr i zakładów oraz w ich obsadzie. W r. 1969 było na wydziale 16 katedr: Chemii Nieorganicznej (W. Rodziewicz), Chemii Organicznej (T. Sokołowska), Chemii Fizycznej (W. Libuś), Chemii Ogólnej (Jan Dobrowolski), Fizyki (I. Adamczewski), Matematyki (E. Tarnawski), Inżynierii Chemicznej (B. Szlemiński), Aparatury Chemicznej (W. Rosner), Mikrobiologii Technicznej (W. Szczepuła), Analizy Technicznej i Technologii Nieorganicznej (T. Pompowski), Technologii Mineralnych Materiałów Budowlanych (J. Domański), Technologii Chemicznej Drewna i Torfu (Z. Rozmej), Technologii Leków i Biochemii (E. Borowski), Chemii i Technologii Tłuszczów (H. Niewiadomski), Technologii Produktów Spożywczych Zwierzęcych (opiekun M. Pietrzyk) i Technologii Ryb (Z. Sikorski).

Z dniem 1.10.1969 r. utworzono w miejsce katedr 3 instytuty z 13 zakładami naukowo-dydaktycznymi. W roku 1991 przywrócono strukturę katedralną. Obecnie są na wydziale katedry: Chemii Nieorganicznej, Chemii Organicznej, Chemii Fizycznej, Mikrobiologii, Chemii Analitycznej, Technologii Chemicznej, Technologii Leków i Biochemii, Technologii Polimerów, Technologii Zabezpieczeń Przeciwdrożdżynnych, Technologii Tłuszczów i Detergentów,

Katedra Technologii Tłuszczów prof. H. Niewiadomskiego

Technologii i Chemii Tłuszczów oraz Technologii Utrwalania Żywności. Jest też Zakład Inżynierii i Aparatury Chemicznej.

Funkcje dziekana i prodziekana od roku 1945 pełnili kolejno: I. Włodzimierz Wawryk i Włodzimierz Rodziewicz, II. Stefan Minc, Włodzimierz Wawryk i Włodzimierz Rodziewicz, III. Włodzimierz Rodziewicz, Henryk Niewiadomski i Tadeusz Pompowski, IV. Ignacy Adamczewski i Tadeusz Pompowski, V. Tadeusz Pompowski, Zbigniew Rozmej, Władysław Piotrowicz i Aleksy Potocki, VI. Zbigniew Rozmej, Andrzej Rudowski i Bogusław Szlemiński, VII. Włodzimierz Rodziewicz, Bogusław Szlemiński i Andrzej Rudowski,

VIII. Włodzimierz Rodziewicz i Tadeusz Sulma, IX. Tadeusz Pompowski, Witold Rosner i Włodzimierz Libuś, X. Zygmunt Ledóchowski i Włodzimierz Libuś, XI. Ignacy Adamczewski, Zdzisław Sikorski, Wanda Szczepuła i Edmund Kozłowski, XII. Włodzimierz Libuś, Teresa Sokołowska i Józef Domański, XIII. Teresa Sokołowska, Zofia Libuś i Czesław Wasielewski, XIV. Zdzisław Sikorski, Andrzej Chimiak, Henryk Masiakowski i Andrzej Kosiński, XV. Włodzimierz Zwierzykowski, Jan Biernat i Andrzej Kosiński, XVI. Zdzisław Sikorski, Wiesław Wojnowski i Andrzej Kosiński, XVII. Jan Dobrowolski, Bronisław Drozdowski i Czesław Wasielewski, XVIII. Bronisław Drozdowski, Jan Biernat i Irmina Uruska, XIX. Bronisław Drozdowski, Irmina Uruska i Wiesław Wojnowski, XX. i XXI. Jan Biernat, Janusz Rachoń, Jacek Namieśnik i Czesław Wasielewski.

Nazwiska osób sprawujących kierownicze funkcje na wydziale w r. ak. 1994/95 są w aktualnym informatorze o Wydziale Chemicznym.

Dzięki inicjatywie i staraniom profesorów, w szczególności R. Juchniewicza, H. Niewiadomskiego, T. Pompowskiego i A. Potockiego, wydział zbudował ze środków pozabudżetowych nowe budynki. Pracownie wydziału były zawsze stosunkowo dobrze wyposażone w aparaturę, przede wszystkim analityczną, między innymi dzięki kontaktom z przemysłem i już od wczesnych lat sześćdziesiątych intensywnej współpracy wielu profesorów z dobrymi zagranicznymi uczelniami. Obecnie Wydział Chemiczny posiada chromatografy gazowe i cieczowe najnowszej generacji oraz chromatograf gazowy sprzężony ze spektrometrem mas. Z inicjatywy wydziału powstało Międzyuczelniane Laboratorium NMR, wyposażone w najnowocześniejsze spektrometry firmy Varian Gemini 200MHz i Unity Plus 500MHz. W roku 1994 zakupiono komputerową stację graficzną „Silicon Graphics” Indigo II do obliczeń i modelowania molekularnego.

Laboratorium Magnetycznego Rezonansu Jądrowego

Kształcenie studentów

Kształcenie odbywało się według różnych programów studiów. Przez kilka pierwszych dziesięcioleci istniały w ramach jednego kierunku CHEMIA 3 specjalności: technologia nieorganiczna, technologia organiczna i technologia żywności, zapoczątkowane z chwilą utworzenia wydziału. Obecnie, aby sprostać potrzebom wynikającym z rozwoju cywilizacyjnego, prowadzi się pięcioletnie studia magisterskie na 3 kierunkach: BIOTECHNOLOGIA, TECHNOLOGIA CHEMICZNA i OCHRONA ŚRODOWISKA w 14 kierunkach dyplomowania, 4-letnie studia doktoranckie, 3,5 letnie studia inżynierskie na kierunkach BIOTECHNOLOGIA i TECHNOLOGIA CHEMICZNA, 4-letnie studia inżynierskie w języku angielskim na kierunku OCHRONA ŚRODOWISKA, 3-letnie stacjonarno-zaoczne studia inżynierskie technologii zabezpieczeń przeciwkorozyjnych oraz jednoroczne, zaoczne studia podyplomowe w kilku specjalnościach.

Charakterystyczną cechą programów studiów był zawsze duży udział nauk podstawowych w ogólnej liczbie godzin zajęć oraz włączanie magistrantów do programów badawczych katedr. Na wyższych semestrach studenci mają możliwość wyboru z wielu przedmiotów obieralnych. Od kilkunastu lat kładzie się nacisk na zdobycie umiejętności posługiwania się językiem angielskim. Niezależnie od specjalności absolwenci mają dobre ogólne przygotowanie chemiczne i inżynierskie. Obok studiów inżynierskich i magisterskich prowadzi się na wydziale od kilkadziesiąt lat różne studia podyplomowe i kursy w dziedzinach szczególnie intensywnie rozwijanych w zakresie nauk podstawowych i technologii.

Liczba studentów Wydziału Chemicznego ulegała na przestrzeni lat bardzo znacznym fluktuacjom, od ok. 210 do 1000, wynikającym ze zmieniającej się pozycji przemysłu chemicznego i przemysłu

żywnościowego w gospodarce narodowej, ze społecznego odczucia roli nauk chemicznych w postępie cywilizacyjnym oraz z administracyjnego limitowania liczby przyjmowanych studentów.

Badania naukowe i działalność inżynierska

W okresie organizacji wydziału jego twórcy przyjęli kierunki działalności naukowej związane z naukami chemicznymi, technicznymi i biologicznymi. Rozwinęły się one stopniowo i koncentrują się aktualnie w czterech grupach tematycznych:

W zakresie nauk chemicznych dotyczą one związków krzemorganicznych, chemii i fizykochemia ciała stałego, mechanizmów reakcji z udziałem fosforowych odczynników nukleofilowych, chemii i stereochemii aminokwasów, peptydów i ich pochodnych oraz termodynamiki i struktury roztworów.

Badania w zakresie nauk technicznych obejmują chemię supramolekularną, metody separacji składników mieszanin, technologie lipidów i surfaktantów, korozję i ochronę metali, chemię i technologię polimerów i gumy, wymianę ciepła, reaktory pracujące w układach wielofazowych oraz flotację.

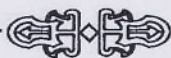
Badania w zakresie biotechnologii i nauk biologicznych dotyczą biologii molekularnej i inżynierii genetycznej, mechanizmów działania nowych związków przeciwnowotworowych, racjonalnego projektowania chemoterapeutyków do kontroli układów eukariotycznych oraz chemii i technologii żywności, w szczególności lipidów i białek.

W zakresie ekologii prace obejmują analitykę śladów i zanieczyszczeń środowiska, oczyszczanie wód i ścieków, technologie mało i bezodpadowe oraz metody likwidacji skutków zanieczyszczeń.

Wyniki badań pracowników wydziału są publikowane m. in. w najlepszych czasopismach o światowym zasięgu i cytowane w bardzo licznych monografiach i podręcznikach. W okresie 1987-1994 pracownicy wydziału opublikowali ogółem 525 prac oryginalnych i monograficznych w czasopismach krajowych i 637 w zagranicznych.

Badania naukowe wydziału są finansowane głównie przez KBN w ramach grantów, projektów celowych i działalności statutowej, a także w programach TEMPUS i TESSA oraz dzięki szerokiej współpracy z licznymi ośrodkami naukowymi w świecie. Środki uzyskiwane w wyniku badań umożliwiają pokrycie przeważającej części kosztów studiów na Wydziale Chemicznym, z natury rzeczy bardzo drogich.

Wiele prac badawczych i naukowo-technicznych wykonuje się na zlecenie przemysłu. Do najważniejszych osiągnięć z ostatnich lat w zakresie nowych technologii i produktów oraz analiz należą: spoiwa krzemianowo-kopolimerowe SIKOP, silanowe promotory adhezji do otrzymywania utwardzalnych mas formierskich lub rdzeniowych, ochrona katodowa instalacji przemysłowych przed korozją, estry kwasów tłuszczowych i glikolu etylenowego lub glicerolu oraz alfa-sulfonowe pochodne estrów metylowych kwasów tłuszczowych, olej z *Oenothera biennis*, leki przeciwnowotworowe Ledakrin, Mitoxantron i Amsacrine, antybiotyk przeciwczerwonkowy - pochodna Amfoterycyny B, chemiczne

i mikrobiologiczne analizy składu i zanieczyszczeń żywności, wody i powietrza.

Dziedziny Badań Naukowych

Chemia Organiczna Badania w zakresie chemii organicznej prowadzi się na Wydziale Chemicznym w kilku katedrach. Ich wyniki i metodyka oddziałują na wiele zespołów wydziału.

W Katedrze Chemii Organicznej kierowanej w latach 1945-68 przez L. Kamińskiego tematyka badawcza dotyczyła chemii cukrów, a szczególnie N-glikozydów oraz glikoalkaloidów ziemniaka. Po objęciu katedry przez T. Sokołowską, która przeszła wraz z grupą chemików peptydowych z Katedry Chemii Ogólnej, cały zespół katedry włączył się do badań w zakresie chemii aminokwasów i peptydów. Szczególnie rozwinęły się działy dotyczące zasięgu racemizacji i jej mechanizmów, chemii muramylopeptydów, chemii kwasów aminofosfonowych, chemii N-hydroksyaminokwasów, chemii sideroforów oraz badania mechanizmów reakcji z udziałem odczynników P-nukleofilowych.

W okresie 1969-94 opublikowano ok. 240 prac oryginalnych, zakończono 20 przewodów doktorskich i 7 przewodów habilitacyjnych a T. Sokołowska, A. Chimiak, C. Wasielewski i A. Kołodziejczyk uzyskali tytuły naukowe.

W Katedrze Chemii Ogólnej E. Taszner zainicjował i rozwijał z zespołem tematykę chemii peptydów, która przeszła następnie do Katedry Chemii Organicznej oraz do innych ośrodków naukowych.

Gdańska szkoła naukowa chemii aminokwasów i peptydów ma wysoką renomę w świecie.

Badania w zakresie chemii organicznej prowadzili w Katedrze Technologii Leków i Biochemii Z. Ledóchowski, A. Ledóchowski i E. Borowski ze współpracownikami.

Chemia Nieorganiczna Zasadniczą tematyką badawczą w zakresie chemii nieorganicznej jest na wydziale od pierwszych lat powojennych chemia związków krzemu. Do lat sześćdziesiątych były to głównie prace związane z syntezą i badaniem estrów kwasu ortokrzemowego. Kierował nimi W. Rodziewicz. Prace te stanowiły podstawę ok. 50 publikacji.

Z tej tematyki wyłoniły się badania w dziedzinie chemii alkoksylanotioi i ich pochodnych (synteza, mechanizmy reakcji, struktury rentgenograficzne) kierowane przez W. Wojnowskiego. Wyniki tych prac przedstawiono w ok. 100 publikacjach. Stanowiły one podstawę 9 doktoratów i 3 habilitacji. Od końca lat 80-tych prowadzi się badania w zakresie chemii polisilanów i ich siarkowych pochodnych, stosując w nich obliczenia kwantowo-chemiczne (A. Herman).

W zespole zapoczątkowanym przez Jana Dobrowolskiego rozwija się badania pierwiastków rzadkich i rozproszonych, szczególnie telluru, selenu i metali szlachetnych. Z zakresu tej tematyki opublikowano kilkadziesiąt prac i doktoryzowało się 8 osób, z których dwie uzyskały habilitację. Tematykę oznaczania pierwiastków

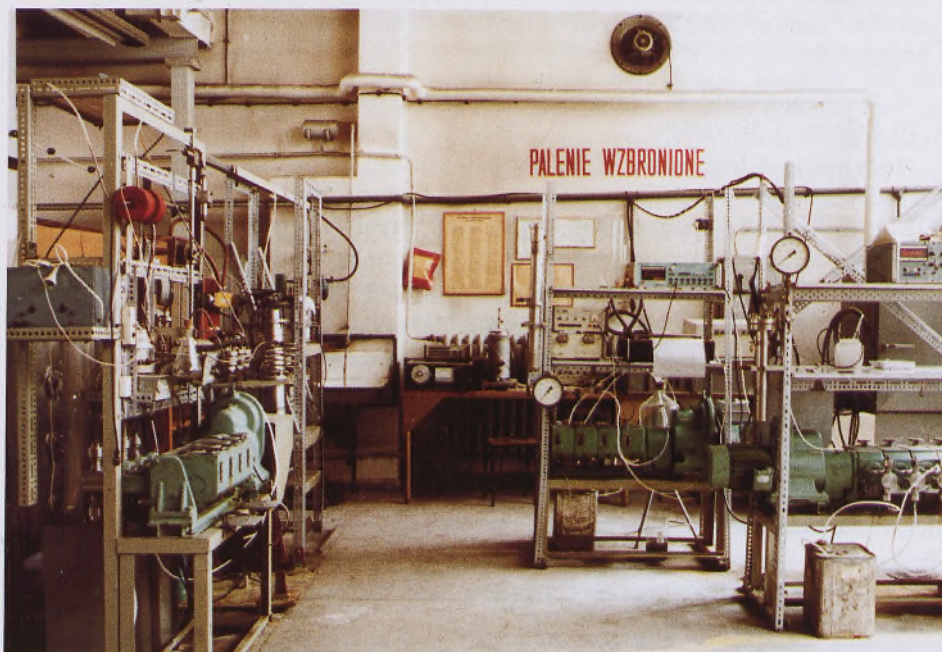

w ilościach śladowych rozwija Barbara Kasterka, a syntezy i badań tlenkowo-azotowych amorficznych substancji krzemowych R. Pastuszek.

Prace zespołu J. Biernata dotyczą oddziaływań związków nieorganicznych z makrocyklicznymi (koronami), badań strukturalnych oraz możliwości technologicznego i analitycznego zastosowania.

Chemia Fizyczna Od 1945 r. prowadzono badania pod kierownictwem S. Minca w zakresie elektrochemii i korozji. Prace te kontynuowano również po przejściu ich inicjatora na Uniwersytet Warszawski. Ogółem z tej tematyki opublikowano 26 publikacji i obroniono 2 doktoraty. Od 1962 r. badania dotyczyły głównie struktury i termodynamiki roztworów ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań między składnikami układu. Zainspirował je i kierował nimi W. Libuś, tworząc znaną w świecie szkołę naukową. Ich wynikiem do roku 1982 było ok. 100 oryginalnych publikacji, głównie w renomowanych czasopismach o światowym zasięgu, 20 doktoratów i 4 habilitacje. Badania te są kontynuowane twórczo w ramach trzech szczegółowych tematów: struktura i właściwości termodynamiczne roztworów wodnych elektrolitów (zespół Z. Libuś) - ok. 30 publikacji i 4 doktoraty, charakterystyka termodynamiczna oddziaływań międzycząsteczkowych w roztworach nieelektrolitów (zespół I. Uruskiej) - ok. 50 publikacji i 5 doktoratów oraz stany koordynacyjne i trwałość kompleksów metali przejściowych w rozpuszczalnikach donorowych (W. Grzybowski, M. Pilarczyk i inni) - ok. 50 publikacji i 3 patenty.

Analityka Chemiczna Badania analityczne na Wydziale Chemicznym obejmują oznaczanie związków chemicznych niezbędne w gospodarce narodowej i w bieżącej pracy chemików wydziału, co zainicjował

Oryginalny zestaw aparatury do chromatografii preparatywnej, wykorzystywanej m.in. do rozdzielania biologicznie czynnych substancji w skali technicznej

i rozwijał T. Pompowski oraz opracowywanie nowych metod, technik i aparatów analitycznych.

Badania elektroforezy w warstwach porowatych oraz magneto-elektroforezy (J. Kowalczyk) doprowadziły do uzyskania 3 doktoratów i 1 habilitacji i do zbudowania 20 pierwszych w Polsce aparatów do zastosowań klinicznych.

W zakresie chromatografii gazowej zespół R. Staszewskiego pracował nad strukturą wypełnień kolumn chromatograficznych i oznaczaniem związków siarki. A. Stołyhwo skonstruował prototypowy chromatograf gazowy, produkowany następnie seryjnie.

Prace J. Kowalczyka i jego zespołu doprowadziły do własnej konstrukcji chromatografu cieczowego wysokociśnieniowego oraz do zastosowań chromatografii nie tylko w analityce, lecz również w skali preparatywnej, a także do uzyskania 30 patentów, 7 doktoratów i 1 habilitacji. Uruchomiono pierwszą w kraju produkcję chromatografów analitycznych i preparatywnych. A. Stołyhwo skonstruował detektor płomieniowo-jonizacyjny i detektor laserowo fotodyspersyjny oraz zbudował prototyp aparatury do chromatografii w stanie nadkrytycznym. Zespół A. Kołodziejczyka pracuje nad zastosowaniem chromatografii cieczowej do oznaczania wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych.

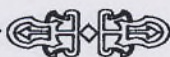
Polską szkołę naukową w zakresie badania związków w ilościach śladowych stworzył E. Kozłowski. Jego zainteresowania ewoluowały od problematyki ilościowej mikroanalizy organicznej aż do kontroli chemicznych zanieczyszczeń środowiska. Jego zespół opracował oryginalne metody analizy elementarnej i według własnej dokumentacji zbudował kilkadziesiąt aparatów analitycznych. W zespole obroniono 7 doktoratów i 2 prace habilitacyjne. Twórczym kontynuatorem badań z zakresu analizy śladowej jest obecnie zespół kierowany przez J. Namieśnika.

Z tematyki chemii analitycznej pracownicy wydziału opublikowali 20 książek i skryptów.

Inżynieria Chemiczna W zakresie inżynierii i aparatury chemicznej badania wynikające z potrzeb przemysłu zapoczątkował B. Nartowski. Nad wzbogacaniem w piryt skał piritowych przy użyciu separatora elektrostatycznego pracował T. Żyliński a W. Tarasewicz badał wybuchowość gazów. Później skonstruowano czujniki elektrochemiczne do oznaczania tlenu w mieszaninach płynów i analizatory tlenu dla układów pod wysokimi ciśnieniami (B. Chachulski, J. Podstawczyński, J. Szczepaniak). W ramach współpracy z Rafinerią Gdańską od 1975 roku zmodernizowano wyposażenie kolumny destylacji próżniowej (T. Andrzejewski).

Od połowy lat osiemdziesiątych rozwija się tematykę dot. inżynierii bioprosesowej i urządzeń do procesów biotechnologicznych (B. Kawalec-Pietrenko). Skonstruowano kilka typów bioreaktorów z wewnętrzną cyrkulacją oraz czujników do kontroli parametrów procesowych.

Dorobek naukowy w zakresie inżynierii chemicznej obejmuje ok. 100 publikacji i 20 patentów.

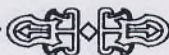
Biochemia i Biotechnologia Leków Badania zapoczątkowane przez Zygmunta Ledóchowskiego, prowadzone z Andrzejem Ledóchowskim i zespołem, doprowadziły do odkrycia grupy pochodnych 1-nitroakrydyny, wykazującej bardzo wysoką aktywność przeciwnowotworową. Pochodna pod nazwą Ledakrin (Nitracrine) została zarejestrowana jako pierwszy i jedyny polski oryginalny lek przeciwnowotworowy.

W dziedzinie leków przeciwnowotworowych pracuje również zespół Jerzego Konopy. Początkowo poszukiwano związków przeciwnowotworowych pochodzenia roślinnego. Późniejsze badania doprowadziły do odkrycia nowych mechanizmów działania kukurbitacyn, pochodnych 1-nitroakrydyny, w tym Ledakrinu, antracyklin, mitoxantronu i ametantronu oraz kilku innych leków i związków przeciwnowotworowych. Wyniki tych badań dały racjonalne podstawy do zaprojektowania i otrzymania kilku nowych grup pochodnych akrydyny wykazujących silne działanie przeciwnowotworowe.

Badania zespołu Edwarda Borowskiego obejmują molekularne aspekty racjonalnego projektowania półsyntetycznych antybiotyków i innych chemoterapeutyków do kontroli układów eukariotycznych - nowych związków przeciwnowotworowych oraz przeciugrzybowych aktywnych w układowych infekcjach grzybowych. W zakresie związków przeciwnowotworowych dotyczą one antrachinonów pozbawionych kardiotoxyczności i zdolności indukowania oporności. Wyjaśniono molekularny mechanizm kardiotoxyczności antrachinonów. Wytoczono kierunki projektowania i zsyntetyzowano szereg takich związków. W badaniach nad związkami przeciugrzybowymi rozwiązano struktury kilkunastu antybiotyków polienowych, wyjaśniono mechanizmy działania i opracowano molekularny model oddziaływania tych antybiotyków z elementami komórek. Zaprojektowano i zsyntetyzowano grupę półsyntetycznych pochodnych I i II generacji, uzyskując efektywne związki o niskiej toksyczności. Dokonano odkrycia tetainy - pierwszego polskiego oryginalnego antybiotyku. Badania nad tym antybiotykiem doprowadziły do wprowadzenia syntazy glukozyminy jako nowego „targetu” dla projektowania związków przeciugrzybowych oraz do wytyczenia kierunków projektowania selektywnych jego inhibitorów i ich pochodnych umożliwiających ich transport do komórki. Otrzymano szereg takich związków o dużej aktywności i małej toksyczności. Dorobek zespołu Edwarda Borowskiego obejmuje 260 publikacji, 250 doniesień kongresowych i 60 patentów. Kierownik zespołu wypromował 35 doktorów.

Technologia Chemiczna Badania w zakresie chemicznej technologii nieorganicznej zainicjował T. Pompowski. Prace jego zespołu dotyczyły głównie technologii wykorzystania odpadów przemysłowych, w szczególności przetwarzania fosfogipsu do celów budowlanych oraz zagospodarowania polihalitu. J. Domański pracował nad ulepszaniem technologii lekkich kruszyw spiekanych dla budownictwa a W. Piotrowicz poszukiwał kruszyw mineralnych wśród osadów dennych Bałtyku.

Prace w zakresie chemicznej technologii drewna prowadzili Z. Rozmej i A. Kwiatkowski.

A. Potocki i A. Balas z zespołem stworzyli szereg modyfikacji technologii wyrobów gumowych oraz liczne procesy wytwarzania nowoczesnych materiałów poliuretanowych i wyrobów polimerowych zastosowane w przemyśle.

J. Hupka i S. Mydlarczyk z zespołem opracowali koalescencyjne i flotacyjne techniki i aparaturę do separacji faz w układach olej-woda-ciało stałe w zastosowaniu do obróbki paliw oraz oczyszczania wód procesowych w przemyśle chemicznym i przemysłach pokrewnych.

Badania S. Białłozór doprowadziły do nowych technik elektrochemicznego osadzania metali i ich stopów z rozpuszczalników niewodnych z przeznaczeniem do galwanotechniki i przemysłu ogniwa. Najnowsze prace w tej tematyce są nakierowane na wytwarzanie elektrod modyfikowanych.

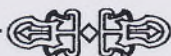
Prace zespołu J. Biernata w zakresie związków makrocyklicznych zaowocowały nowymi materiałami o bardzo dobrej przydatności do membranowych elektrod jonoselektywnych czułych na jony wodoru, litu, sodu, potasu, rubidu, cezu i jonów guanidyniowych. Te materiały mogą być wykorzystane do analizy klinicznej i przemysłowej. Makrocykliczne jonofory służą do selektywnego oddzielania sodu i potasu z odpadowych wód po przerobie zużytego paliwa reaktora. Selektywna ekstrakcja z zastosowaniem silanotoli jest przydatna do usuwania i zagęszczania jonów metali ciężkich.

W. Zwierzykowski z zespołem pracuje nad ozonolizą nienasyconych kwasów tłuszczowych prowadzącą do kwasów dikarboksylowych i dalej do poliestrów i poliamidów, syntezą alfa sulfonowanych kwasów tłuszczowych o dobrych właściwościach biodegradacyjnych, otrzymywaniem zdyspergowanych układów sadzy z zastosowaniem fosfolipidów jako dyspergatorów, syntezą monoacylogliceroli o modyfikowanych właściwościach amfifilowych, oksydacją parafin do kwasów karboksylowych oraz (wraz z B. Mędrzycką) nad wypienianiem detergentów i związków organicznych z roztworów wodnych.

Technologia Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych Badania w zakresie zabezpieczeń przeciwkorozyjnych podjęto najpierw w Katedrze Chemii Fizycznej. Dotyczyły one ochrony katodowej statków morskich i ścian szczelnych Larsena. Inicjatorem tej tematyki i twórcą szkoły naukowej w zakresie ochrony elektrochemicznej jest R. Juchniewicz. W roku 1956 powołano Zakład Korozji Morskiej.

Do najważniejszych osiągnięć wdrożonych gospodarczo należy ochrona katodowa czterech statków w Kanale Sueskim, studni głębinowych w kopalni węgla brunatnego w Bełchatowie, zbiorników paliwowych na lotniskach, mostu Siennickiego w Gdańsku, wewnętrznych powierzchni rurociągu o średnicy 2m w elektrowni Łaziska oraz infrastruktury elektrowni Opole, ochrona elektrochemiczna instalacji ciepłowniczych w budynkach mieszkalnych, ochrona inhibitorowa szybów w kopalni miedzi w Lubinie, ochrona bazy paliwowej w porcie Gdynia, a także inspekcja 2500 km naftociągu w Peru, infrastruktury w Brazylii, Kuwejcie i na Kubie.

Opracowano również nowe, proekologiczne farby i inhibitory korozji. Rozwiązuje się problemy dotyczące ochrony przed korozją i doboru materiałów konstrukcyjnych do instalacji sozotechnicznych

i obiektów energetycznych. Prowadzi się także badania nad monitorowaniem procesów korozyjnych z wykorzystaniem stało i zmiennoprądowych technik polaryzacyjnych oraz liniowej i nieliniowej elektrochemicznej spektroskopii impedancyjnej.

W zakresie technologii zabezpieczeń przeciwkorozyjnych 10 osób uzyskało doktorat i 3 osoby habilitację.

Chemia i Technologia Żywności Badania dot. przemian lipidów podczas składowania surowców tłuszczowych oraz wydobywania i rafinacji tłuszczów zainicjował H. Niewiadomski w latach pięćdziesiątych. Później rozszerzono tę tematykę o analizę składu lipidów oraz substancji towarzyszących: steroli, fosfolipidów, barwników i związków siarkowych w rzepaku najważniejszych odmian. Zespół H. Niewiadomskiego opublikował ok. 130 prac w krajowych i zagranicznych czasopismach.

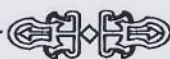
W zespole kierowanym od 1985 roku przez B. Drozdowskiego poszerzono tematykę badań lipidowych o chemizm i kinetykę procesów modyfikacji tłuszczów przez uwodornienie i przeestryfikowanie z uwzględnieniem metod biotechnologicznych, nowe technologie modyfikacji tłuszczów, projektowanie i badanie nowych katalizatorów reakcji uwodornienia oraz badanie termooksydacyjnych przemian lipidów w różnych procesach technologii tłuszczów i w zabiegach kulinarnych. Bada się także skład produktów ubocznych i odpadowych przemysłu tłuszczowego i opracowuje metody ich wykorzystania (J. Sawicki).

W latach 1950-1969 pod kierunkiem D. J. Tilgnera zbadano wpływ parametrów wytwarzania dymu wędzarniczego na powstawanie składników pożądaných i rakotwórczych oraz na jakość produktów wędzonych, skonstruowano prototypowe urządzenia, m. in. wędzarnię elektrostatyczną i zmodernizowano proces technologiczny wytwarzania mączek paszowych. Prace Tilgnera i N. Barylko-Pikielnej z sensorycznej analizy żywności stanowiły początek polskiej szkoły w tej dziedzinie.

W zespole Z. Sikorskiego od 1965 r. badania dotyczą głównie funkcjonalnych właściwości białek żywności - wytwarzania rybnych preparatów białkowych, przydatności technologicznej kryla antarktycznego i kalmarów, denaturacji białek w warunkach zamrażalniczych, proteinaz i enzymów uczestniczących w modyfikowaniu chityny (I. Kołodziejska) oraz modyfikacji i zastosowań kolagenu (M. Sadowska). Opracowano również procesy wytwarzania preparatów chityny z odpadów kryla (J. Synowiecki) oraz odzyskiwania białek z odcieków w przemyśle rybnym (H. Zimińska).

Prace z zakresu mikrobiologii technicznej zespołu W. Szczepuły dotyczyły w części także zagadnień związanych z technologią żywności - badania enzymatycznej aktywności drobnoustrojów i mikrobiologicznego stanu zasobów wody.

W zakresie chemii i technologii żywności 43 osoby uzyskały doktorat a 8 osób habilitację. Opublikowano około 40 książek i rozdziałów w książkach, w tym kilkanaście w języku angielskim, niemieckim, hiszpańskim, rosyjskim i słowackim w zagranicznych wydawnictwach. Dotychczasowe trzy polskie podręczniki chemii żywności ukazały się w PWN i WNT dzięki inicjatywie i przeważającemu udziałowi pracowników P.G.

Pozycja Wydziału Chemicznego

Wydział Chemiczny ma liczną kadre, 260 osób w tym 120 nauczycieli akademickich, o bardzo wysokich kwalifikacjach. Niektóre laboratoria wydziału mają wyposażenie odpowiadające najwyższym standardom światowym. Wydział ma uprawnienia do doktoryzowania od roku 1947 i habilitowania od roku 1962. Do końca roku 1994 wypromowano na wydziale 340 doktorów i 62 doktorów habilitowanych. Większość doktorów pracujących na wydziale odbyła staże naukowe w renomowanych zagranicznych uniwersytetach i instytutach naukowych. Wielu profesorów wydziału prowadziło wykłady na zagranicznych uniwersytetach.

Uroczysta Inauguracja Roku Akademickiego 1994/95 na Wydziale

Ten duży potencjał wydziału jest dobrze wykorzystywany. Badania ubiegłych 50 lat doprowadziły do powstania na wydziale kilku uznanych w świecie szkół naukowych i do bardzo efektywnej międzynarodowej współpracy. Liczne katedry współdziałają z przemysłem przy rozwiązywaniu bieżących i perspektywicznych problemów warunkujących rozwój przemysłu chemicznego i żywnościowego. Studenci wydziału otrzymują wykształcenie na dobrym europejskim poziomie, przy dużej możliwości indywidualnego kształtowania programu studiów. Dzięki temu jako absolwenci uzyskują dobre wyniki twórczej pracy w międzynarodowej konkurencji we współczesnym świecie.

*Zdzisław Sikorski **

Teresa Sokołowska

Wiesław Wojnowski

*) W tekście wykorzystano materiały dostarczone przez członków Rady Wydziału.

WYDZIAŁ ELEKTRONIKI

Półwiecze Wydziału

MOTTO: ... myśli mędrców i pisarzy, choć ciałem będą nieobecni, przetrwają długie lata, a w czasie narad i rozpraw większą będą miały powagę niż wypowiedzi obecnych.

(Vitruvius „De architectura libri decem” Księga 9, przekład: Kazimierz Kumaniecki, PWN, 1956.)

Z perspektywy półwiecza dzieje Wydziału Elektroniki nabierają historycznego już znaczenia. Wydział wniósł swój trwały wkład w osiągnięcia naszej Uczelni. Niech więc przytoczone wyżej słowa Witruiusza, autora najstarszej na świecie monografii wiedzy inżynierskiej, dopomogą w dziele zapisywania dziejów myśli w Politechnice Gdańskiej oraz budowania jej trwałej i chwalebnej tradycji.

Wiadomo, że uczelnie wyższe składają się z samodzielnych w dużej mierze wydziałów i że każdy taki wydział tworzy swoją własną historię i poniekąd tradycję osobno. Tak jest i na Politechnice Gdańskiej, gdzie działania poszczególnych wydziałów nie łatwo daje się połączyć w całość historii i tradycji uczelnianej. Półwiecze stwarza teraz na Wydziałach okazję do podsumowań, które, złączone razem, dostarczą materiału do zintegrowanej historii Politechniki Gdańskiej. W oparciu o taką historię łatwiej wzrastała będzie tradycja Uczelni, stanowiąca ważne źródło mobilizujące jej społeczność do działań rozwojowych oraz stabilizujące w pewnym sensie pozycję Uczelni i jej ukierunkowania dydaktyczne i badawcze.

Historia Wydziału Elektroniki potoczyła się w niekonwencjonalny sposób. W roku 1945 ówczesna kadra naukowa i dydaktyczna oraz studenci kierunków teletechnicznych i radiotechnicznych, zgodnie z tradycją organizacji Politechnik Warszawskiej i Lwowskiej z przed 1939 roku, weszli w skład Wydziału Elektrycznego, tworząc w nim dwa z czterech powołanych do życia Oddziałów, później funkcjonujących jako Sekcje Teletechniki i Radiotechniki. Sekcje te od początku były samodzielne naukowo i dydaktycznie, a poniekąd i lokalowo, oraz stanowiły wyraźnie zaznaczający się osobny organizm, oparty o cztery ówczesne katedry: Teletechniki (kier. prof. Łukasz Dorosz), Radiotechniki (prof. Paweł Szulkin), Elektrotechniki Stosowanej i Akustyki (prof. Ignacy Malecki), Fizyki (prof. Arkadiusz Piekara).

W roku 1952 władze państwowe uznały, że stan faktyczny wymaga nadania mu postaci formalnej i wydzieliły z Wydziału Elektrycznego osobny Wydział, nadając mu nazwę Łączności. Pracami organizacyjnymi pokierował ówczesny Dziekan Wydziału Elektrycznego prof. Łukasz Dorosz. W skład Wydziału Łączności weszło wtedy już sześć katedr: Urządzeń Radionadawczych (prof. Leonard Knoch), Urządzeń Radioodbiorniczych (prof. Józef Lenkowski), Podstaw Telekomunikacji (prof. Roman Zimmermann), Techniki Przenoszenia

Przewodowego (prof. Łukasz Dorosz), Teletechniki Łączeniowej (prof. Wiktor Szukszta), Fizyki (prof. Arkadiusz Piekara). Można w tym miejscu zauważyć, że rozwijająca się z powodzeniem na Wydziale tematyka akustyczna uległa wówczas przerwaniu na wiele lat, wskutek przeniesienia na Politechnikę Warszawską kierownika Katedry prof. Ignacego Maleckiego.

Na czele nowego Wydziału stanął, jako jego pierwszy Dziekan, profesor Wiktor Szukszta, rozpoczynając długą listę profesorów, którzy kolejno pełnili tę zaszczytną, ale jakże ważną i odpowiedzialną funkcję. Nie wiele mniej istotnymi były funkcje Prodziekanów, którzy odpowiadali za właściwy rozwój badań naukowych, organizację kształcenia studentów, sprawy ich wychowania i bytu itp.

Obsadę Władz Wydziału w pierwszej kadencji (1952-1955) stanowili z-cy profesorów: Dziekan - Wiktor Szukszta, i prodziekani - R. Zimmermann, L. Drozdowicz, L. Knoch.

W drugiej kadencji (1955-1950) funkcje te pełnili z-cy profesorów: Dziekan - Tadeusz Karolczak, prodziekani - J. Mikulski, L. Knoch, W. Winogradow, Z. Jagodziński.

W kadencji trzeciej i czwartej (1958-1964) Dziekanem był profesor Józef Lenkowski, a prodziekanami - z-cy profesorów, docenci i st. wykładowcy - J. Mikulski, L. Drozdowicz, W. Winogradow, R. Zimmermann, M. Sankiewicz, W. Szukszta.

Kadencja piąta (1964-1966) uległa skróceniu o rok. Dziekanem był profesor Jerzy Seidler, a prodziekanami docenci, wzgl. st. wykł. - W. Szukszta, R. Zimmermann, M. Sankiewicz.

W następnej kadencji, również skróconej (1966-1967), Dziekanem został profesor Józef Sałaciński, zaś prodziekanami profesorowie, wzgl. st. wykł. - L. Knoch, Z. Jagodziński, M. Sankiewicz.

Dziekanem w następnej skróconej kadencji (1967-1968) został docent Wiktor Szukszta, zaś prodziekanami, profesorowie Z. Jagodziński, L. Knoch.

Okres następnej kadencji (1968-1971) wiąże się z pierwszą wielką reorganizacją Wydziału. Dziekanem w tym okresie był profesor Krzysztof Grabowski, prodziekanami zaś, st. wykł. lub docenci - J. Mikulski, Z. Boguś, M. Białko, H. Wierzbą, M. Sankiewicz.

Następnym Dziekanem Wydziału (1971-1972) został profesor Józef Sałaciński, a prodziekanami docenci - Z. Boguś, M. Sankiewicz.

W kolejnej kadencji (1972-1975) Dziekanem zostaje profesor Marian Zientalski, prodziekanami zaś docenci - Z. Boguś, J. Gulczyński, M. Sankiewicz, W. Gruszczyński, W. Porębski.

W dwóch następnych kadencjach (1975-1978-1982) funkcję Dziekana sprawował profesor Michał Białko, zaś prodziekanami byli w tym okresie docenci, wzgl. st. wykł. - R. Zielonko, J. Gulczyński, S. Raczyński, M. Polowczyk, L. Spiralski, M. Sankiewicz, J. Nowakowski, J. Mucek.

Pierwszy Dziekan Wydziału Łączności
Prof. dr hab. inż. Wiktor Szukszta

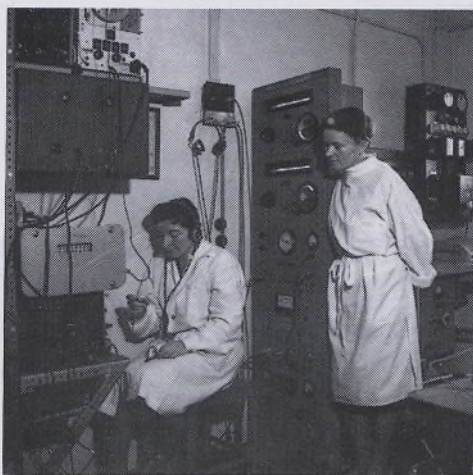
Dziekanem na okres następnych dwóch niespełna kadencji (1982-1987) został profesor Wojciech Sobczak, a prodziekanami, profesor wzgl. docenci - M. Polowczyk, L. Spiralski, W. Malina.

Następują teraz kolejne kadencje trzyletnie. Pierwsza (1987-1990), w której funkcje sprawowali - Dziekan, profesor M. Zientalski, i prodziekani, profesorowie wzgl. docenci - W. Gruszczyński, W. Malina, D. Rutkowski, W. Stepowicz.

Druga (1990-1993), na którą jako Dziekan wybrany został profesor Henryk Krawczyk, oraz prodziekani, profesorowie wzgl. doktorzy - W. Stepowicz, M. Kitliński, M. Barski.

Trzecia wreszcie, trwająca obecnie, w której funkcję Dziekana kontynuuje profesor Henryk Krawczyk, a funkcje prodziekanów sprawują profesorowie - B. Kosmowski, J. Woźniak, A. Konczakowska.

Tradycyjna oznaka władzy dziekana - łańcuch, który nosił podczas uroczystości pierwszy Dziekan, dziś noszony jest przez jego następcę, którym, już w dwu kolejnych kadencjach, czternastej i piętnastej, jest profesor Henryk Krawczyk. Jest on dziesiątym już członkiem Rady Wydziału, któremu powierzyła ona kierowanie Wydziałem. Oby więc ów łańcuch dziekański symbolizował również ciągłość tradycji Wydziału, której wybijającą się na plan pierwszy cechą jest niewątpliwie szybkość rozwoju.

Radiowa kontrola dokładności kwarcowego wzorca czasu, utrzymywanego w ciągłym biegu na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych

O szybkości rozwoju Wydziału zdecydowały w znacznej mierze rewolucyjne zmiany technologiczne i systemowe, jakie zachodziły i nadal zachodzą w świecie, w dziedzinach elektroniki, informatyki, telekomunikacji i pokrewnych dziedzinach, uprawianych na Wydziale. Te zmiany dopingowały kadrę Wydziału i jego studentów do wzmoczonego wysiłku intelektualnego. Młodzi adepci nauki garnęli się do istniejących Katedr i przyczyniali do pomnażania ich dorobku, do rozszerzania zakresu działania i do ogarniania nieuprawianej dotąd tematyki. Powstawały więc nowe Katedry: w 1953 - Radionawigacji (prof. Zenon Jagodziński), w 1956 - Miernictwa Telekomunikacyjnego (prof. Roman Zimmer-

mann), Podstaw Telekomunikacji (prof. Jerzy Seidler), w 1957 - Techniki Fal Ultrakrótkich (doc. Leon Drozdowicz). W związku z rozszerzaniem lub koncentrowaniem zainteresowań naukowych nastąpiły zmiany prawie wszystkich nazw katedr i zmiany obsady ich kierowników. W 1966 roku zmieniona została nazwa Wydziału (wraz z nazwami analogicznych wydziałów na Politechnikach Warszawskiej i Wrocławskiej) na Wydział Elektroniki. Ten do niedawna najmłodszy z pośród dziewięciu Wydziałów Politechniki Gdańskiej kształcił w roku ak. 1966/67 już 12% ogółu studentów i przyciągał coraz to

liczniejszych i dobrze przygotowanych kandydatów do trudnych studiów. Wydział zyskał wtedy również uznanie kadry profesorskiej innych Wydziałów, co znalazło wyraz w powierzaniu odtąd coraz częściej funkcji we władzach Uczelni przedstawicielom Wydziału Elektroniki:

Profesor Józef Sałaciński - pełnił funkcję Prorektora do Spraw Ogólnych w latach 1967-68 i 1968-69 (był to okres intensywnych prac inwestycyjnych związanych z budową Nowego Gmachu Wydziału Elektroniki); docent Marianna Sankiewicz - funkcję Prorektora ds. Kształcenia w latach 1981-84 (był to okres trudnych działań w obronie studentów represjonowanych podczas stanu wojennego i późniejszych ich prześladowań); profesor Wojciech Sobczak - funkcję Prorektora d/s Rozwoju w latach 1987-1990; profesor Miron Niedźwiecki - funkcję Pełnomocnika Rektora d/s Studiów dla pracujących (w czasie kiedy ten rodzaj studiów stanowił ważne zadanie dydaktyczne Uczelni); profesor Antoni Nowakowski - funkcję Prorektora d/s Ogólnych, którą od roku 1991 pełni nadal.

Wkrótce potem, w 1969 r. Wydział dotknęła zarządzona odgórnie, ze względów politycznych (jako reakcja władz na tzw. „wypadki marcowe”) generalna reorganizacja wewnętrznych struktur, polegająca przede wszystkim na likwidacji wszystkich katedr i powołaniu do życia na Wydziale trzech instytutów, dzielących się z kolei na zakłady. Zamęt organizacyjny, które takie zarządzenie musiało wywołać łatwo sobie wyobrazić. Rok 1969/70 do dziś odznacza się w dokumentacji uczelnianej zupełnym brakiem informacji o ówczesnych składach osobowych jednostek organizacyjnych, programach zajęć itp. istotnych przejawach funkcjonowania Uczelni. Był to niewątpliwie rok „spisany na straty”. Trzeba z wdzięcznością pamiętać podejmowane przez ówczesnego Dziekana, prof. Krzysztofa Grabowskiego, próby

Gmach "nowej" Elektroniki oddany w pełni w 1972 roku

łagodzenia sporów i zdrażeń wywołanych reorganizacją, oraz osiągnięcie wreszcie stanu ponownego pełnego zaangażowania pracowników obowiązkami naukowymi i dydaktycznymi.

Organizacja „instytutowa” Wydziału przetrwała do roku 1991/92, kiedy to „powrócono” do organizacji „katedralnej”. Powrócono w cudzysłowie, bo po tak długim okresie, choćby z uwagi na naturalną

J.M. Rektor Profesor Janusz Staliński wpisuje się do Księgi Pamiątkowej wystawy elementów i układów półprzewodnikowych, zorganizowanej w dniach 7-15 maja 1974 na terenie Wydziału przez studencką organizację "Informaton"

wymianę obsady ludzkiej, powrót nie mógł nastąpić w sposób organiczny. Niezbędne stały się długie zabiegi organizacyjne i nowe inicjatywy wewnątrzwydziałowe. Skoro jednak pierwsza reorganizacja nie zahamowała na dłużej niż rok rozmachu rozwojowego Wydziału, to drugą, doświadczeni już pracownicy potraktowali bardziej filozoficznie, a więc skutki okazały się znacznie mniej dotkliwe. Wydział w roku 1991 obejmował w swych trzech instytutach (Inst. Informatyki, Inst. Technologii Elektronicznej, Inst. Telekomunikacji) siedemnaście Zakładów naukowo-dydaktycznych. W roku 1992 po reorganizacji, w której zlikwidowano In-

stytuty, Wydział obejmował szesnaście Katedr. Jak widać, w większości przypadków reorganizacja ta nie naruszyła więzi w zespołach ludzkich, przekształcając formalnie Zakłady w Katedry. Obecnie Wydział liczy już osiemnaście Katedr, względnie samodzielnych Zakładów i wobec narastających szybko zadań, zwłaszcza dydaktycznych, ma pełne widoki dalszego rozwoju.

Działalności poszczególnych Katedr i Zakładów nie sposób przedstawić łącznie i trzeba poświęcić nieco miejsca każdej z jednostek organizacyjnych Wydziału z osobna. W poniższym przeglądzie, za nazwami jednostek organizacyjnych podano w nawiasach nazwiska ich kierowników, a dalej ważniejsze informacje o Katedrze (lub Zakładzie) i osiągnięciach jej pracowników.

Katedra Akustyki (dr hab. inż. Roman Salamon, prof. PG) powstała w r. 1991, z połączenia następujących jednostek, uprawiających tematykę akustyczną:

Zakład Akustyki Środowiska (dr hab. inż. Andrzej Stepnowski, prof. PG), /przed 1993 - Zakład Hydroakustyki/ wraz z Laboratorium Hydroakustyki (dr inż. Stanisław Kubica), /przed 1993 - Zespół N-B Systemów Hydroakustycznych/ liczy 15 pracowników, w tym: 2 profesorów, 2 doktorów hab. (na urlopie bezpł.), 2 adiunktów,

1 wykładowca, 2 asystentów (1 na url. bezpl.), 2 gł. specjalistów, 3 specjalistów, 1 prac. administracyjny. Prowadzona jest specjalność dydaktyczna Akustyka Środowiska. Naukowo Zakład zajmuje się urządzeniami do kartografowania akwenów i monitorowania zasobów żywych środowiska wodnego metodami akustycznymi, a także ultradźwiękowymi urządzeniami telemetrycznymi w zastosowaniach przemysłowych. W tej tematyce pracownicy Zakładu opublikowali, w ciągu ostatnich trzech lat, 107 prac (autorskich lub współautorskich) z czego 35 za granicą. Zakończone zostały pomyślnymi obronami 2 przewody doktorskie, Em. profesor Zenon Jagodziński /pierwszy kierownik Zakładu/ otrzymał w 1994 roku doktorat honoris causa w University of Surrey, w Wielkiej Brytanii.

Zakład Inżynierii Dźwięku (dr hab. inż. Andrzej Czyżewski), /przed 1992 - doc. dr inż. Gustaw Budzyński/, liczy 11 pracowników, w tym: 1 doktor hab., 2 docentów em., 2 adiunktów, 3 asystentów, 1 specjalista, 2 st. techników. Zakład prowadzi specjalność dydaktyczną Inżynieria Dźwięku, na której egzaminy magisterskie zdało w ostatnich 3 latach 50 dyplomantów, oraz współorganizuje i uczestniczy w prowadzeniu zajęć na Wydziałowym Studium Doktoranckim Elektroniki, Informatyki i Telekomunikacji. Prace badawcze Zakładu koncentrują się na problemach Akustyki Muzycznej, zwłaszcza syntezy falowodowej i analizy dźwięków przy użyciu metod sztucznej inteligencji, Rozpoznawania mowy, Operacji cyfrowych na sygnałach fonicznych i wizyjnych, Cyfrowej Techniki Studyjnej, zwłaszcza rekonstrukcji nagrań, oraz wybranych działów Elektroakustyki. Na powyższe tematy pracownicy Zakładu opublikowali w ostatnich trzech latach 168 prac (aut. lub współaut.) z czego 100 za granicą. Zrekonstruowano gruntownie trzy laboratoria Zakładu (wyposażając je m.in. w sieć komputerowych stacji roboczych systemu UNIX/NeXTStep, w duży stół reżyserski i profesjonalne magnetofony wielośladowe itp). Zakład prowadzi ożywioną współpracę z zagranicą (umowy z Uniwersytetami w Grecji, Niemczech i Francji).

Laboratorium nagrań dźwiękowych

Pracownia Akustyki Architektonicznej i Urbanistycznej (dr hab. inż. Andrzej Kulowski, prof. PG) wydzieliła się tematycznie z Zakładu Inżynierii Dźwięku w r. 1991 i przeszła w 1995 roku w skład Wydziału Architektury PG, w składzie 1 profesor, 1 specjalista, wraz z laboratorium badań modelowych. Pracownia prowadzi obecnie zajęcia ogólne z akustyki i specjalistyczne dla architektów ze specjalności urbanistyka. Jej pracownicy opublikowali w ub. 3 latach 11 prac (aut. lub współaut.), w tym 5 za granicą.

Katedra Techniki Mikrofalowej i Telekomunikacji Optycznej (dr hab. inż. Marek Kitliński, prof. PG), /przed 1994 rokiem prof. zw. dr hab. inż. Krzysztof Grabowski/ liczy 22 pracowników, w tym: 3 profesorów, 1 doktor hab., 8 adiunktów (w tym 4 na stażu zagr.), 1 gł. specj., 1 asystent, 7 specjalistów, 1 st. mistrz. Pracownicy dydaktyczni Katedry opracowali nowe programy i prowadzą zajęcia z kilku podstawowych przedmiotów (teoria pola, mikrofały, anteny, telekomunikacja światłowodowa, telekom. satelitarna, radiolokacja, oraz technologia układów scalonych) i ponadto na kilku specjalnościach w tejże tematyce, a także licznych przedmiotach obieralnych. Na dorobek dydaktyczny w okresie 3 lat składa się 20 wypromowanych dyplomantów, nowe programy i laboratoria, a zwłaszcza realizacja dwóch projektów programu TEMPUS, w tym częściowa realizacja 11 prac dyplomowych w uczelniach zachodnich. Na tematykę badawczą Katedry składają się zastosowania szeroko rozumianej techniki i technologii układów scalonych w urządzeniach i systemach telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych, medycznych i badań środowiska. O uznaniu osiągnięć Katedry świadczy przyznanie jej 4 grantów KBN, a także liczne publikacje: 72 prace (aut. lub współaut.), z czego 42 za granicą. Uzyskano 1 promocję habilitacyjną i 1 doktorską. Podpisano lub przedłużono umowy o współpracy z 3 wyższymi uczelniami we Francji, i po jednej - w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Rosji, Niemczech i USA.

Stanowisko laboratoryjne do badania lasera impulsowego Nd:YAG
z modulacją dobroci

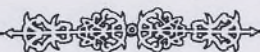

Katedra Teorii Obwodów i Układów (dr hab. inż. Miron Niedźwiecki, prof. PG). Skład osobowy: 1 profesor, 8 adiunktów, 3 st. wykładowców, 1 gł. specj., 1 specj., 1 mistrz. Dydaktycznie Katedra prowadzi podstawowe przedmioty (Teoria Obwodów i Sygnałów, Nieliniowe Układy Elektroniczne, Projektowanie Komputerowe Układów, Sygnały i Filtry Cyfrowe) dla całego Wydziału. Prace badawcze dotyczą zastosowań tej tematyki w komputerowym projektowaniu układów. Pracownicy Katedry opublikowali w ciągu ub. trzech lat 39 prac (aut. i współaut.), z czego 13 za granicą.

Katedra Systemów i Sieci Telekomunikacyjnych (prof. zw. dr inż. Marian Zientalski) liczyła w r. 1992: 2 profesorów, 10 adiunktów, 1 wykładowcę, 1 asystenta, 6 specjalistów, 1 st. technika. Tematyka dydaktyczna Katedry to Systemy i sieci telekomunikacyjne, Urządzenia telekomunikacyjne, oraz Komputerowe systemy telekomunikacyjne. Prace badawcze Katedry koncentrują się na Inżynierii utrzymania systemów telekomunikacyjnych i na centrach nadzoru, a także na Traktach analogowo-cyfrowych i na Metodologii projektowania rozwoju telekomunikacji. W powyższej tematyce w ostatnich 3 latach pracownicy Katedry opublikowali 65 prac (aut. i współaut.).

Katedra Architektury Systemów Komputerowych (doc. dr inż. Tadeusz Bartkowski) /przed r. 1991 Zakład Systemów Komputerowych/ liczy obecnie 18 pracowników, w tym: 1 profesor, 1 docent, 4 adiunktów, 1 wykładowca, 6 asystentów, 4 prac. technicznych, 1 administracyjny. W zakresie dydaktyki opracowano nowe programy dla dwóch specjalności: Przetwarzanie równoległe i rozproszone, Informatyczne zarządzanie przedsiębiorstwem. Dyplomy magisterskie uzyskało 17 dyplomantów. Rozbudowano laboratoria wyposażając je m.in. w 6 komputerów PC, 4 zestawy MDL88 i 3 zestawy komputerowe typu embedded. Uzyskano do celów badawczych stację roboczą Sun 10 i system transputerowy. Realizowano 2 projekty programu TEMPUS i 1 program naukowy COPERNICUS oraz grant KBN. Zakończono pomyślnie 1 przewód doktorski. Kontynuowano współpracę z 3 uczelniami zagranicznymi (w Hiszpanii, Anglii, na Węgrzech). Prace badawcze koncentrowały się m.in. na następujących kierunkach: Przetwarzanie równoległe i rozproszone, Wiarygodność przetwarzania, Projektowanie i konstrukcja systemów mikroprocesorowych, Systemy teleinformatyczne - zastosowania, Modelowanie cyfrowe. Pracownicy Katedry opublikowali w tej tematyce 81 publikacji (aut. i współaut.), z czego 7 za granicą.

Katedra Systemów i Urządzeń Radiokomunikacyjnych (prof. nadzw. dr hab. inż. Dominik Rutkowski), w składzie: 1 profesor, 1 profesor em., 7 adiunktów, 2 st. asystentów, 4 prac. inż.-technicznych. W zakres działalności dydaktycznej wchodzi: Systemy i urządzenia radiokomunikacji ruchomej, w tym komórkowej, Komputerowe sterowanie przesyłaniem informacji w sieciach radiokomunikacyjnych. Tematyka badawcza obejmowała wyżej wymienione przedmioty oraz Analizę, pomiary, symulację i projektowanie sieci i urządzeń radiokomunikacji komórkowej i osobistej, a także systemów naziemnych i satelitarnych. Pracownicy Katedry opublikowali w ciągu ub. trzech lat 35 prac, z tego 12 za granicą.

Katedra Technik Programowania (dr hab. inż. Witold Malina, prof. PG) /przed rokiem 1991: Zakład Inżynierii Oprogramowania/ liczy 11 pracowników, w tym: 1 profesor, 3 adiunktów (1 na stażu), 5 asystentów, 2 prac. nauk.-technicznych. Katedra prowadzi na kierunku Informatyka zajęcia z 7 przedmiotów oraz specjalność Techniki Multimedialne dla której opracowano nowy program. Rocznie średnio 14 dyplomantów uzyskuje w Katedrze dyplomy magisterskie. Prace naukowe obejmują kierunki: Badania teoretyczne i eksperymentalne systemów multimedialnych, Badania i rozwój metod semantycznych i lingwistycznych w rozpoznawaniu obrazów, Metody wytwarzania oprogramowania wysokiej jakości. Do osiągnięć badawczych zaliczyć należy otrzymanie 1 grantu KBN oraz udział w międzynarodowych projektach badawczych (realizacja 1 projektu TEMPUS i 1 projektu COPERNICUS). Prowadzona jest współpraca z dwoma uniwersytetami w Wielkiej Brytanii i 1 w Niemczech. Pracownicy Katedry opublikowali w ostatnich 3 latach 126 prac (aut. i współaut.), z tego 10 za granicą.

Zakład Zastosowań Informatyki (dr inż. Stanisław Szejko) powstał w 1992 r. W skład osobowy wchodzi: 6 adiunktów (w tym 1 habilitowany), 4 asystentów, 3 prac. inż.-technicznych. Zakres dydaktyki obejmuje: Systemy operacyjne, Bazy danych, Konstrukcję systemów informatycznych, Dialog człowiek-komputer i prototypowanie interfejsów. W tematykę badawczą ponadto wchodziły: Metody modelowania i oceny systemów informatycznych, Komputerowe wspomaganie konstrukcji systemów informatycznych, Konstrukcja baz danych. Zespół pracowników Zakładu uczestniczył w realizacji 1 projektu TEMPUS. Zakończony został pomyślnie 1 przewód doktorski. W ciągu ub. trzech lat pracownicy Zakładu opublikowali 70 prac (aut. i współaut.) z czego 26 za granicą.

Katedra Optoelektroniki (dr hab. inż. Bogdan Kosmowski, prof. PG) /przed r. 1993 - prof. zw. dr hab. inż. Henryk Wierzbą/ liczy 19 pracowników, w tym: 2 profesorów, 1 docent, 1 dr habilitowany, 6 adiunktów, 2 asystentów, 7 prac. inż.-technicznych. W r. 1991 powołano specjalność Optoelektronika, dla której opracowano nowe programy i laboratoria. Prowadzono prace badawcze nad zastosowaniem komputerów do projektowania urządzeń elektronicznych oraz nad modelowaniem i syntezą układów dynamicznych. Od r. 1991 Katedra zrealizowała i realizuje łącznie 6 grantów KBN oraz współdziała w realizacji programu

Stanowisko niskociśnieniowej syntezy cienkich warstw diamentowych, w procesie PA (ECR) CVD

międzynarodowego TEMPUS-CITIUS. Katedra stale współpracuje z 2 uniwersytetami niemieckimi i 1 fińskim. Dzięki tej współpracy i Fundacji Humboldta otrzymała w darze unikatowy system pomiarowy DMS, umożliwiający wszechstronne badania zobrażeń optoelektronicznych. Zespół pracowników Katedry opracował i wdrożył do produkcji nowoczesne źródła dyfuzyjne boru i fosforu do krzemu, produkowane w latach 1981-92 na potrzeby całego polskiego przemysłu półprzewodnikowego. Oryginalność opracowania pozwoliła ominąć patent znanej firmy Texas Instr. Inc. w USA. W Katedrze zbudowano pierwsze w kraju stanowisko syntezy cienkich warstw diamentowych z zastosowaniem generacji nierównowagowej plazmy mikrofalowej. Katedra prowadzi stałą współpracę z 2 uniwersytetami w Niemczech i 1 w Finlandii. W ciągu trzech ostatnich lat pracownicy Katedry zakończyli pomyślnie 1 przewód habilitacyjny i 1 doktorski oraz opublikowali 102 prace (aut. i współaut.), z czego 18 za granicą.

Katedra Aparatury Pomiarowej (prof. zw. dr hab. inż. Ludwik Spiralski) /przed r.1991 - Zakład Elektronicznej Aparatury Pomiarowej/ liczy 9 pracowników, w tym: 2 profesorów, 1 dr habilitowanego, 1 adiunkta, 2 asystentów, 3 pracowników inż.-technicznych. Tematyka dydaktyczna Katedry obejmuje Sygnały przypadkowe i szумы, Projektowanie aparatury elektronicznej. Wyposażono 3 nowe laboratoria dydaktyczne. 4 dyplomantów zdało egzamin magisterski. Tematyka badawcza to Teoria i techniki pomiarów właściwości szumowych elementów, układów i systemów elektronicznych, Badania zjawisk fluktuacyjnych, Ocena niezawodności urządzeń i systemów, Metody określania kompatybilności elektromagnetycznej urządzeń. Zrealizowano w tej tematyce 1 projekt badawczy KBN. W r. 1992 zakończony został pomyślnie 1 przewód habilitacyjny, a w 1993 i 1994 - dwa przewody doktorskie. Utrzymywano współpracę z uniwersytetami: 1 w Niemczech i 1 w Czechach. W ciągu trzech ostatnich lat pracownicy Katedry opublikowali 53 publikacje (aut. i współaut.), z czego 26 za granicą.

Katedra Układów Elektronicznych (prof. zw. dr hab. inż. Michał Białko, czł. koresp. PAN), /przed 1993 r. prof. nadzw. dr hab. inż. Andrzej Guziński/ liczyła w 1992 r. 24 pracowników, w tym: 2 profesorów, 7 adiunktów, 1 st. wykładowcę, 9 asystentów, 5 prac. inż.-technicznych. Tematyka dydaktyczna Katedry obejmowała przedmioty: Układy elektroniczne - analiza, synteza, projektowanie, Komputerowe projektowanie układów mikroelektronicznych, Układy cyfrowego przetwarzania sygnałów, Metody sztucznej inteligencji. Tematyka badawcza to Projektowanie układów scalonych CMOS, ASIC, filtrów aktywnych z przełączanymi pojemnościami, układów prądowych, układów cyfrowego przetwarzania sygnałów, sztucznych sieci neuronowych. Katedra kontynuowała współpracę z Uniwersytetem w Karlsruhe. Zakończony został pomyślnie 1 przewód doktorski. Pracownicy Katedry w ciągu trzech ostatnich lat opublikowali 95 prac (aut. i współaut.), z czego 26 za granicą.

Katedra Elektroniki Medycznej i Ekologicznej (dr hab. inż. Antoni Nowakowski, prof. PG) /w r. 1991 - Zakład Elektroniki Medycznej i Ekologicznej/ liczy 14 pracowników, w tym: 1 profesor, 1 docent, 4 adiunktów, 4 asystentów, 3 prac. inż.-technicznych, 1 prac. administracyjny. Katedra

prowadzi specjalności dydaktyczne: Elektronika Medyczna, Elektronika Ekologiczna. Opracowano nowe programy do obu specjalności i do innych prowadzonych przedmiotów. W ostatnich 3 latach 32 dyplomantów Katedry zdało egzamin magisterski. Wyposażono 5 nowych laboratoriów dydaktycznych, zorganizowano lokalną sieć 18 komputerów i uzyskano nowe egzemplarze aparatury pomiarowej. Tematyka badawcza Katedry to: Metody diagnostyki termicznej, Modelowanie zjawisk elektrotermicznych, Metody nieinwazyjne w diagnostyce medycznej, Metody monitorowania zanieczyszczeń wody. Katedra utrzymywała współpracę z zagranicznymi uniwersytetami: 2 w Wielkiej Brytanii, 3 w Niemczech, 1 w Danii. Zakończony został pomyślnie 1 przewód doktorski. Pracownicy Katedry w ciągu ubiegłych 3 lat opublikowali 53 prace (aut. i współaut.), z czego 26 za granicą.

Katedra Miernictwa Elektronicznego (prof. nadzw. dr inż. Romuald Zielonko) /przed 1991 - Zakład Miernictwa Elektronicznego/ ma obecnie w składzie osobowym 12 pracowników, w tym: 1 profesora, 5 adiunktów, 1 wykładowcę, 2 asystentów, 3 prac. inż.-technicznych. Katedra prowadzi specjalności dydaktyczne: Elektroniczne Systemy Pomiarowe (na kier. Elektronika i Telekomunikacja) i Przemysłowe Systemy Pomiarowe (na kier. Automatyka i Robotyka). Liczba prac dyplomowych za 3 lata wyniosła 39, przy czym roczna liczba prac dyplomowych wzrosła ostatnio do 26. Wyposażono nowe laboratorium dydaktyczne (Mikrokontrolery i mikrosystemy pomiarowe) i zmodernizowano laboratorium Podstaw Miernictwa. Kontynuowano współpracę z 3 uniwersytetami w Niemczech i 1 w Holandii. Tematyka badawcza, bliska dydaktycznej, obejmuje przede wszystkim wspomaganą komputerowo diagnostykę i metrologię elektroniczną, zwłaszcza scalone mikrosystemy pomiarowe i przyrządy wirtualne, a także zastosowania sztucznych sieci neuronowych i logiki rozmytej w diagnostyce elektronicznej. Zrealizowano dwa zespołowe projekty badawcze MEN i KBN. Zakończono pomyślnie 1 przewód doktorski. Pracownicy Katedry opublikowali 33 prace (aut. i współaut.), z czego 7 za granicą.

Katedra Elektroniki Ciała Stałego (prof. nadzw. dr hab. inż. Michał Polowczyk) /przed 1991 - Zakład Elektroniki Ciała Stałego/ liczy, mimo konieczności znacznego zredukowania składu osobowego w następstwie zmian w krajowym przemyśle elektronicznym, 20 pracowników, z których kilku przebywa na długoterminowych urlopach za granicą. Pracownicy Katedry to: 4 profesorów (1 na urlopie zagr.), 1 docent, 6 adiunktów (2 na urlopie zagr.), 2 st. wykładowców, 2 asystentów (1 na urlopie zagr.), 5 prac. inż.-technicznych. Tematyka dydaktyczna Katedry to: Przyrządy półprzewodnikowe i układy scalone, Mikroelektronika. Opracowano trzy skrypty dla przedmiotów prowadzonych na kierunkach Elektronika i Telekomunikacja oraz Automatyka i Robotyka. Uruchamia się nową specjalność pt. Elektronika Powszechnego Użytku. Głównym kierunkiem badawczym Katedry jest mikroelektronika, z nastawieniem na zastosowania konsumpcyjne. Uzyskano liczący się wkład w rozwój wiedzy o zjawiskach elektronicznych w przyrządach półprzewodnikowych i układach scalonych. Pracownicy Katedry opublikowali w okresie trzyletnim 76 prac (aut. lub współaut.), z czego 49 za granicą.

Katedra Systemów Automatyki (doc. dr inż. Janusz Nowakowski) /przed rokiem 1992 - Zakład Systemów Automatyki (doc. dr inż. Zenon Boguś)/ liczy aktualnie 19 pracowników, w tym: 1 profesor, 1 doc. dr habilitowany, 1 docent, 1 dr habilitowany, 8 adiunktów, 3 asystentów, 3 prac. inż.-technicznych, 1 prac. administracyjny. Do najważniejszych osiągnięć dydaktycznych Katedry w latach 1991-94 należało uruchomienie nowego na Wydziale kierunku studiów pt. Automatyka i Robotyka, wraz z opracowaniem programów nauczania, ćwiczeń, laboratoriów itd., a także utworzonej nań w 1994 r. specjalności Elektroniczne Systemy Automatyki. Katedra współrealizowała program „Rocznego Europejskiego Magisterium z Informatyki Sterowanej” w ramach projektu TEMPUS z uczelniami zachodnio-europejskimi. Uzyskano model zrobotyzowanego stanowiska produkcyjnego oraz komputerowy system identyfikacji procesów. W tymże czasie zdało egzaminy magisterskie ponad 50 dyplomantów Katedry. Zakończono pomyślnie 1 przewód habilitacyjny. Działalność naukowa Katedry koncentruje się wokół zagadnień komputerowego sterowania oraz przetwarzania sygnałów, rozwijane są metody identyfikacji procesów niestacjonarnych, projektowania cyfrowych układów sterowania adaptacyjnego oraz metody redukcji modeli do projektowania układów sterowania, a także metody modelowania rozproszonego i przyczynki do rozwoju algorytmów optymalizacji. W tej tematyce pracownicy Katedry w ostatnich trzech latach opublikowali 93 prace (aut. lub współaut.), z czego 37 za granicą.

Katedra Systemów Informacyjnych (prof. zw. dr hab. Wojciech Sobczak)/przed r.1991 - Zakład Teorii Systemów Informacyjnych/ liczy aktualnie 15 pracowników, w tym: 2 profesorów, 1 dr habilitowany, 7 adiunktów, 3 asystentów, 1 prac inż.-techniczny, 1 prac. administracyjny. Tematyka dydaktyczna Katedry to: Kody i kanały transmisji danych, Metody probabilistyczne i numeryczne, Systemy i sieci komputerowe, Specyfikacja oprogramowania protokołów komunikacyjnych. Katedra organizuje nową specjalność pt. Sieci komputerowe na kierunku Informatyka. 28 dyplomantów Katedry zdało egzamin magisterski. Tematyka badawcza obejmuje Ocenę jakości, symulację i optymalizację sieci teleinformatycznych, Projektowanie, oprogramowanie i implementację protokołów komunikacyjnych dla sieci komputerowych oraz Cyfrowe przetwarzanie sygnałów telekomunikacyjnych. Katedra współpracuje z dwoma uniwersytetami za granicą (w Niemczech i Danii). Realizuje projekt badawczy TEMPUS. Zakończony został pomyślnie 1 przewód habilitacyjny. Pracownicy Katedry opublikowali w ciągu ubiegłych trzech lat 94 prace, z czego 40 za granicą.

Katedra Podstaw Informatyki (dr hab. inż. Marek Kubale, prof. PG) /przed r. 1991 - Zakład Podstaw Informatyki/ liczył w 1992 r. 10 pracowników, wśród nich: 1 profesor, 1 docent habilitowany, 2 adiunktów, 2 st. wykładowców, 4 asystentów. Katedra zorganizowała i uruchomiła w r. 1993/94 dwie nowe specjalności dydaktyczne: Projektowanie systemów i programowanie oraz Przetwarzanie równoległe i rozproszone. Rok wcześniej Katedra opracowała program i uruchomiła zajęcia Studium Podyplomowego podstaw Informatyki. Ponadto przeprowadzono cykl seminariów doskonalenia informatycznego pracowników PG. Dyplomy magisterskie w Katedrze uzyskuje rocznie ok. 12 dyplomantów. Na Studium Podyplomowym studiuje aktualnie 87 słuchaczy. Tematyka naukowa to: Rozwój metod analizy sieciowej i kolorowania grafów, Podstawy i techniki projektowania

Jedno z dwóch dużych audytoriów Wydziału podczas wykładu

algorytmów i programowania obiektowego. W tej tematyce pracownicy Katedry opublikowali w ostatnich 3 latach 35 prac (aut. i współaut.), w tym 5 monografii oraz 5 publikacji zagranicznych.

Aby unaocznić rozwój Wydziału oraz umożliwić statystyczne porównania, trzeba sięgnąć do zestawień liczbowych w poszczególnych kategoriach wyników. Podstawowym wynikiem jest liczba absolwentów opuszczających Wydział „z dyplomem w ręku”. Osiągnięcia półwiecza Wydziału Elektroniki dają pod tym względem powód do niewątpliwej satysfakcji. Ten największy obecnie Wydział Politechniki Gdańskiej wykształcił już 6910 elektroników, którzy z dyplomami magisterskimi lub inżynierskimi stanęli do pracy dla kraju.

Liczba absolwentów opuszczających corocznie Wydział z dyplomem w ręku jest ważnym wskaźnikiem skuteczności działań dydaktycznych kadry jego nauczycieli akademickich. Na początku działalności Wydziału, w latach czterdziestych liczba ta wzrastała powoli od jednego do 10 dyplomów rocznie. W latach pięćdziesiątych utrzymywała się na średnim poziomie 62 dyplomów rocznie. W sześćdziesiątych wzrosła do 115, aby w siedemdziesiątych osiągnąć imponujący wynik średnio 280 dyplomów co rok. Spadek naboru w latach osiemdziesiątych przyczynił się do obniżenia liczby dyplomów, która spadła do średnio 170 rocznie. Lata dziewięćdziesiąte przyniosły ponowny jej wzrost, przekroczyła już ona poziom ponad dwustu dyplomów wydanych w roku 1994.

Wydział kształci obecnie ponad dwa tysiące studentów-elektroników. Wykształcił również kadrę wysoko kwalifikowanych nauczycieli akademickich, którzy uzyskali 252 stopnie naukowe doktora nauk technicznych i 48 stopni doktora habilitowanego, a ponadto 8 tytułów profesora zwyczajnego, 14 profesora nadzwyczajnego oraz 18 stanowisk profesorskich i 14 docenckich. Ponadto trzech profesorów Wydziału (Józef Sałaciński, Henryk Wierzba, Zenon Jagodziński) otrzymało z zagranicznych uczelni zaszczytne tytuły doktorów honoris causa, a czwarty doktorat h.c. został przyznany w tym roku (Profesorowi Michałowi Białko). Pięciu profesorów Wydziału zostało

Członkowie Rady Wydziału Elektroniki, na czele z Dziekanem Wydziału Prof. Henrykiem Krawczykiem, podczas obchodów 50-lecia Uczelni

powołanych do składu Polskiej Akademii Nauk, a 21 (profesorów, docentów, lub dr habilitowanych) na członków Komitetów PAN.

Satysfakcję z osiągnięć podważa stan zagrożenia procesu kształcenia w skali ogólnokrajowej z uwagi na brak dostatecznych środków budżetowych, już obecnie obniżający dotkliwie jakość nauczania studentów i tempo kształcenia kadr. Stan ten ogranicza wydajność działania pracowników uczelni wskutek rażąco niskich uposażeń i powoduje przejściową (urlopy zagraniczne) lub trwałą ucieczkę do pracy za granicą. Z tego zjawiska, groźnego dla rozwoju Wydziału i całej Uczelni, trzeba sobie jasno zdawać sprawę.

O międzynarodowym uznaniu wysokiego poziomu badań naukowych prowadzonych na Wydziale świadczyć może liczba konkursowo przyznanych zespołom jego pracownikom przez Ogónoeuropejski Program Tempus jedenastu projektów (Joint European Project) wobec trzynastu projektów przyznanych pozostałym zespołom innych Wydziałów PG łącznie. Dowodem prężności środowiska naukowego Wydziału jest wiele realizowanych z uczelniami zagranicznymi umów o współpracy, których owocem są m.in. liczne wspólne publikacje zagraniczne.

Publikacje są najpowszechniej stosowanym kryterium poziomu wiedzy i sprawdzianem aktywności środowiska naukowego. Pod tym względem pracownicy Wydziału Elektroniki za ostatnie 3 lata opublikowali ok. 1400 pozycji autorskich lub współautorskich, w tym ok. 480 za granicą, a na półwiecze legitymują się łącznym dorobkiem ok. 9300 prac autorskich lub udziałów współautorskich w pracach opublikowanych w kraju i za granicą, w czasopiśmie naukowych, albo też w postaci monografii, podręczników akademickich i skryptów wydanych drukiem.

Kadra Wydziału Elektroniki zdaje sobie sprawę, że jej osiągnięcia są jednocześnie osiągnięciami całej Uczelni. Oby więc dorobek podsumowanego wyżej półwiecza okazał się trwałym fundamentem, na którym zostanie chwalębnie zbudowana stuletnia tradycja Politechniki Gdańskiej w XX i XXI wieku.

Marianna Sankiewicz

WYDZIAŁ ELEKTRYCZNY

Trudny początek

We wszystkich przedziałach historii Politechniki Gdańskiej elektrotechnika była zawsze przedmiotem odrębnych i samodzielnych studiów i badań. I chociaż w dekrete Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 roku, przekształcającym Politechnikę Gdańską w państwową szkołę akademicką, jednym z czterech wydziałów jest mechaniczno-elektryczny, to jednak rok akademicki 1945/46 Wydział Elektryczny rozpoczął już samodzielnie, jako jeden z sześciu wydziałów.

Organizatorem i pierwszym Dziekanem Wydziału został zastępca profesora inż. Kazimierz Kopecki, doświadczony elektryk-energetyk, który przyjechał do Gdańska wraz z kilkusobową grupą operacyjną, już na początku kwietnia 1945 roku, w kilka dni po wyzwoleniu miasta.

Argumentem za uzyskaniem samodzielności Wydziału niewątpliwie był solidny budynek Instytutu Elektrotechniki, który szczęśliwie przetrwał wojnę wraz z pozostawioną skromną bazą laboratoryjną i niewielką biblioteką wydziałową. Drugim atutem była kadra, która składała się co prawda tylko z 9 osób, ale w tym aż 4 profesorów, 2 zastępców profesora i 3 adiunktów:

prof.dr inż. **Leon Staniewicz** (20.12.1871 - 23.01.1952) - podstawy elektrotechniki i teoria prądów zmiennych;

prof. inż. **Łukasz Dorosz** (18.02.1897 - 10.05.1954) - telekomunikacja przewodowa;

prof.dr inż. **Paweł Szulkin** (29.08.1911 - 19.02.1987) - systemy radiotechniczne;

prof.dr inż. **Ignacy Malecki** (18.11.1912) - akustyka i elektrotechnika ogólna;

z-ca prof.inż. **Stanisław Trzetrzewiński** (6.07.1901 - 2.08.1964) - miernictwo elektryczne;

z-ca prof. inż. **Kazimierz Kopecki** (28.04.1904 - 11.03.1984) - urządzenia elektryczne i gospodarka energetyczna;

adj. inż. **Jan Piasecki** (24.10.1903 - 13.12.1981) - instalacje elektryczne;

adj. inż. **Mieczysław Rodkiewicz** (17.11.1903 - 18.08.1987) - trakcja elektryczna;

adj. inż. **Józef Lenkowski** (22.01.1910 - 30.09.1979) - radiotechnika.

Zastępcy profesorów i adiunkci wkrótce uzyskali stopnie naukowe i awansowali na profesorów lub docentów.

Ówczesne programy jednolitych, czteroletnich studiów wiodących do tytułu inżyniera dyplomowanego przewidywały podział na cztery sekcje: eksploatacji, konstrukcji, radiotechniki i telefonii, dopiero po

tw. półdyplomie, po zakończeniu dwóch pierwszych lat, na których obok przedmiotów podstawowych: matematyka, fizyka, geometria wykreślna, podstawy elektrotechniki i miernictwo elektryczne, wykładano przedmioty ogólnoinżynierskie, uwzględniające silne powinowactwo tamtej elektrotechniki do mechaniki, jak np. wstęp do maszynoznawstwa, wytrzymałość materiałów, mechanika, przeróbka metali, elementy maszyn, czy obróbka metali. Przedmioty te wykładali profesorowie z innych wydziałów, ludzie o uznanym autorytecie naukowym lub z dużym doświadczeniem konstruktorskim. Były to silne osobowości wywierające swój wpływ na studentów.

Wśród ośmiu przedmiotów pierwszego semestru (35 godzin tygodniowo) widniała "technika studiowania", która w późniejszych programach, niestety nie występuje, a szkoda.

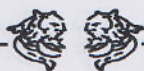
Liczba studentów zarejestrowanych na Wydziale Elektrycznym w 1945 roku, wynosiła ponad 250 osób, w tym najwięcej, około 220 - na pierwszym roku. Studenci pierwszego roku tworzyli grupę o dużym przedziale wiekowym i z różnym bagażem okupacyjnym, nie zawsze pozwalającym na spokojną naukę. Bo i nauka nie była łatwa. Brak podręczników, praca zarobkowa i liczne codzienne kłopoty nie ułatwiały właściwego odbioru wykładów, które były wtedy podstawą studiów. A studia były szansą życiową.

Prof. Kazimierz Kopecki

Liczba studentów pierwszego roku ciągle malała. Część przenosiła się do innych uczelni w głąbi kraju, bliżej swoich miejsc zamieszkania, inni, zajęci intratnymi interesami rezygnowali ze studiów, niektórzy znikali czasowo, na krótko lub na dłużej. Do dyplomów dotrwało około 100 osób, mimo nieogrzanych sal i wydłużonej przerwy zimowej 1945/46 i późniejszego odrabiania zaległości podczas wyjątkowo upalnego lata, mimo chudych obiadków w prowizorycznej stołówce Bratniej Pomocy przy ulicy Krętej, gdzie gwarancją otrzymania obiadu, oprócz kartki stwierdzającej wypełnianie 80-godzinnego obowiązku pracy przy porządkowaniu Uczelni, było przejście od poprzednika jedzącego przy stole pustego talerza i łyżki, podobnie, jak to jest dziś z koszyczkiem w sklepie samoobsługowym.

Oprócz pierwszego roku była niewielka grupa, około 20 studentów drugiego roku i całkiem nieliczna grupa, 11 studentów trzeciego i czwartego roku, z przedwojennych uczelni lub kursów w obozach

Po pierwszym egzaminie dyplomowym na Wydziale Elektrycznym
W grupie: prof. K. Kopecki, L. Staniewicz, L. Dorosz, St. Kaniewski,
oraz dyplomanci S. Roszczyk, i T. Lipski

jenieckich. Koledzy ci uzupełniali swoje braki indywidualnie i zdawali egzaminy dyplomowe.

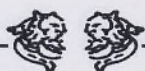
Pierwszy egzamin odbył się w dniach 6 i 7 września 1946 roku. Dyplomy inżynierów-elektryków uzyskali wówczas, między innymi, późniejsi, zasłużeni dla Wydziału profesorowie zwyczajni: Stefan Roszczyk (maszyny elektryczne) i Tadeusz Lipski (aparaty elektryczne).

Na jednym z takich egzaminów zdarzył się zabawny wypadek: kandydat na inżyniera miał kłopoty z odpowiedzią na zadane mu pytania, gdy nagle otworzyły się drzwi i do pokoju wszedł rektor Turski w towarzystwie premiera Osóbki-Morawskiego, wizytującego Politechnikę. Kiedy dziekan Kopecki wyjaśnił, że właśnie odbywa się jeden z pierwszych na Wydziale egzaminów dyplomowych, premier pospieszył z gratulacjami, no i komisja nie miała innego wyboru jak uznanie egzaminu za zakończony pozytywnie.

Zdarzyły się również inne powody do studenckiej radości, na przykład w postaci amerykańskich paczek żywnościowych, przysyłanych do Polski przez agencję pomocy odbudowy UNRRA. Paczki zawierały czekoladę i kawę o dawno zapomnianym smaku, konserwy mięsne, egzotyczną kaszankę "Krvava kubasice", aromatyczne papierosy i inne niespodzianki.

Decyzję wojewody o wydaniu pierwszych paczek jeszcze przed świętami Bożego Narodzenia 1945 roku, studenci Politechniki wymusili skutecznie długą kolumną protestacyjną przed gmachem wojewódzkim w Gdańsku. Przykład ten potwierdzał skuteczność działania Bratniej Pomocy w sposób, aż nadto widoczny dla ówczesnych władz politycznych. Bratnia Pomoc, niezależna organizacja studentów, została rozwiązana w 1950 roku.

Do zespołu profesorów wydziałowych dołączyli: w 1946 roku prof. zw. Stanisław Kaniewski (1.04.1881 - 7.10.1967) specjalista z teorii i konstrukcji maszyn elektrycznych, a w 1947 roku: prof. dr

hab. inż. Stanisław Szpor (5.08.1908 - 10.04.1981) specjalista w zakresie techniki wysokich napięć, aparatów elektrycznych i badań piorunowych.

Stan kadrowy w 1950 roku wynosił już 63 osoby, w tym 8 profesorów, 2 zastępców profesora, 10 adiunktów oraz 43 asystentów i młodszych asystentów; ta ostatnia grupa rekrutowała się głównie z absolwentów Wydziału. Z pierwszych edycji wyłonili się późniejsi profesorowie: S. Roszczyk, T. Lipski, S. Grudziecki, J. Jaczewski, J. Dziedzic, J. Sawicki, W. Winiarski, E. Wasilenko oraz docenci:

dr hab. T. Przybylski, dr hab. W. Kuźniar, dr Z. Manitus, dr H. Bitel, dr F. Przeździecki.

Prof. Stanisław Trzetrzeviński w Laboratorium Miernictwa Elektrycznego E-21

Atmosfera tamtych lat, pełna entuzjazmu i zapału do pracy panująca wśród absolwentów oraz dobre przykłady i zachęty ze strony profesorów, powodowały, że wielu wychowanków pozostawało na uczelni, próbując drogi naukowej, chociaż ówczesne pensje asystenckie były mniejsze od sumy podatków, jakie od swoich zarobków płacili koledzy w biurach projektowych. Warto dodać, że pensja asystenta, po wymianie pieniędzy w 1950 roku, wynosiła 450 zł, czyli prawie tyle samo co po denominacji dziś, po pięćdziesięciu latach. W porównaniu do ówczesnej, siła nabywcza jubileuszowej złotówki jest jednak mniejsza.

Bifurkacja

Obowiązujący na Wydziale program nauczania był wzorowany na analogicznym programie Politechniki Warszawskiej z lat 1930, z dużą porcją przedmiotów „mechaniczno-technologicznych” i był za ciasny dla sekcji radiotechniki i telekomunikacji, wobec olbrzy-

miego rozwoju tych technik stosowanych w ostatniej wojnie. Podział Wydziału na dwa odrębne: Wydział Łączności i Wydział Elektryczny stawał się koniecznością.

Nastąpiło to na mocy zarządzenia Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 12.08.1952 r. Wydziałowi Elektrycznemu przypisano następujące katedry:

- Podstaw elektrotechniki (z -ca prof. E. Koenig),
- Miernictwa elektrycznego i pomiarów maszyn (z-ca prof. S. Trzetrzewiński),
- Urządzeń, sieci elektrycznych i gospodarki elektrycznej (prof. K. Kopecki),
- Wysokich napięć i aparatów elektrycznych (prof. dr h. S. Szpor),
- Maszyn elektrycznych i napędu elektrycznego (prof. S. Kaniewski),
- Trakcji elektrycznej (adj. M. Rodkiewicz),
- Podstaw marksizmu-leninizmu (przeniesiona w 1957 roku na Wydział Mechaniczny Technologiczny).

Tę ostatnią siódmą katedrę dołączono do Wydziału Elektrycznego dla symetrii z analogiczną liczbą katedr Wydziału Łączności, do którego włączono katedrę „części maszyn elektrycznych” (!).

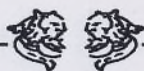
Budynek Wydziału Elektrycznego

Wyodrębnienie Wydziału Łączności nastąpiło po dobudowaniu w 1951 roku 6-kondygnacyjnego pawilonu radiotechniki (ponad 7000 m³) co wyczerpało możliwości inwestycyjne na terenie starego budynku Wydziału.

Dzięki sprzyjającej koniunkturze i dużemu wysiłkowi ambitnej kadry Wydział Łączności, przekształcony od 1967 roku w Wydział Elektroniki, stał się dzisiaj największym i najbardziej prężnym Wydziałem Politechniki Gdańskiej.

Drogi do sukcesów

W latach 1946-50 nastąpił naturalny wzrost liczby studentów Wydziału do około 450-500 osób. Od roku 1948/49 wprowadzono studia dwustopniowe, które zwiększyły ogólną liczbę wykładów, ćwiczeń i zajęć laboratoryjnych. Stare pomieszczenia były niewystarczające dla takiej liczby studentów, a przestarzałe laboratoria należało, w wielu przypadkach budować od nowa.

Głównym zajęciem asystentów w latach 1950-60, obok prowadzonej dydaktyki było tworzenie bazy laboratoryjnej zarówno dla potrzeb kształcenia jak i badań naukowych. Dotyczyło to szczególnie katedr o charakterze badawczo-konstrukcyjnym, dla których eksperymenty miały znaczenie podstawowe.

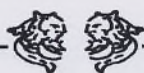
Wzrastające zadania dydaktyczne wymagały tworzenia nowych zespołów specjalistycznych, które często stawały się zalążkami przyszłych nowych katedr. Obsada personalna Wydziału w 1955 roku wzrosła do 83 osób. Dla dalszego rozwoju Wydziału palącym problemem stały się inwestycje. W planach centralnych pozycja inwestycyjna Wydziału Elektrycznego była bardzo odległa i dlatego niektórzy kierownicy katedr decydowali się na prace adaptacyjno-remontowe, poza inwestycyjnym planem centralnym

Pionierem w tej dziedzinie był prof.dr hab. S. Szpor, który od dawna dostrzegał konieczność współpracy nauki z przemysłem w zakresie nowych urządzeń i aparatów elektrycznych i z energetyką w dziedzinie ochrony odgromowej sieci i stacji. Już w dwa lata po objęciu kierownictwa Katedry Wysokich Napięć i Aparatów Elektrycznych, w roku 1949, przenosi katedrę do odbudowanego budynku dawnej loży masonskiej, przy ul. Własna Strzecha 18 a, poza terenem głównym Politechniki. Powstały tu nowe laboratoria wysokich napięć, transformatorów mierniczych i aparatów elektrycznych.

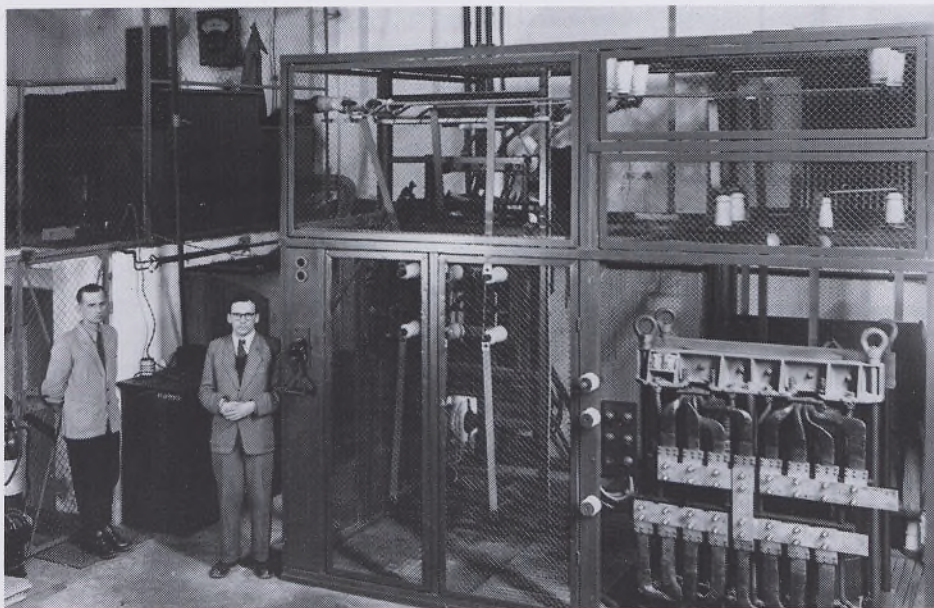
Prof. Stanisław Szpor przy pracy

W 1953 roku, po czterech latach prac, zakończono budowę pierwszego etapu budowy laboratorium zwarciovego (1-fazowego) do badań odporności cieplnej i elektrodynamicznej urządzeń i aparatów elektrycznych prądami do 100 kA i przy napięciach do 1000 V. Było to przedsięwzięcie nowatorskie, pierwsze w Polsce, zrealizowane pod kierunkiem prof. S. Szpora. Praktycznie wszystkie ważne elementy zwarciovni trzeba było zaprojektować i wykonać we własnym zakre-

sie, przeważnie jako prace dyplomowe: dławiki zwarciove wysokiego napięcia - H. Dzierżak, boczniki wielkoprądowe - W. Winiarski, nastawnik fazowy - J. Galotzy, załącznik zwarciovy - W. Borek. Transformator zwarciovy 15 kV/1000 V, wykonała fabryka M3 w Łodzi wg projektu dr M. Jabłońskiego z Łodzi. Po dobudowaniu nowego skrzydła (5000 m³), w 1955 roku zwarciovnia została rozbudowana do układu 3-fazowego o mocy zwarciovej 100 MVA a napięcie do 24 kV. Przez wiele lat zwarciovnia Katedry była jedynym tego rodzaju laboratorium pracującym dla potrzeb krajowego przemysłu elektrotechnicznego i energetyki. W wyniku tych badań powstało wiele publikacji oryginalnych prototypów, patentów, kilka rozpraw doktorskich i jedna habilitacja. W pracach wykonawczych brali udział mechanicy i laboranci J. Woronecki, K. Szymański, E. Bylicki, D. Nowak.

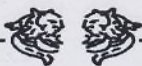
Ciągle modernizowana zwarciovnia pracuje do dziś.

Zwarciovnia

Zwolnione przez prof. Szpora pomieszczenia dawnego laboratorium wysokich napięć, w gmachu Wydziału Elektrycznego przejął adj. M. Rodkiewicz na potrzeby nowopowołanej Katedry Trakcji Elektrycznej. Tu również powstawało nowe laboratorium dydaktyczne i badawcze, którego wyposażenie było kompletowane sposobem gospodarczym, przy pomocy Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego (WPK) i PKP.

Od początku Katedra Trakcji ściśle współpracowała z obydwoima przedsiębiorstwami. Przygotowano nowe konstrukcje aparatury sterującej dla komunikacji trolejbusowej w Gdyni i z pełnym sukcesem opracowano i wdrożono około 100 sztuk wyłącznika szybkiego RPM 1000 dla podstacji trakcyjnych komunikacji miejskiej. W związku z przewidywaną elektryfikacją kolei dojazdowej

Gdańsk - Gdynia. Katedra przygotowywała dla PKP specjalistów na Studium Wieczorowym.

Część górnych pomieszczeń w budynku Katedry Wysokich Napięć na Własnej Strzesze objął prof. K. Kopecki i zorganizował tam pracownię projektową, w której powstawała dokumentacja odbudowy systemu energetycznego Wybrzeża, a później projekty budowy elektrowni wodnych i elektrociepłowni.

W działalności naukowo badawczej Katedry zaczęły dominować zagadnienia gospodarki energetycznej, energetyka skojarzona w elektrociepłowniach i prognozowanie rozwoju energetyki kompleksowej w skali makroregionów i całego kraju.

W 1963 roku wskutek starań doc. A. Jankowskiego w składzie Katedry utworzono Ośrodek Maszyn Matematycznych i maszyn ZAM-2-beta, który od 1966 roku stał się samodzielnym, uczelnianym Ośrodkiem Obliczeniowym.

W 1957 roku z Katedry Elektroenergetyki została wydzielona Katedra Elektrotechniki Przemysłowej (doc. J. Piasecki), a w roku 1966 - Katedra Automatyki Przemysłowej (doc.dr J. Dziedzic).

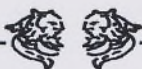
W roku 1958 została przeniesiona na Wydział Elektryczny Katedra Elektrotechniki Okrętowej (prof. H. Markiewicz) będąca od 1946 roku w składzie Wydziału Budowy Okrętów. Wobec trudnej sytuacji lokalowej Wydziału Elektrycznego prof. Markiewicz zdecydował się na zasiedlenie drewnianego baraku (dziś już nie istniejącego) przy ul. Siedlickiej. Przy dynamicznym rozwoju Katedry możliwości baraku zostały szybko wyczerpane.

Przejęcie Wydziału na strukturę instytutową (w 1969 roku) było poprzedzone krótkim okresem adaptacyjnym w postaci 6 katedr zespołowych. Po dalszym połączeniu powstał symetryczny układ 3 instytutów, każdy z trzema zakładami:

- Instytut Elektroenergetyki i Automatyki z zakładami: (1) - Elektrowni, Sieci i Gospodarki Elektroenergetycznej, (2) - Automatyki, (3) - Miernictwa Elektrycznego;
- Instytut Wysokich Napięć i Aparatów Elektrycznych z zakładami: (1) - Podstaw Elektrotechniki i Wysokich Napięć, (2) - Aparatów Elektrycznych i Urządzeń Trakcyjnych, (3) - Elektrotechnologii;
- Instytut Elektrotechniki Morskiej i Przemysłowej z zakładami: (1) - Elektrotechniki Okrętowej, (2) - Elektrotechniki Przemysłowej, (3) - Maszyn i Napędów Elektrycznych.

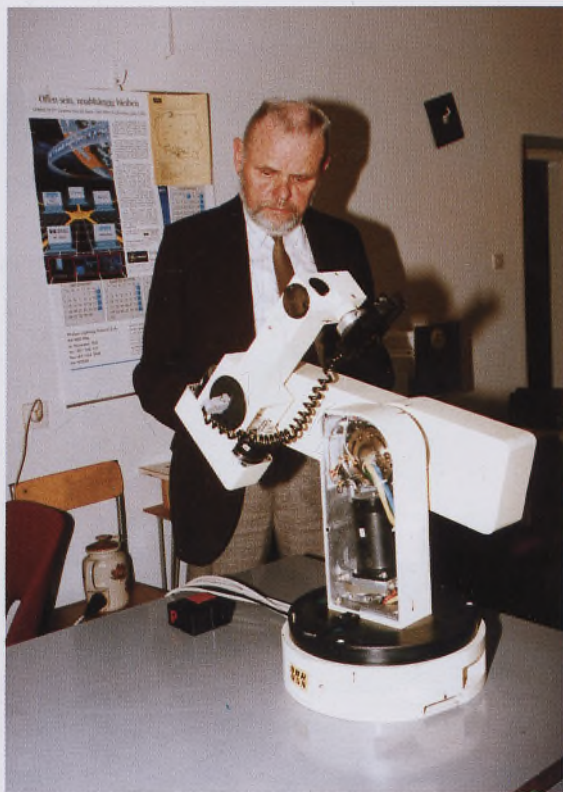
Nazwy instytutów i zakładów są symptomatyczne dla roli jaką niektóre składowe katedry zaczynały odgrywać w życiu Wydziału. Na przykład rosnące znaczenie automatyki znalazło odbicie w nazwie instytutu i samodzielnego zakładu. Podobnie elektrotechnika morska. Wkrótce okazało się, że ze względu na rozproszoną lokalizację Wydziału należało podzielić zakład Wysokich Napięć i Elektrotechniki Teoretycznej, a ze względu na wielkość podobnie zakład Maszyn i Napędów Elektrycznych.

W 1971 roku pojawiła się szansa na inwestycję wydziałową, jako inwestycje towarzyszące planowanej budowie wielkiej fabryki kabli w Złotowie na Pomorzu. Z inicjatywy prof. T. Lipskiego

podchwyczonej przez ówczesnego Dziekana doc. E. Wasilenko została podpisana umowa o współpracy, w której Zjednoczenie Maszyn, Aparatów, Kabli i Przewodów oferowało Politechnice sumę 20 mln zł z niezbędnym limitem budowlanym na rozwój Instytutu Wysokich Napięć i Aparatów Elektrycznych PG współpracującego z przemysłem kablowym. Po zebraniu deklaracji innych sponsorów uzyskano zgodę Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki na opracowanie Założeń Techniczno-Ekonomicznych inwestycji Wydziałowej. Seniorem budowy został wybrany doc. J. Figwer. Wspólnym wysiłkiem udało się opracować dokumentację ZTE, która po wielu perypetiach została przyjęta przez Komisję Oceny Projektów Inwestycyjnych na przełomie 1974/75 roku. Inwestycja nie doszła do realizacji wskutek pogarszającej się sytuacji ekonomicznej kraju. Wydział wrócił do znanej sobie metody inwestycji częściowych. W taki sposób powstał 3-piętrowy prefabrykowany pawilon Instytutu Elektrotechniki Morskiej i Przemysłowej, zlokalizowany przy ul. Sobieskiego. Pawilon zastąpił grozący zawaleniem drewniany barak przy ul. Siedlickiej. Kilka lat później do pawilonu dobudowano obszerny budynek zaprojektowany dla potrzeb rozwijającego się Instytutu Elektrotechniki Morskiej i Przemysłowej. W ten sposób został utwierdzony podział terytorialny Wydziału.

Bilans półwiecza

Prof. Franciszek Milkiewicz

Mimo niepowodzeń w staraniach o inwestycję Wydziałową, ogólny bilans działalności Wydziału Elektrycznego należy uznać za dodatni.

Wydział prowadził lub prowadzi studia według różnych programów: magisterskie dzienne i wieczorowe, inżynierskie: dzienne, wieczorowe i zaoczne, studia uzupełniające dla nauczycieli szkół zawodowych, studia podyplomowe z automatyki, traktacji elektrycznej, aparatów, energetyki jądrowej, studia doktoranckie itd.

Ogólna liczba wydanych dyplomów różnego rodzaju przekroczyła 5000. Stopień doktora nauk technicznych uzyskało 230 osób, w tym 8 obcokrajowców. Liczba habilitacji wynosi 39, w tym 1 obcokrajowiec (Wietnam). Większość przewodów habilitacyjnych przeprowadzono w okresie 1971-94, co może być związane z doskonaleniem

i unowocześnieniem warsztatu badawczego, w tym również powszechnego użytkowania komputerów.

Sukcesem Wydziału jest rozwój kształcenia na kierunku Automatyka i Robotyka - od dwuosobowej grupki młodych zapaleńców (mgr inż. F. Milkiewicz, mgr inż. J. Sołdek i konsultant prof. W. Hellmann) w 1954 roku - do 30-osobowej Katedry Automatyki (prof. zw. dr hab. Franciszek Milkiewicz) z kilkoma profesorami i 240 studentami w 1995 roku. Katedra od lat zajmuje się z powodzeniem algorytmami zintegrowanego sterowania systemami produkcyjnymi i złożonymi procesami technologicznymi.

Związki Wydziału z potrzebami przemysłu i gospodarki zawsze były bardzo silne, a wyniki tej współpracy są wdrażane w praktyce. Warto tu wspomnieć o opracowaniu i masowej produkcji odgromników wydmuchowych wysokiego napięcia (prof. S. Grudziecki), bezpieczników gazowydmuchowych (dr B. Kacprzak i dr A. Wolny), kilku serii nowoczesnych bezpieczników topikowych wraz z automatami do ich produkcji (prof. T. Lipski, dr B. Krasuski), regulatorów prądnic okrętowych (prof. Z. Kowalski), systemów regulacji i sterowania dużych generatorów (prof. Z. Szczerba i prof. A. Grono), stacjonarne i przenośne systemy demagnetyzacji statków (prof. H. Markiewicz z zespołem), systemy sterowania i diagnostyki trakcyjnej (prof. P. Pazdro), gospodarka skojarzona w elektrociepłowniach (prof. J. Marecki), pomiary definicyjne przebiegów odkształconych (prof. J. Sawicki, dr M. Galewski), pomiary impedancji pętli zwarciowej (dr R. Roskosz).

Patrząc wstecz nie sposób pominąć prac prof. J. Jaczewskiego nad wprowadzaniem na Wydziale elementów półprzewodnikowych do sterowania i regulacji napędów elektrycznych, na przełomie lat 1955/60. Nowa dziedzina wiedzy, energoelektronika, jest wykorzystywana w kilku katedrach na Wydziale powodując przesunięcie ciężaru badań i dydaktyki dotychczasowych relacji mechanika-elektryka na nowe: elektryka-elektronika (energoelektronika). Znamiennym jest, że dawna nazwa: Katedra Maszyn i Napędów Elektrycznych została zastąpiona nową: Katedra Energoelektroniki i Maszyn Elektrycznych.

Jedną z udanych imprez organizowanych przez Wydział w ramach PTETiS-u jest stałe seminarium pt. „Zastosowanie

Dni Wydziału Elektrycznego - przekazanie władzy studentom

komputerów w dydaktyce” (doc. L. Referowski), które dziś ma zakres ogólnokrajowy.

Dziekan i prodziekan Wydziału podczas uroczystości jubileuszowych 50-lecia Wydziału

W gronie profesorów Wydziału prof. zw. dr hab. inż. J. Marecki jest członkiem korespondentem PAN, Przewodniczącym Komitetu Problemów Energetyki PAN, redaktorem naczelnym „Archiwum Energetyki” PAN, prof. zw. dr hab. inż. F. Milkiewicz jest członkiem Komitetu Automatyki i Robotyki PAN. Prof. zw. T. Lipski i prof. nadzw. E. Wasilenko uczestniczą w pracach Sekcji Wielkich Mocy Komitetu Elektrotechniki PAN.

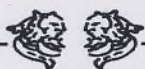
Reprezentanci Wydziału są członkami Komisji Normalizacyjnych PKN.

Wielu pracowników Wydziału uczestniczyło, lub uczestniczy w pracach różnych Sekcji Komitetów Polskiej Akademii Nauk (H. Bitel, J. Figwer, T. Lipski, H. Markiewicz, S. Roszczyk, J. Sawicki, Z. Szczereba, R. Szczesny, E. Wasilenko).

Prof. J. Jaczewski jest zagranicznym członkiem-korespondentem Academie des Sciences, Inscriptions et Belles - Lettres de Toulouse (Francja).

Duża grupa, w tym również studenci, należą do organizacji zawodowych: SEP, PTETiS, a także do zagranicznej filii angielskiej organizacji „The Institution of Electrical Engineers - Poland” - której przewodniczy prof.dr hab.inż. Jacek Żyborski.

Wielu spośród młodszych pracowników Wydziału odbyło staże zagraniczne, inni wykładali na zagranicznych uczelniach w różnych krajach świata.

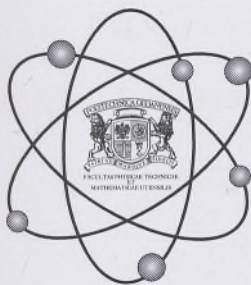
W ciągu pięćdziesięciu lat Politechniki Gdańskiej funkcje Rektora pełnili: prof. P. Szulkin 1949/51 i prof. K. Kopecki 1960/61, 1965/66, a funkcję Prorektora: prof. K. Kopecki 1951/54/60, doc. J. Dziedzi 1969/70, doc. E. Wasilenko 1975/81, prof. J. Marecki 1984/87, prof. Z. Kowalski 1987/90, prof. Z. Szczerba 1990/93 i od 1993 do dziś, łącznie ponad 30 lat.

Jaka przyszłość

Domeną działalności elektryki jest wytwarzanie, przesył, rozdział i przetwarzanie energii elektrycznej w sposób bezpieczny, ekonomiczny, przy dużej niezawodności dostawy z małym zagrożeniem dla ekologii. Współczesny system energetyczny jest bardzo złożonym, żywym organizmem, w którym każdy element jest ważny i musi spełniać wyznaczone mu zadanie. Można tu przypomnieć chaos jaki powstał wskutek rozpadu systemu elektroenergetycznego i pozbawienia zasilania Nowego Jorku w połowie lat sześćdziesiątych, lub wciąż świeżą w naszej pamięci katastrofę w elektrowni jądrowej w Czarnobylu. Gdzieś coś zawiodło.

We współczesnej cywilizacji energia elektryczna jest łatwo dostępna, czysta, uniwersalna w stosowaniu i dlatego jest czynnikiem postępu gospodarczego i społecznego. Zapotrzebowanie na energię wzrasta, rosną również zadania, o których wspomniano na początku. Można mieć pewność, że część tych zadań i problemów w ich nowej, aktualnej postaci, będzie udziałem Wydziału Elektrycznego i jego wychowanków.

Eugeniusz Wasilenko

WYDZIAŁ FIZYKI TECHNICZNEJ I MATEMATYKI STOSOWANEJ

Powojenne początki

Mimo, że Politechnika Gdańska posiadała piękne tradycje w dziedzinie nauk ścisłych - znakomitych profesorów takich jak Mangoldt, Kossel, Buchwald czy Ramsauer i świetnie wyposażone laboratoria, w 1945 r. nie sposób było do nich nawiązać. Profesorowie wyjechali, najcenniejszą aparaturę wywieziono do Schmalkalden, gdzie być może do dziś się znajduje, a reszta w znacznej mierze uległa zniszczeniu lub rozproszeniu. Pozostało tylko urządzone według wskazówek Ramsauera piękne i funkcjonalne Auditorium Maximum, które odtąd miało służyć nowym pokoleniom studentów polskiej Politechniki.

Trud organizowania od podstaw pracy naukowej i dydaktycznej po kataklizmie 1945 r. - równoważny wysiłkowi budowania nowej uczelni, wymagał odwagi, wytrwałości i mądrości. Tę niezwykłą pracę wykonali ludzie, których śmiało można nazwać prawdziwymi pionierami. Spośród fizyków jako pierwszy zjawiał się tutaj w sierpniu 1945 r. prof. Ignacy Adamczewski. Miał wówczas 38 lat, świetną szkołę i cenny dorobek naukowy. Był przed wojną asystentem prof. Czesława Białobrzeskiego w Warszawie i pod jego kierunkiem wykonał w 1936 r. pracę doktorską „Ruchliwość i rekombinacja jonów w ciekłych dielektrykach w zależności od lepkości cieczy”. Tematykę tę pogłębiał i rozwijał przez całe swoje życie, stając się jednym z najważniejszych jej przedstawicieli, twórcą własnej szkoły naukowej.

Sytuacja jaką zastał w Gdańsku była trudna. Mając do dyspozycji dosłownie paru pomocników (E. Juszkiewicza i S. Własiuka) musiał uporządkować pomieszczenia, zakryć wybite okna, zebrać rozsypane w gruzach resztki aparatury, zorganizować pracownie studenckie i przygotować wykłady. W połowie sierpnia 1945 r. utworzono Katedrę Fizyki, a 21 września rektor powołał oficjalnie prof. Adamczewskiego na jej kierownika.

Jego pierwszy wykład w dniu 22 października dał początek regularnym zajęciom dydaktycznym w odrodzonej Politechnice. W czasie wykładu niespodziewanie weszli na salę przedstawiciele ówczesnych władz państwowych. W zachowanej dyspozycji wykładu Profesor zanotował: „22.X.45 godz. 11-13. Fizyka A. Arch. Inż. Inform. wstęp. przyrządy pom. ogólnie. (Prezyd. Premier)”

Jak wynika z dalszych notatek, wykłady odbywały się codziennie od poniedziałku do piątku i obejmowały po 3 godziny fizyki klasycznej i współczesnej dla różnych lat wydziałów Architektury i Inżynierii Lądowo-Wodnej oraz 4 godziny fizyki lekarskiej dla Akademii Medycznej - razem 10 godzin tygodniowo. Potężne obciążenie

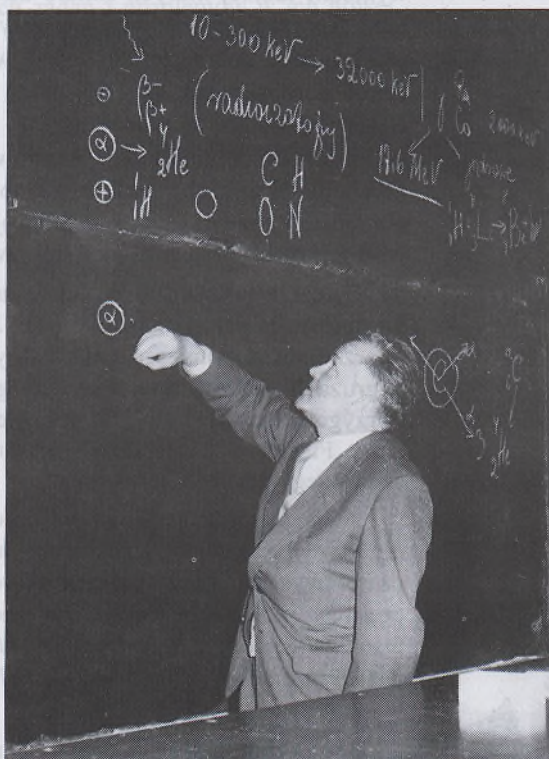

jak na jednego wykładowcę! W ćwiczeniach pomagali asystenci a później także zaawansowani studenci.

Atmosferę tamtych czasów najlepiej oddają fragmenty wspomnień prof. Adamczewskiego. Piszac o ówczesnej kadrze profesorskiej Politechniki stwierdza: „To był tak poważny i sławny potencjał naukowy, że w krótkim czasie zgromadził koło siebie olbrzymie grono młodzieży mniej czy więcej zaangażowanej w studiach, ale pragnącej jak najszybciej uzupełnić braki i zaległości, powstałe w ich nauce na skutek działań wojennych. Ci studenci pierwszych powojennych lat wykazywali tak duże pragnienie wiedzy i zapal do pracy w ogóle, że nie trzeba było ich długo namawiać nawet do usuwania gruzów i do prac porządkowych na terenie Politechniki, nie mówiąc już o pracach organizacyjnych w laboratoriach, w salach wykładowych i w magazynach przyrządów naukowych.

Był to niezwykle i niezapomniany okres współpracy młodzieży akademickiej z pracownikami naukowymi uczelni i z jej personelem dydaktycznym i administracyjnym. Takiego entuzjazmu do życia, do pracy, do studiowania nie można było doszukać się niestety w latach późniejszych. Wszyscy wiedzieli, że wreszcie po tych latach makabrycznych przeżyć budują dla siebie spokojne życie. Nikogo nie straszyla to, że pierwsze lata powojenne były bardzo trudne, niekiedy nawet koszmarnie, mieszkano się (...) w zrujnowanych, wypalonych przeważnie miastach, w zatłoczonych pokojach, często nie ogrzewanych, pozbawionych wody i światła. Ulice były nie oświetlone, nie uporządkowane, łatwo dostępne dla złodziei i rabusiów różnego rodzaju, poszukujących łupów w zrujnowanych domach i na cmentarzach; a cmentarzy było dużo (...) nawet na dziedzińcu Politechniki były jeszcze resztki grobów, ponieważ w czasie działań wojennych w Politechnice był szpital polowy.

W salach wykładowych i w pracowniach studenckich było często zupełnie zimno z powodu awarii kaloryferów; studenci siedzieli otuleni kocami, a wykładowcom wypadła (...) kreda ze zmarzniętych rąk. Niektórzy studenci spali na salach wykładowych w nocy z powodu braku miejsc w pokojach prywatnych i w domach studenckich”.

Prof. Ignacy Adamczewski w czasie wykładu w 1961 r.

Nadmiar zajęć i uciążliwość prowadzenia wykładów łączonych dla wielkiej liczby studentów, którzy często nie mieścili się

w Audytorium Maximum, zmusiły władze Uczelni do dalszych kroków organizacyjnych. W listopadzie 1945 r., przy uruchamianym właśnie wydziale Mechaniczno-Elektrycznym, powstała oddzielna Katedra Fizyki, oznaczona odtąd numerem I. Katedra prof. Adamczewskiego otrzymała numer II. Ich dzieje będą odtąd opisywane osobno.

I Katedra Fizyki. Rozwój I Katedry Fizyki obfitował w przerwy i komplikacje. Początki były obiecujące. Jej pierwszym kierownikiem został Mieczysław Wolfke (1883-1947), fizyk - teoretyk światowej sławy, współodkrywcą dwu odmian ciekłego helu i prekursor tak modnej dzisiaj holografii, a jednocześnie „wielki mistrz” masonskiej loży Narodowej Polski. W Gdańsku przebywał od połowy września 1945 r. W listopadzie wygłosił kilka wykładów, po czym wyjechał za granicę, stąd już nie powrócił. Na prawie rok opiekę nad katedrą przejął prof. Adamczewski. Jesienią 1946 r. udało się sprowadzić z Poznania prof. Arkadiusza Piekara (1904-1989), który piastował funkcję kierownika katedry do 1952 r. Wybitny uczony i świetny pedagog zdołał wkrótce zgromadzić wokół siebie liczne grono współpracowników (Z. Pająk, J. Kryczkowski, B. Piekara, J. Seidler, A. Piechota, J. Samuła, L. Zapałowicz, J. Suchocki i in.). Tematyka badań obejmowała polaryzację dielektryczną w cieczach dipolowych, ferroelektryki oraz efekty elektrooptyczne w dielektrykach. Katedra prowadziła dydaktykę na wydziałach: Mechanicznym, Budowy Okrętów i Elektrycznym, a od 1952 r. także na nowoutworzonym Wydziale Łączności, któremu została formalnie przydzielona.

Prof. A. Piekara był błyskotliwym dydaktykiem. Jego wykłady były istnym fajerwerkiem efektów, przeplatanych wnikliwymi wyjaśnieniami i dowcipnymi komentarzami. Pokazując np. model molekuly alkoholu etylowego, mawiał: „*oto drobina naszego nieszczęścia narodowego*”. Wobec przygotowujących pokazy asystentów był bardzo wymagający: jeżeli coś się nie udało, potrafił przed całym audytorium zmieszać z błotem niefortunnego demonstratora. Na egzaminach był surowy ale sprawiedliwy. Talent popularyzatorski i zalety pióra sprawiają, że jego podręczniki i takie książki jak „Fizyka stwarza nową epokę” (1947) czy „*Nayiaśniejszemu y Naypotężniejszemu Panu*” (1976) do dziś czyta się z wielką przyjemnością.

W 1952 r. prof. Piekara powrócił do Poznania, zabierając ze sobą część współpracowników oraz wielki elektromagnes, zbudowany w Gdańsku pod jego kierunkiem. I znowu prof. Adamczewski musiał przyjąć opiekę nad osieroconą katedrą. W 1954 kierownictwo przejął prof. Włodzimierz Mościcki (1911-1978), który szybko wciągnął zespół do swojej tematyki badawczej. Była nią geochronologia, a zwłaszcza datowanie znalezisk organicznych za pomocą izotopu węgla C-14. W związku z tym trzeba było także opanować różne metody detekcji promieniowania jądrowego.

W czasie swojej pracy na Politechnice prof. Mościcki dał się poznać jako rzetelny, bezkompromisowy uczony, dobry wykładowca i organizator. Osobiście przejął wykłady dla wydziału Łączności, (wykłady na Wydz. Elektrycznym w l. 1955-61 prowadził A. Kawski, późniejszy prof. Uniwersytetu Gdańskiego). Z jego inicjatywy w r. 1956 uruchomiono przy Wydziale Łączności, w oparciu o obie katedry Fizyki, specjalność Fizyki Technicznej, która istniała do r. 1963/64.

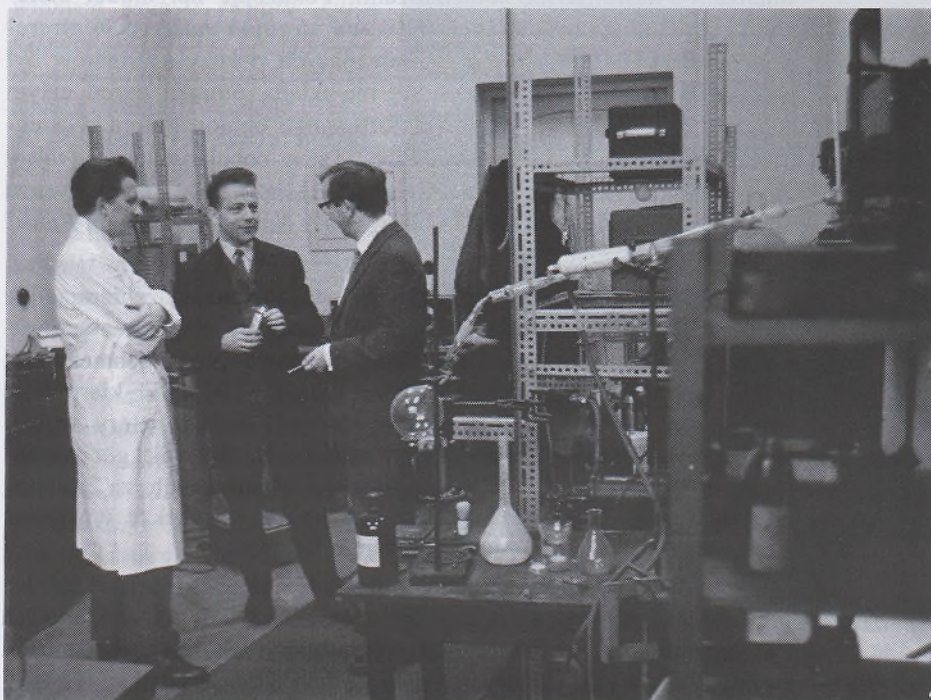

Poziom był bardzo wysoki, a wielu absolwentów jest dzisiaj profesorami wyższych uczelni. W r. 1964 powołano na jej miejsce specjalizację Technika Pomiarów Izotopowych, która jednak nie miała dłuższego żywota.

W 1967 r. z różnych pozamerytorycznych względów prof. Mościcki przeniósł się do Gliwic, wraz z aparaturą i niektórymi współpracownikami (A. Zastawny). Funkcję kierownika katedry powierzono docentowi Czesławowi Bojarskiemu. W związku z tym tematyka badań zmieniła się na korzyść luminescencji molekularnej i radioluminescencji. Pracowano także nad licznikami cząstek jonizujących i wyładowaniami koronowymi (W. Kolka).

II Katedra Fizyki. Przez cały czas istnienia katedry jej kierownikiem był prof. Ignacy Adamczewski, godzący tę funkcję z obowiązkami kierownika Katedry Fizyki przy Akademii Medycznej. Jego świetne przygotowanie naukowe, predyspozycje pedagogiczne, energia i przedsiębiorczość połączone z wysoką kulturą i umiejętnościami postępowania z ludźmi, zapewniły katedrze solidne podstawy rozwoju. Od 1947 r. można było zatrudniać zaawansowanych studentów jako zastępców asystentów. W ten sposób zjawili się w katedrze i po ukończeniu studiów związali z nią na dłużej tacy współpracownicy Profesora jak Z. Ogrzewalski, S. Bernasik, J. Liwo i in. Oto jak wspomina te czasy J. Sułocki:

„Na dole poszczególne pomieszczenia zajmowali: mgr Eug. Juszkiewicz - adiunkt Zakładu - organizujący swój warsztat naukowy. Tematem badań były optyczne własności metali, podstawowa aparatura, to napyłarka katodowa budowana własnym przemysłem

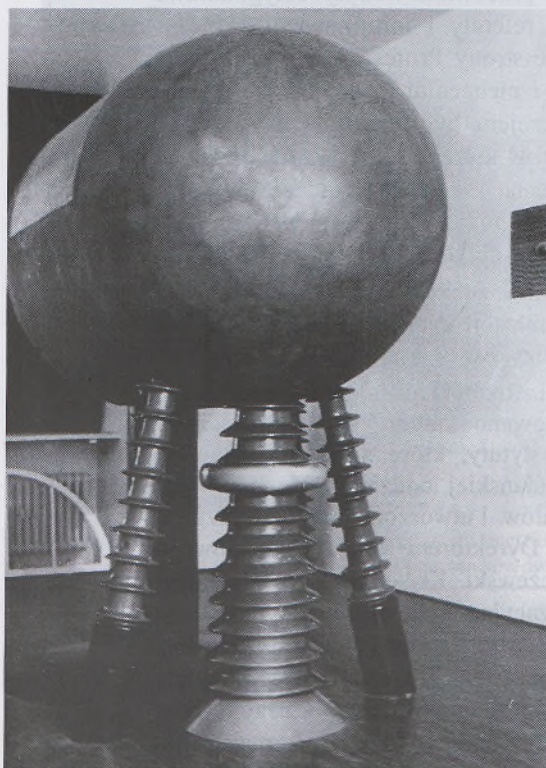

Na takiej aparaturze pracowało się jeszcze w latach 60-tych
(od lewej E. Gazda, A. Januszajtis, S. Bernasik)

i "własne" źródło wysokiego napięcia. Kol. Zbigniew Ogrzewalski - na końcu korytarza zajmował dwa pomieszczenia. W jednym z nich rozpoczął budowę generatora van de Graffa. W drugim wkrótce zjawily się liczniki cieczowo-gazowe pod normalnym ciśnieniem (...). Środkowe pomieszczenie uzbrojone w (...) rentgenowski generator wysokiego napięcia z czterema kenotronami w układzie Graetza stało się pracownią J. Liwo i J. Sułockiego. Pierwszy temat, zaproponowany przez Profesora jako praca magisterska, dotyczył badań napięcia przebicia w oleju transformatorowym i w masach kablowych. Nieco z boku, pomiędzy warsztatem a mieszkaniem woźnego p. Jana Woźnego, znalazła swoje pomieszczenie grupa „kliszowców”, rozwijająca pod kierunkiem Profesora badania procesów jądrowych wywołanych promieniowaniem kosmicznym. Byli w niej m.in. mgr inż. Sylwester Bernasik, kol. Stanisław Kolankowski, a nieco później kol. Zb. Sobczyński.

Począwszy od 1948 roku kolejno z poręki Profesora jako promotora uzyskiwali dyplomy inżynierskie jego uczniowie. Po roku 50-tym pojawiają się pierwsi absolwenci fizyki uniwersyteckiej i fizyki technicznej. Unowocześnia się aparatura pomiarowa w zakładzie. Profesor Adamczewski podejmuje tematykę swych badań z lat trzydziestych nad ciekłymi dielektrykami. Klasyczny elektrometr kwadrantowy zastępuje elektrometr dynamiczny”.

Generator van de Graffa

I tak główną dziedziną badań stała się fizyka ciekłych dielektryków a w niej - procesy jonizacji i przewodnictwa oraz przebicia elektrycznego w tych cieczach. Prace badawcze nabierają niesłychanego rozmachu. Wystarczy wspomnieć, że w l. 1961-68 15 osób uzyskało tutaj doktoraty. Byli wśród nich późniejsi docenci i profesorowie J. Terlecki, O. Gzowski, S. Bernasik (zm. w 1991 r.), W. Chomka (zm. w 1985 r.), E. Gazda, J. Dera, T. Umiński, A. Januszajtis, M. Chybicki i J. Kalinowski. Do roku 1969 opublikowano 115 prac, a za granicą utarło się określenie „gdańska szkoła ciekłych dielektryków”. Ukoronowaniem i podsumowaniem osiągnięć stała się monografia J. Adamczewskiego „Jonizacja i przewodnictwo ciekłych dielektryków”, wydana przez PWN w r. 1965 i przetłumaczona na kilka języków.

Drugą ważną dziedziną badań była fizyka jądrowa. Oprócz dokończenia budowy akceleratora Van de Graffa (J. Liwo), dużą uwagę

poświęcono detekcji i dozymetrii promieniowania jądrowego oraz zastosowaniom izotopów promieniotwórczych w technice. Połączeniem obu problematyk badawczych były prace nad nowymi typami komór jonizacyjnych wypełnionych ciekłym dielektrykiem i ich zastosowaniem w dozymetrii (A. Januszajtis, K. Kozłowski). Pracownicy katedry wykonywali poza tym pomiary natężenia promieniowania w placówkach przemysłowych i metodycznych, stosujących radioizotopy i aparaty rentgenowskie, sprawdzali i obliczali osłony i tworzyli zręby ochrony radiologicznej w kraju.

Od początku dużą wagę przywiązywano do rzetelnej dydaktyki. Mimo wielkich obciążeń starannie przygotowywano zajęcia ze studentami. W omawianym okresie powstało kilkanaście podręczników i skryptów. Autorem większości z nich był prof. Adamczewski, ale stale rósł współudział pracowników katedry. Kolejne wydania były szczegółowo przeglądane i dyskutowane a zdarzające się błędy wyłapywane i poprawiane praktycznie przez cały zespół. W wykładach dużą rolę grały pokazy, z których fizyka słynęła. Wielkim powodzeniem cieszyły się też wykłady popularne prezentujące aktualne osiągnięcia fizyki światowej a także regularnie organizowane Olimpiady Fizyczne dla uczniów szkół średnich. Od 1967 r. profesor i niektórzy współpracownicy prowadzili ogólnopolskie wykłady telewizyjne, będące wówczas nowością w skali światowej.

Istotnym elementem szkolenia pracowników były cotygodniowe seminaria, na których wygłaszano referaty i informowano o bieżących sprawach. Krytyczne uwagi ze strony Profesora i kolegów były świetną szkołą naukowej polemiki i nieocenioną pomocą w eliminowaniu błędów. Pożytecznym zwyczajem był też codzienny obchód katedry przez jej kierownika, podczas którego każdy z pracowników opowiadał o swojej pracy, problemach i trudnościach, a w razie potrzeby prosił o radę i uzyskiwał pomoc. Te osobiste kontakty z Profesorem były niezwykle cenne i długo pozostawały w pamięci.

Wyrazem rosnącego uznania dla gdańskiego środowiska było powierzenie mu w roku 1961 organizacji Zjazdu Fizyków Polskich, w którym wzięło udział ok. 500 fizyków z kraju i ze świata.

Międzywydziałowy Instytut Fizyki. Rozporządzeniem ministerialnym z dnia 13 marca 1969 r. zlikwidowano katedry wyższych uczelni i wprowadzono na ich miejsce instytuty, które zaczęły działać od 1 października. Na Politechnice Gdańskiej oddzielono jednocześnie dyscypliny podstawowe od wydziałów i utworzono międzywydziałowe instytuty Fizyki i Matematyki. Dyrektorem Międzywydziałowego Instytutu Fizyki został prof. Adamczewski. Kryterium podziału Instytutu na mniejsze jednostki organizacyjne była obsługa dydaktyczna wydziałów. Powstało 7 zakładów dla wydziałów: 1. Chemii (kier.doc. T. Umiński), 2. Instytutu Okrętowego (doc. E. Gazda), 3. Mechaniczno-Technologicznego (doc. B. Jachym), 4. Budowy Maszyn (doc. W. Chomka), 5. Budownictwa i Architektury (doc. S. Bernasik), 6. Elektrycznego (doc. O. Gzowski) i 7. Elektroniki (doc. Cz. Bojarski).

Początkowo Instytut kontynuował dotychczasowe badania. W roku 1971 prof. Adamczewski wyjechał na 3 lata do Anglii. Nowym dyrektorem został doc. Olgierd Gzowski. Wkrótce doszło do zasadniczych

zmian w tematyce badawczej. Główną przyczyną były trudności w uzyskaniu dalszego jej finansowania. W tym czasie rozwinęto badania w dziedzinie fizyki ciała stałego i fizyki molekularnej i utworzono odpowiednie zespoły naukowe.

W roku 1974 dyrektorem instytutu został doc. Jan Kalinowski. W trzy lata później działały następujące zespoły naukowo-badawcze (w nawiasach podano kierowników):

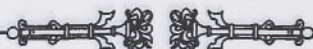
1) Kryształów organicznych (J. Kalinowski), 2) Fotoluminescencji (Cz. Bojarski), 3) Tarcia wewnętrznego w ciałach stałych (W. Chomka), 4) Ciał amorficznych (głównie szkielek - O. Gzowski), 5) Oddziaływań jonowych i elektronowych (E. Gazda), 6) Dielektryków i półprzewodników organicznych (B. Jachym), 7. Spektroskopii roztworów.

Od 1981 r. dyrektorem Instytutu był docent Andrzej Januszajtis. W tym czasie istniały trzy większe zespoły badawcze: 1) Organicznych ciał stałych (prof. Kalinowski), 2) Nieorganicznych ciał stałych (prof. Gzowski) i 3) Fizyki molekularnej (prof. Bojarski) oraz odrębna pracownia właściwości organicznych ciał stałych, kierowana przez doc. Jachyma.

Nietypowy egzamin - studenci Fizyki Technicznej
egzaminują pracowników dydaktycznych

W dziedzinie dydaktyki najważniejszym wydarzeniem było wznowienie w r. 1973 studiów z Fizyki Technicznej, o programie pośrednim między studiami inżynierskimi na Politechnice a fizyką uniwersytecką. Była to reakcja na wzrastające zapotrzebowanie na fizyków ze strony przemysłu i instytutów przemysłowo-badawczych. Mimo trudnego programu zainteresowanie studiami było duże, a poziom wysoki. Pierwsi absolwenci otrzymali dyplomy w 1978 r. Do dzisiaj ukończyło studia Fizyki Technicznej ponad 300 osób. Ogromna większość z nich nie miała problemów w znalezieniu

pracy, z reguły w placówkach naukowych i w awangardowych gałęziach przemysłu - wszędzie tam, gdzie potrzebni byli inżynierowie z pogłębionym przygotowaniem z współczesnej fizyki i nowoczesnych metod matematycznych.

Należy tu jeszcze wspomnieć o niemałej liczbie opracowanych w tym czasie podręczników i skryptów oraz o trzytomowej „Fizyce dla politechnik” A. Januszajtisa, którą uznano w plebiscycie AGH w Krakowie za najlepszy polski podręcznik fizyki, a także monografię pod redakcją Cz. Bojarskiego i A. Kawskiego „Międzymolekularne oddziaływania w stanach wzbudzonych”

Matematyka. W 1945 r. powstały pierwsze katedry matematyki: przy Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej, oznaczona później numerem I i przy Wydziale Mechaniczno-Elektrycznym, oznaczona później jako II. Obiema katedrami kierował początkowo prof. Stanisław Turski (1906-1986), rektor Politechniki w l. 1946-49. Po jego wyjeździe do Warszawy w r. 1949 I Katedrę przejął prof. Wacław Pawelski, który kierował nią przez wiele lat. Specjalnością naukową katedry były obszary istnienia całek równań różniczkowych i metody aproksymacyjne funkcji specjalnych (w 1954 r.) a później (w 1970 r.) - równania różniczkowe i ich zastosowania. Dydaktyka obejmowała także wydziały Elektryczny (do 1954 r.) i Łączności (od 1952 r.).

Pracami II Katedry Matematyki od 1946 r. kierował Bronisław Czerwiński. Po jego śmierci w r. 1957 przejął ją Adam Czeredarek a w r. 1965 Piotr Besala. Prace naukowe dotyczyły także równań różniczkowych oraz technicznych zastosowań relaksacji. Katedra obsługiwała dydaktycznie wydziały Mechaniczny i Budowy Okrętów.

Od r. 1950 istniała III Katedra Matematyki przy Wydziale Chemii. Kierował nią prof. Eustachy Tarnawski (zm. w 1992 r.), który przedtem prowadził zajęcia jako pracownik obcy. Jako tematykę badawczą wybrano funkcje rzeczywiste. Dydaktyka obejmowała od 1954 r. także Wydział Elektryczny.

Trzeba tutaj dodać, że podstawową bolączką matematyki były zawsze nadmierne obciążenia dydaktyczne - zwłaszcza ćwiczenia rachunkowe i poprawianie zadań, nie pozostawiające wiele czasu na pracę naukową.

Uroczyste nadanie tytułu doktoratu honoris causa prof. Ignacemu Adamczewskiemu - 1985 r.

Międzywydziałowy Instytut Matematyki. Podobnie jak w przypadku fizyki, Międzywydziałowy Instytut Matematyki powstał w r. 1969. Jego kierownictwo do r. 1979 sprawował prof. Piotr Besala (prof. Pawelski przeszedł na emeryturę) a po nim doc. Jurand Ryterski. Instytut dzielił się na 7 zakładów dla poszczególnych wydziałów (podobnie jak w Instytucie Fizyki), 2 zakłady Geometrii Wykreślnej, przejęte z Wydz. Architektury oraz odrębny Zakład Maszyn Matematycznych. Nie był to najlepszy okres w dziejach matematyki na Politechnice. Świadczy o tym m.in. niewielka liczba opublikowanych wówczas prac.

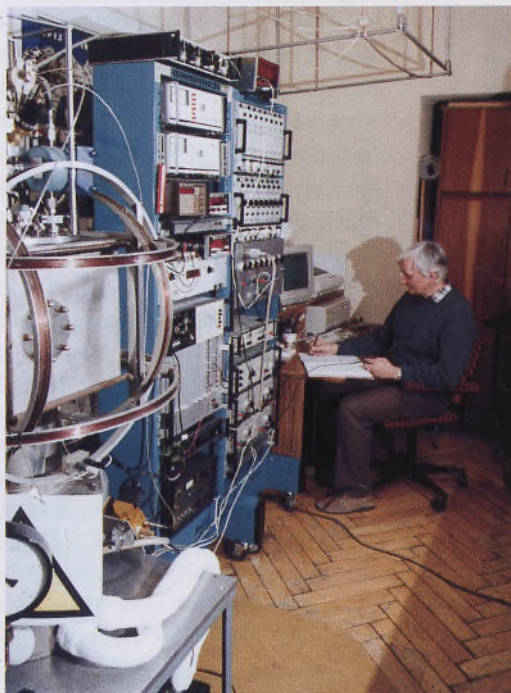
Wydział Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej. Długotrwałe przygotowania i zabiegi administracyjne doprowadziły wreszcie do powstania Wydziału w r. 1983. Poważnym argumentem były prowadzone już od 10 lat studia z Fizyki Technicznej. Okrzeszyły się programy, pozyskano do współpracy wybitnych specjalistów, m.in. z takich dziedzin jak fizyka teoretyczna (prof. J. Fiutak), mechanika płynów (prof. W. Prosnak), wzmocnieniu uległa też matematyka (prof. Z. Ciesielski i R. Bittner). Pierwszym dziekanem został doc. A. Januszajtis. Po jego ustąpieniu w r. 1986 funkcję dziekana przejął prof. J. Kalinowski. Jego następcami byli prof. Mieczysław Chybicki (od 1990 r.) i prof. Czesław Szmytkowski (od 1993 r.).

W 1984 r. wydział dzielił się na 9 katedr. I Katedrą Fizyki kierował prof. Cz. Bojarski, II - prof. O. Gzowski, III - prof. J. Kalinowski, IV - prof. W. Chomka (zm. w 1985 r.), Katedrą Mechaniki Płynów - (istniała do r. 1989) - prof. W. Prosnak, I Katedrą Matematyki prof. P. Besala, II - doc. B. Palczewski, III - doc. J. Ryterski a Katedrą Geometrii Wykreślnej - doc. Z. Dzięgielewski. Tematyka badawcza obejmowała fizykę ciała stałego (głównie szkła i kryształów organicznych), fizykę molekularną (fotoluminescencję i zderzenia elektronów z jonami i molekułami), mechanikę płynów, analizę matematyczną, równania różniczkowe, metody numeryczne i rachunek prawdopodobieństwa. Później katedry przybrały nazwy od specjalności badawczych: I (Fizyki) - Luminescencji Molekularnej obecnie Luminescencji i Oddziaływań Elektronowych (Cz. Bojarski, od 1994 r. - Cz. Szmytkowski), II - Fizyki Ciała Stałego (od 1989 M. Chybicki), III - Fizyki Molekularnej (od 1991 J. Godlewski), IV - Fizyki Technicznej (od 1985 E. Gazda, w 1989 r. włączona do Katedry Fizyki Ciała Stałego), I (Matematyki) - Równań Różniczkowych (P. Besala, od 1994 E. Mieloszyk), II - Analizy Matematycznej (od 1993 J. Turo) III - Metod Numerycznych (J. Ryterski, od 1991 J. Turo). Dwie ostatnie katedry zostały w r. 1993 połączone w jedną Katedrę Analizy Matematycznej i Metod Numerycznych. Katedra Geometrii Wykreślnej wróciła do Wydziału Architektury.

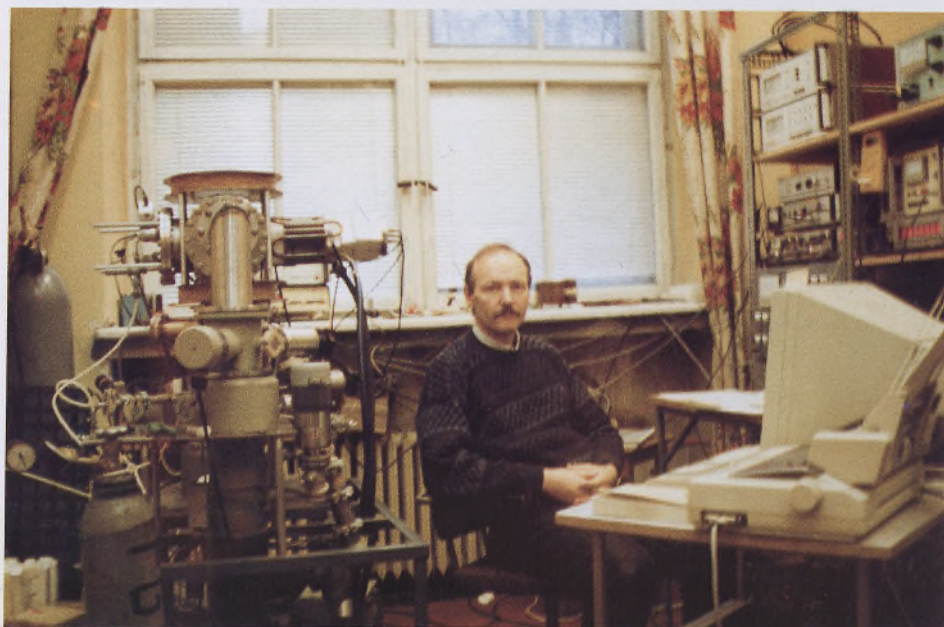
W r. 1993/94 wydział liczył 135 pracowników, w tym 108 nauczycieli akademickich (11 samodzielnych), prowadzących badania w następujących dziedzinach: 1. Transport ładunku i energii w oddziaływaniach molekularnych w cieczach luminescujących. 2. Oddziaływania nisko- i średnioenergetycznych elektronów w zderzeniach z atomami i drobinami. 3. Właściwości i zastosowanie dielektryków i półprzewodników organicznych. 4. Elektryczne i optyczne właściwości

kryształów i warstw molekularnych. 5. Wpływ wysokiego ciśnienia na elektryczne i optyczne właściwości żeli krzemionkowych. 6. Mechanizm transportu nośników ładunku oraz właściwości elektryczne szkieł i warstw amorficznych. 7. Wytwarzanie nowych materiałów szklistych. 8. Właściwości mechaniczne szkieł i polimerów oraz emisja magnetoakustyczna w materiałach.

Znacznemu ożywieniu uległa w tym czasie współpraca międzynarodowa. Świadczą o tym liczne wyjazdy na konferencje i staże zagraniczne - średnio 20 do 30 rocznie. Szczególnie intensywna jest współpraca z uniwersytetami włoskimi w Camerino, Bolonii i Trento, gdzie fizycy z Politechniki nie tylko odbywają staże i prowadzą wspólne badania, ale również są zapraszani na cykle wykładów. Miarą aktywności Wydziału jest duża liczba publikacji - w ostatnich latach z reguły ponad 50 rocznie, a miarą uznania w świecie liczba publikacji w liczących się czasopismach zagranicznych, których

Laboratorium Fizyki Zderzeń Elektronowych
przy Elektrostatycznym spektrometrze elektronów
prof. Czesław Szmytkowski

Katedra Fizyki Molekularnej - przy spektrometrze doc. Mariusz Zubek

liczba w latach 1993-94 wyniosła 69. Także katedry Matematyki wykazują wzrost aktywności naukowej. W roku 1985 liczba publikacji z matematyki wynosiła 15 (z tego 7 zagranicznych), w 1988 także 15 (9 zagranicznych), w 1990 r. 24 (10 zagr.), w 1992 13 (10 zagr.), a w 1994 r. 21 (17 zagranicznych). Główne działy badań, to teoria równań różniczkowych (zagadnienia graniczne, niezmienniki topologiczne itp.), teoria grafów i metody matematyczne w technice.

Rozwój kadry naukowej wydziału przebiega równomiernie. W l. 1982-1992 liczba profesorów wzrosła z 3 do 8, liczba docentów zmalała z 6 do 5, liczba pracowników z doktoratem (niesamodzielnych) zwiększyła się od 29 do 42, liczba nauczycieli akademickich przekroczyła 100. W sumie od utworzenia wydziału do r. 1990 włącznie sami tylko pracownicy Fizyki uzyskali 17 doktoratów na ogólną sumę 67 od r. 1945. Habilitacji było 7. W toku są 3 przewody doktorskie i 4 habilitacyjne. Pracownicy są zapraszani na wykłady na zagraniczne uniwersytety.

Immatrykulacja nowych studentów
od prawej: dziekan Cz. Szmytkowski, prodziekan K. Kozłowski

Zainteresowanie Fizyką Techniczną nie słabnie. W r. 1994/95 studiuje tutaj 137 osób. Jednocześnie pracownicy wydziału obsługują dydaktycznie ponad 3 tysiące studentów pozostałych wydziałów. Bolączką jest ciasnota pomieszczeń, starzenie się aparatury i pomocy dydaktycznych oraz ogólne niedoinwestowanie nauki. W r. 1993/1994 wydział uzyskał 9 grantów, co nie całkiem odpowiada możliwościom. Za to jest teraz łatwiej uzyskać dofinansowanie z zagranicy. W związku ze zwiększonym zainteresowaniem studiami przewiduje się dalszy rozwój wydziału. W roku ak. 1995/96 liczba studentów przekroczy 200. Oprócz dotychczasowego kształcenia w zakresie fizyki technicznej, fizyki molekularnej i fizyki ciała stałego powstała nowa specjalizacja inżynierii materiałowej - prowadzona

Wydziałowa Inauguracja Roku Akademickiego

wspólnie z Wydziałem Mechanicznym i Chemii. W roku 1996/97 przewiduje się uruchomienie specjalności matematyki stosowanej.

Droga, jaką przebyła fizyka i matematyka na Politechnice Gdańskiej od r. 1945 do dziś była trudna lecz owocna. Obecny jubileusz jest okazją do przypomnienia nie tylko obecnych osiągnięć ale także do podkreślenia zasług Pionierów. Jakby wyprzedzając główne uroczystości 25 maja 1994 Rada Miasta Gdańska, kierowana wówczas przez piszącego te słowa, nadała twórcy obecnej fizyki politechnicznej prof. Ignacemu Adamczewskiemu najwyższą godność, jaką dysponowała: Honorowe Obywatelstwo Miasta Gdańska.

Andrzej Januszajtis

WYDZIAŁ INŻYNIERII ŚRODOWISKA

Historia Wydziału Hydrotechniki

Początki działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej Wydziału Hydrotechniki wiążą się z rokiem 1945, a więc z okresem utworzenia Politechniki Gdańskiej jako polskiej Uczelni Technicznej. Dekret Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 roku stwierdzał: „*Politechnika Gdańska staje się polską państwową szkołą akademicką*”. Przewidywano utworzenie 4 Wydziałów: Inżynierii Lądowej, Mechaniczno-Elektrycznego, Budowy Okrętów oraz Chemicznego. Pierwszy Rektor Politechniki Gdańskiej prof. Stanisław Łukasiewicz na organizatora Wydziału Inżynierii Lądowej wyznaczył znanego, przedwojennego hydrotechnika prof. dr inż. Karola Pomianowskiego, profesora Politechniki Lwowskiej a następnie Warszawskiej. Profesor K. Pomianowski doceniając znaczenie budownictwa wodnego jak również morskiego w przyszłym rozwoju kraju, od początku istnienia Wydziału ustalił dla niego nazwę: Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej.

Nauka, podobnie jak na pozostałych wydziałach, rozpoczęła się już w dniu 22 października 1945 roku. Oficjalna inauguracja pierwszego roku akademickiego nastąpiła później, w dniu 9 kwietnia 1946 roku.

Historię Wydziału Hydrotechniki można podzielić na następujące okresy:

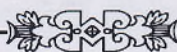
- 1945-1952 Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej
- 1952-1969 Wydział Budownictwa Wodnego
- 1969-1971 Instytut Hydrotechniki istniejący
w ramach Wydziału Budownictwa i Architektury
- 1971-1982 Instytut Hydrotechniki (na prawach Wydziału)
- 1982-1995 Wydział Hydrotechniki

Od 15 lutego 1995 roku Wydział przyjął nazwę Inżynierii Środowiska.

Organizacja Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej, przeprowadzona przez pierwszego Dziekana prof. K. Pomianowskiego, przy współudziale Prodziekana prof. Witolda Nowackiego, obejmowała 15 Katedr, które powołane zostały Zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 16 marca 1946 roku. Pięć z tych Katedr związanych było z budownictwem wodnym.

Były to następujące Katedry: Katedra Budownictwa Morskiego i Portów - (prof. Witold Tubielewicz), Katedra Budowy Lotnisk, Hangarów i Boisk - (vacat, później objął ją przez krótki okres, do czasu skasowania w roku 1950, zast. prof. Stanisław Huckel), Katedra Hydrauliki i Hydrologii oraz Budowy Zapór, Jazów i Zakładów o Sile Wodnej - (prof. Karol Pomianowski), Katedra Kanalizacji, Wodociągów i Melioracji - (prof. Mieczysław Michalski), Katedra Regulacji Rzek, Potoków i Budowy Kanałów Spławnych - (z-ca prof. Bolesław Krzyszkowski).

W 1946 roku utworzono Katedrę Geologii pod kierownictwem prof. Zdzisław Pazdro. W tym samym roku prof. K. Pomianowski powołał nową Katedrę (częściowo wydzieloną ze swojej) pod nazwą Budownictwo Wodne I, której kierownictwo powierzył z-cy prof. St. Huecklowi.

W roku 1947 prof. K. Pomianowski przeszedł na emeryturę. Zmarł niedługo potem, w roku 1948. Jego Katedrę przemianowano na Katedrę Budownictwa Wodnego, której kierownictwo objął prof. Wacław Balcerski. W następstwie dalsza reorganizacja objęła Katedrę Budownictwa Wodnego I, z której wydzielono najpierw Katedrę Hydrauliki i Hydrologii. Jej kierownictwo powierzono zast. prof. Romualdowi Cebertowiczowi. Następnie w roku 1950 powstała Katedra Fundamentowania, którą objął prof. Stanisław Hueckel.

W takim składzie organizacyjnym Katedry związane z kierunkiem inżynierii wodnej dotrwały do roku 1952, w którym to Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej został podzielony na dwa Wydziały: Wydział Budownictwa Lądowego i Wydział Budownictwa Wodnego. Do czasu podziału funkcję Dziekanów Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej pełnili:

prof. Karol Pomianowski	1945-1947
prof. Witold Nowacki	1947-1949
prof. Bogumił Hummel	1949-1950
prof. Władysław Bogucki	1950-1952

Kształcenie na ówczesnym Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej realizowano poprzez cztery Oddziały, z których jeden był Oddziałem Wodnym, prowadzącym nauczanie głównie w zakresie budownictwa wodnego śródlądowego oraz budownictwa morskiego i portowego. Studenci tego Oddziału otrzymywali w zasadzie wykształcenie techniczne ogólne słuchając wszystkich przedmiotów do końca czwartego roku. Ścisła specjalizacja następowała dopiero poprzez wykonanie klauzurowej pracy dyplomowej. Istniała też możliwość wykonywania dyplomów z wodociągów i kanalizacji.

W pierwszym okresie, do roku 1952, prowadzone były tak w całej Politechnice, jak i na Wydziale Studia I stopnia (inżynierskie), obejmujące okres czteroletni, łącznie z dyplomem. Pierwsi absolwenci Wydziału, którzy rozpoczęli studia w 1945 roku, kończyli je już w roku 1949. Później, po reorganizacji programów nauczania i całego procesu dydaktycznego wprowadzono studia magisterskie (II stopnia).

Już w początkowym okresie działalności Katedr o profilu związanym z inżynierią wodną tj. w latach 1945-52, powstał ich silny związek z regionem, a przede wszystkim z odbudowującymi się portami i stoczniami, jak również hydrotechniką śródlądową. Na podkreślenie zasługuje fakt utworzenia Katedr o profilu typowo morskim, najpierw (pierwszej w Polsce) Katedry Budownictwa Morskiego i Portów, a następnie Katedry Fundamentowania, której działalność ukierunkowana była na konstrukcje portowe i stoczniowe.

Zarządzeniem Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 marca 1952 roku, z Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej został wydzielony Wydział Budownictwa Wodnego. Organizacją nowo utworzonego

Wydziału zajął się prof. Wacław Balcerski, ówczesny prodziekan Wydziału IL i W. Nauka na już samodzielnym Wydziale, rozpoczęła się w roku akademickim 1952/53.

Na początkową strukturę Wydziału składało się 7 Katedr: Budownictwa Morskiego i Portów (prof. Witold Tubielewicz), Budownictwa Wodnego (prof. Wacław Balcerski), Fundamentowania (prof. Stanisław Hueckel), Geologii (prof. Zdzisław Pazdro), Hydrauliki i Hydrologii (prof. Romuald Cebertowicz), Miernictwa i Geodezji (prof. Paweł Kułakowski), Wodociągów i Kanalizacji (prof. Mieczysław Michalski).

Katedra Budownictwa Wodnego - prof. Wacław Balcerski
i jego dyplomanci Stefan Bednarczyk i Edward Kaczmarek

W maju 1954 przyłączona została do Wydziału ósma Katedra - Gleboznawstwa, której kierownikiem został z-ca prof. Józef Krzyszowski (Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 30.04.1954r).

Na podstawie następnego Zarządzenia Ministra z dnia 1.07.1956 r, powstała na Wydziale kolejna, dziewiąta Katedra - Dróg Wodnych, której kierownictwo objął doc. Józef Karwowski. Ponadto nastąpiły zmiany nazw czterech istniejących Katedr:

- Katedry Geologii - najpierw w roku 1953 na Katedrę Geologii
- Inżynierskiej, później w roku 1956 na Katedrę Nauk o Ziemi. Jej kierownictwo w roku 1958 objął prof. St. Szymborski, po przejściu prof. Z. Pazdro do Uniwersytetu Warszawskiego.
- Katedry Gleboznawstwa na Katedrę Gruntoznawstwa.
- Katedry Kanalizacji i Wodociągów - na Katedrę Wodociągów i Kanalizacji
- Katedry Miernictwa i Geodezji - na Katedrę Geodezji.

Kolejne Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 1.04.1962 r, pozwoliło na utworzenie na Wydziale dziesiątej Katedry - Melioracji Wodnych. Jej kierownikiem został doc. Władysław Wędziński.

W takim składzie Katedr, Wydział przetrwał do dnia 31.08.1969 r, to jest do daty następnej poważnej reorganizacji, burzącej dotychczas istniejące struktury Wyższych Uczelni.

Wydział rozpoczął początkowo kształcenie inżynierów (I stopnia) i magistrów inżynierów (II stopnia) na kierunku Budownictwa Wodnego, ze specjalnością budownictwa wodnego śródlądowego lub budownictwa morskiego oraz inżynierów w zakresie Geologii Technicznej, ze specjalnością geologii inżynierskiej oraz hydrogeologii. Ten ostatni kierunek studiów był prowadzony tylko do roku akademickiego 1958/59, po czym został przeniesiony na Wydział Geologii Uniwersytetu Warszawskiego.

W międzyczasie, w roku akademickim 1955/56 na Wydziale utworzony został kierunek Inżynierii Sanitarnej, ze specjalnością inżynierii komunalnej. Ponadto, w roku 1961/62 prowadzono przejściowo specjalność wodno-melioracyjną.

W początkowym okresie organizacji Wydziału studia były dwustopniowe; inżynierskie 3,5 letnie a następnie 4-letnie oraz magisterskie 2-letnie, a następnie 1,5 - roczne. Jednak od roku 1954/55 wprowadzony został jednolity 5-letni program studiów magisterskich. W roku 1956 uruchomiono ponadto na Wydziale 4-letnie inżynierskie Studia Wieczorowe dla pracujących.

W okresie istnienia Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej pomieszczenia Katedr o profilu inżynierii wodnej były bardzo skromne i rozproszone w Gmachu Głównym PG oraz w budynku żelbetu. Dzięki inicjatywie i działaniom prof. Romualda Cebertowicza doszło do budowy dla Wydziału Budownictwa Wodnego osobnego cztero-piętrowego gmachu o kubaturze 16.722 m³, użytkowanego przez Wydział do dzisiaj oraz przyległej do budynku hali doświadczalnej laboratorium hydraulicznego o kubaturze 20.592 m³, jednej z największych w Europie. Halę oddano do użytku w roku 1952, budynek z salami wykładowymi, laboratoriami oraz audytorium w roku następnym.

W roku 1953 część pomieszczeń i laboratorium przejął utworzony Instytut Budownictwa Wodnego PAN, który opuścił Gmach Wydziału w roku 1963, po przeniesieniu się do Pałacu Cystersów w Oliwie. Hala laboratoryjna była jeszcze eksploatowana przez Instytut do roku 1986.

W latach istnienia Wydziału pod nazwą Budownictwa Wodnego (1952-1969) bardzo rozwinęły się prace naukowo-badawcze oraz kontakty z przemysłem. Tematyka prac związana była głównie z gospodarką morską w zakresie budownictwa portowego, stoczniowego, inżynierii brzegowej, geotechniki i całą specyfiką regionu nadmorskiego a także z budownictwem śródlądowym w zakresie szeroko pojętej gospodarki wodnej (energetyka, konstrukcje budownictwa wodnego, hydraulika, drogi wodne). Ponadto coraz bardziej zaczęły się rozwijać prace z zakresu inżynierii sanitarnej. Powstały i rozbudowały się laboratoria: hydrauliczne, mechaniki gruntów i fundamentowania, technologii wody i ścieków, chemii i biologii sanitarnej.

Nawiązano liczne kontakty i rozpoczęto współpracę z zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

Wielu znanych naukowców Wydziału, z których wymienić należy profesorów: Balcerskiego, Cebertowicza, Hueckla, Pazdro, Szymborskiego, Tubielewicz, odgrywało dużą rolę w życiu naukowym i gospodarczym kraju. Pod koniec lat sześćdziesiątych Wydział był już silną i znaną jednostką naukową i dydaktyczną w Polsce oraz za granicą, spełniającą istotną rolę w życiu gospodarczym kraju i uczestniczącą w rozwiązywaniu wielu problemów naukowych i technicznych.

80-lecie urodzin Prof. Romualda Cebertowicza w 1977 roku

Stopniowo rozwijała się i wzmacniała kadra Wydziału. Już w roku 1956 w skład Rady Wydziału wchodziło 15 samodzielnych pracowników nauki, w tym 1 profesor zwyczajny (R. Cebertowicz), 6 profesorów nadzwyczajnych (W. Balcerski, St. Hueckel, P. Kułakowski, M. Michalski, Z. Pazdro, W. Tubielewicz) oraz 8 docentów (K. Dziubiński, J. Karwowski, J. Krzyszowski, O. Pazdro, J. Sielski, St. Szymborski, A. Tuszek, W. Wędziński).

W roku 1969 skład Rady Naukowej był następujący: 2 profesorów zwyczajnych (W. Balcerski, W. Tubielewicz), 3 profesorów nadzwyczajnych (J. Karwowski, J. Sielski, W. Wędziński), 3 docentów habilitowanych (S. Bednarczyk, T. Biernacki, E. Dembicki), 7 docentów mianowanych (L. Bohdziewicz, St. Mackiewicz, W. Piotrowicz, T. Piwecki, Z. Przewłocki, M. Sieradzki, J. Siuzdak).

W omawianym okresie Dziekanami Wydziału kolejno byli:

prof. Wacław Balcerski (organizator Wydziału), 1951-1952

prof. Zdzisław Pazdro, 1952-1954

doc. Józef Karwowski, 1954-1955

prof. Mieczysław Michalski, 1955-1958

doc. Stanisław Szymborski, 1958-1962

doc. Władysław Wędziński, 1962-1964

prof. Józef Karwowski, 1964-1969

W 1969 roku nastąpiły w kraju istotne zmiany w organizacji dydaktyki i nauki oraz w istniejących dotychczas strukturach Wyższych Uczelni. Zlikwidowano Katedry, a na ich miejsce utworzono większe jednostki naukowo-dydaktyczne, nazwane Instytutami, podzielonymi na Zakłady. W związku z tym w Politechnice Gdańskiej na podstawie Zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 marca 1969 roku z 3 istniejących Wydziałów: Architektury, Budownictwa Lądowego i Budownictwa Wodnego utworzono Instytuty, łącząc je w jeden Wydział Budownictwa i Architektury. Wydział Budownictwa Wodnego przyjął nazwę Instytutu Hydrotechniki, dzieląc się na 6 następujących Zakładów dydaktycznych: Budownictwa Wodnego Śródlądowego i Morskiego (prof. Wacław Balcerski), Geodezji i Melioracji Wodnych (prof. Władysław Wędziński), Geologii i Oceanologii (doc. Władysław Piotrowicz), Hydromechaniki (prof. Jerzy Sielski), Mechaniki Gruntów i Fundamentowania (doc. Zdzisław Przewłocki), Inżynierii Komunalnej (doc. Józef Siuzdak).

Dziekanem Wydziału Budownictwa i Architektury był w tym czasie prof. Roman Kazimierzczak a Dyrektorem Instytutu Hydrotechniki prof. Józef Karwowski.

Powyższa struktura przetrwała tylko dwa lata. Od nowego roku akademickiego 1971/72 Instytut Hydrotechniki rozpoczął działalność jako samodzielna jednostka na prawach wydziału.

W skład Instytutu weszło 6 następujących Zakładów Dydaktycznych: Budownictwa Wodnego i Morskiego (prof. Wacław Balcerski), Dróg Wodnych i Melioracji (prof. Władysław Wędziński), Geodezji (doc. Marian Sieradzki), Geotechniki (doc. Zdzisław Przewłocki), Hydrauliki (prof. Jerzy Sielski), Inżynierii Komunalnej (doc. Józef Siuzdak).

Skład Rady Naukowej przedstawiał się następująco: 3 profesorów zwyczajnych (W. Balcerski, J. Karwowski, W. Tubielewicz), 4 profesorów nadzwyczajnych (T. Biernacki, E. Dembicki, J. Sielski, W. Wędziński), 3 docentów habilitowanych (S. Bednarczyk, B. Mazurkiewicz, A. Tejchman), 5 docentów mianowanych (St. Mackiewicz, W. Piotrowicz, T. Piwecki, Z. Przewłocki, M. Sieradzki).

W okresie działalności Instytutu Hydrotechniki następowały liczne zmiany w nazwach i liczbie Zakładów Dydaktycznych oraz ich Kierownictwie. Między innymi, w roku 1973 nastąpił rozdział Zakładu Budownictwa Wodnego i Morskiego na Zakład Budownictwa Wodnego oraz Zakład Budownictwa Morskiego i Geotechniki. Do Zakładu Budownictwa Wodnego włączono Zakład Dróg Wodnych i Melioracji. Zakład Inżynierii Komunalnej nazywał się przez krótki czas Zakładem Urządzeń Sanitarnych, a następnie od roku 1979 przejął nazwę Zakładu Inżynierii Sanitarnej. W latach 1976-1979 istniał Zakład Gospodarki Wodnej. Zakład ten włączono następnie do nowo utworzonego Zakładu Inżynierii Sanitarnej.

W roku 1972 utworzono Zakład Inżynierii Środowiska, który w roku 1976 zmienił nazwę na Zakład Hydrogeologii i Ochrony Wód.

35-lecie Instytutu Hydrotechniki 1980 rok

Instytut Hydrotechniki na prawach Wydziału istniał do sierpnia 1982 roku, po czym uchwałą Rady Naukowej Wydziału, zatwierdzoną przez Senat Politechniki Gdańskiej przyjął nazwę Wydziału Hydrotechniki. Na koniec tego okresu tj. w roku 1982 Instytut składał się z 6 Zakładów Dydaktycznych: Budownictwa Morskiego i Geotechniki (prof. Eugeniusz Dembicki), Budownictwa Wodnego (doc. Stanisław Mackiewicz), Geodezji (doc. Marian Sieradzki), Hydrauliki (prof. Jerzy Onoszko), Hydrogeologii i Ochrony Wód (doc. Bogdan Kozerski), Inżynierii Sanitarnej (prof. Piotr Kowalik).

Dyrektorami Instytutu byli:

prof. Eugeniusz Dembicki, 1971-1975

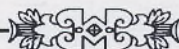
doc. Bogdan Kozerski, 1975-1978

prof. Andrzej Tejchman, 1978-1981

doc. Bogdan Kozerski (od 1982 - Dziekan), 1981-1984

Skład Rady Naukowej na koniec kadencji Instytutu, tj. w roku akademickim 1981/82 jeszcze w starej strukturze Zakładów Dydaktycznych przedstawiał się następująco: 1 profesor zwyczajny (E. Dembicki) 6 profesorów nadzwyczajnych (T. Biernacki, P. Kowalik, B. Mazurkiewicz, J. Onoszko, A. Tejchman, W. Wędziński), 3 docentów habilitowanych (B. Kozerski, W. Odrobiński, W. Subotowicz), 6 docentów mianowanych (St. Mackiewicz, W. Piotrowicz, T. Piwecki, Z. Przewłócki, M. Sieradzki, A. Żurowski). Członkami Rady nie zatrudnionymi jeszcze w PG byli: prof. R. Puzyrewski oraz doc.dr hab. St. Bachanek.

Od początku zarówno Wydział Budownictwa Wodnego, jak też następnie Instytut Hydrotechniki posiadał prawa do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych, a od roku 1960 również

doktora habilitowanego w dziedzinie budownictwa, z ukierunkowaniem na szeroko pojęte budownictwo wodne.

W pierwszym okresie istnienia Instytutu Hydrotechniki (na pracach Wydziału) prowadzone były:

Na kierunku Budownictwo Wodne specjalności: Budownictwo Wodne i Morskie, Budownictwo Wodno-Melioracyjne.

Na kierunku Inżynieria Sanitarna specjalność Inżynieria Komunalna. W roku ak. 1973/74 połączono oba kierunki w jeden kierunek Inżynierii Środowiska z dwoma specjalnościami: Inżynierii Morskiej i Wodnej Śródlądowej oraz Zaopatrzenia w Wodę, Unieszkodliwiania Ścieków i Odpadów.

Od nowego roku akademickiego 1979/1980 nastąpił ponowny podział kształcenia na dwa kierunki, które w bardziej prawidłowy sposób odzwierciedlały wykładane przedmioty oraz profil absolwentów kończących studia w Instytucie:

Kierunek: Budownictwo ze Specjalnością Budownictwo Hydrotechniczne (Wodne Śródlądowe i Morskie) oraz Kierunek: Inżynieria Środowiska ze Specjalnością Zaopatrzenie w Wodę, Unieszkodliwianie Ścieków i Odpadów.

W tym okresie coraz większą uwagę zwracano na nauczanie studentów w zakresie ochrony środowiska. Opracowano programy nowych przedmiotów, powstawały i rozwijały się laboratoria tej nowej specjalności Instytutu, jak np. laboratorium technologii wody i ścieków, biologii sanitarnej, mikrobiologii, filtracji wody.

Oprócz studiów dziennych, Instytut prowadził również już od roku 1970 zajęcia dydaktyczne na Studium dla Pracujących, głównie w zakresie najpierw Budownictwa Wodno-Melioracyjnego, a od roku

Laboratorium Biologii Środowiska

1981 Inżynierii Środowiska. Długoletnim kierownikiem tego Studium (w latach 1974-87) był st. wykł. mgr inż. Franciszek Loska.

Laboratorium Wody i Ścieków

Ważnym elementem kształcenia absolwentów budownictwa lądowego i wodnego była organizacja i działalność Studiów Podyplomowych. I tak w latach 1975/76 działało Studium „Inżynierii Morskiej” (kierownik: doc. A. Tejchman), w roku 1977/78 Studium „Ogólnych Zagadnień Ochrony Środowiska” (kierownik: prof. W. Wędziński), w roku 1979/80 Studium „Inżynierii Wodnej” (kierownik: prof. T. Biernacki), w roku 1981/82 Studium Podstaw Hydrauliki (kierownik: doc. T. Piwecki). Ponadto od roku 1979 Instytut prowadził wspólnie z IBW PAN trzyletnie Studium doktoranckie w zakresie geotechniki, a od roku 1980 Studium w zakresie podstaw hydrauliki.

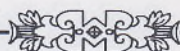
W okresie lat 1971-1982 Instytut Hydrotechniki bardzo silnie rozwinął swoją działalność naukowo-badawczą, wiążąc się jeszcze mocniej z regionem i gospodarką wodną i morską.

W tym czasie powstały tzw. Programy Rządowe, Problemy Węzłowe i Resortowe, w ramach których rozwiązywano szereg ważnych i potrzebnych dla gospodarki i przemysłu krajowego zagadnień naukowych i technicznych. Zespoły naukowe Instytutu weszły bardzo szeroko i intensywnie w realizację tych Programów.

Ponadto w latach 1978-1983 Instytut związał się w swych pracach badawczych z szeregiem tematów realizowanych w ramach ogólnokrajowego Programu „Wisła”, m.in. w zakresie budownictwa wodnego i gospodarki wodnej, hydrauliki, hydrologii i konstrukcji hydrotechnicznych.

W omawianym okresie bardzo intensywna była też działalność publikacyjna pracowników Instytutu. Ukazało się wiele książek, podręczników, skryptów i pomocy dydaktycznych dla studentów, szereg wartościowych i wnoszących istotny wkład do nauki artykułów w naukowych czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Instytut Hydrotechniki prowadził również bardzo obszerną i liczącą się współpracę z naukowymi ośrodkami zagranicznymi w ramach podpisanych umów.

Następował dynamiczny rozwój kadry poprzez uzyskiwanie tytułów naukowych, habilitacji i doktoratów.

W latach 1971-1982 tytuły profesora zwyczajnego uzyskali: prof. prof. J. Karwowski (1971) i E. Dembicki (1977), natomiast profesora nadzwyczajnego docenci: T. Biernacki (1971), E. Dembicki (1971), S. Bednarczyk (1976), A. Tejchman (1978), P. Kowalik (1979), B. Mazurkiewicz (1980).

Rada Naukowa Wydziału Hydrotechniki - 1989 rok

Na podstawie uchwały Rady Naukowej Instytutu Hydrotechniki z dnia 14 kwietnia 1982, Zarządzeniem Rektora z dnia 25 sierpnia 1982 roku Instytut Hydrotechniki został przekształcony w Wydział Hydrotechniki, którego działalność rozpoczęła się od 1 września 1982r. Późniejszym Zarządzeniem Rektora z dnia 16 marca 1983 roku, na podstawie nowej Ustawy o Szkolnictwie Wyższym z dnia 4 maja 1982r (Dz.U.Nr 14), z dniem 1 września 1983 roku na Wydziale Hydrotechniki zlikwidowano istniejącą strukturę organizacyjną (tzn. Zakłady Dydaktyczne) i utworzono 8 Katedr: Katedrę Budownictwa Morskiego (prof. Bolesław Mazurkiewicz), Katedrę Budownictwa Wodnego (prof. Tomasz Biernacki), Katedrę Geodezji (doc. Marian Sieradzki), Katedrę Geologii (doc. Bogdan Kozerski), Katedrę Geotechniki (prof. Eugeniusz Dembicki), Katedrę Hydrauliki i Hydrologii (doc. Teofil Piwecki), Katedrę Inżynierii Sanitarnej (prof. Piotr Kowalik), Katedrę Technologii Wody i Ścieków (doc. Stanisław Bachanek od 1.09.84 r.)

Struktura taka, jako bardzo stabilna, a jednocześnie w najlepszy sposób oddająca zarówno kierunki i specjalności nauczania, jak też działalność naukowo-badawczą przetrwała do dnia dzisiejszego tj. roku 1995, z pewnymi następującymi zmianami.

W roku 1985 przywrócono Katedrze Geologii poprzednią nazwę Katedry Hydrogeologii i Ochrony Wód, a następnie zmieniono na Katedrę Hydrogeologii i Zaopatrzenia w Wodę (1989), ponadto w roku 1992 Katedra Budownictwa Wodnego przyjęła nazwę Katedry Budownictwa Wodnego i Gospodarki Wodnej. Katedrą Budownictwa Wodnego kierował w latach 1989-91 doc. St. Mackiewicz, następnie w latach 1991-94 prof. Wojciech Majewski i od listopada 1994r prof. S. Bednarczyk. Kierownictwo Katedry Geodezji objął w roku 1985 doc. Adam Żurowski, Kierownikiem Katedry Hydrauliki i Hydrologii został od grudnia 1990r doc. Romuald

Szymkiewicz, a Kierownikiem Katedry Technologii Wody i Ścieków od października 1990r doc. Irena Kulik-Kuziemska.

Dziekanami Wydziału w kolejnych kadencjach byli:

doc. Bogdan Kozerski, 1982-1984

prof. Andrzej Tejchman, 1984-1987

prof. Andrzej Tejchman, 1987-1990

doc. Adam Żurowski (od 1992r prof.), 1990-1993

dr hab.inż. Michał Topolnicki, prof.nadzw. w PG, 1993-

W skład obecnej Rady Naukowej (stan na dzień 1 stycznia 1995 roku) wchodzi: 4 tytułarnych profesorów zwyczajnych oraz 1 mianowany na stanowisko profesora zwyczajnego (E. Dembicki, B. Mazurkiewicz, P. Kowalik, A. Tejchman oraz B. Kozerski), 4 tytułarnych profesorów (S. Bednarczyk, W. Majewski, W. Odrobiński, A. Żurowski), 1 docent (St. Mackiewicz), 6 doktorów habilitowanych powołanych na stanowiska profesorów nadzwyczajnych w Politechnice Gdańskiej (I. Kulik-Kuziemska, K. Olańczuk-Neyman, W. Subotowicz, R. Szymkiewicz, M. Topolnicki, B. Zadroga) oraz 4 doktorów habilitowanych (H. Obarska-Pempkowiak, J. Sawicki, Z. Sikora, Z. Suligowski). Ponadto Wydział zatrudnia: 25 ad-

iunktów, 11 wykładowców, 22 asystentów, 26 inżynierów, techników i laborantów oraz 23 osoby administracji i obsługi.

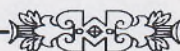
Budynek Wydziału

Profil studiów na Wydziale Hydrotechniki w latach 1982-1995 obejmował budownictwo hydrotechniczne (wodne i morskie) oraz inżynierię środowiska. Doskonano programy dydaktyczne, starając się je unowocześniać i dopasowywać do roz-

woju nauki i pojawiających się w praktyce nowych zagadnień, szczególnie w zakresie szeroko pojętej inżynierii środowiska.

Nauczanie realizowano bez zmian przez ten cały okres na dwóch kierunkach. Na kierunku Budownictwo prowadzono specjalności: Budownictwo wodne (śródlądowe), Budownictwo morskie, a od roku 1994 powołano nową trzecią specjalność - Geotechnikę. Na kierunku Inżynieria Środowiska początkowo istniała poprzednia specjalność: Zopatrzenie w Wodę i Unieszkodliwianie Ścieków i Odpadów, którą zmieniono w roku 1983/84 na bardziej ogólną - Inżynierię Sanitarną. Później, w roku 1986 wprowadzono drugą specjalność: - Gospodarkę wodną.

W ramach inżynierii sanitarnej prowadzono następujące specjalizacje, określające jednocześnie tematykę prac dyplomowych: wodociągi i kanalizacje, oczyszczanie wody i ścieków, ogrzewnictwo

i technikę sanitarną. Natomiast gospodarka wodna obejmuje: systemy wodno-gospodarcze i ochronę zasobów wodnych.

W latach 1983-87 działało również Studium Wieczorowe, gdzie główną specjalnością była Inżynieria Środowiska.

Na podkreślenie zasługuje organizacja i utworzenie w roku 1988 studenckiego Laboratorium Komputerowego, działającego przy Katedrze Hydrauliki i Hydrologii.

Wydział prowadził ponadto Studia Podyplomowe, i tak w roku 1986/87 działało Studium Konstrukcji Pełnomorskich (kierownik: prof. B. Mazurkiewicz), w latach 1990/94 „Energetyka i Środowisko”, w roku 1991 Studium „Ochrona Wód” w roku 1993 Studium „Małe Oczyszczalnie Ścieków”. Kierownikiem wszystkich trzech Studiów był prof. P. Kowalik.

Bardzo ważnym elementem działalności dydaktycznej Wydziału było aktywne włączenie się w Program Tempus, przede wszystkim w zakresie inżynierii środowiska. Głównym realizatorem programu była Katedra Inżynierii Sanitarnej i osobiście prof. P. Kowalik. W ramach tego projektu w latach 1990-93 zorganizowano przy współudziale Uniwersytetu w Roskilde (Dania) i Wolnego Uniwersytetu w Berlinie (Niemcy) kursy interdyscyplinarne dotyczące ochrony środowiska, liczne staże zagraniczne studentów i pracowników, zakupiono sprzęt i książki. Kończącym efektem Programu było utworzenie w Politechnice Gdańskiej Centrum Ochrony Środowiska, działającego od roku akademickiego 1993/94.

W omawianym okresie rozwinęły się znacznie badania naukowe, realizowane przez pracowników Wydziału początkowo w ramach Programów Rządowych, Międzyresortowych i Resortowych, a po ich likwidacji i utworzeniu w roku 1990 Komitetu Badań Naukowych w ramach Grantów. Ogółem w latach 1991-94 uzyskano 25 Grantów.

Sprecyzowano kierunki działalności naukowo - badawczej Wydziału, reprezentowane przez poszczególne Katedry i Zespoły. Wymienić tu można:

- zagadnienie wzajemnego oddziaływania środowiska morskiego, morskich budowli hydrotechnicznych i podłoża, hydrotechniczne konstrukcje portowe, stoczniowe i oceanotechniczne,
- hydroenergetykę, stateczność i bezpieczeństwo budowli piętrzących, gospodarkę wodną,
- stany równowagi granicznej podłoża, parcie i odpór gruntu, nośność i stateczność fundamentów bezpośrednich i na palach oraz konstrukcji oporowych,
- stateczność skarp, dynamikę i stateczność klifów morskich,
- wzmacnianie podłoża gruntowego, składowanie odpadów przemysłowych, oczyszczanie gruntów z zanieczyszczeń przemysłowych,
- badanie przemieszczeń i odkształceń konstrukcji lądowych i hydrotechnicznych,
- modelowanie matematyczne w mechanice płynów i hydrologii, ze szczególnym uwzględnieniem modelowania przepływów nieustalonych wód powierzchniowych i podziemnych,

- modelowanie matematyczne i fizyczne oraz optymalizację procesów w systemach wodociągowych i kanalizacyjnych, budowę oczyszczalni i pompowni, ciepłownictwo,
- zasoby i dynamikę wód podziemnych, mikrobiologię wód podziemnych,
- technologię wody i ścieków.

Bardzo liczącym się efektem prowadzonej przez pracowników Wydziału działalności naukowo-badawczej był w latach 1982-94 druk około 1250 publikacji naukowych, technicznych i popularyzacyjnych. Szereg publikacji i referatów drukowanych było w zagranicznych czasopismach naukowych i materiałach międzynarodowych konferencji i sympozjów (około 30% z całkowitej liczby). Wykazy wszystkich publikacji jak też prowadzonych prac naukowych oraz wykonanych orzeczeń i ekspertyz podane są w corocznych "Raportach" Wydziału Hydrotechniki, wydawanych od 1981 roku.

Wraz z prowadzonymi badaniami następowała rozbudowa laboratoriów. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt powołania w styczniu 1986 r. Laboratorium Budownictwa Wodnego (na bazie istniejącej hali laboratoryjnej), którego kierownikiem został dr inż. J. Geringer. Uporządkowano i oprzyrządowano w aparaturę pomiarową istniejące stanowiska oraz zbudowano wzorcowe stanowisko dydaktyczne z licznymi obiektami hydrotechnicznymi i hydraulicznymi. W roku 1992 utworzono nowe laboratorium „Labosyntec” z unikatową aparaturą do badań geowłóknin i geomembran, ponadto zmodernizowano i rozbudowano laboratorium geotechniki. Unowocześniono również laboratoria inżynierii środowiska.

Laboratorium Hydrauliki i Inżynierii Środowiska

W tym okresie nastąpił znaczny rozwój kadry. 24 pracowników Wydziału uzyskało stopnie doktorskie, 12 stopnie doktora habilitowanego.

Tytuły profesora zwyczajnego otrzymali: prof. B. Mazurkiewicz (1985), prof. P. Kowalik (1989), prof. A. Tejchman (1989), tytuł profesora nadzwyczajnego doc. B. Kozerski (1987), tytuły profesora:

Laboratorium Geotechniki - aparatura do badań trójosiowego ściskania próbek gruntu

doc. W. Odrobiński (1992), doc. A. Żurowski (1992) oraz doc. W. Majewski (1990 w IBW PAN). Na stanowisko profesora zwyczajnego w Politechnice Gdańskiej powołany został prof. B. Kozerski (1993), a na stanowisko profesora nadzwyczajnego w roku 1991 docenci: I. Kulik-Kuziemska, P. Szymkiewicz, W. Subotowicz, M. Topolnicki, B. Zadroga oraz w roku 1994 dr hab. K. Olańczuk-Neyman. Te ostatnie nominacje nastąpiły na podstawie nowej Ustawy o Tytule naukowym i stopniach naukowych z dnia 12.09.1990 roku.

Godnym uwagi jest fakt uzyskania przez Wydział w roku 1989 dodatkowo praw nadawania stopnia doktora nauk technicznych w zakresie inżynierii środowiska.

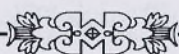
W roku 1993 otwarto Studium Doktoranckie „Geotechnika w Budownictwie i Ochronie Środowiska”, którego kierownikiem został prof. E. Dembicki.

W okresie działania Wydziału Hydrotechniki współpraca z zagranicą była bardzo intensywna. Realizowano ją na podstawie umów o bezpośredniej współpracy naukowej z licznymi uniwersytetami zagranicznymi:

Uniwersytetami niemieckimi w: Aachen, Hanowerze, Kaiserslautern, Karlsruhe, Rostocku, szwedzkimi w Göteborgu, Uppsali, duńskimi w Aalborgu, Roskilde, francuskimi w Grenoble, Nantes, Tuluzie, fińskim w Oulu, jugosłowiańskim (chorwackim) w Zagrzebiu oraz Instytutem Politechnicznym w Leningradzie i Odessie.

Ponadto pracownicy Wydziału wyjeżdżali wielokrotnie do zagranicznych ośrodków na całym świecie jako „Visiting Professor”, w ramach indywidualnych kontaktów i zaproszeń oraz brali udział w międzynarodowych konferencjach, sympozjach, posiedzeniach komitetów itp. Wykaz tych danych zawarty jest w Raportach Wydziału Hydrotechniki.

Od czasu powołania Wydziału Hydrotechniki, po roku 1982 poszczególne Katedry zorganizowały 34 krajowe i zagraniczne konferencje, sympozja i seminaria.

Działalność naukowa i dydaktyczna Wydziału Hydrotechniki, szczególnie w ostatnich latach była ukierunkowana na szeroko pojętą inżynierię środowiska, co łączyło się z ogólnymi trendami światowymi i krajowymi w zakresie ochrony środowiska i ekologii. W wyniku inicjatywy Dziekana i przeprowadzonej na Wydziale dyskusji, Rada Naukowa Wydziału Hydrotechniki na swym posiedzeniu w dniu 20 października 1994 roku podjęła Uchwałę o zmianie nazwy Wydziału na Wydział Inżynierii Środowiska.

Senat Politechniki Gdańskiej na swym posiedzeniu w dniu 25 stycznia 1995 roku zaakceptował zmianę nazwy, a Rektor zatwierdził proponowaną nazwę Zarządzeniem Nr 3 z dnia 30.01.1995r. Istniejąca struktura Katedralna Wydziału pozostaje bez zmian, za wyjątkiem zmiany nazwy Katedry Hydrogeologii i Zaopatrzenia w Wodę na Katedrę Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej.

Przedstawiona historia i działalność Wydziału Hydrotechniki wskazuje, że od początku swego istnienia stanowił on silną i wyróżniającą się jednostkę Politechniki Gdańskiej oraz był liczącym się w kraju i za granicą ośrodkiem naukowym. Osiągnięcia Wydziału i poszczególnych jego Katedr stanowią istotny wkład do nauki i techniki w reprezentowanych dziedzinach. Należy podkreślić, że Wydział kształci swoich studentów na światowym poziomie, a jego absolwenci osiągają uznanie i wysokie pozycje w gospodarce krajowej oraz nauce.

Ogółem, w okresie wpierw Wydziału Budownictwa Wodnego, Instytutu Hydrotechniki a następnie, Wydziału Hydrotechniki tj. w latach 1952-94 wydano 3023 dyplomy studiów dziennych (345 inżynierskie, 2678 magisterskie), oraz 664 dyplomy studiów wieczorowych (646 inżynierskie, 18 magisterskie). Łącznie na Wydziale obroniło prace doktorskie 112 osób, w tym 67 pracowników własnych, a prace habilitacyjne 56 osób, z tego 17 pracowników własnych.

Jako jeden z nielicznych w swojej specjalności w kraju Wydział posiada prawa do nadawania stopni doktora nauk technicznych oraz doktora habilitowanego w dziedzinie budownictwa oraz doktora nauk technicznych w dziedzinie inżynierii środowiska. W toku załatwiania jest sprawa habilitowania w tym zakresie. Komitet Badań Naukowych przyznał Wydziałowi Kategorię A.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że z grona profesorskiego Wydziału 5 profesorów było Rektorami Politechniki Gdańskiej (St. Hućkel 1954-56, W. Balcerski 1956-60, T. Biernacki 1975-78, E. Dembicki 1984-87, B. Mazurkiewicz 1987-90) a 3 profesorów Prorektorami (T. Biernacki 1969-75, B. Mazurkiewicz 1981-84, B. Kozerski 1987-90). Ponadto w latach 1978-81 prof. T. Biernacki pełnił funkcję Vice Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Na koniec należy podkreślić, że do rozwoju i osiągnięcia tak wysokiej pozycji naukowej i dydaktycznej Wydziału w całej jego historii przyczynili się przede wszystkim jego pracownicy. Z licznego grona ludzi zasłużonych i znanych, na wymienienie w tym miejscu zasługuje przynajmniej czterech, już niestety nieżyjących profesorów: prof. Wacław Balcerski, prof. Romuald Cebertowicz, prof. Stanisław

Hueckel i prof. Witold Tubielewicz. To oni stworzyli podstawy utworzonego w roku 1952 samodzielnego Wydziału Budownictwa Wodnego i przyczynili się do szybkiego jego rozwoju oraz uznania w kraju i za granicą. Byli oni nie tylko wysokiej klasy naukowcami, ale jednocześnie wspaniałymi ludźmi, o których się nie zapomina. Wymienić tu jeszcze trzeba prof. Karola Pomianowskiego, pierwszego Dziekana Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej, który od początku doceniał znaczenie budownictwa wodnego i morskiego w gospodarce i nauce oraz prof. Tomasza Biernackiego pełniącego liczne wysokie funkcje w administracji nauki.

Od 15 lutego 1995 roku zaczyna się kolejny etap historii Wydziału, przymijającego nową nazwę Wydziału Inżynierii Środowiska i ukierunkowanie dalszej jego działalności naukowej i dydaktycznej w tym szeroko pojętym zakresie. Przyczyni się to z pewnością do dalszego rozwoju Wydziału.

"W najbliższych latach priorytetowe zadania Wydziału w dydaktyce powinny objąć doskonalenie i rozszerzenie programów oraz form nauczania, celem dostosowania się do wymogów nowoczesnej inżynierii środowiska, a także wyraźne podniesienie poziomu kształcenia. Ponadto dążyć będzie do zwiększenia liczby studentów i co za tym idzie dalszego rozwoju laboratoriów i bazy materialnej Wydziału. Dodatkowe formy nauczania powinny objąć uzupełniające studia i kursy podyplomowe oraz aktywniejsze uczestnictwo w programach międzynarodowego kształcenia.

W dziedzinie badań naukowych zostanie położony nacisk na wzrost efektywności wykorzystania środków przeznaczonych na badania, a także podejmowanie interdyscyplinarnych tematów badawczych.

Ważną działalnością Wydziału będzie w dalszym ciągu organizowanie krajowych i międzynarodowych konferencji i sympozjów naukowych".

Istotnym problemem będzie zachowanie dotychczasowej pozycji Wydziału poprzez odmładzanie i rozwój kadry naukowej, w celu znalezienia następców sporej grupy zasłużonych profesorów, którzy w niedalekiej przyszłości odejdą na emeryturę. (z wystąpienia obecnego Dziekana Wydziału Inżynierii Środowiska prof. M. Topolnickiego z okazji uroczystości 50-lecia Wydziału Hydrotechniki).

Uroczystość 50-lecia Wydziału Inżynierii Środowiska

Andrzej Tejchman

WYDZIAŁ MECHANICZNY

Rys historyczny 50-lecia

Jubileusz 50-lecia Wydziału Mechanicznego w polskiej technicznej uczelni akademickiej - Politechnice Gdańskiej, i zarazem przypadająca 50. rocznica wyzwolenia i powrotu Gdańska do Macierzy, stanowią historyczną i podniosłą uroczystość obchodów rocznicowych Uczelni i Wydziału Mechanicznego.

Nie łatwe były początki Wydziału Mechanicznego tak jak Politechniki Gdańskiej, która powstała 50 lat temu w zniszczonej działaniach wojennymi uczelni.

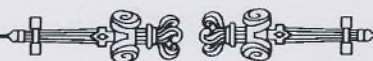
Pierwszy rektor Politechniki Gdańskiej prof. dr inż. Stanisław Łukasiewicz, były profesor Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, kierownik Katedry Maszyn Dźwigowych Wydziału Mechanicznego powierzył organizację Wydziału Mechanicznego kierownikowi Katedry Silników Spalinowych prof. dr. inż. Karolowi Taylorowi (byłemu profesorowi i długoletniemu dziekanowi Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej). Na stanowisko pomocnika dziekana Wydziału Mechanicznego powołano prof. dr. inż. Wiktora Wiśniowskiego, kierownika Katedry Teorii Maszyn Ciepłych.

Pierwszoplanowymi zadaniami Wydziału Mechanicznego było zorganizowanie dziekanatu, utworzenie struktury katedralnej i obsady kierowniczej, przeprowadzenie rekrutacji na pierwszy rok studiów oraz wyznaczenie terminu rozpoczęcia zajęć dydaktycznych. Wiele pracy i trudu należało włożyć w przygotowanie sal wykładowych, kreślarni i laboratoriów. Bardzo użyteczne i pomocne okazało się ocalałe przed zniszczeniem należące do Wydziału Laboratorium Maszynowe. W tym właśnie laboratorium powstała pierwsza elektrownia, która przekazywała energię elektryczną dla miasta i portu gdańskiego oraz dla potrzeb całej uczelni. W pomieszczeniach laboratorium urzędowała także delegacja ministerstwa ds. organizacji uczelni oraz inne jednostki organizacyjne Wydziału Mechanicznego i Wydziału Budowy Okrętów.

Nauka podobnie jak na pozostałych wydziałach rozpoczęła się 22. października 1945 r. O dużym zainteresowaniu młodzieży studiami technicznymi świadczył fakt, że w pierwszym roku akademickim na Wydziale Mechanicznym rozpoczęło studia 404 studentów, co stanowiło 25% ogólnego stanu studiujących. Rekrutowali się oni głównie z powracających z frontu i obozów jenieckich żołnierzy, partyzantki, byłych więźniów obozów koncentracyjnych, absolwentów tajnego nauczania oraz studentów, którym studia przerwała wojna. Spontaniczny ruch młodzieży odzwierciedlał potrzeby utworzenia uczelni i zapotrzebowania na kadrę inżynierską potrzebną do odbudowy zniszczonego kraju.

Wielkie znaczenie dla Wydziału miało pozyskanie wybitnych naukowców i dydaktyków. Byli to i przedwojenni profesorowie

z Politechniki Lwowskiej i Warszawskiej, Uniwersytetu Jagiellońskiego i Wileńskiego, dzięki którym uczelnia gdańska mogła wypracować swój własny styl pracy i zwyczaje akademickie oparte na tradycjach polskich przedwojennych uczelni technicznych cieszących się wielkim uznaniem w kraju i za granicą. Do nich należy zaliczyć pierwszych organizatorów Wydziału Mechanicznego i kadrę uczestniczącą w tworzeniu struktury uczelni. Wśród wielkich autorytetów grona naukowego, którzy zostali wpisali się w pierwszych kartach historii Wydziału Mechanicznego w 1945 r. znajdują się profesorowie Politechniki Lwowskiej:

prof. dr n.t. Maksymilian Tytus Huber - światowej sławy uczony, wybitny specjalista z dziedziny mechaniki i wytrzymałości materiałów, były prezes Akademii Nauk Technicznych,

prof. Edward Tadeusz Geisler - konstruktor - technolog i specjalista z dziedziny obrabiarek do metali i zagadnień technologicznych, w 1945 r. objął funkcję prorektora Politechniki Gdańskiej,

prof. Adolf Polak - konstruktor pierwszych budowanych w Polsce przedwojennej wysokoprężnych silników spalinowych,

prof. Stanisław Łukasiewicz - specjalista z dziedziny maszyn dźwigowych, w 1945 r. został mianowany pierwszym rektorem Politechniki Gdańskiej,

prof. Władysław Floriański - kierownik Lwowskiej Szkoły Przemysłowej, konstruktor samolotów jeszcze przed pierwszą wojną światową, wykładowca przedmiotów ogólnokształcących, utalentowany w wielu dziedzinach sztuki głównie malarstwa i poezji,

prof. Wiktor Wiśniowski - specjalista z zakresu termodynamiki,

prof. Witold Około-Kulak - specjalista z dziedziny teorii maszyn cieplnych.

Z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie wywodzili się:

prof. Stanisław Turski docent UJ, przewodniczący delegacji Ministerstwa Oświaty wchodzącej w skład grupy operacyjnej do spraw Gdańska i Politechniki Gdańskiej, pierwszy prorektor Politechniki Gdańskiej, a od 1946 r. jej rektor,

prof. Arkadiusz Piekara docent UJ, wybitny naukowiec z dziedziny fizyki w czasie wojny uczestnik AK-owskiego ruchu oporu, przyczynił się do rozszyfrowania tajemnic rakiety V-2 i przesłania w 1943 roku dokumentacji do Londynu.

Z Politechniką Warszawską związani byli:

prof. Michał Broszko - dziekan Wydziału Mechanicznego PW, wybitny uczony z dziedziny hydromechaniki i maszyn wodnych, w latach przedwojennych posiadał zaszczytny tytuł członka rzeczywistego Polskiej Akademii Umiejętności,

prof. Karol Taylor - pierwszy dziekan Wydziału Mechanicznego PW oraz kierownik Katedry Silników Spalinowych PW, w 1945 r. powołany został na pierwszego dziekana Wydziału Mechanicznego Politechniki Gdańskiej,

prof. Mieczysław Dębicki - były kierownik grupy konstrukcyjnej Biura Studiów Państwowych Zakładów Inżynierii w Warszawie,

konstruktor samochodów osobowych i ciężarowych, od kwietnia 1945 r. uczestniczył w pracach grupy operacyjnej ds. organizacji transportu w Gdańsku,

prof. Marian Sienkowski - były kierownik badania stali w Instytucie Metaloznawstwa przy Politechnice Warszawskiej i równocześnie wykładowca w Wyższej Szkole Wojsk Inżynieryjnych w Warszawie.

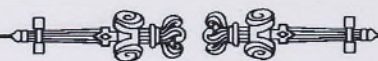
Dla Wydziału Mechanicznego podjęli również pracę kierownicy katedr Turbin Parowych i Spalinowych oraz Kotłów Parowych i Maszynoznawstwa. Mieściły się one w Laboratorium Maszynowym, lecz organizacyjnie podporządkowane były Wydziałowi Budowy Okrętów. Byli to prof. Robert Szewalski - były profesor Katedry Turbin Parowych i Spalinowych Politechniki Lwowskiej, organizator ewakuacji repatriantów ze Lwowa, oraz prof. Antoni Kozłowski - były długoletni inżynier i kierownik Dozoru Kotłów w Warszawie.

Do powyższej czołówki autorytetów naukowych należy wpisać również wyróżniających się młodych naukowców, którzy w krótkim czasie zdobyli tytuły profesorskie na Politechnice Gdańskiej. Byli to: prof. Jarosław Naleszkiewicz - z Warszawskiego Instytutu Badań Lotniczych specjalista z dziedziny mechaniki i wytrzymałości materiałów, prof. Józef Wysocki - z Instytutu Aerodynamicznego Politechniki Warszawskiej, prof. Włodzimierz Mermon - z Politechniki Lwowskiej specjalista z dziedziny technologii, prof. Marian Piątek - z Politechniki Lwowskiej specjalista z dziedziny mechaniki i wytrzymałości materiałów, prof. Roman Stefek - z Politechniki Lwowskiej specjalista z zakresu wytrzymałości materiałów.

Prof. Maksymilian Tytus Huber ze studentami

Do tej grupy należy także zaliczyć byłych konstruktorów przemysłu maszynowego. Są to inżynierowie konstruktorzy budowy

maszyn: Henryk Więckiewicz, Tadeusz Gerlach, Kazimierz Zygmunt, Władysław Krzyżanowski, Alfred Rachalski, którzy później dołączyli do składu grona profesorskiego na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej.

Prawdziwą ozdobę i chlubę Wydziału Mechanicznego stanowiła osoba prof. Maksymiliana Tytusa Hubera. Obok prof. M.T. Hubera wielkim autorytetem cieszył się prof. Michał Broszko, prof. Edward Tadeusz Geisler i prof. Adolf Polak.

Tak spotykali się w Gdańsku, po sześcioletniej przerwie wojennej, przedstawiciele dwóch pokoleń, nierzadko mistrz i uczeń, którzy zasiadali jako członkowie Rady Wydziału Mechanicznego.

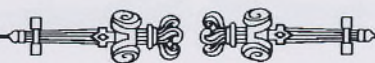
W początkowej fazie organizacji Wydział Mechaniczny należał do największych w uczelni. W jego skład wchodziły trzy oddziały: ogólnokonstrukcyjny, samochodowy i technologiczny oraz będący w stadium organizacji lotniczy.

Wydział Mechaniczny bardzo prędko przysposobił się do podjęcia podstawowych swych funkcji, stawiając sobie następujące cele i zadania:

- ogólne przygotowanie inżynierów mechaników, konstruktorów, eksploataatorów i technologów, w oddziałach konstrukcji i eksploatacji maszyn oraz mechanicznej technologii maszyn,
- specjalizacyjne przygotowanie inżynierów w nowych działach, nie prowadzonych przed wojną, a niezbędnych w nowej powojennej rzeczywistości gospodarczej Polski i postępu technicznego w zakresie budowy maszyn i mechanizacji pracy,
- uwzględnienie w organizacji naukowej i dydaktycznej, regionalnych potrzeb i perspektyw gospodarczych nadmorskiego pasa kraju.

Przystępując do realizacji powyższych zadań i celów, Wydział Mechaniczny utworzył oddziały, sekcje i katedry a nie istniejące przed wojną na polskich uczelniach technicznych niezbędne wobec potrzeb życia gospodarczego kraju. Były to: Oddziały Maszyn Rolniczych i Mechanizacji Rolnictwa, Maszyn do Obróbki Drewna; Sekcje Maszyn Budowniczych ze szczególnym uwzględnieniem maszyn do robót ziemnych i wodnych, Lotnictwa oraz Katedrę Maszyn dla Przerobu Płodów Rolnych.

Z chwilą rozpoczęcia zajęć dydaktycznych w pierwszym roku akademickim 1945/1946, w skład Wydziału Mechanicznego wchodziły następujące katedry: Matematyki (prof. Stanisław Turski) - kierownik katedry, Fizyki (prof. Arkadiusz Piekara), Mechaniki Technicznej (prof. Maksymilian T. Huber), Wytrzymałości Materiałów i Wyższych Zagadnień Mechaniki (prof. Maksymilian T. Huber), Rysunku Technicznego (prof. Władysław Florjański), Obróbki Metali (inż. Ludwik Eker), Budowy Obrabiarek do Metali (prof. Edward T. Geisler), Teorii Maszyn Ciepłych (prof. Wiktor Wiśniowski), Pomiarów, Badań Maszyn i Gospodarki Ciepłej (prof. Antoni Kozłowski), Elementów Maszyn (prof. Adolf Polak), Budowy Maszyn Dźwigowych i Przenośnikowych (prof. Stanisław Łukasiewicz), Silników Spalinowych (prof. Karol Taylor), Hydromechaniki i Budowy Turbin Wodnych (prof. Michał Broszko), Budowy Pojazdów Mechanicznych (prof. Mieczysław Dębicki), Aerodynamiki (prof. Józef Wysocki),

Ekonomii Politycznej (prof. Zdzisław Grabski), Organizacji Pracy Umysłowej i Psychotechniki (prof. Janusz Schwarz), Metaloznawstwa i Materiałoznawstwa (prof. Marian Sienkowski), Turbin Parowych i Spalinowych (prof. Robert Szewalski), Kotłów Parowych (prof. Antoni Kozłowski).

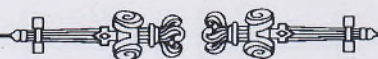
W 1948 r. działalność rozpoczęły katedry: Budowy Parowozów i Maszyn Parowych (vacat), Budowy Obrabiarek do Drewna (vacat), Budowy Maszyn Budowlanych (vacat), Budowy Maszyn do Przerobu Płodów Rolnych (vacat), Konstrukcji i Budowy Płatowców (wykł. Tadeusz Sołtyk), Budowy Maszyn Rolniczych (prof. Michał Sołtan), Technologii Materiałów Maszynowych (prof. Jan Miś).

Oficjalna inauguracja pierwszego roku akademickiego 1945/1946 odbyła się 9. kwietnia 1946 r. Wykład inauguracyjny na temat „Technika współczesna a wiedza przyrodnicza” wygłosił jeden z największych ówczesnych uczonych z dziedziny mechaniki, senior prof. Maksymilian Tytus Huber. Wszyscy zebrani zgotowali prof. M.T. Huberowi żywiołową owację. Wśród niemilkających oklasków i okrzyków, rektor prof. Stanisław Turski ogłosił wtedy rok akademicki 1945/1946 - pierwszy rok pracy polskiej Politechniki Gdańskiej - za otwarty.

Prof. Władysław Floriański podczas pierwszych zajęć z rysunku technicznego w nowo zorganizowanej kreslarni

Chwila ta zapisała się na trwałe w pamięci wszystkich uczestników tej uroczystości. Po pięćdziesięciu latach odtwarzamy jej historyczne znaczenie w nowej sytuacji politycznej i przekazujemy następnym pokoleniom społeczności akademickiej, aby pamięć o tych wydarzeniach służyła obecnym i przyszłym członkom społeczności akademickiej.

Kolejne lata na uczelni i na Wydziale Mechanicznym - to lata usuwania zniszczeń wojennych i rozbudowy oraz dostosowania się do wzrastających potrzeb szkolenia kadry inżynierskiej dla rozbudowującego się przemysłu maszynowego. Również pilną potrzebą było szkolenie i rozwój kadry naukowej dla uczelni i zakładów naukowych, do pracy dydaktyczno-wychowawczej i prac naukowo-badawczych. Ażeby sprostać tym zadaniom wprowadzone zostały w roku akademickim 1948/1949 studia dwustopniowe, inżynierskie i magisterskie.

Współpraca naukowo-techniczna poszczególnych katedr Wydziału Mechanicznego z zakładami przemysłowymi rozpoczęła się od chwili powstania uczelni i rozwijała się w miarę upływu lat. Nowe koncepcje i rozwiązania konstrukcyjne w różnych dziedzinach i specjalnościach przynosiły zamierzony cel i wzbogacały polską gospodarkę narodową. W krótkim czasie przy katedrach Wydziału Mechanicznego powstały zakłady naukowo-badawcze rozwijające działalność naukowo-badawczą i konstrukcyjno-technologiczną biorąc udział w opracowywaniu nowych projektów dla rozbudowującego się przemysłu polskiego. Ambitne zespoły naukowe i konstruktorskie powstałe przy katedrach Wydziału Mechanicznego wykonały w pierwszym dziesięcioleciu istnienia uczelni wiele projektów, które zostały zrealizowane i rozwinięte nie tylko na skalę krajową ale i europejską. Do nich należy zaliczyć poważne osiągnięcia naukowo-techniczne następujących katedralnych zespołów konstrukcyjnych:

Prof. Adolf Polak z zespołem w kreslarni

Katedra Elementów Maszyn w latach 1946-1955 podjęła pionierską pracę w dziedzinie konstrukcji maszyn okrętowych. Zespół konstrukcyjny tej katedry pod kierunkiem prof. Adolfa Polaka opracował

projekt konstrukcyjny pierwszej polskiej głównej okrętowej maszyny parowej typu ML 8a o mocy 1300 KM. Maszyna została wykonana w Hucie ZGODA w Świętochłowicach na Śląsku i zamontowana na pierwszym polskim statku pełnomorskim rudowęglowcu s/s SOLDEK, zbudowanym w Stoczni Gdańskiej i przekazanym do eksploatacji w 1949 r. Do budowanych następnych większych jednostek morskich, w katedrze opracowane były konstrukcje nowszych napędów głównych m.in. maszyna główna typu MC 10a o mocy 1650 KM, turbina okrętowa na parę odłotową typu TP8 o mocy 700 KM, które w połączeniu zwiększyły moc napędową statków do wielkości 2350 KM. Zespół katedralny zaprojektował wiele innych mechanizmów okrętowych, które zostały wdrożone do produkcji i montowane na statki.

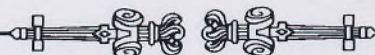
Katedra Kotłów Parowych w swoim zespole pod kierunkiem prof. Antoniego Kozłowskiego opracowała projekt okrętowego kotła parowego, który został wdrożony do produkcji i montowany na statki typu SOLDEK eliminując zakupy kotłów parowych za granicą.

Mapka trasy wycieczki Koła Naukowego Mechaników "Śladami Stara" - 1948 r.

W 1946 r. zespołowi konstrukcyjnemu **Katedry Pojazdów Mechanicznych** pod kierunkiem prof. Mieczysława Dębickiego powierzono opracowanie dla nowopowstałego i rozwijającego się przemysłu samochodowego w Polsce, projektu pierwszego po wojnie polskiego samochodu ciężarowego o ładowności 3,5 t. Samochód ten wszedł do masowej produkcji pod nazwą STAR 20 w zakładach staszowskich.

Katedra Budowy Obrabiarek do Metali kierowana przez prof. Edwarda Tadeusza Geislera wykonała dla przemysłu obrabiarkowego szereg projektów maszyn, które zostały wdrożone do produkcji jako polskie obrabiarki do metali m.in. frezarka obwiedniowa do kół zębatach, wiertarka stożkownica do blach okrętowych, wiertarka promieniowa itp. Z zakresu technologii budowy maszyn opracowano wiele projektów z dziedziny zespołów samochodowych, silników spalinowych,

wirników turbinowych itp. Zespół technologiczny pod kierunkiem prof. E.T. Geislera, w którym uczestniczyli profesorowie: Włodzimierz Mermon, Stanisław Horiszny i Stanisław Miłoś opracowali wiele projektów nowych zakładów przemysłowych i prowadzili badania w dziedzinie automatyzacji obrabiarek.

Katedra Turbin Parowych i Spalinowych pod kierunkiem prof. Roberta Szewalskiego zaprojektowała pierwszą polską turbinę parową typu TP2 o mocy 2300 KW w odpowiedzi na duże zapotrzebowanie na turbiny parowe polskiej energetyki. W następnych latach powstały dalsze typy turbin z przeznaczeniem dla energetyki krajowej i na eksport. Produkcja tych turbin odbywała się w Zakładach ZAMECH w Elblągu.

Katedra Hydromechaniki i Budowy Turbin Wodnych pod kierunkiem prof. Michała Broszko opracowała wiele nowych konstrukcji turbin wodnych, które zostały wyprodukowane dla elektrowni wodnych w różnych miejscowościach na terenie kraju.

Katedra Budowy Maszyn Dźwigowych i Przeladunkowych kierowana przez prof. Stanisława Łukasiewicza utrzymywała ścisły kontakt z życiem gospodarczym kraju. Zespół katedralny opracował projekty urządzeń przeladunkowych i dźwigów dla portów morskich, stoczni i przemysłu krajowego. Pracownicy katedry sprawowali nadzór wykonawstwa i odbioru importowanych dźwigów pływających i dźwigów portowych.

Katedra Silników Spalinowych - w Katedrze opracowano dokumentację techniczną wysokoprężnych silników spalinowych przeznaczonych na kutry rybackie pod nazwą PUCK. Na tej bazie uruchomiono antyimportową produkcję tych silników w Puckich Zakładach Mechanicznych.

Pierwsze powojenne dziesięciolecie wykazało bardzo intensywną współpracę wszystkich katedr Wydziału Mechanicznego z rozwijającym się przemysłem krajowym w różnych gałęziach gospodarki narodowej. Jednocześnie prawie wszystkie katedry wydziału miały liczne powiązania z uczelniami krajowymi, jak również z zagranicznymi placówkami naukowymi. Kierownicy i pracownicy naukowcy katedr bardzo często brali udział w konferencjach naukowych, krajowych i międzynarodowych oraz opublikowali wiele prac i artykułów w różnych dyscyplinach naukowych. Wygłosili wiele referatów i odczytów na sympozjach i konferencjach problemowych. Zdobywali stopnie i tytuły naukowe. Przekazywali swą wiedzę młodej kadrze naukowo-dydaktycznej, której rozwój przebiegał pomyślnie i zadowalająco.

W dalszych dziesięcioleciach Wydział Mechaniczny przechodził różne fazy i przeobrażenia strukturalno-organizacyjne. W 1956 r. nastąpił podział Wydziału Mechanicznego na dwa wydziały o nazwach: **Wydział Maszynowy i Wydział Technologii Maszyn**.

W tej strukturze organizacyjnej nastąpiły zmiany ustrojów katedralnych.

W 1956 r. na Wydziale Maszynowym powstały katedry: Mechaniki Teoretycznej (prof. Marian Piątek), Wytrzymałości Materiałów (doc. Jerzy Rutecki), Części Maszyn z Zakładami Części Maszyn

i Rysunku Technicznego (z. prof. Kazimierz Zygmunt), Teorii Mechanizmów (doc. Alfred Rachalski), Teorii Maszyn Ciepłych (prof. Jan Madejski), Pomiarów Maszynowych (z. prof. Feliks Sauter), Turbin Wodnych i Hydromechaniki (prof. Władysław Krzyżanowski), Maszyn Parowych Tłokowych (prof. Adolf Polak), Silników Spalinowych (prof. Karol Taylor), Pojazdów Mechanicznych z Zakładami Samochodów i Ciągników oraz Techn. Napraw i Obsługi Techn. (prof. Mieczysław Dębicki), Maszyn Dźwigowych i Przenośnikowych (prof. Stanisław Łukasiewicz), Maszyn Budowniczych (z. prof. Stanisław Przedpełski), Chłodnictwa (prof. Roman Lipowicz).

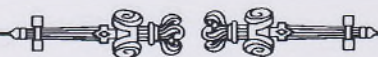
Wydział Technologii Maszyn w roku 1956 posiadał następujące katedry: Matematyki II (doc. Bronisław Czerwiński), Ekonomii Politycznej (mgr Adam Skrzypek), Technologii Materiałów Maszynowych (z. prof. Jan Miś), Metaloznawstwa i Obróbki Ciepłej (prof. Marian Sienkowski), Spawalnictwa z Zakładami Spawalnictwa i Spawalnictwa Okrętowego (prof. Leon Dreher), Obróbki Metali Skrawaniem (prof. Włodzimierz Mermon), Obrabiarek do Metali z Zakładami Obrabiarek do Metali i Automatyzacji Produkcji oraz Ekonomiki i Organizacji Przemysłu Maszynowego (prof. Edward Tadeusz Geisler), Technologii Maszyn z Zakładami Technologii Maszyn i Miernictwa Warsztatowego (prof. Włodzimierz Mermon), Mechanicznej Technologii Drewna (prof. Mieczysław Janiczek), Obrabiarek do Drewna (prof. Ryszard Siemiński).

Następna zmiana struktury organizacyjnej uczelni na wydziale dokonana została w 1965 r. Polegała ona na zmianie dotychczasowych nazw wydziałów i wprowadzeniu częściowych integracji i przesunięć w strukturze katedralnej. Nowe nazwy wydziałów określone zostały następująco: **Wydział Budowy Maszyn** (w miejsce Wydziału Maszynowego) i **Wydział Mechaniczny Technologiczny** (w miejsce Wydziału Technologii Maszyn).

W skład każdego wydziału wchodziło po 10 katedr wraz z zakładami naukowymi podobnie jak w poprzedniej strukturze organizacyjnej z roku 1956.

W powyższych okresach organizacyjnych wydziałów wszystkie katedry i zakłady naukowe brały czynny udział w życiu naukowym i gospodarczym kraju. Wyrazem tego były wykonywane liczne prace w różnych Sekcjach Polskiej Akademii Nauk, Instytutów Resortowych, Towarzystw Naukowych, w pracach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i działalności Stowarzyszeń Branżowych Naczelnej Organizacji Technicznej. Wieloletnia współpraca wydziałów z licznymi zakładami przemysłowymi była bardzo bogata i różnorodna, a liczba tematów i opracowań stanowiła poważny dorobek naukowo-badawczy i wdrożeniowy.

Największe zmiany organizacyjne nastąpiły w 1969 r. całkowitej likwidacji uległy wszystkie katedry, w miejsce których utworzono większe jednostki naukowo-dydaktyczne pod nazwą instytuty. Każdy instytut dzielił się na mniejsze jednostki dydaktyczne zwane zakładami, natomiast w dziedzinie prac naukowych tworzone były zespoły badawcze, które działały w ramach instytutów.

Na Wydziale Budowy Maszyn powstały dwa instytuty wraz z odpowiednimi zakładami dydaktycznymi:

- Instytut Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów z Zakładami: Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów, Maszyn i Urządzeń Przemysłu Spożywczego, Turbin Wodnych i Pomp, Podstaw Konstrukcji Maszyn oraz Maszyn Roboczych i Pojazdów Mechanicznych.
- Instytut Techniki Ciepłej posiadał Zakłady: Teorii Maszyn Ciepłych i Kotłów Parowych, Pomiarów Ciepłych, Maszyn Ciepłych Tłokowych oraz Chłodnictwa.

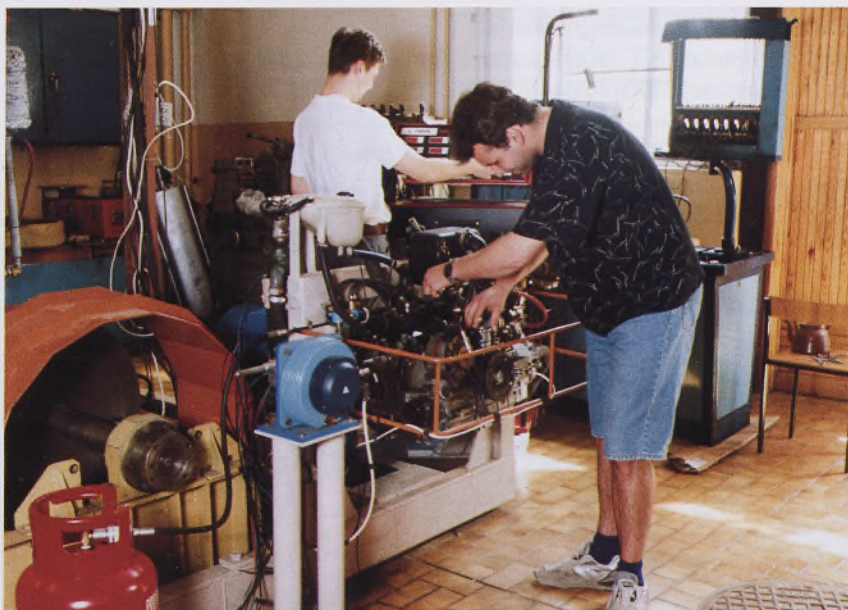
Otwarcie Laboratorium Zakładu Podstaw Konstrukcji Maszyn 15.10.1977 r.

Na Wydziale Mechanicznym Technologicznym powstały również dwa instytuty z odpowiednimi zakładami:

- Instytut Technologii Materiałów Maszynowych i Spawalnictwa: Zakład Technologii Metali i Metaloznawstwa, Spawalnictwa oraz Specjalistyczne Laboratorium Środowiskowe Badań Materiałów.
- Instytut Technologii Budowy Maszyn z Zakładami: Obrabiarek i Obróbki Metali Skrawaniem, Technologii Maszyn, Maszyn i Urządzeń do Drewna i Tworzyw Sztucznych oraz Organizacji Produkcji i Przemysłu Maszynowego.

W latach 1974 i 1979 następowały zmiany w ilości i nazwach zakładów w powyższych instytutach.

W 1983 r. struktura organizacyjna Wydziału Budowy Maszyn uległa zasadniczej zmianie. Nastąpiła likwidacja instytutów i ponownie przywrócono system katedralny. W nowej strukturze organizacyjnej wydziału powołanych zostało sześć katedr: Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn, Maszyn Roboczych, Pojazdów i Napędów Hydraulicznych,

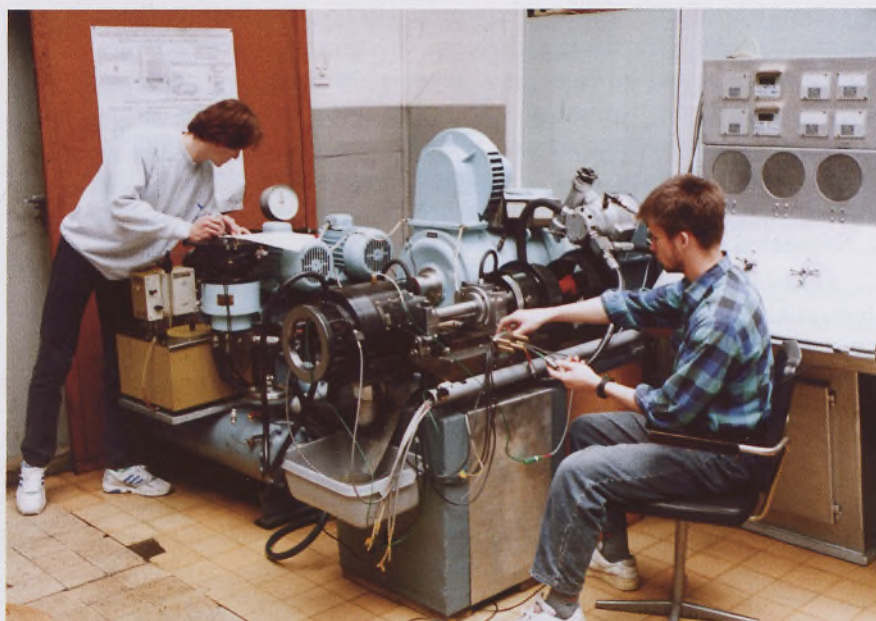

Stanowisko badawcze z silnikiem Cinquecento 704

Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów, Silników Spalinowych i Sprężarek, Techniki Ciepłej, Turbin Wodnych i Pomp.

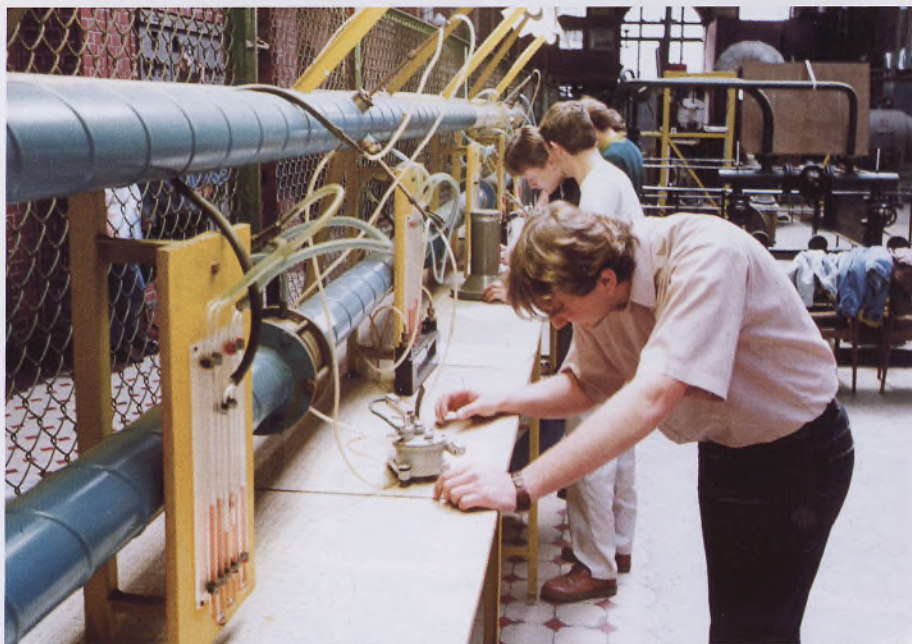
Wydział Mechaniczny Technologiczny trwał dalej w strukturze instytutowej. Dopiero w 1990 r. wydział ten zmienił swoją nazwę na:

Wydział Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji, do którego włączony został trzeci Instytut Organizacji i Zarządzania wraz

W pełni skomputeryzowane stanowisko badania hydrodynamicznych łożysk wzdłużnych

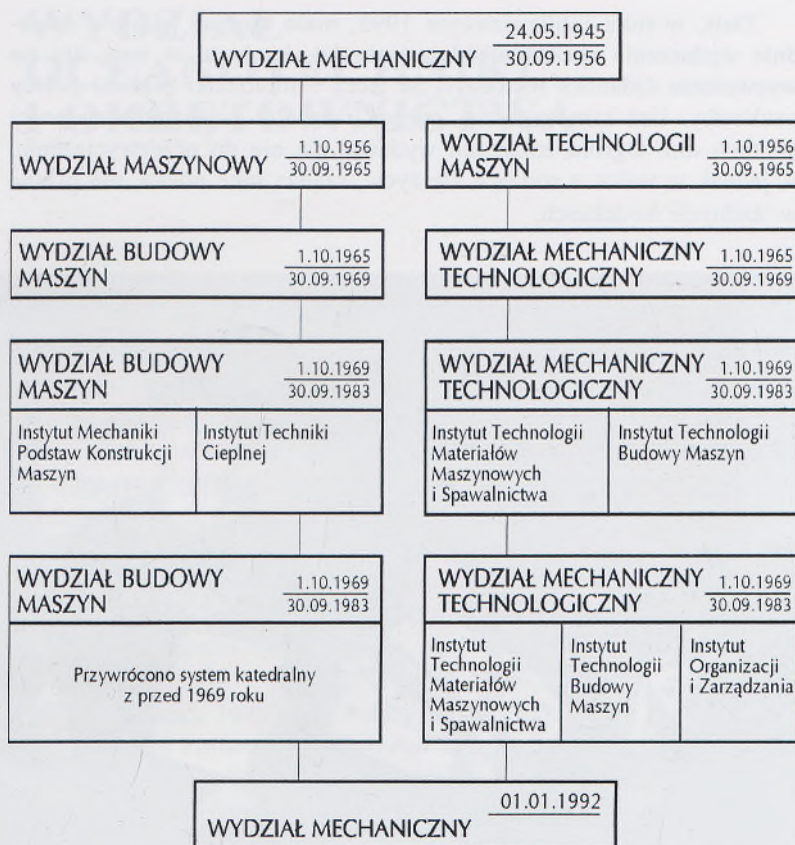
z zakładami: Organizacji i Projektowania Przemysłu Elektromaszynowego, Organizacji i Projektowania Przemysłu Okrętowego, Ekonomiki i Organizacji Eksploatacji, Ergonomii i Badania Pracy, Inżynierii Systemów.

Laboratorium Katedry Techniki Ciepłej

W wyniku kolejnych zmian i przeobrażeń wydział powrócił do początkowej nazwy jaka przyjęta została przy powołaniu Politechniki Gdańskiej w 1945 r. Od 1 stycznia 1992 r. Wydział Budowy Maszyn i Wydział Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji połączyły się ze sobą i powstał jeden **Wydział Mechaniczny**, w który przyjęty został jednolity system katedralny. Ostatnia struktura organizacyjna Wydziału Mechanicznego dokonana została w 1995 r. i przedstawia się następująco - funkcję dziekana pełni prof. A. Balawender, funkcje prodziekanów: dr hab. Z. Walczyk, dr hab. inż. J. Knyszewski, dr inż. J. Kłopotki.

Aktualnie w skład Wydziału wchodzi następujące Katedry: Hydrauliki i Pneumatyki (prof. Andrzej Osiecki), Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów (prof. Edmund Wittbrodt), Pojazdów i Maszyn Roboczych (dr hab. Jerzy Ejsmont), Silników Spalinowych i Sprężarek (prof. Marian Cichy), Techniki Ciepłej (prof. Wiesław Pudlik), Maszyn Wirnikowych i Mechaniki Płynów (prof. Romuald Puzyrewski), Technologii Maszyn i Automatyzacji Produkcji (prof. Włodzimierz Przybylski), Technologii Materiałów Maszynowych i Spawalnictwa (prof. Mieczysław Myśliwiec), Metaloznawstwa i Obróbki Ciepłej (prof. Zbigniew Zaczek), konstrukcji i Eksploatacji Maszyn (doc. Olgierd Olszewski), Zakład Maszyn Przemysłu Spożywczego (doc. dr hab. inż. Jan Knyszewski).

Struktura Wydziału Mechanicznego Politechniki Gdańskiej od 1945 r.

Obecnie Wydział Mechaniczny kształci w dwóch kierunkach: Mechanika i Robotyka. Liczba studentów Wydziału Mechanicznego w roku akademickim 1994/95 osiągnęła 1131. Wydział posiada uprawnienia nadawania stopni naukowych, doktora i doktora habilitowanego w zakresie „Budowa i Eksploatacja Maszyn”. Stan pracowników naukowo-dydaktycznych w roku jubileuszowym 1995 wynosi: 22 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 156 nauczycieli akademickich.

W 1992 roku władze uczelni powierzyły Wydziałowi Mechanicznemu wyłączne zarządzanie Oddziałem w Elblągu. Zwiększyło ono zakres zadań finansowych i organizacyjnych oraz odpowiedzialność za kształcenie i samodzielne kierowanie oddziałem.

Kadra Wydziału skupiona w 10 katedrach współpracuje z wieloma zakładami przemysłowymi w całym kraju i wykonuje prace naukowo-badawcze o światowym poziomie, wnosząc trwały wkład w rozwój nauk technicznych. Działalność naukowa pracowników wywiera duży wpływ na podwyższenie jakości kształcenia studentów przez zastosowanie nowoczesnej wiedzy teoretycznej i praktycznej, przy wzbogaconej bazie laboratoryjnej i komputerowej.

Dziś, w roku jubileuszowym 1995, mało kto już pamięta dokładnie wydarzenia sprzed pięćdziesięciu lat, kiedy to w parę dni po wyzwoleniu Gdańska wkroczyli na teren Politechniki pierwsi polscy naukowcy. Ileż samozaparcia, energii i zapału wymagały trudności tamtych dni. Ogrom zniszczeń wydawał się nie do przezwyciężenia. A jednak w walce o rodzące się życie, rządzą inne prawa, nie pisane w żadnych kodeksach.

Obchody Jubileuszu 50-lecia Wydziału Mechanicznego

Kiedy teraz wspominamy tamte czasy, zdumiewający staje się fakt bezinteresownego poświęcenia w tworzeniu uczelni i wznowieniu z ruin polskich miast i fabryk. Była to wtedy wspólna sprawa, wspólna troska i wspólne dobro. Wspomnienia tamtych dni i fakty pięćdziesięcioletniej działalności uczelni, wydziału, katedr i zakładów, niech staną się źródłem i natchnieniem skrupulatnych zapisów na kartach historii i niech będą przykładem godnym naśladowania, na dziś i na jutro, dla nas i następnych pokoleń. Wszystkim, którzy odeszli od nas na zawsze, składamy wyrazy najgłębszego szacunku, uznania i hołdu.

Edward Gill

WYDZIAŁ OCEANOTECHNIKI I OKRĘTOWNICTWA

Kuźnia okrętowców

Cofając się w przeszłość, do początków istnienia uczelni technicznej w Gdańsku, można dostrzec, że od momentu jej powstania istniała silna tradycja kształcenia inżynierów budowy okrętów. W 1904 roku wśród sześciu wydziałów Królewskiej Politechniki powołano również Wydział Budowy Okrętów i Maszyn Okrętowych. Wydział Budowy Okrętów istniał także na Politechnice Wolnego Miasta Gdańska, a jego absolwentami byli znani profesorowie okrętowcy: Aleksander Potyrała, Józef Kaźmierczak oraz Witold Urbanowicz - twórca architektury okrętów. Studiowali na nim późniejszy rektor Politechniki Gdańskiej, okrętowiec, profesor Jerzy Doerffer oraz prof. Janusz Staszewski - znany projektant statków.

Na początku 1939 roku Polacy utracili możliwość kształcenia się na ówczesnej Politechnice Wolnego Miasta Gdańska, więc próbowano zorganizować Wydział Okrętowy na Politechnice Warszawskiej. Skończyło się tylko na projekcie, w którego realizacji przeszkodziła wojna. W okresie okupacji, w roku 1943/44 na tajnej Politechnice Warszawskiej zorganizowano, z inicjatywy tajnego Dowództwa Marynarki Wojennej „Alfa” w Warszawie, kurs aplikacyjny budowy okrętów. Miało to duże znaczenie dla tworzonego w 1945 roku Wydziału Budowy Okrętów.

Po zakończeniu II wojny światowej i uzyskaniu 500-kilometrowego dostępu do morza, wraz z dużymi miastami portowymi: Gdańskiem, Gdynią i Szczecinem, stała się oczywista konieczność powołania do życia Wydziału Budowy Okrętów. Na gruzach zniszczonego w 1945 roku Gdańska powstała Politechnika Gdańska w której, od samego początku, ważną rolę miał zajmować właśnie nasz Wydział. Kiedy 5 i 6 kwietnia 1945 roku, czyli 5 dni po wyzwoleniu do Gdańska przybyła grupa operacyjna, w jej składzie znajdował się okrętowiec - Stanisław Szymański, przedwojenny student Politechniki Wolnego Miasta Gdańska. Prof. Aleksander Rylke, organizator i pierwszy dziekan naszego Wydziału po wojnie, tak udokumentował ważne chwile tworzenia Wydziału: „Jako ten, który zna sprawę Wydziału od samych jego zaczątków, tj. od wiosny roku 1945, mogę stwierdzić z całą pewnością, że przez cały czas powstawania, a następnie istnienia Wydziału, jedynym urzędem resortowym, jaki ujawnił prawdziwe zainteresowanie... jego losami był Departament Morski ówczesnego Ministerstwa Żeglugi i Handlu Zagranicznego pod kierownictwem jego dyrektora Jana Wojnara. Przy gorącym poparciu z jego strony, zabiegi obecnego prof. A. Potyrały, jako inicjatora właściwego, zostały uwieńczone w ówczesnym Ministerstwie Oświaty

skutkiem o tyle pomyślnym, że w dekreście Krajowej Rady Narodowej o kreowaniu Politechniki Gdańskiej zostało przewidziane utworzenie Wydziału Budowy Okrętów”.

Problemy związane z organizowaniem Wydziału w 1945 roku były ogromne. Brakowało wszystkiego, ale najbardziej istotne dla rodzącego się Wydziału, były braki kadrowe. Profesorów było niewielu, a zajęcia często były prowadzone przez studentów, którzy zetknęli się z okrętownictwem nieco wcześniej. Pierwszym studentem Politechniki Gdańskiej, a jednocześnie „asystentem młodszym przy kierowniku Wydziału Budowy Okrętów komandorze inż. A. Rylke „był Jerzy Wiśniewski, późniejszy docent dr inż. i wieloletni kierownik Katedry Projektowania, Konstrukcji i Wytrzymałości Kadłuba Okrętu, na „Okrętowym”.

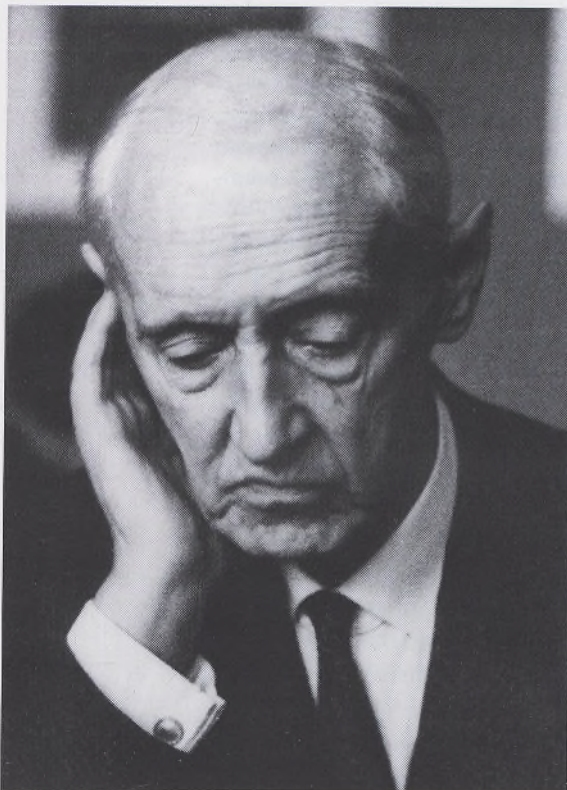

Zaświadczenie wydane 6 maja 1945 r. Stanisławowi Szymańskiemu - członkowi grupy operacyjnej

Po długich i trudnych uzgodnieniach powołano katedry Wydziału. I tu pomogła możliwość odwołania się do przeszłości. Teoria okrętu, architektura okrętu, maszyny okrętowe i projektowanie okrętu z kursu tajnego na Politechnice Warszawskiej stały się dyscyplinami podstawowymi rodzącego się Wydziału. Kierownikami tych katedr zostali wykładowcy z Warszawy: inż. A. Potyrała twórca powojennego Technikum Budowy Okrętów „Conradinum” i jego pierwszy dyrektor, komandor inż. H. Sipowicz (absolwent Instytutu Politechnicznego w St. Petersburgu) i komandor inż. A. Rylke (absolwent Wydziału Okrętowego Szkoły Inżynierów Marynarki Wojennej w Kronsztadzie). Zmarłego wcześniej inż. M. Berensa zastąpił inż. J. Kaźmierczak (absolwent Wydziału Budowy Okrętów Politechniki

Wolnego Miasta Gdańska). Silna osobowość organizatorów Wydziału, ich wykształcenie, doświadczenie i ogromna pracowitość sprawiły, że Wydział bardzo szybko rozwijał się i prężniał.

Prof. Aleksander Rylke
- doktor honoris causa Politechniki Gdańskiej

Wykłady na pierwszym roku studiów rozpoczęły się 22 października 1945 roku dla około 150 przyjętych studentów. Zasoby Wydziału w chwili uruchomienia studiów były bardzo skromne. Dotyczyło to m.in. wszelkich pomieszczeń Wydziału. Prof. A. Rylke, jako dziekan, urzędował w lokalu laboratorium maszynowego. Tam zresztą odbywały się liczne zajęcia. Reszta pracowników Wydziału nie posiadała własnych, chociażby skromnych, miejsc pracy. Wspomniany już doc. dr. inż. Jerzy Wiśniewski był wówczas asystentem, jak sam wspomina, „do wszystkiego”.

Przybywający na Wydział studenci zdawali egzamin kwalifikacyjny. Byli wśród nich studenci okupacyjnej Politechniki Warszawskiej, tej oficjalnej, uruchomionej jako Wyższa Szkoła Techniczna. Było ich 60. Byli także dawni studenci gdańscy, których kwalifikowała i egzaminowała specjalna komisja. Byli też absolwenci Warszawskiego Liceum Okrętowego, kilku oficerów marynarki wojennej oraz osoby które studiowały okrętownictwo

przed wojną lub podczas wojny i brakowało im tylko dyplomu. Spośród nich pierwsi otrzymali dyplomy Wydziału Budowy Okrętów Politechniki Gdańskiej: inż. inż. J. Pacześniak i J. Hordyjewski. Następnie przystępowali do dyplomu koledzy Garnuszewski, Szymański, Sadowy i Grochowski.

Wielu studentów wręcz ze szkolnymi kwalifikacjami okrętowymi przyjęto do pracy na Wydziale w charakterze asystentów. Ich starsi koledzy, inżynierowie lub prawie inżynierowie, byli potrzebni przede wszystkim w przemyśle. Politechnika była ich drugim miejscem pracy. Stałą młodszą kadrę Wydziału stanowili studenci absolwenci Liceum Okrętowego.

Warunki pracy były bardzo trudne. Z powodu bardzo silnych mrozów i braku opału pierwsze ferie Bożego Narodzenia rozpoczęły się 15 grudnia 1945 roku i trwały aż do 27 stycznia 1946 roku. Wcześniej doszło do demonstracji licznej grupy studentów Politechniki pod „województwem”. Jak wspomina jeden ze współorganizatorów demonstracji, późniejszy wieloletni dyrektor Instytutu Okrętowego i kierownik Katedry Hydromechaniki Okrętu prof. dr hab.inż. Lech Kobyliński, uczestników było znacznie więcej. Demonstracja została

spowodowana brakiem węgla oraz nie przyznaniem przez władze wojewódzkie paczek żywnościowych. Stawka żywnościowa wynosiła wówczas ok. 7 zł na osobę dziennie. Dla porównania, (cena zniżkowego biletu tramwajowego wynosiła 50 groszy).

Później Wydział wprowadził się na trzecie piętro gmachu głównego PG, gdzie znalazły miejsce pierwsze lokale katedr Wydziału. W Katedrze Budowy i Projektowania Okrętów (lokal po prof. Erbachu) gromadzono zaczątek majątku Wydziału i Katedry: książki, krzywki, ciężarki, przyborniki, giętki i inne zdobycze zbierane i otrzymywane różnie. Wiele pomocy naukowych znajdowano w rumowiskach, śmieciach i zakamarkach zdewastowanej Politechniki.

Dnia 16.03.1946 roku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Oświaty, powołano następujący zespół katedr Wydziału i ich kierowników: Architektury Okrętów oraz Mechaniki Wiązań Okrętowych (prof. nadzw. inż. Aleksander Potyrała), Teorii Okrętu i Napędu Okrętowego (z-ca prof. mgr inż. Józef Kaźmierczak), Budowy i Projektowania Okrętów (prof. zw. dr inż. Aleksander Rylke), Budowy i Projektowania Statków Rzecznych i Małych Morskich (vacat do roku 1962), Zastosowania i Użytkowania Maszyn Okrętowych (prof. kontrak. mgr inż. Hilary Sipowicz), Elektrotechniki Okrętowej (z-ca prof. mgr inż. Henryk Markiewicz), Meteorologii Morskiej i Przyrządów Nawigacyjnych (prof. kontrak. mgr inż. Józef Woźnicki), Kotłów Parowych i Maszynoznawstwa (prof. nadzw. mgr inż. Antoni Kozłowski), Turbin Parowych, Spalinowych i Sprężarek Wirujących (prof. nadzw. dr inż. Robert Szewalski), Budowy Pomp (vacat do roku 1956), Spawalnictwa

Zespół biura konstrukcyjnego i wytwórni turbin ZAMECHU z członkami komisji odbiorczej pierwszej turbiny TK 50
W środku inż. A. Piechota, prof. R. Szewalski i prof. S. Perycz

i wykonywania Ustrojów Stalowych (z-ca prof. mgr inż. Leon Dreher), oraz Mechaniki (vacat do roku 1950).

W roku 1952 powołano cztery nowe katedry: Siłowni Okrętowych (z-ca prof. mgr inż. Janusz Staliński), Maszyn i Urządzeń Okrętowych Pomocniczych (z-ca prof. mgr inż. Tadeusz Gerlach), Chłodnictwa (z-ca prof. mgr inż. Roman Lipowicz) oraz Technologii Budownictwa Okrętowego (z-ca prof. mgr inż. Jerzy Doerffer). Natomiast po zlikwidowaniu wcześniej wspomnianej Katedry Zastosowania i Użytkowania Maszyn Okrętowych powołano w 1956 r. Katedrę Mechaniki Ustrojów Okrętowych - prof. zw. dr inż. Jarosław Naleszkiewicz. W latach 1953-64 było ciągle wiele zmian organizacyjnych w Politechnice, w wyniku których przeniesiono z Wydziału Budowy Okrętów na inne wydziały Politechniki następujące katedry: Elektrotechniki Okrętowej (na Wydział Elektryczny), Spawalnictwa i Wykonywania Ustrojów Stalowych (na Wydział Mechaniczny Technologiczny), Chłodnictwa (na Wydział Budowy Maszyn), Budowy Pomp (na Wydział Budowy Maszyn) oraz Kotłów Parowych i Maszynoznawstwa (na Wydział Budowy Maszyn). W tym też okresie zlikwidowano Katedrę Meteorologii Morskiej i Przyrządów Nawigacyjnych oraz zmieniono nazwy niektórych katedr Wydziału.

W roku 1953, po nagłej śmierci prof. J. Kaźmierczaka, Katedrę Teorii Okrętów objął wówczas z-ca prof. mgr inż. Lech Kobyliński.

W związku z reorganizacją Uczelni, od dnia 1.X.1969 r. działalność dydaktyczną Wydziału Budowy Okrętów przejął Instytut Okrętowy, działający na prawach wydziału. Instytut Okrętowy posiadał wówczas 10 katedr, wraz z zakładami naukowymi o tych samych nazwach, a mianowicie: Katedrę Konstrukcji Okrętów (prof. kontrak. mgr inż. Wojciech Orszulok), Maszyn Ciepłych Wirnikowych (prof. zw. dr hab. inż. Robert Szewalski), Mechaniki (prof. nadzw. mgr inż. Józef Wysocki), Mechaniki i Ustrojów Okrętowych (prof. zw. dr hab. inż. Józef Więckowski), Okrętowych Urządzeń Pomocniczych (doc. mgr inż. Tadeusz Gerlach), Projektowania Okrętów (prof. nadzw. mgr inż. Janusz Staszewski), Siłowni Okrętowych (prof. nadzw. mgr inż. Janusz Staliński), Statków Śródlądowych i Specjalnych (prof. nadzw. mgr inż. Jerzy Pacześniak), Technologii Okrętów (prof. zw. dr inż. Jerzy Doerffer) oraz Teorii Okrętów (prof. zw. dr hab. inż. Lech Kobyliński).

Kadrę Wydziału zasililo wtedy wielu specjalistów z przemysłu m.in. prof. nadzw. mgr inż. Janusz Staszewski i prof. nadzw. mgr inż. Jerzy Pacześniak. Ponadto z Wydziału Mechanicznego Technologicznego Politechniki przeszedł na Wydział Budowy Okrętów m.in. prof. zw. dr hab. inż. Józef Więckowski. Z Politechniki Częstochowskiej przybył na Wydział doc. dr hab. inż. Andrzej Wszelaczyński a z Francji dołączył prof. zw. dr inż. Michał Lunc.

Na samodzielnych pracowników nauki Wydziału przeszli m.in. prof. zw. dr inż. Stefan Perycz, prof. zw. dr hab. inż. Lech Kobyliński i mgr inż. Walerian Dobromirski, wówczas profesor kontraktowy. W tym okresie nominację na docentów uzyskali kolejni pracownicy naukowcy Wydziału: doc. dr inż. Jerzy Wiśniewski, doc. dr inż. Przemysław Urbański, doc. dr inż. Stefan Wewiórski, doc. dr

inż. Wiesław Welnicki, doc. dr inż. Stanisław Kubera, doc. dr inż. Lucjan Palasik, doc. dr inż. Zbigniew Puchaczewski, doc. dr inż. Mieczysław Krężelewski, doc. dr inż. Lesław Buczkowski, doc. dr inż. Miłosz Frąckowiak, doc. dr inż. Witold Kurski i doc. dr inż. Stanisław Sobkowski. Większość wymienionych powyżej osób odegrała dużą rolę w dalszym rozwoju Wydziału, będąc na trwałe z nim związana do dzisiaj.

Niestety w minionych latach Wydział stracił wielu pracowników, z różnych przyczyn. Zmiany organizacyjne Politechniki Gdańskiej pociągnęły za sobą przejście na inne Wydziały 6 samodzielnych pracowników nauki m.in. prof. nadzw. dr inż. Henryka Markiewicza, prof. nadzw. mgr inż. Romana Lipowicza i prof. dr hab. inż. Mieczysława Myśliwca. Ponadto prof. zw. dr inż. Jarosław Naleszkiewicz przeszedł do Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie, doc. dr hab. inż. Andrzej Wszelaczyński do Politechniki Częstochowskiej, prof. nadzw. dr inż. Michał Łunc do Politechniki Warszawskiej i Polskiej Akademii Nauk w Warszawie a mgr inż. Walerian Dobromirski (wówczas z-ca profesora) do pracy w przemyśle, później do Politechniki Wrocławskiej.

Złożenie kamienia węgielnego pod nowy budynek Wydziału Okrętowego

Wcześniej w 1960 roku na emeryturę przeszli: prof. zw. dr inż. Aleksander Rylke (zmarł w roku 1968) i prof. nadzw. mgr inż. Hilary Sipowicz (zmarł w roku 1969).

W wyniku wielu zmian Wydział posiadał w sierpniu 1969 roku 19 profesorów i docentów w tym: 1 profesora zwyczajnego (ze stopniem doktora n.t.), 9 profesorów nadzwyczajnych (w tym 2 ze stopniem doktora habilitowanego, i ze stopniem doktora n.t.), 9 docentów (w tym 8 ze stopniem doktora n.t.). Dalszą obsadę naukowo - dydaktyczną Wydziału stanowiło 35 pracowników.

Instytut Okrętowy podobnie jak Wydział Budowy Okrętów, od początku, nie posiadał katedr reprezentujących podstawowe dyscypliny naukowe. Potrzeby dydaktyczne w tym zakresie były zaspakajane przez reprezentujące te dyscypliny katedry na innych wydziałach Politechniki. Z kolei, katedry Wydziału Budowy Okrętów prowadziły szereg zajęć dydaktycznych na następujących Wydziałach: Budowy Maszyn, Mechanicznym Technologicznym i Elektrycznym, w zakresie swych specjalności.

W ciągu ostatnich 50-ciu lat swej działalności dydaktycznej Wydział wykształcił około 3500 inżynierów okrętowców. Od początku swego istnienia w 1945 roku do dnia 1 września 1994 roku liczba uzyskanych na Wydziale dyplomów wzrosła do: 2617 magisterskich (w tym 344 dla obcokrajowców), 820 inżynierskich, 197 doktorów nauk technicznych (w tym 38 dla obcokrajowców) i 31 habilitacji.

Nie sposób wymienić nazwisk wszystkich twórców i kontynuatorów Wydziału, którzy poprzez swą działalność dydaktyczną i naukowo-badawczą przyczynili się do jego rozkwitu na przestrzeni minionego półwiecza. Wydział posiada w swym dorobku wybitne osiągnięcia naukowo-badawcze, na skalę międzynarodową, do których zaliczyć można m.in.: opracowanie oryginalnej techniki wodowania bocznego przez prof. zw. dr inż. Aleksandra Rylke, za którą Profesor otrzymał nagrodę państwową I stopnia w roku 1952; opracowanie połówkowej metody budowy statków przez prof. zw. dr inż. Jerzego Doerffera, za którą profesor uzyskał nagrodę państwową I stopnia w roku 1970; opracowanie pierwszej polskiej turbiny parowej (prof. zw. dr hab. inż. Robert Szewalski), nad którą prace wstępne rozpoczęto w 1948 roku a zakończono je w roku 1952.

Wśród innych znakomych osiągnięć naukowo-badawczych Wydziału, wynikających z rozległej współpracy z przemysłem, można

Wodowanie kapsuły ratowniczej opracowanej w Katedrze Technologii Okrętów kierowanej przez prof. Jerzego Doerffera

z pewnością wymienić: prace dotyczące projektowania konstrukcji pontonów i doków pływających prowadzonych w ówczesnej Katedrze Projektowania Konstrukcji i Wytrzymałości Okrętów, opracowanie konstrukcyjno technologiczne jednostek pływających wykonanych z tworzyw sztucznych, prace nad kapsułą ratowniczą, prace dotyczące pojazdów podwodnych - Katedra Technologii Okrętów, badania i projektowanie jednostek szybkich (wodoloty, poduszkowce, ślizgi) - Katedra Hydromechaniki Okrętów, kompleksowe badania w zakresie siłowni okrętowych - Katedra Siłowni Okrętowych, projektowanie konstrukcyjno-technologiczne w zakresie wyposażenia okrętowego - Katedra Urządzeń Okrętowych, prace projektowe dotyczące turbin gazowych i automatyki okrętowej - Katedra Maszyn Ciepłych i Wirnikowych i wiele innych.

Wydział prowadził zawsze rozległą współpracę z wieloma uniwersytetami zagranicznymi m.in. w St. Petersburgu, Kaliningradzie, Berlinie, Hamburgu, Rostocku, Bremen, Aachen, Londynie, Glasgow czy Newcastle. Udział pracowników Wydziału w międzynarodowych konferencjach i sympozjach oraz członkostwo w międzynarodowych organizacjach (np. Międzynarodowa Organizacja Morska IMO w Londynie) i stowarzyszeniach świadczyło zawsze o renomie naszego Wydziału w kraju i zagranicą.

Badania modelowe prowadzone na Jezioraku

Uznanie Politechniki w kraju i zagranicą to w znacznym stopniu także zasługa pracowników „Okrętowego”.

Okrętownictwo, a w tym Wydział, ma znaczny udział w rozwoju Politechniki Gdańskiej. Trzech naszych profesorów pełniło zaszczytne i odpowiedzialne funkcje rektora i prorektora Politechniki Gdańskiej tj. prof. zw. dr hab. inż. R. Szewalski (rektor PG w latach 1951-1954), prof. nadzw. mgr inż. J. Stalinski (rektor PG w latach 1970-1975) i prof. zw. dr inż. J. Doerffer (rektor PG w latach 1981-

1984). Doc. dr inż. Wiesław Welnicki pełnił funkcję prorektora ds. Nauczania w latach 1972-1981. Trzech naszych profesorów obdarzono godnością najwyższą naszej społeczności akademickiej i tytułem doktora honoris causa Politechniki Gdańskiej tj. prof. zw. dr inż. A. Rylke, prof. zw. dr hab. inż. R. Szewalski i prof. zw. dr inż. J. Doerffer. Czterech profesorów naszego Wydziału otrzymało godność i tytuł doktora honoris causa innych uczelni: prof. zw. dr inż. Jerzy Doerffer, prof. dr hab. inż. Lech Kobyliński, prof. nadzw. Janusz Staliński i prof. zw. dr hab. inż. Robert Szewalski.

Prof. Robert Szewalski i prof. Jerzy Doerffer

W 1990 roku, po wniosku Rady Wydziału z dnia 10.04.90 do JM Rektora PG Instytut Okrętowy został przekształcony w obecnie istniejący Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa Politechniki Gdańskiej. Dzisiaj Wydział posiada 10 jednostek organizacyjnych w tym 8 katedr i 2 zakłady. Są to:

Katedra Technologii Okrętów i Obiektów Oceanotechnicznych (dr hab. inż. K. Rosochowicz, prof. nadzw. PG) Specjalizuje się obecnie m.in. w badaniach nowych rozwiązań konstrukcji kadłubów okrętowych i opracowywaniem urządzeń do sterowanej komputerowo diagnozy kształtu wielkowymiarowych sekcji płaskich oraz dalszym rozwoju systemu fakultatywnego kształcenia kadr technologicznych dla przemysłu okrętowego i jego zaplecza laboratoryjno-technologicznego,

Katedra Hydromechaniki Okrętu (prof. dr hab. inż. M. Krężelewski) Prowadzi prace badawcze w zakresie m.in. prognozowania charakterystyk napędowych statków, hydromechanicznych podstaw projektowania szybkich środków transportu wodnego, symulacji numerycznej manewrów statków, bezpieczeństwa żeglugi i ochrony środowiska

morskiego oraz zintegrowanych systemów do hydromechanicznego projektowania obiektów pływających.

Zatokowy, stalowy kuter rybacki zbudowany w Katedrze Technologii Okrętów - 1995 r.

Katedra Silowni Okrętowych i Obiektów Oceanotechnicznych (prof. dr inż. A. Brandowski) Pracuje m.in. nad komputerowym programem doboru układu napędowego silnik-prądnica-śruba, nowymi koncepcjami i projektami energooszczędnych silowni statków towarowych, projektowaniem numerycznym pracy instalacji okrętowych, modyfikacją algorytmów i programów doboru silników wolnoobrotowych oraz metodą określania zapotrzebowania wody słodkiej na statkach morskich.

Katedra Urządzeń Okrętowych i Obiektów Oceanotechnicznych (dr hab. inż. J. Krępa, prof. nadzw. PG) Prowadzi intensywne prace badawcze m.in. w zakresie rozdzielaczy hydraulicznych, dokumentacją nowych rozwiązań wciągarek oceanograficznych, z napędem hydraulicznym, dokumentacją nowych rozwiązań mechanizmów śrub nastawnych małej mocy oraz dokumentacją nowych rozwiązań mechanizmów obrotu żurawików, dźwigów i manipulatorów pokładowych.

Katedra Automatyki Okrętowej i Napędów Turbinowych (prof. dr hab. inż. Z. Domachowski) Prowadzi prace badawcze m.in. nad projektowaniem, konstrukcją i eksploatacją turbin parowych i gazowych w systemach energetycznych konwencjonalnych i jądrowych, stacjonarnych i trakcyjnych, analizą dynamiki układów energetycznych, w tym układów sterowania, układów napędowych i systemów energetycznych, dynamiki i automatyki zespołów turbodoładowujących silniki spalinowe wysokoprężne i ekspertyzami technicznymi dotyczącymi cieplnych maszyn wirnikowych i ich układów sterowania.

Katedra Mechaniki Konstrukcji i Wytrzymałości Okrętu (doc. dr inż. W. Kurski) Specjalizuje się m.in. w drganiach maszyn i linii wałów na podatnych fundamentach oraz badaniach zmęczenia konstrukcji, zastosowaniu teorii powłok do analizy wytrzymałości,

nośności i drgań kadłuba, hydrosprężystości i jej zastosowaniu w mechanice konstrukcji okrętowych i oceanotechnicznych a także w wytrzymałości konstrukcji w stanach awaryjnych.

Katedra Techniki Głębinowej (prof. dr hab. inż. J.Kozłowski) Specjalizuje się m.in. w badaniach stosowanych w dziedzinie techniki głębinowej, opracowywaniu środków technicznych do usuwania rozlewów ropy na wodach otwartych i osłoniętych, pracach projektowych i konsultingowych oraz w pracach polegających na filmowaniu oraz fotografowaniu podwodnym.

Katedra Materiałoznawstwa Okrętowego (prof. dr hab. inż. K. Cudny) Prowadzi badania m.in. nad nowymi materiałami dla okrętownictwa, opracowaniem ramowych technologii przetwarzania nowych stopów metali przeznaczonych na kadłuby okrętowe oraz skłonnościami do pęknięć spawalniczych i odporności na korozję.

Dwa wspomniane zakłady to:

Zakład Projektowania Okrętów i Obiektów Oceanotechnicznych (dr inż. B. Oleksiewicz) Prowadzi badania m.in. nad zastosowaniem metod optymalizacji w metodyce projektowania okrętów, systemami do komputerowego projektowania statków, komputerową analizą i optymalizacją hydrodynamiczną kształtu kadłuba okrętu oraz komputerową wizualizacją w projektowaniu okrętów.

Zakład Technik Informatycznych (dr inż. S. Zieliński) Specjalizuje się m.in. w analizie kierunków rozwoju informatyki i jej zastosowań, systemach komputerowego wspomagania projektowania (CAD), bazach danych i systemach ekspertowych oraz zastosowaniu technik informatycznych w okrętownictwie.

"Szkoła kapitanów" w Iławie
Model promu "KOŁOBRZEG"

Wspomniane Wydziały Budowy Okrętów i Maszyn Okrętowych (1904), Wydział Budowy Okrętów (1945), Instytut Okrętowy (1969) i obecny Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa poprzez swoją odrębność i pewną nieodmienność mimo upływu czasu, nadawały i nadają Politechnice Gdańskiej tę specyficzną cechę związaną z kształceniem inżynierów budowy OKRĘTÓW i OBIEKTÓW OCEANOTECHNICZNYCH.

Wydział skupiał w swej działalności zawsze całość wielostronnej, a nawet interdyscyplinarnej, problematyki okrętownictwa. Obecnie Wydział wkracza również w wybrane zagadnienia oceanotechniki. Specyfiką Wydziału był zawsze wysoki poziom nauczania.

Od roku akademickiego 1989/90 kształcenie studentów odbywa się według zmienionego, nowego programu o nazwie „oceanotechnika”. Przy zachowaniu, przejściowo, dotychczasowego układu specjalności: budowa okrętów, maszyny i siłownie okrętowe i urządzenia okrętowe, zwiększono liczbę kierunków dyplomowania. Rozszerzony program studiów, poza tradycyjnym zakresem kształcenia, obejmuje m.in.: projektowanie i budowę urządzeń oraz tworzenie technologii eksploatacji żywych zasobów morza i zasobów mineralnych mórz i oceanów, energetykę morską i ochronę środowiska morskiego. Wydział zmierza także do rozpoczęcia kształcenia w zakresie techniki głębinowej w powiązaniu z oceanotechnicznymi obiektami posadowionymi. Program kształcenia jest i będzie modernizowany, m.in. poprzez zwiększenie liczby przedmiotów wybieralnych przez studentów, co umożliwia szybsze i lepsze dostosowanie programu do potrzeb gospodarki morskiej. Atrakcyjność studiów na „Okrętowym” powiększa rozwinięte już kształcenie w zakresie komputerowego wspomagania projektowania, organizacji produkcji i zarządzania. Obecnie, i w przeszłości, studia na naszym Wydziale są atrakcyjne

Budynek Wydziału Oceanotechniki i Okrętownictwa

dla bardzo wielu, w tym, obcokrajowców z Afryki, Ameryki Południowej i Środkowej, a także z niektórych krajów Europy.

Polscy absolwenci naszego Wydziału pracują, mając często ekspozycyjne pozycje zawodowe i majątkowe, dosłownie na całym świecie. Okazuje się to m.in. przy okazji zjazdów członków stowarzyszenia Korab International, skupiającego absolwentów Wydziału czynnych za granicą.

Od początku roku akademickiego 1992/93 rozpoczęliśmy kształcenie na studiach inżynierskich, trwających 3,5 roku, równoległe, obok dotychczasowych studiów magisterskich. Obejmują one obecnie trzy następujące specjalności: technologii i konstrukcji jednostek pływających, energetyczną oraz zarządzania i marketingu w gospodarce morskiej. Studenci specjalności „zarządzanie i marketing w gospodarce morskiej”, po ukończeniu 3,5-letnich studiów inżynierskich na naszym Wydziale, mogą kontynuować studia magisterskie na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej.

Uroczyste posiedzenie Rady Wydziału z okazji 50-lecia powstania Wydziału - maj 1995 r.

Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa kształci obecnie około 750 studentów. Na pierwszy rok studiów w roku akademickim 1994/95 przyjęto 309 osób, w tym 144 na studia magisterskie oraz 165 na studia inżynierskie. Ponadto, w miarę potrzeby, na zlecenie przemysłu Wydział organizuje studia podyplomowe i kursy uzupełniające.

W 1924 roku studenci polscy utworzyli Koło Studentów Techniki Okrętowej Politechniki Gdańskiej „KORAB”, które należy do najstarszych na Politechnice Gdańskiej. Członkowie koła m.in. uczestniczą z powodzeniem w odbywających się co roku regatach pojazdów wodnych napędzanych siłą mięśni ludzkich, Waterbike Regatta.

Warunkiem należytego poziomu nauczania, uwzględniającego stały rozwój nauki i techniki, jest poziom naukowy nauczycieli akademickich. Wydział zatrudnia obecnie 5 osób z tytułem profesora, 10 osób

ze stopniem doktora habilitowanego oraz 33 osoby ze stopniem doktora nauk technicznych. Wydział prowadzi liczne badania naukowe wykonywane m.in. w ramach projektów (grantów) przyznanych przez Komitet Badań Naukowych, zarówno tzw. projektów badawczych, jak i celowych (wykonywanych na potrzeby instytucji gospodarczych i samorządowych, wespół z nimi).

Przynależność pracowników Wydziału do międzynarodowych stowarzyszeń naukowych (np. IMO) oraz udział w projektach europejskiego programu współpracy naukowej TEMPUS podnosi prestiż Politechniki na arenie międzynarodowej. Międzynarodowe znaczenie ma działalność Fundacji Bezpieczeństwa Żeglugi i Ochrony Środowiska, powołanej wspólnie przez Politechnikę Gdańską, Wyższą Szkołę Morską w Gdyni oraz Gminę Iława, która dzięki wyspecjalizowanemu ośrodkowi na jeziorze Siltm m.in. kształci kapitanów żeglugi wielkiej, głównie spoza Polski.

Wydział posiada rozwiniętą współpracę zarówno z przemysłem stocznym i żegluga, instytucjami z nimi związanymi, instytucjami obronności, jak i przemysłem turbinowym i energetycznym oraz instytucjami samorządowymi. Pochodzące z tej współpracy środki finansowe pokrywają w znacznej części koszty działalności Wydziału. Bliskie związki z gospodarką kraju sprawiają, że Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa Politechniki Gdańskiej odgrywa, tak jak w przeszłości, znaczącą rolę w rozwoju gospodarczym regionu nadmorskiego Polski.

Zmienia się z dnia na dzień rola Wydziału w rozwoju Politechniki, nauki i gospodarki. Jest to konsekwencją m.in. zmian zachodzących w zasięgu i sposobach eksploatacji, ochrony mórz i oceanów oraz reform zachodzących w naszym kraju. W związku z tym bezustannym zmianom ulega proces kształcenia inżynierów na naszym Wydziale, wyrażający się chociażby powstawaniem coraz to nowych specjalności. Przekształcenia Wydziału powodują, że studiowanie na „Okrętowym” staje się coraz bardziej atrakcyjne. Nie zapominajmy, że stopień tej atrakcyjności zależy w znacznej części od polityki morskiej III Rzeczypospolitej, także i od nas samych. Polska, przez wieki szukająca dostępu do morza, powinna tej atrakcyjności sprostać.

Mirosław Gerigk

Jubileuszowy Medal Pamiątkowy - 1995 r.

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA I EKONOMII

Historia Wydziału

Wydział Zarządzania i Ekonomii jest najmłodszym wydziałem na Politechnice Gdańskiej. Powstał w dniu 1 września 1993 r. na mocy decyzji Senatu Politechniki Gdańskiej. Mylny byłby jednak pogląd, że w swej strukturze i programie był na Politechnice Gdańskiej tworem całkowicie nowym. Idea kształcenia inżynierów w zakresie organizacji produkcji i kierowania zapoczątkowana w okresie międzywojennym w Politechnice Warszawskiej i w Politechnice Lwowskiej została przeniesiona do Politechniki Gdańskiej przez grupę profesorów już w 1945 roku. W ramach Wydziału Mechanicznego w programie studiów znalazły się przedmioty z zakresu organizacji, kierownictwa, planowania warsztatowego i ekonomiki przedsiębiorstw.

W roku 1956 stworzono formalne możliwości specjalizowania się inżynierów mechaników w zakresie organizacji produkcji. Powstała wówczas na Wydziale Mechanicznym Katedra Ekonomiki i Organizacji Przemysłu. Po likwidacji Katedry, w związku ze zmianami organizacyjnymi, powołano Zakład Technologii Maszyn i Organizacji Przemysłu Maszynowego, z którego wkrótce wydzielono Zakład Organizacji Przemysłu Maszynowego. W oparciu o ten Zakład uruchomiono eksternistyczne studia inżynierskie, a potem magisterskie w zakresie organizacji przemysłu maszynowego oraz dopuszczono możliwość uzyskiwania specjalizacji przez studentów studiów dziennych. W latach 1972-1980 wykształcono 98 specjalistów organizacji produkcji z dyplomem inżyniera i mgr inż. mechanika. Pracami organizacyjnymi w tym zakresie kierował wówczas doc. dr inż. Kazimierz Grelak.

W roku ak. 1981/82 powołano pod kierownictwem doc. dr hab. inż. I. Durlika Międzywydziałowy Instytut Organizacji i Projektowania Systemów Produkcyjnych, który uruchomił kształcenie inżynierów i magistrów inżynierów organizatorów przemysłu na studiach: dziennych, zaocznych i podyplomowych. Łącznie w latach 1982-1992 uzyskało dyplomy inżynierów i magistrów inżynierów 271 osób. Oprócz tego 180 osób uzyskało świadectwa ukończenia studiów podyplomowych.

W roku akad. 1992/93 w miejsce Instytutu powołano przejściowo Katedrę o tej samej nazwie, która wraz z Instytutem Nauk Ekonomicznych i Humanistycznych we wrześniu 1993 r. utworzyła samodzielny Wydział Zarządzania i Ekonomii.

Przesłankę do powołania takiego wydziału było kilka. Przede wszystkim wiadomo było, że w wielu renomowanych uczelniach na świecie intensywnie jest rozwijane kształcenie na kierunku zwanym najczęściej Engineering Management. Z ich doświadczeń wynikało, że kierowanie przemysłem przez specjalistów kształcących się ogólnie

do zarządzania nie jest najlepszym rozwiązaniem. W związku z tym pojawiło się przekonanie, że najlepszą drogą do pozyskiwania niezbędnych specjalistów kierowników będzie wyposażanie inżynierów w niezbędną wiedzę menedżerską. W naszym przypadku, gdy się szacuje, że co drugi absolwent Politechniki Gdańskiej pełni funkcję kierowniczą, takie rozwiązanie zostało uznane za optymalne.

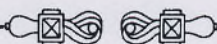

Pierwsza inauguracja roku akademickiego na Wydziale

Problem natomiast, jaki się wówczas pojawił sprowadzał się do kwestii, czy w taką wiedzę wyposażać wszystkich absolwentów Politechniki Gdańskiej, czy też utworzyć odrębny kierunek o ściśle sprecyzowanej nazwie. W rezultacie licznych dyskusji zwyciężyła druga koncepcja. Powstały wówczas kierunek *zarządzanie i marketing* rozwinął kilku rodzajów studiów: 10 semestralne studia magisterskie, 7 semestralne studia inżynierskie, 4 semestralne studia uzupełniające oraz różne formy studiów podyplomowych tworzonych w zależności od potrzeb rynku pracy.

Jednym z najbardziej istotnych problemów w dyskusjach nad sprawą sylwetki absolwenta była sprawa określenia proporcji między dyscyplinami technicznymi a ekonomicznymi. Jeżeli absolwent miał mieć dyplom inżyniera to należało tak ułożyć programy poszczególnych rodzajów studiów aby proporcje między naukami technicznymi, ekonomicznymi i naukami z zakresu zarządzania pozwoliły na utworzenie optymalnego modelu absolwenta. A więc takiego, który będzie miał prawo do używania tytułu inżyniera, a jednocześnie będzie miał kwalifikacje niezbędne do sprawnego zarządzania przedsiębiorstwem.

W toku dyskusji programowych jednym z istotnych elementów była sprawa miejsca i roli nauk humanistycznych w procesie kształcenia studentów na kierunku **zarządzanie i marketing**. W tej kwestii przyjęto założenie, że Politechnika Gdańska powinna kształcić absolwentów o szerokich horyzontach intelektualnych, mających nie tylko doskonale przygotowanie zawodowe, ale także ugruntowany w toku studiów pewien typ wrażliwości na świat i społeczeństwo, który nie

pozwoili im być bezdusznymi technokratami lub tylko rzemieślnikami w zawodzie. Chodzi tu o takie przedmioty realizowane na Wydziale, jak: **filozofia, politologia, socjologia organizacji, psychologia zarządzania, czy też etyka menedżera**. Pewną pulę godzin zapewnio- no też naukom prawnym (**prawo gospodarcze i prawo pracy**).

Wydział Zarządzania i Ekonomii kształci nie tylko swoich studentów. Pełni też niezwykle istotną dla całej uczelni funkcję usługową, prowadząc zajęcia z **ekonomii, zarządzania, wprowadzenia do biznesu, filozofii, socjologii, politologii, najnowszej historii Polski** na wszystkich innych wydziałach Politechniki Gdańskiej.

Pierwszym dziekanem na nowo utworzonym Wydziale został - dr hab. Piotr Dominiak, prof. nadzw. PG; prodziekanem d/s nauki - dr hab. Franciszek Bławat, prof. nadzw. PG; prodziekanem d/s kształcenia - dr inż. Andrzej Szuwarzyński.

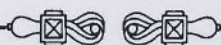
Po dwóch latach istnienia Wydział zatrudnia 70 nauczycieli akademickich, w tym: 2 profesorów zwyczajnych, 9 profesorów nadzwyczajnych, 2 docentów, 2 doktorów habilitowanych, 15 adiunktów, 30 asystentów, 10 st. wykładowców.

Kadra Wydziału

W tym okresie główne tematy badawcze w poszczególnych katedrach dotyczyły następujących problemów. W Katedrze Ekonomii i Zarządzania Przedsiębiorstwem kierowanej przez prof. dr hab. Adama Skrzypka zajęto się - **ekonomicznymi aspektami funkcjonowania przedsiębiorstw prywatnych ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw**.

W Katedrze Podstaw Zarządzania i Marketingu kierowanej przez dr hab. Andrzej Tubielewicz, prof. nadzw. PG prowadzi się - **kompleksowe badania marketingowe dla wprowadzanych nowoczesnych**

technologii przeładunkowych drobnicy w portach Gdańska, Gdyni i Szczecina oraz projekt systemu zarządzania logicznego w polskim handlu i transporcie morskim.

W Katedrze Organizacji i Projektowania Systemów Produkcyjnych kierowej przez prof. dr hab. inż. Ireneusza Durlika pracuje się nad - *zasadami projektania restrukturyzacji przedsiębiorstw i zarządzania projektami oraz modelowania i realizacji systemów produkcyjnych w ramach transformacji gospodarczej.*

W Katedrze Nauk Filozoficznych kierowanej przez prof. dr hab. Adama Synowieckiego główną uwagę poświęcono - *zagadnieniom filozofii kultury i metodologii nauk empirycznych.* W Katedrze Politologii i Socjologii kierowanej przez dr hab. Bolesława Garbacika szczególny nacisk położono na badanie - *społecznych aspektów kształtowania się grupy zawodowej menedżerów w Polsce oraz na studia nad historyczną i społeczno-prawną problematyką państw Europy Środkowej.*

W Zakładzie Ergonomii i Eksploatacji Systemów Technicznych kierowym przez dr inż. Marcina Sikorskiego szczególną uwagę poświęcono - *metodom podnoszenia efektywności pracy firmy przez wdrażania ergonomicznych systemów i stanowisk roboczych.*

Na Wydziale realizowane są też międzynarodowe programy badawcze. W ramach programu COPERNICUS projektowana jest *budowa systemu decyzyjnego wspomagającego zarządzanie ruchem ulicznym* (prof. A. Tubielewicz, dr inż. C. Orłowski). Celem jednego z projektów TEMPUSA jest *usprawnienie zarządzania finansami uczelni* (dr inż. C. Orłowski). Program ACE (1992-93) dotyczył *małych i średnich przedsiębiorstw w przemyśle środków konsumpcji* (prof. P. Dominiak).

Inauguracja francusko-polskiego Podyplomowego Studium Finansów i Bankowości

Studium Podyplomowe

Pojawiły się też międzynarodowe programy dydaktyczne. Jeden z progrów TEMPUSA umożliwia we współpracy z University of Wales w Swansea oraz z Otto-Friedrich Universität w Bambergu *modernizację programów nauczania z zakresu zarządzania* (dr inż. M. Wirkus). Program TESSA realizowany we współpracy z Universität Karlsruhe oraz Southampton University Management School wspiera zorganizowanie studium podyplomowego, uzupełniającego i poszerzającego wiedzę w zakresie *zarządzania przedsiębiorstwem* (dr inż. M. Wirkus). Program EMIT (Eco-Management for Industry in Transition) realizowany we współpracy z Roilde University Center (Dania) i Freie Universität Berlin dotyczy zagadnień ochrony środowiska. Program MANAGEMENT BOX wsparł finansowo Podyplomowe Studium dla Kadry Kierowniczej i Menedżerskiej z Zakresu Socjologii Zarządzania (dr H. Gulda). Z kolei we współpracy z Ecole Supérieure de Commerce de Rouen, Centre de Formation de la Profession Bancaire, Université de Liege prowadzone jest Francusko-Polskie Studium Bankowości i Finansów, którego absolwenci otrzymują dyplom francuski Mastere de Specialise.

Mimo stosunkowo krótkiego okresu funkcjonowania Wydział może poszczycić się już sporymi osiągnięciami: w roku 1994 otrzymał prawa doktoryzowania w dziedzinie nauk ekonomicznych. W ciągu dwóch lat swego istnienia zakończono 2 habilitacje; pracownicy naukowo-dydaktyczni opublikowali: 4 książki, 7 podręczników i skryptów; 172 artykuły w czasopismach krajowych, 27 artykułów w czasopismach zagranicznych, opracowano 3 filmy popularno-naukowe; za granicę wyjechało 69 osób (konferencje, staże, wizyty); przyjęto 34 gości zagranicznych; w październiku 1994 r. we współpracy ze stroną niemiecką zorganizowano międzynarodową konferencję na temat: Centrum Technologiczne-Park Technologiczny Gdańsk. Sytuacja małej i średniej przedsiębiorczości w Polsce.

Seminarium "Etyka i polityka".

Na zdjęciu: Dziekan Wydziału prof. Piotr Dominiak, Marszałek Senatu Olga Krzyżanowska

Do osiągnięć należy też zaliczyć, związaną z popularyzacją wiedzy gospodarczej, organizację wykładów prowadzonych przez wybitnych ekonomistów i praktyków gospodarczych: Leszka Balcerowicza, Annę Fornalczyk (prezes Urzędu Antymonopolowego), Krzysztofa Barburskiego (v-ce prezes NBP), Witolda Kozińskiego (I v-ce prezes NBP).

Bolesław Garbacik

BIBLIOTEKA GŁÓWNA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Niemal równocześnie z powołaniem do życia, w 1945 roku, Politechniki Gdańskiej rozpoczęła swoją działalność biblioteka, nosząca wówczas nazwę Biblioteki Centralnej.

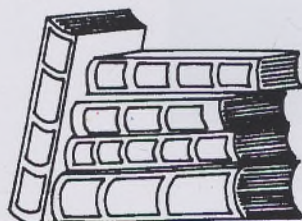
Załączkiem księgozbioru Biblioteki Centralnej były ocalałe woluminy ze zbiorów przedwojennej biblioteki politechniki. Wśród nich znajdowały się m.in. starodruki, przekazane przez Gdańskie Towarzystwo Przyrodnicze. Część przedwojennych zbiorów bibliotecznych na początku 1945 roku została wywieziona z Gdańska i trafiła do Niemiec, część uległa zniszczeniu w czasie działań wojennych, zaś niektóre cenne starodruki zostały odnalezione w kaszubskiej wsi Świncz, skąd przewieziono je do organizującej się Uczelni. Spośród 26.000 woluminów, na którełożyły się uratowane dzieła oraz książki odnalezione na terenie Uczelni wyselekcjonowano 8.000 pozycji, przydatnych bibliotece technicznej. Pozostawiono książki głównie z dziedziny architektury, pozostałe zaś przekazano gdańskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej oraz uniwersytetom w Poznaniu i Toruniu. W skład ówczesnego księgozbioru weszła przede wszystkim uratowana z działań wojennych część księgozbiorów katedralnych.

W początkowym okresie zarówno księgozbiór, personel jak i lokal były bardzo skromne. Biblioteka mieściła się wówczas w dwóch niewielkich pokojach na parterze bocznego skrzydła głównego gmachu Politechniki.

W pierwszych latach personel, składający się z czterech osób, zajmował się rewindykacją, zabezpieczeniem i sortowaniem zbiorów, a dopiero później zaczęto je opracowywać i udostępniać.

Pierwszym kierownikiem zespołu, składającego się z trzech osób: M. Skrochowskiej, J. Mrozewicza oraz J. Sosin, był dr Roman Molski (1945-46). Po nim kierownictwo nad biblioteką przejął na okres 4 lat Alfred Rachalski (1946-50). Decydujące znaczenie dla rozwoju biblioteki miał rok 1950. W lipcu tego roku stanowisko dyrektora Biblioteki Centralnej objął dr Marian Des Loges, człowiek z ogromną wiedzą i doświadczeniem, zdobytym m.in. w Bibliotece Ossolińskich we Lwowie. W tym czasie biblioteka wprowadziła się do dawnych pomieszczeń bibliotecznych, zniszczonych podczas wyzwolenia Gdańska, a odbudowanych w ciągu pięciu lat zgodnie z projektem prof. W. Minkiewicza.

Dr Marian Des Loges opracował perspektywiczny plan rozwoju Biblioteki w oparciu o potrzeby naukowe i dydaktyczne Uczelni oraz sprecyzował jej funkcje w Uczelni. W roku 1951 Biblioteka przejmując sukcesywnie poszczególne części lokalu bibliotecznego zwiększyła księgozbiór do 15.000 tomów. Od początku roku akademickiego 1951/52 uruchomiono wypożyczalnię i ogólną czytelnię studencką. W trzech pokojach biurowych umieszczono pracowników, których liczba wzrosła już do 15 osób i przystąpiono do opracowywania

katalogów alfabetycznego i rzeczowego (przedmiotowego). W 1951 r. Biblioteka rozpoczęła gromadzenie osobnego, wieloegzemplarowego księgozbioru studenckiego, podręcznikowego, z odrębnym katalogiem i inwentarzem.

Wypożyczalnia Biblioteki Centralnej Politechniki Gdańskiej - 1954 r.

Dyrektor, z chwilą otrzymania nowych pomieszczeń i zwiększeniem liczby pracowników, wystąpił do Senackiej Komisji Bibliotecznej z wnioskiem o wprowadzenie 4-oddziałowej struktury Biblioteki. Powstały cztery pierwsze Oddziały: Druków Zwartych, Druków Ciągłych, Udostępniania Zbiorów oraz Administracyjno-Gospodarczy. Jednocześnie Senat, na wniosek Mariana Des Loges, jednogłośnie uchwalił, że w Bibliotece Politechniki Gdańskiej obowiązywać będzie katalog przedmiotowy, a nie - jak w bibliotekach innych uczelni - ułożony według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej. Zaslugą dyrektora było również zobligowanie (poprzez Senat) dziekanów Wydziałów do wytypowania wydziałowych konsultantów, którzy współpracowali w merytorycznym doborze haseł przedmiotowych. Pierwszym pracownikiem odpowiedzialnym za właściwe prowadzenie katalogu przedmiotowego był Jan Pastwa.

W celu scalenia rozproszonych księgozbiorów katedralnych Biblioteka przystąpiła już w 1955 roku do organizowania filii na wydziałach Politechniki. Utworzono kolejno trzy Filie na Wydziałach: Chemicznym, ówczesnym Łączności oraz Międzywydziałową Filię Matematyczno-Fizyczną. Tworzenie dalszych filii przewidziane w planie rozwojowym Biblioteki zahamowane zostało brakiem odpowiednich lokali na wydziałach oraz niedostateczną obsadą personalną.

Po śmierci dyrektora dr Des Loges funkcję tę objęła st. kustosz dypl. mgr Barbara Mielcarzewicz, wieloletni jego współpracownik, o bardzo dużym doświadczeniu bibliotekarskim, przed wojną aktywna

działaczka Macierzy Szkolnej związana z Polonią Gdańską w Wolnym Mieście Gdańsku.

Opracowany przez dyrektora B. Mielcarzewicz nowy projekt struktury, zatwierdzony przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego Zarządzeniem z dnia 20.01.1964 r., obejmował Oddziały: Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, Opracowania Druków Zwartych Nowych, Katalogów Rzeczowych, Udostępniania Zbiorów oraz Informacji Naukowej. Powołano do życia samodzielne sekcje: Zbiorów Specjalnych oraz Opieki nad Bibliotekami Zakładowymi, a także Pracownię Mikrofilmową oraz Międzyuczelnianą Czytelnię Czasopism Chemicznych. W wyniku porozumienia rektorów Politechniki i Uniwersytetu Gdańskiego (1972 r.) ze zbiorów czytelni na Wydziale Chemicznym mogli korzystać również chemicy z Wydziału Farmacji Akademii Medycznej oraz pracownicy przemysłu chemicznego.

Sekcja Zbiorów Specjalnych (przekształcona później w Oddział) wraz z czytelnią specjalistyczną od początku obsługiwała nie tylko naszych pracowników i studentów. Z jej usług korzystały również pozostałe uczelnie Trójmiasta, biura projektów oraz przede wszystkim rzecznicy patentowi regionu Polski Północnej. Pierwszym kierownikiem Sekcji została Stanisława Węgrzyn, doświadczona bibliotekarka, która była autorką organizacji i stylu pracy, kontynuowanego do dzisiaj przez kustosz Marię Sasin i st. bibl. Marię Boczkowską.

Dyrektor Biblioteki st. kust. dypl. Barbara Mielcarzewicz
- członek Senatu Politechniki Gdańskiej

Metodyczną opieką Biblioteki Głównej objęte były biblioteki katedr i zakładów Politechniki, liczba ich wzrosła z biegiem lat do 116 w r. 1969. Działalność Biblioteki w tym zakresie prowadzona była przez Sekcję Opieki nad siecią bibliotek Uczelni. Polegała ona na pracy instruktażowej i konsultacyjnej.

Dyrektor Barbara Mielcarzewicz, biorąc pod uwagę dobro czytelników, pracowników i gromadzonych zbiorów (zwłaszcza tych najstarszych, bibliofilskich), przekonała Senat Uczelni o konieczności budowy nowego gmachu. Powstały wówczas dwa projekty, ale z powodu innych, pilniejszych potrzeb sprawa została odłożona.

Gromadzenie księgozbioru odbywało się drogą kupna, prenumeraty i wymiany. To ostatnie źródło było szczególnie

ważne, dzięki niemu bowiem Biblioteka otrzymywała wydawnictwa nieosiągalne na rynku księgarskim, jak wydawnictwa towarzystw naukowych, sprawozdania z kongresów i sympozjów naukowych.

Dzięki zorganizowanej i planowej pracy Oddziału Gromadzenia księgozbiorów Biblioteki osiągnął z końcem 1970 roku stan 420.000 vol. i jednostek obliczeniowych, w tym ok. 40% zbiorów specjalnych, tj. norm i opisów patentowych, tak ważnych w bibliotece technicznej.

Naczelnym celem działalności Biblioteki było udostępnienie księgozbioru czytelnikom. Odbывало się ono na miejscu w czytelniach Biblioteki Głównej, w czytelniach specjalistycznych na Filiach oraz przez wypożyczanie poza Bibliotekę i wypożyczanie międzybiblioteczne krajowe i zagraniczne. W tym zakresie działania osiągnięcia Oddziału Udostępniania Zbiorów, którego pierwszymi kierownikami byli: Roman Schönborn i Ludomira Jankowska, były bardzo duże. Z 3.208 vol. udostępnionych w roku 1951 liczba wypożyczeń wzrosła z roku na rok i osiągnęła w roku 1969 imponującą liczbę 211.479 voluminów.

Studenci Politechniki przy katalogach - 1960 r.

Biblioteka Główna prowadziła, w tym czasie, politykę scalania licznych księgozbiorów katedralnych w biblioteki instytutowe i tworzenia filii Biblioteki Głównej na wydziałach.

W październiku 1973 roku miejsce Barbary Mielcarzewicz, która przeszła na emeryturę, zajął kustosz mgr Mirosław Komendecki. Zwrócił on szczególną uwagę na problemy związane z udostępnianiem zbiorów. W czasie jego kadencji w skład Oddziału Udostępniania - oprócz Wypożyczalni - weszła również Czytelnia Ogólna oraz Czytelnia Czasopism. Oddział Czasopism (oficjalnie: Oddział Druków Ciągłych) był wówczas oddziałem całkowicie samodzielnym - prowadził prenumeratę, zakup czasopism, akcesję oraz opracowywał bieżące wpływy czasopism. W tym okresie w Czytelni Czasopism znaleźć można było tytuły, szczególnie pochodzące ze strefy dolarowej,

których nie posiadały nawet biblioteki warszawskie. Aby je zdobyć, trzeba było nie lada wysiłków. Oddział Gromadzenia wówczas, podobnie jak dzisiaj, kierowany przez kust. Elżbietę Kohnke zmuszony był do zdobywania środków finansowych na zakup książek i czasopism, głównie z Ministerstwa, od Komisji Senackiej oraz dziekanów poszczególnych Wydziałów.

Czytelnia Ogólna Biblioteki Głównej - 1970 r.

Dyrektor M. Komandeki zorganizował Sekcję Dokumentacji Prac Naukowo-Badawczych (prowadzoną wiele lat przez st. kust. Janinę Kibort, obecnie kust. Ewę Augustowską), w której gromadzono informacje o pracach naukowo-badawczych wykonywanych w Politechnice Gdańskiej, a także powiększył filię na Wydziale Chemicznym (kierowaną przez st. kust. J. Wilicką), która nawiązała stałą współpracę ze specjalistami z Wydziału oraz podjęła się prowadzenia zajęć dydaktycznych, umożliwiających korzystanie z literatury specjalistycznej dla studentów starszych lat.

W tym też okresie filia na Wydziale Elektroniki (założona w 1958 roku), po trzykrotnej zmianie siedziby, ostatecznie wprowadziła się do nowo wybudowanego gmachu Wydziału. Oprócz bieżącej obsługi czytelników, wydawała ona wewnętrzny „Biuletyn Nabytków” oraz poszerzyła swój księgozbiór o literaturę firmową i bibliograficzną, sprowadzaną z zagranicy. Kustosze Helena Kensik oraz Irena Kibort to dwie kolejne kierowniczki Filii, które ją zorganizowały i przystosowały do nowych warunków.

Biblioteka Główna kontynuowała nadzór merytoryczny nad wszystkimi bibliotekami wydziałowymi, instytutowymi i zakładowymi, prowadzony przez Sekcję Bibliotek Wydziałowych i Instytutowych

(zwaną popularnie Siecią), polegający na konsultacji dotyczącej tematycznego katalogowania księgozbioru, lustracji bibliotek oraz uzupełnianiu katalogu centralnego. Dzisiaj do powyższych czynności doszło czuwanie nad prawidłowością opracowania oraz podziału zbiorów na naukowo-dydaktyczne oraz pomocnicze (tzw. materiały).

Coraz bardziej masowe wykorzystywanie zbiorów bibliotecznych przez studentów i naukowców własnej Uczelni, a także przez studentów innych uczelni, naukowców instytucji naukowych i przemysłowych Wybrzeża spowodowało w dużej mierze rozwój działalności Oddziału Informacji Naukowej, utworzonego w roku 1952 (jego pierwszym kierownikiem był Jan Pastwa, a prace kontynuowała st. kust. dypl. Teresa Kozłowska - późniejszy zastępca dyrektora BG). Początkowo z powodu trudności lokalowych, zbyt małej obsady personalnej praca Oddziału ograniczała się do propagowania czytelnictwa poprzez wystawy nowości, wystawy tematyczne w hallu Biblioteki oraz udzielanie indywidualnych informacji. W miarę rozwoju Oddziału poszerzono systematycznie potrzebny aparat informacyjny: księgozbiór, oraz różnego rodzaju kartoteki zagadnieniowe. W 1960 roku przeznaczono dla Oddziału Informacji Naukowej duże pomieszczenie z 10 miejscami czytelnicznymi, z odpowiednim księgozbiorem wydawnictw informacyjnych ogólnych i specjalnych, bibliografii, bibliotecznych wydawnictw informacyjnych oraz różnego rodzaju katalogów wydawniczych. Opracowano plan rozwojowy, w którym przewidziano oprócz przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku także kursy bibliograficzno-dokumentacyjne dla studentów starszych lat studiów oraz dla asystentów Politechniki.

Dla propagowania czytelnictwa i informacji o zasobach Biblioteki opracowywano w Oddziale Informacji wydawnictwa Biblioteki publikowane nieprzerwanie od roku 1951, tj. "Wykaz zagranicznych nabytków Biblioteki Głównej Politechniki Gdańskiej" (kwartalnik) oraz "Działowy Spis Czasopism otrzymywanych przez Bibliotekę Główną Politechniki Gdańskiej z prenumeraty, darów i wymiany" (rocznik). Od 1991 roku wznowiono wydawanie miesięcznika „Wykaz nabytków”, który przekazywany jest do Filii i wszystkich Wydziałów Politechniki.

Ostatnio zbiór książek oddziału poszerzony został o literaturę komputerową. Coroczne szkolenia biblioteczne dla studentów pierwszego roku obejmują, oprócz tradycyjnego również komputerowe wypożyczanie książek za pomocą systemu APIS-ZB. W Oddziale znajdują się także bazy danych o konferencjach oraz na CD-ROM. Przez kilka lat Oddział prowadził dla studentów IV roku zajęcia z informacji naukowej i patentowej. Zakres działalności Oddziału został w ostatnich latach poszerzony o tłumaczenia z języków obcych (zarówno dla pracowników jak i studentów).

Od marca 1982 roku funkcję dyrektora Biblioteki Głównej pełni st. kust. dypl. Janina Ligman, długoletni bibliotekarz Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego. Jej to Biblioteka zawdzięcza modernizację wyposażenia poszczególnych Oddziałów oraz sfinalizowanie adaptacji pomieszczeń PENTAKTY. Istotnym przedsięwzięciem była zabudowa części hallu na Wypożyczalnię, przystosowana do obsługi czytelników w systemie komputerowym. Zreorganizowana została biblioteka Filii w Instytucie Okrętowym, przemianowanym

później na Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa, której kierownictwo powierzono st. bibl. Janinie Wesołowskiej. Przeprowadziła ona selekcję księgozbioru, założyła kartotekę prac naukowo-badawczych i publikacji pracowników Wydziału, katalogi rzeczowe i kartotekę jednostek pływających.

Zagadnieniem dużej wagi dla całej Uczelni było podjęcie inicjatywy w zakresie gromadzenia dokumentacji fotograficzno-historycznej dotyczącej jej historii. Staraniem dyrektora J. Ligmana w roku 1986 powstała w strukturze Biblioteki Głównej nowa komórka organizacyjna - Pracownia Historii Politechniki Gdańskiej. Pracownia prowadzona przez kustosa Barbarę Ząbczyk-Chmielewską zajmuje się gromadzeniem dokumentów, materiałów, fotografii i pamiątek dotyczących historii Uczelni od początków jej powstania w 1904 roku. Pracownia współpracuje z Kołem byłych Studentów Polaków Politechniki Gdańskiej z lat 1904-39, gromadząc m.in. materiały związane z działalnością polskich organizacji studenckich w Wolnym Mieście Gdańsku. Organizuje również zjazdy byłych studentów. Od 1989 roku pracownia współpracuje również z Gdańską i Gdyńską Rodziną Katyńską. Posiadane dokumenty i materiały były wielokrotnie ekspozowane na licznych wystawach.

Bardzo korzystnym dla Biblioteki posunięciem Dyrektora J. Ligmana było mianowanie swym zastępcą kust. Bożeny Hakuć, wieloletniego kierownika Oddziału Udostępniania Zbiorów, która doskonale zna Bibliotekę i jej potrzeby. Koordynowała ona prace biblioteczne związane z przygotowaniem i wdrażaniem systemu komputerowego udostępniania wydawnictw w Bibliotece Głównej.

W oparciu o opracowaną pod koniec 1990 roku „Koncepcję komputeryzacji procesów biblioteczno-informacyjnych w Bibliotece Głównej Politechniki Gdańskiej“, zgodną z ówczesnym projektem komputeryzacji Uczelni, dokonano wyboru oprogramowania podstawowego i użytkowego, konfiguracji sprzętu komputerowego oraz schematu sieci komputerowej biblioteki.

Głównie ze względów ekonomicznych, podjęto decyzję o skomputeryzowaniu procesów bibliotecznych przy zastosowaniu krajowego oprogramowania.

Oprogramowanie systemu Udostępniania Wydawnictw APIS-ZB zlecono firmie ZIPO w Gdańsku. Zespołem informatyków kierował mgr Lech Zięborak, a autorami programów były m.in. mgr Alicja Jaroszuk-Antoniewska, obecny kierownik Oddziału Informacji Naukowej i mgr Zofia Antos. Oprogramowanie powstawało przy ciągłej konsultacji merytorycznej z pracownikami Biblioteki, głównie kustoszami: Janiną Cegielską, Wiesławą Darkowicz, Bożeną Hakuć, Barbarą Krzyżanowską i Teresą Ronowską. W Bibliotece Głównej zainstalowano i uruchomiono lokalną sieć komputerową, wyposażoną w komputery typu IBM-PC.

Starania o komputeryzację Biblioteki zostały uwieńczone dużym sukcesem zarówno w aspekcie uzyskanego sprzętu, jak i opracowanego dla Biblioteki oprogramowania. W dniu inauguracji roku akademickiego 1993/94 nastąpiło przekazanie użytkownikom systemu

Uroczyste uruchamianie bibliotecznego systemu komputerowego - 1993 r.

APIS-ZB, obejmującego obsługę wszystkich funkcji związanych z katalogowaniem zbiorów, rejestracją wypożyczeń i obsługą czytelników, wyszukiwaniem w katalogach oraz rezerwacją książek do wypożyczenia.

W chwili obecnej komputerowy katalog książek zawiera ponad 100 tys. woluminów, a komputerowa kartoteka użytkowników liczy ponad

Studenci przy terminalach komputerowych w hallu Biblioteki Głównej - 1993 r.

16 tys. stałych czytelników. Rozwój systemu APIS-ZB prowadzony jest w kierunku rozwoju funkcji systemu oraz rozwoju usług sieciowych. W zakresie rozwoju funkcji systemu prowadzone są prace mające na celu utworzenie kompleksowej bazy czasopiśmiennictwa naukowego oraz rozbudowy funkcji wypożyczeń międzybibliotecznych

Rozwój usług sieciowych zmierza w kierunku udostępniania usług systemu APIS-ZB w sieci NASK oraz opracowania standardów i narzędzi wymiany informacji z bibliotecznymi systemami komputerowymi innych Uczelni.

Obecnie Biblioteka Główna wraz z sześcioma filiami oraz siecią bibliotek wydziałowych tworzy system biblioteczno-informacyjny w Politechnice Gdańskiej. W jej strukturze znajdują się następujące Oddziały: Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów (kust. E. Kohnke do XII. 1994), Opracownia Komputerowego Zbiorów - Alfabetycznego (kust. J. Cegielska), - Przedmiotowego (kust. W. Darkowicz), Opracowania Czasopism (kust. H. Drozd), Udostępniania Zbiorów (kust. B. Hakuć), Informacji Naukowej (kust. A. Jaroszuk-Antoniewska), Dokumentacji Prac Naukowo-Badawczych (kust. E. Augustowska), Magazynów i Konserwacji Zbiorów (kust. B. Krzyżanowska), Zbiorów Specjalnych (st.bibl. M. Boczkowska), Zbiorów Audiowizualnych i Dokumentacji Historycznej PG (dr L. Bokinieć); Filii na Wydziałach: Chemicznym - Międzyuczelniana Biblioteka Zbiorów Chemicznych i Biochemicznych (st. kust. dypl. J. Wilicka), Elektroniki (kust. J. Kibort do 1993 r.), Fizyki i Matematyki Stosowanej - Czytelnia Fizyczna (st. bibl. H. Książek), - Czytelnia Matematyczna (kust. E. Trębacka), Elektrycznym (st. bibl. T. Ronowska); Pracownie: Mikrofilmowa (st. tech. G. Słodnik), Historii Politechniki Gdańskiej (kust. B. Ząbczyk-Chmielewska), Kserograficzna (st. tech. M. Opolski), Archiwum Zakładowe (spec. K. Dagga), Międzywydziałowe Laboratorium Komputerowe (st. spec. S. Połowski), Stanowisko ds Sieci Bibliotek Wydziałowych (st. bibl. T. Ronowska).

Stan zbiorów Biblioteki Głównej na koniec 1994 roku wyniósł ok. 1 mln. vol., w tym druki zwarte, czasopisma, wydawnictwa zbiorowe, zbiory specjalne (normy, patenty, literatura techniczno-handlowa) oraz mikrofiszę, mikrofilmy, taśmy magnetofonowe i magnetowidowe.

W chwili obecnej Biblioteka prenumeruje ogółem 894 tytuły czasopism, w tym 634 zagraniczne. Rocznie 10 czytelników i wypożyczalnię odwiedza ponad 300 tys. czytelników.

Biblioteka współpracuje z 77 instytucjami zagranicznymi z 23 krajów oraz ponad 100 instytucjami krajowymi.

Wraz z innymi bibliotekami technicznymi w kraju jest współautorem Projektu TEMPUS JEP+ o nazwie: "Integracja informacyjnych systemów komputerowych w bibliotekach polskich i zachodnich uczelni technicznych".

W roku jubileuszu 50-lecia Uczelni, Biblioteka Główna Politechniki Gdańskiej jest jedną z największych i najnowocześniejszych bibliotek naukowo-technicznych w Polsce i liczącą się biblioteką w Europie.

Teresa Kozłowska

REKTORZY POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

prof. STANISŁAW LUKASIEWICZ	1945-1946
prof. STANISŁAW TURSKI	1946-1949
prof. PAWEŁ SZULKIN	1949-1951
prof. ROBERT SZEWAŁSKI	1951-1954
prof. STANISŁAW HÜCKEL	1954-1956
prof. WACŁAW BALCERSKI	1956-1960
prof. KAZIMIERZ KOPECKI	1954 1960-1966
prof. WŁADYSŁAW BOGUCKI	1966-1968
prof. STANISŁAW RYDLEWSKI	1968-1970
prof. JANUSZ STALIŃSKI	1970-1975
prof. TOMASZ BIERNACKI	1975-1978
prof. MARIAN GICHY	1978-1981
prof. JERZY DOERFFER	1981-1984
prof. EUGENIUSZ DEMBICKI	1984-1987
prof. BOLESŁAW MAZURKIEWICZ	1987-1990
prof. EDMUND WITTBRODT	1990-1993

**DOKTORZY
HONORIS CAUSA
POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ**

prof. MAKSYMILIAN TYTUS HUBER	1950
prof. ZYGMUNT CIECHANOWSKI	1957
prof. WITOLD MINKIEWICZ	1960
prof. ALEKSANDER RYLKE	1965
prof. JEWGENIJ TOWSTYCH	1965
prof. MARIAN OSIŃSKI	1970
prof. JULIEN KRAVTCHENKO	1970
prof. WITOLD NOWACKI	1971
prof. KAZIMIERZ KOPECKI	1975
prof. MICHAŁ WORONKOW	1975
prof. JANUSZ GROSZKOWSKI	1975
prof. ALEKSANDER WAWIŁOW	1975
prof. ROBERT SZEWAŁSKI	1978
prof. STANISŁAW TURSKI	1980
prof. IGNACY ADAMCZEWSKI	1985
prof. IGOR KISIEL	1985
prof. FRANCISZEK OTTO	1985
prof. JOHN BERNARD CALDWELL	1985
prof. PAUL HAGENMULLER	1985
prof. JERZY DOERFFER	1988
prof. DYMITR ROSTOWCEW	1989
prof. MARTIN GRASSNICK	1989
prof. DIETER MLYŃSKI	1991
prof. WITOLD URBANOWICZ	1991
prof. DAMAZY J. TILGNER	1992
prof. DOUGLAS FAULKNER	1993
prof. ADOLF BUTENANDT	1994
prof. GERD GUDEHUS	1995

Uroczysta Inauguracja Jubileuszowego Roku Akademickiego 1994/95
w Politechnice Gdańskiej

Otwarcie Wystawy "Politechnika Gdańska - Wczoraj, Dziś, Jutro"
z okazji 90-lecia Uczelni

Nadanie tytułu doktora honoris causa
prof. Adolfowi Butenandtowi - 1994 r.

Po pięćdziesięciu latach

Na obraz dzisiejszej Politechniki Gdańskiej składają się osiągnięcia całego minionego 50-lecia. Tworzyli je ludzie pracujący na różnych stanowiskach, pełniący ważne i odpowiedzialne funkcje. Byli to zarządzający Uczelnią, określający kierunki strategicznego rozwoju, byli to również, a może głównie pracownicy naukowo-dydaktyczni, zajmujący się kształceniem kadr i badaniami naukowymi. Byli to także pracownicy inżynieryjno-techniczni, administracyjni oraz obsługi, bez wsparcia których uzyskane efekty byłyby niemożliwe.

Wymienić tu należy przede wszystkim rektorów Uczelni poprzednich kadencji: Stanisława Łukasiewicza (1945-6), Stanisława Turskiego (1946-9), Pawła Szulkinia (1949-51), Roberta Szewalskiego (1951-4), Stanisława Hückela (1954-6), Wacława Balcerskiego (1956-60), Kazimierza Kopeckiego (1954, 1960-6), Władysława Boguckiego (1966-8), Stanisława Rydleńskiego (1968-70), Janusza Stalińskiego (1970-5), Tomasza Biernackiego (1975-8), Mariana Cichego (1978-81), Jerzego Doerffera (1981-4), Eugeniusza Dembickiego (1984-7) i Bolesława Mazurkiewicza (1987-90).

Insygnia Rektora

Dorobek dzisiejszej Politechniki Gdańskiej składa się z poszczególnych wydziałów, na których bezpośrednio prowadzone jest kształcenie i badania naukowe. To także osiągnięcia jednostek międzywydziałowych wspierających działania wydziałów.

Dzisiejsza Politechnika Gdańska to Uczelnia, w której w minionym półwieczu liczba studentów wzrosła ponad 7 krotnie. Dziś studiuje tu ponad 11 tysięcy studentów.

Mury naszej Alma Mater opuściło prawie 60 tysięcy inżynierów. Wypromowanych zostało 1718 doktorów i 278 doktorów habilitowanych. Tytuł naukowy profesora otrzymało 214 pracowników Uczelni.

W poszczególnych dziesięcioleciach liczba stopni naukowych doktora, doktora habilitowanego i tytułów naukowych była następująca: lata czterdzieste - 12, 1, 34; pięćdziesiąte - 57, 2, 15; sześćdziesiąte - 405, 51, 52; siedemdziesiąte - 611, 62, 59; osiemdziesiąte - 502, 88, 36 i dziewięćdziesiąte - 131, 74, 18.

Od początku bardzo ważną rolę w Politechnice Gdańskiej odgrywała współpraca międzynarodowa, tak w dydaktyce jak i w badaniach naukowych. Świadczy o tym liczba realizowanych umów z uczelniami zagranicznymi, liczba prowadzonych międzynarodowych programów dydaktycznych i projektów badawczych, doktoraty i habilitacje uzyskane we współpracy z uczelniami zagranicznymi, członkostwa w międzynarodowych organizacjach i stowarzyszeniach.

Świadczą też o tym doktoraty honoris causa uczelni zagranicznych, którymi wyróżniono 12 naszych profesorów: Ignacego Adamczewskiego, Maksymiliana Tytusa Hubera, Eugeniusza Dembickiego, Witolda Nowackiego, Jerzego Doerffera, Zenona Jagodzińskiego, Lecha Kobylińskiego, Kazimierza Kopeckiego, Bolesława Mazurkiewicza, Roberta Szewalskiego, Józefa Sałacińskiego i Henryka Wierzbę.

Doktorzy Honoris Causa prof. I. Adamczewski prof. W. Urbanowicz prof. J. Doerffer

Senat Politechniki Gdańskiej w minionym półwieczu nadał 28 osobom doktoraty honoris causa, wśród nich zasłużonym profesorom naszej Uczelni: Maksymilianowi Tytusowi Huberowi, Witoldowi Minkiewiczowi, Aleksandrowi Rylke, Marianowi Osińskiemu, Witoldowi Nowackiemu, Kazimierzowi Kopeckiemu, Robertowi

Szewalskiemu, Stanisławowi Turskiemu, Ignacemu Adamczewskiemu, Franciszkowi Otto, Jerzemu Doerfferowi, Witoldowi Urbanowiczowi, Damazemu Tilgnerowi.

Niezwykle trudno jest w sposób krótki zamknąć wszystko to, co składa się na dorobek Politechniki Gdańskiej minionego półwiecza. Jednak nawet to spojrzenie wstecz ukazuje go wystarczająco wyraźnie.

W 1989 roku miały miejsce przełomowe wydarzenia polityczne w Polsce, w których dominującą rolę odegrało Wybrzeże Gdańskie, w tym również udział pracowników i studentów Politechniki Gdańskiej. Na Wybrzeżu powstała „Solidarność”, w uczelni rozpoczęło działalność Niezależne Zrzeszenie Studentów. Powstało państwo demokratyczne, o gospodarce rynkowej - III Rzeczpospolita Polska.

Uświadomiliśmy sobie wówczas jak mało młodzieży podejmuje w Polsce studia, jak wąskie są oferowane specjalizacje, jak mało różnorodne i mało elastyczne są studia, a także jak mało są one umiędzynarodowione. Wszystko to nie odpowiadało potrzebom nowoczesnej gospodarki rynkowej.

Uczelnia podjęła zadania dostosowania do nowych potrzeb, podjęła się trudu transformacji. Statut Politechniki Gdańskiej z 1991 roku daje dużą swobodę i samodzielność wydziałom. Stały się one podstawowymi jednostkami organizacyjnymi. Wzmocniona została pozycja dziekana, który otrzymał duże prawa, ale jednocześnie znaczne obowiązki i odpowiedzialność. Wydziały doskonale z tego skorzystały.

Politechnika Gdańska jest dziś uczelnią spełniającą wymagania nowej ustawy stawiane uczelniom autonomicznym. Zatrudnia ponad 80 tytułarnych profesorów, a 6 wydziałów ma pełne prawa akademickie (Budownictwa Lądowego, Chemii, Elektroniki, Elektrycznego, Inżynierii Środowiska oraz Mechanicznego). W ocenie Komitetu Badań Naukowych, uwzględniającej uzyskiwane wyniki badań naukowych, również 6 wydziałów ma najwyższą kategorię A, za wyniki liczące się w skali międzynarodowej (Chemii, Elektroniki, Elektrycznego, Inżynierii Środowiska, Mechanicznego oraz Oceanotechniki i Okrętownictwa).

W ostatnich pięciu latach podwoiła się liczba studentów Politechniki Gdańskiej. Jest ona dziś rekordowa. Jest to wynik nie tylko sytuacji na rynku pracy, ale przede wszystkim zwiększania liczby ofert przedstawianych kandydatom na studia, wprowadzania nowych, odpowiadających potrzebom gospodarki form (studia inżynierskie, studia i kursy podyplomowe) oraz kierunków studiów (ochrona środowiska, biotechnologia, zarządzanie, robotyka, w perspektywie - inżynieria materiałowa), a ponadto dydaktycznych programów międzynarodowych. Ogromne znaczenie ma uruchamianie programów oferowanych w ramach nabierających coraz większego znaczenia kształcenia ustawicznego. W Politechnice Gdańskiej prowadzone są liczne programy międzynarodowe

Otwarcie laboratorium NMR

(TEMPUS, COPERNICUS, ERASMUS), oferujące także dyplomy i certyfikaty uczelni zagranicznych.

Ogromnie ważna dla Politechniki Gdańskiej jest rzeczywista integracja środowiska naukowego regionu. Jest ona realizowana z inicjatywy Rady Rektorów Pomorza Gdańskiego, powołanej w 1991 roku, a w 1993 roku przekształconej w Radę Rektorów Pomorza Nadwiślańskiego. Rada ta od początku swego działania kierowana jest przez Rektora Politechniki Gdańskiej. Zapoczątkowana rzeczywista współpraca naszych uczelni, przy istotnym wsparciu KBN, doprowadziła do uruchomienia Międzyuczelnianego Laboratorium NMR

Labratorium Trójmiejskiej Akademickiej Sieci Komputerowej

(Nuclear Magnetic Resonans), wyposażonego w wysokiej klasy kosztowną aparaturę, służącą naukowcom naszego środowiska. We współpracy z Polską Telewizją Kablową i Telekomunikacją SA, doprowadziła do uruchomienia Trójmiejskiej Akademickiej Sieci Komputerowej. Sieć umożliwia połączenia z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi, co znakomicie rozszerza wymianę informacji oraz daje możliwość szerokiej i nowej jakościowo współpracy. W zakresie kształcenia współpraca naszych uczelni służy odchodzeniu od dotychczasowego kształcenia wąskospecjalistycznego, sprzyja humanizacji studiów technicznych oraz szerszemu wykorzystaniu osiągnięć techniki przez humanistów. Uruchomiliśmy środowiskową telewizję edukacyjną. Prowadzone są telewizyjne kursy przygotowawcze na studia, co powinno ułatwić młodzieży szkół średnich przyjęcie na studia, a potem studiowanie. W przyszłości planujemy uruchomienie telewizyjnej szkoły międzynarodowej, która pozwoli wykorzystać najlepszych naukowców i autorytety światowe w procesie kształcenia.

Poprzez Radę Rektorów, wspólnie z wojewodą gdańskim, zapoczątkowane zostały w 1993 roku środowiskowe inauguracje roku akademickiego uczelni regionu gdańskiego. Są one organizowane

Środowiskowa Inauguracja Roku Akademickiego
Koncert w Operze Bałtyckiej

w Państwowej Operze Bałtyckiej w połączeniu z koncertem. Stanowią okazję do spotkania całego środowiska akademickiego Trójmiasta, liczącego około 40 tysięcy osób, z władzami lokalnymi i przedstawicielami biznesu. Są okazją do przedstawienia osiągnięć i problemów naszych uczelni społeczeństwu, a także oczekiwań władz lokalnych i gospodarki, służą budowaniu klimatu współpracy i więzi lokalnych.

Bardzo dużą wagę przykładamy do procesu wdrażania wyników badań naukowych w praktyce, do komercjalizacji technologii. Działamy w Polskim Forum Akademicko-Gospodarczym, którego jesteśmy współzałożycielem. Uruchomiliśmy precentrum „Centrum

Gabinet Rektora

Technologii - Park Technologiczny Gdańsk", który po rozbudowie, we współpracy z firmą niemiecką Expert Consult, ma szansę należeć do międzynarodowej sieci parków technologicznych.

Obok niewątpliwych sukcesów Politechnika Gdańska przeżywa swoje kłopoty. Podobnie, jak całe szkolnictwo wyższe w Polsce otrzymuje znacznie mniej środków z budżetu państwa na działalność dydaktyczną. Otrzymywane środki w cenach porównywalnych spadły w ostatnich pięciu latach o ponad 70% w przeliczeniu na kształconego studenta. Brakuje środków na inwestycje aparaturowe i budowlane. Coraz trudniej jest utrzymać wspaniałe, zabytkowe budynki we właściwym stanie. Mimo to, prowadzone są prace przywracające stan historyczny naszej Uczelni.

Ze względu na znaczący wzrost liczby studentów konieczne jest posiadanie dużych sal wykładowych, na około 500 studentów. W tym celu zamierzamy adaptować budynek "starej kotłowni" na dużą salę wykładową, a także i dziedzińce znajdujące się w Gmachu Głównym. Rozbudowy wymaga biblioteka obsługująca rekordową dziś liczbę studentów, a także osoby spoza Uczelni. W planach mamy budowę biblioteki naukowej połączonej z centrum kongresowym. Gromadzone są środki na ten cel.

Renowacja drzwi wejściowych do Gmachu Głównego

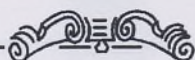
Makieta Biblioteki Głównej z Centrum Kongresowym Politechniki Gdańskiej

Rozważając o przyszłości Politechniki Gdańskiej z perspektywy jej historii, uwzględniając jej dawne i obecne osiągnięcia, zamierzenia, a także mocne strony, a nawet doświadczane trudności, przyszłość tę należy widzieć zdecydowanie optymistycznie. Wynika to przede wszystkim z tego co najcenniejsze, z potencjału kadrowego jakim Uczelnia dysponuje, do jakiego zawsze w swojej historii miała szczęście. Dla większości pracowników losy i pozycja Politechniki Gdańskiej są najważniejsze. Uczelnia stanowi bardzo ważną część ich życia. Identyfikują się z nią, są niezwykle zaangażowani w sprawę jej rozwoju. Dowiedli tego dawniej i w trudnym okresie transformacji ostatnich lat. Dowodzą tego w swoich codziennych działaniach i w odpowiedzialnych dyskusjach nad przyszłością naszej Alma Mater.

Prof. Edmund Wittbrodt
Rektor Politechniki Gdańskiej

Medal Politechniki Gdańskiej

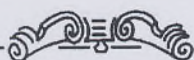
Uroczyste posiedzenie Senatu z okazji 50-lecia Uczelni
- 24. maja 1995 r.

Występ chóru Politechniki Gdańskiej
na koncercie jubileuszowym

Uroczysty koncert z okazji 50-lecia Uczelni

Samochodowy Rajd Studentów
z okazji 50-lecia Uczelni

Happening studencki z okazji
Jubileuszu Uczelni

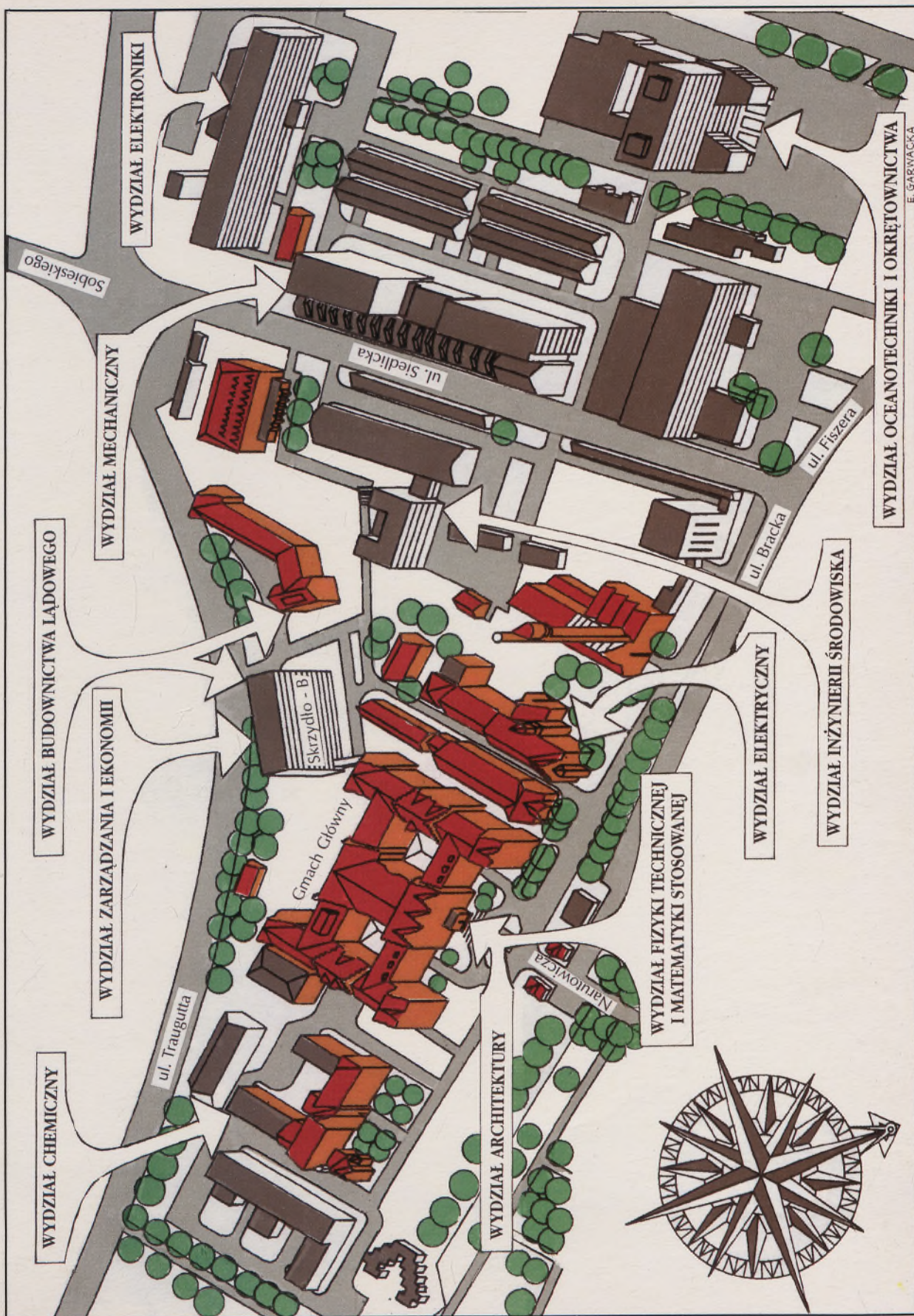
Studenci Wydziału Architektury
biorący udział w happeningu

SPIS TREŚCI

Wstęp	
<i>Edmund Wittbrodt</i>	3
Suma przeszłości	
<i>Andrzej Januszajtis</i>	5
Trudne początki	
<i>Edmund Wittbrodt</i>	13
Wydział Architektury	
<i>Wiesław Anders</i>	25
Wydział Budownictwa Lądowego	
<i>Zbigniew Cywiński</i>	41
Wydział Chemiczny	
<i>Zdzisław Sikorski, Teresa Sokółowska, Wiesław Wojnowski</i>	49
Wydział Elektroniki	
<i>Marianna Sankiewicz</i>	63
Wydział Elektryczny	
<i>Eugeniusz Wasilenko</i>	77
Wydział Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej	
<i>Andrzej Januszajtis</i>	89
Wydział Inżynierii Środowiska	
<i>Andrzej Tejchman</i>	101
Wydział Mechaniczny	
<i>Edward Gill</i>	117
Wydział Oceanotechniki i Okrętownictwa	
<i>Mirostaw Gerigk</i>	131
Wydział Zarządzania i Ekonomii	
<i>Bolesław Garbacz</i>	145
Biblioteka Główna Politechniki Gdańskiej	
<i>Teresa Kozłowska</i>	151
Po pięćdziesięciu latach	
<i>Edmund Wittbrodt</i>	163
Spis treści	172

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ
Czytelnia Ogólna

L 198419-00-00/01

PG

198

ISBN 83-903298-7-5